

gemeente Winsum

PROGRAMMABEGROTING

2017

INHOUDSOPGAVE

Leeswijzer	3
I. BELEIDSBEGROTING	5
Programmaplan	7
1 Kwaliteit van de woon- en leefomgeving	
1.1 Brandweerzorg en rampenbestrijding	9
1.2 Openbare orde en veiligheid	13
1.3 Volkshuisvesting	17
1.4 Verkeer en vervoer	23
1.5 Milieu	29
2 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	
2.1 Cultuur	39
2.2 Onderwijs	43
2.3 Volksgezondheid	49
2.4 Sociale zaken en werk	53
2.5 Maatschappelijke ondersteuning	59
2.6 Sport	67
3 Dorps- en plattelandeconomie	
3.1 Economie	73
4 Ruimtelijke structuur	
4.1 Grondbeleid	81
4.2 Natuur- en groenbeheer	83
4.3 Ruimtelijke ordening	89
5 Kwaliteit van bestuur en organisatie	
5.1 Communicatie	93
5.2 Publieke dienstverlening	95
5.3 Openbaar bestuur	99
5.4 Overhead	103
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	107
Financiën	108
Lokale heffingen	110
Uitkeringen gemeentefonds	114
Onvoorzien	115
Mutaties reserves	117
Resultaat na bestemming	119
Paragrafen	121
A Lokale heffingen	123
B Weerstandvermogen	135
C Onderhoud kapitaalgoederen	143
D Financiering	149
E Bedrijfsvoering	153
F Verbonden partijen	159
G Grondbeleid	169
H Interbestuurlijk toezicht	175
I Sociaal domein	179
J Leefbaarheid	189

II. FINANCIËLE BEGROTING **191**

Recapitulatie begroting 2017 lasten en baten per deelprogramma	193
Meerjarenbegroting per deelbegroting	194
Geprognosticeerde balans	197
Investerings	199
Overzicht van reserves en voorzieningen	201
Meerjarenoverzicht reserves en voorzieningen	204
Algemene Uitkering Gemeentefonds	213

III. VASTSTELLINGSBESLUIT **217**

IV. BIJLAGEN **221**

I.	Uitgangspunten begroting 2017	222
II.	Begrotingsgegevens EMU	225
III.	Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	226
IV.	Investerings- en financieringsstaat	227
V	Incidentele lasten en baten	229
VI	Overzicht baten en lasten per taakveld	232
VII	Overzicht kosten van overhead	234

LEESWIJZER

Voor u ligt de programmabegroting voor het jaar 2017. Deze gemeentebegroting is opgebouwd uit vier delen:

- Programmaplan;
- Paragrafen;
- Financiële begroting;
- Bijlagen.

Programmaplan

Het programmaplan vormt het inhoudelijke deel van de begroting. In dit deel staat wat we willen bereiken en welke activiteiten we daarvoor in 2017 willen gaan uitvoeren. In dit programmaplan is per deelprogramma een overzicht gegeven van de lasten en baten. In de begroting is een specificatie van de lasten en baten gegeven op taakveldniveau. Afwijkingen op de taakvelden van meer dan € 10.000 tussen de jaren 2016 en 2017 zijn per deelprogramma toegelicht.

Met ingang van de begroting 2017 zijn een aantal BBV-wijzigingen doorgevoerd.

Taakvelden

Om tot betere vergelijkbaarheid van gegevens te komen is voorgeschreven dat gebruik moet worden gemaakt van een verplichte taakveld indeling. De taakvelden vervangen de oude IV3-functies/producten. Gemeenten zijn overigens vrij om deze taakvelden te clusteren of verder onder te verdelen naar deeltaken. In onze begroting zijn taakvelden niet gesplitst, maar onder één deelprogramma ondergebracht.

Beleidsindicatoren

Gemeenten zijn verplicht een basis set van beleidsindicatoren te hanteren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. De indicatoren moeten worden opgenomen in de beleidsbegroting bij de programma's. Gemeenten kunnen er zelf voor kiezen om daar eigen indicatoren aan toe te voegen. Deze indicatoren dragen bij om de begroting en jaarverslagen beleidsmatiger te maken, zodat raadsleden op de belangrijke momenten in een beleidscyclus zich een beeld kunnen vormen over behaalde beleidsresultaten en te behalen beleidsresultaten. Daarnaast maken de verplichte indicatoren het mogelijk de resultaten van verschillende gemeenten te kunnen vergelijken. De indicatoren zijn openbaar zijn gebaseerd op landelijk beschikbare bronnen.

Overhead

Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 mogen alleen de direct toerekenbare kosten ten laste van de taakvelden worden gebracht en is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. Alle salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze geheel nieuwe systematiek brengt met zich mee dat er eigenlijk op ieder programma sprake is van behoorlijke afwijkingen tussen de cijfers van 2016 en die van 2017. In z'n algemeenheid zijn het voordelen op de programma's, met een nadeel op het programma overhead. In 2016 en eerdere jaren werd met de directe kosten namelijk ook de overhead ten laste van de programma's gebracht. In 2017 wordt de overhead op een apart programma verantwoord.

Rente

In de jaren 2016 en eerder werd er gerekend met een rente-omslagpercentage van 4%. Met ingang van 2017 gelden er regels voor de bepaling van de hoogte van de te hanteren rentepercentages in de begroting. De rente in de begroting 2017 bedraagt 0,75%; deze rente is gebaseerd op de werkelijke rentekosten in relatie tot de boekwaarde van gepleegde investeringen. Op de programma's is dus sprake van lagere rentelasten. Per saldo heeft dit in directe zin geen gevolgen voor het begrotingsresultaat.

Paragrafen

In de begroting moeten zeven paragrafen worden opgenomen waarin de beleidslijnen zijn vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. Het doel van de paragrafen is om hier onderwerpen die verspreid in de begroting staan (zoals onderhoud kapitaalgoederen, lokale heffingen en bedrijfsvoering), gebundeld weer te geven. Evenals voorgaande jaren is de paragraaf Interbestuurlijk toezicht (IBT) weer opgenomen. Hierin wordt op diverse domeinen teruggekeken op 2016 en op welke wijze de verantwoording financiële gevolgen heeft voor de begroting 2017. Nieuw is de paragraaf I Sociaal Domein waarin het gezamenlijke beleid van de BMWG gemeenten op het gebied van het sociaal domein is opgenomen en de paragraaf J Leefbaarheid.

Financiële begroting

In de financiële begroting vindt u samenvattende overzichten van onze financiële situatie. Daarnaast vindt u hier onze meerjarenbegroting, een overzicht van het in de begroting opgenomen investeringsplan, een overzicht van onze reserves en voorzieningen en een specificatie van onze uitkering uit het Gemeentefonds.

Bijlagen

In de bijlagen treft u een aantal, volgens het Besluit Begroting en Verantwoording, verplichte bijlagen aan.

I. Beleidsbegroting

Programmaplan

DEELPROGRAMMA 1.1 BRANDWEERZORG EN RAMPENBESTRIJDING

Omschrijving van het deelprogramma

Met ingang van 1 januari 2014 is de gemeentelijke brandweer, inclusief haar dagdienst en vrijwillige brandweer, volledig opgegaan in de nieuwe organisatie, de Veiligheidsregio Groningen.

De veiligheidsregio Groningen staat voor de uitvoering van een aantal wettelijke taken, zoals beschreven in de Wet Veiligheidsregio's, aangevuld met bestuurlijke regionale afspraken.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Beleidskader

Bestaande beleidskaders

Uitvoering van beleid is vastgelegd in de volgende wetten en nota's:

- Wet Veiligheidsregio's;
- Wet Algemene bepalingen Omgevingsrecht (Wabo);
- Arbowet;
- Gemeentewet;
- Besluit kwaliteit Veiligheidsregio's;
- Besluit Externe Veiligheid inrichtingen;
- Regionaal Beleidsplan;
- Regionaal Risicoprofiel;
- Brandbeveiligingsverordening 2013;
- Collectief Convenant Crisisbeheersing Groningen;
- De Beleidsnotitie Brandweezorg en Rampenbestrijding in de gemeente Winsum;
- Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Groningen;
- Brancherichtlijnen (diverse);
- Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Groningen;
- Plan Bevolkingszorg;
- Strategische Koers Brandweer en (multi-)Crisisbeheersing Veiligheidsregio Groningen 2014-2016;
- Integraal Veiligheidsbeleid 2015-2018, Samen werken aan Veiligheid.

Ontwikkelingen en knelpunten

Regionalisering brandweer en rampenbestrijding

Met ingang van 1 januari 2014 is de gemeentelijke brandweer, inclusief haar dagdienst en vrijwillige brandweer, volledig opgegaan in de nieuwe organisatie, de Veiligheidsregio Groningen. De Veiligheidsregio heeft een eigen bestuur en bedrijfsvoering. De gemeenteraad wordt gevraagd haar eventuele zienswijze kenbaar te maken over de beleidsbegroting Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Groningen, eventuele mutaties in de begroting en eventuele wijzigingen in de gemeenschappelijke regelingen.

Prioriteit van de Veiligheidsregio ligt bij het uitvoeren van de wettelijke taken, zoals beschreven in de Wet veiligheidsregio's aangevuld met bestuurlijke regionale afspraken, waarbij in deze fase van de organisatie de nadruk ligt op het waarborgen van het primaire proces en het op orde brengen van de basis.

Vanaf 2014 zijn de gemeentelijke taken op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing in de Veiligheidsregio Groningen geregionaliseerd. De Gemeentelijke Kolom Groningen (GKG) is het organisatieonderdeel van de Veiligheidsregio Groningen (VRG) dat zowel in de voorbereiding als in de uitvoering regionaal is belast met de zorg voor Bevolkingszorg: de gemeentelijke- of

bevolkingszorgprocessen van rampenbestrijding en crisisbeheersing. De GKG is belast met zowel de regionale als de lokale voorbereiding op en organisatie van bevolkingszorgprocessen (communicatie, publieke zorg, omgevingszorg, informatie en ondersteuning) en draagt zorg voor de advisering, planvorming, beheer, opleiding, training en oefening. Het regionale Team Bevolkingszorg geeft tijdens een ramp of crisis uitvoering aan de bevolkingszorgprocessen en bestaat uit ca. 300 regionale medewerkers van de 23 Groninger gemeenten en is op het gebied van communicatie aangevuld met medewerkers van de samenwerkende crisispartners. Naast het regionale team heeft iedere gemeente ook lokaal nog een klein team van medewerkers dat voornamelijk een lokale ondersteunende rol heeft voor het Gemeentelijk Beleidsteam in hun gemeente.

Afspraken borgen voor de bedrijfsvoering

Voor de begroting van de gemeente Winsum betekent de regionalisering van de brandweer, dat zij jaarlijks een financiële bijdrage aan de Veiligheidsregio levert. In het regionaliseringstraject heeft het bestuur besloten om in een periode van vijf jaar voor de kosten van de brandweer, inclusief meldkamerfunctie, over te schakelen van historische kosten naar een verdeelsleutel op basis van de allocatie in het gemeentefonds, waarbij 2017 het 4^e jaar is waarin deze sleutel wordt toegepast. Deze bijdrage is met ingang van 2016 inclusief de kosten van de huisvesting van de huidige twee brandweerkazernes in Baflo en Winsum. Op basis van het groot onderhoud (herijking) van het cluster Openbare orde en veiligheid/Brandweer en rampenbestrijding in het gemeentefonds is het fictief budget brandweezorg en rampenbestrijding verhoogd. Aangezien de gemeentelijke bijdragen aan de Veiligheidsregio gebaseerd zijn op de cluster uitkering OOV werkt deze herijking door in de gemeentelijke bijdragen aan de Veiligheidsregio. In de berekening van de verdeelsleutels in de begroting 2017 van de Veiligheidsregio is de herijking volledig meegenomen. In afwijking van voorgaande jaren is voor 2017 geen indexering voor loon en prijsstijgingen opgenomen. De indexatie wordt opgevangen door de inzet van incidentele voordelen. De opleidingskosten worden met ingang van 2017 ingevlochten in de begroting van de Veiligheidsregio en niet meer op basis van nacalculatie verrekend. Het opnemen van de opleidingskosten leidt niet tot uitzetting van de begroting. Deze kosten worden eveneens gedekt door incidentele voordelen.

Voor de begroting van de gemeente Winsum betekent de regionalisering van de rampenbestrijding dat zij jaarlijks een financiële bijdrage levert aan de regionale rampenbestrijdingsorganisatie.

Gesignaleerde knelpunten

Voor 2017 zijn geen knelpunten gesignaleerd.

Maatschappelijke effecten

In de jaarlijkse rapportages van de Veiligheidsregio met betrekking tot de begroting en de jaarrekening worden de prestaties van de Veiligheidsregio en de maatschappelijke effecten daarvan verantwoord.

Wat willen we bereiken?

- Een goede brandweezorg leveren in de gemeente Winsum.
- De brandweer in de gemeente Winsum werkt risico gestuurd.
- Er wordt gestreefd naar zo kort mogelijke opkomsttijden.
- Goede voorbereiding op incidenten, rampen en crises door planvorming (opleiden/trainen/oefenen, advisering, evaluatie) en de organisatie van het regionale Team Bevolkingszorg.
- Een adequaat en effectief regionaal Team Bevolkingszorg bestaande uit regionale expertteams die binnen de Veiligheidsregio Groningen snel kunnen worden ingezet om de kwaliteit en flexibiliteit te leveren voor gemeenten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoeren van onze wettelijke taken.
- Vergroten van het brandveiligheidsbewustzijn bij inwoners en instellingen/bedrijven in de gemeente.
- Meer inzetten op preventie. In de gebieden met de hoogste opkomsttijden, wordt voor extra ondersteuning gezorgd en gerichte voorlichting gegeven.
- Uitvoering (door de GKG) van de gemeentelijke taken ter voorbereiding op incidenten, rampen en crises, waaronder:
 - a) organiseren, beheren en aansturen van de GKG en Team Bevolkingszorg;
 - b) beheren van het plan bevolkingszorg en onderliggende draaiboeken en handboeken;
 - c) advisering van gemeenten, veiligheidsregio en crisispartners;
 - d) opleiding, training en oefeningen (OTO) van het Team Bevolkingszorg;
 - e) Bijdragen aan de realisatie van het beleidsplan Veiligheidsregio Groningen en de multidisciplinaire taken op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing.
- Uitvoering van de bevolkingszorgtaken tijdens incidenten, rampen en crises, door inzet van (functionarissen van) het regionale Team Bevolkingszorg.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Crisisbeheersing en brandweer	957.667	774.464	706.206	683.525	683.525	683.525
Totaal lasten	957.667	774.464	706.206	683.525	683.525	683.525
Baten						
Crisisbeheersing en brandweer	26.345	0	0	0	0	0
Totaal baten	26.345	0	0	0	0	0
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Crisisbeheersing en brandweer	931.322	774.464	706.206	683.525	683.525	683.525
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	931.322	774.464	706.206	683.525	683.525	683.525

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Crisisbeheersing en brandweer						
	0	0	0	0	0	0

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Crisisbeheersing en brandweer	774.464	706.206	-68.258
Totalen per deelprogramma	774.464	706.206	-68.258

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel
		N = nadeel
<i>Crisisbeheersing en brandweer</i>	68.000	V
De geraamde bijdrage aan de Veiligheidsregio in 2017 is behoorlijk lager dan in 2016. Dit wordt veroorzaakt door het invlechten van de opleidingskosten in de begroting van de Veiligheidsregio zonder uitzetting van de begroting. Daarnaast stonden de rentelasten van de kazernes ten onrechte nog geraamd in de begroting 2016. Deze komen daardoor niet terug in 2017. De hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio als gevolg van de herijking van het cluster Openbare orde en veiligheid/ Brandweer en rampenbestrijding is nog niet in de cijfers opgenomen. Dit doen we bij de verwerking van de September circulaire 2016. Deze zal naar verwachting een voordeel opleveren, en dit voordeel wordt ingezet voor de dekking van deze kosten.		
Totaal	68.000	V

DEELPROGRAMMA 1.2 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Omschrijving van het deelprogramma

De voorkoming van strafbare feiten die invloed hebben op de orde en rust in de gemeentelijke samenleving. De preventieve zorg voor de handhaving van de openbare orde (OO) ligt primair bij de gemeente, terwijl het repressief optreden met name door de politie zal gebeuren. Daarnaast kunnen ook Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's) worden ingezet.

Wettelijk is de gemeente verantwoordelijk voor onder meer:

- de openbare orde (Gemeentewet);
- de gezagvoering over de politie voor wat betreft handhaving van de OO (Politiewet);
- regelmatige afstemming over politiezaken met het Openbaar Ministerie (Politiewet) in het zogeheten driehoeksoverleg.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

1.2 Openbare orde en veiligheid

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

De gemeente Winsum is een veilige gemeente. Onze inwoners voelen zich veilig en dat willen wij in stand houden.

Sinds augustus 2012 zijn wij geconfronteerd met een nieuwe werkelijkheid. Onze provincie wordt voortdurend opgeschrikt door aardbevingen als gevolg van de aardgaswinning. Een eerste verantwoordelijkheid hierin is de veiligheid van onze inwoners. Wij willen preventieve maatregelen waaronder een vergaande verminderde en meer gelijkmatige aardgasproductie. Verder lijden onze inwoners schade van de aardbevingen welke gecompenseerd dient te worden. Het is van belang dat de regio door het Rijk gecompenseerd wordt door stimulerende maatregelen op het gebied van energie(besparing) en economie.

De schadeafwikkeling en realisatie van de versterkingsopgave lijkt te zijn verbeterd door de uitvoering weg te halen bij de NAM en onder te brengen bij het CVW. Het aantreden van de NCG, met vergaande bevoegdheden, biedt perspectief voor verdere verbeteringen. Het blijft zaak in nauwe samenwerking met de andere getroffen gemeenten de ontwikkelingen actief te blijven volgen.

Bestaande beleidskaders

- Convenant Station Schoon Heel en Veilig;
- Beleidsregels evenementen;
- Horecaconvenant kern Winsum 2012;
- Nota Bestuurlijke Strafbeschikking en Boa's 2012;
- Integraal Veiligheidsbeleid 2015-2018, Samen werken aan Veiligheid;
- Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2015-2018 Noord-Nederland;
- Beleid "Fietsen in de rekken!";
- Preventie- en Handhavingsplan Alcohol gemeente Winsum;
- Damoclesbeleid gemeente Winsum.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

Het Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2015-2018 Noord-Nederland geeft de gezamenlijke prioriteiten van de 59 gemeenten in de regio Noord-Nederland, de politie en het Openbaar Ministerie voor de aanpak van onveiligheid weer. De vijf noordelijke prioriteiten zijn jeugd en veiligheid, geweld, woninginbraken, grootschalige incidenten en evenementen en georganiseerde criminaliteit. In aanvulling op deze noordelijke prioriteiten worden vanuit de gemeenschappelijke, landelijke veiligheidsagenda cybercrime, fraude en kinderporno door vertaald in een noordelijke aanpak.

Het Uitvoeringsplan Integrale Veiligheid gemeente Winsum geeft uitvoering aan de in het Integraal Veiligheidsbeleid 2015-2018, Samen werken aan Veiligheid gestelde ambities en doelen. Het uitvoeringsplan beschrijft per prioriteit of thema de uit te voeren activiteiten met daaraan gekoppeld de voor de uitvoering verantwoordelijke partner. De gemeente Winsum beschikt over een BOA. De BOA wordt ingezet op de prioriteiten parkeeroverlast, hondenoverlast, jeugdoverlast, Diftar, woonoverlast algemeen, overlast fietsen, overlast jaarwisseling en evenementen. De convenanten voor de horeca en het station worden jaarlijks geëvalueerd. De uitkomsten worden meegenomen in het Uitvoeringsplan Integrale Veiligheid.

De uitvoering van de Drank- en Horecawet en de handhaving hiervan ligt bij de gemeente. De gemeente heeft een verordening para commerciële instellingen en een Preventie- en Handhavingsplan Alcohol gemeente Winsum vastgesteld. Drank- en horecaBOA's controleren op de actualiteit van vergunningen, naleving van vergunningsvoorwaarden en het geven van voorlichting over de wet.

Gesignaleerde knelpunten

Voor 2017 zijn geen knelpuntenesignaleerd.

Maatschappelijke effecten

Uit het benchmarkonderzoek Waar staat je gemeente? van juni 2014 blijkt dat het veiligheidsgevoel in de buurt van de inwoners van de gemeente Winsum sinds 2012 is gestegen van een 7,1 naar een 7,4. Het streven is om in 2016 de veiligheid en het veiligheidsgevoel van inwoners verder te verhogen. In het Integraal Veiligheidsbeleid staan het terugdringen van criminaliteit en overlast dan ook centraal.

Beleidsindicatoren

Indicator	periode	Winsum	Prov. Gr.	Nederland
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	2015	1,4	2,7	3,9
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2015	2,2	6,2	5,4
Hardekern jongeren (per 10.000 inwoners)	2014	0,5	0,6	1,3
Jongeren met delict voor rechter (%)	2012	1,3	2,2	2,57
Vernieling en beschadiging (per 1.000 inwoners)	2015	4,3	5,9	6,1
Verwijzingen Halt (per 10.000 inw. 12-17 jr)	2014	60,4	148,8	139,7
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	2015	0,4	3	2,4

Wat willen we bereiken?

- Het gevoel van veiligheid vergroten en overlast verminderen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Opstellen en uitvoeren van een uitvoeringsplan Integrale Veiligheid 2016-2018.
 - Dialoog zoeken met jongeren en hun ouders. Overleg met het CJG over aanpak overlast en preventiemaatregelen. Aanscherpen toezicht op uitgaanspubliek.
 - Inspelen op actualiteiten via:
 1. Lokaal overleg met de politie;
 2. Periodiek Veiligheidsoverleg;
 3. Periodiek driehoeksoverleg;
 4. Inzet Boa.
- Speerpunten hierbij zijn vermindering van overlast, vernielingen, mishandelingen en vechtpartijen.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Openbare orde en veiligheid	245.694	312.412	173.716	173.667	173.619	173.571
Totaal lasten	245.694	312.412	173.716	173.667	173.619	173.571
Baten						
Openbare orde en veiligheid	800	0	0	0	0	0
Totaal baten	800	0	0	0	0	0
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Openbare orde en veiligheid	244.894	312.412	173.716	173.667	173.619	173.571
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	244.894	312.412	173.716	173.667	173.619	173.571

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Openbare orde en veiligheid	312.412	173.716	-138.696
Totalen per deelprogramma	312.412	173.716	-138.696

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel
		N = nadeel
<i>Openbare orde en veiligheid</i>		
<i>Wijziging BBV</i>		
Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert een voordeel op van dit bedrag	220.000	V
<i>Salariskosten</i>		
Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de direct toerekenbare salariskosten van de medewerkers openbare orde en degene die de evenementen vergunningen e.d. behandeld op dit programma verantwoord. Daarnaast hebben we de BOA in eigen dienst genomen, en ook die salariskosten drukken op dit programma. De nadelige invloed hiervan in 2017 vormt dit bedrag.	83.000	N
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	2.000	V
Totaal	139.000	V

DEELPROGRAMMA 1.3 VOLKSHUISVESTING

Omschrijving van het deelprogramma

Bij de volkshuisvesting gaat het om het realiseren van kwalitatief goede en kwantitatief voldoende woningen die aansluiten bij de behoefte en groei van de gemeente, in de koop- en de huursector.

Bouw- en woningtoezicht en het welstandstoezicht bewaken de bouwkundige en esthetische kwaliteit van de te bouwen woningen.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

8.3 Wonen en bouwen

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018

We hebben te maken met de gevolgen van een geleidelijke krimp en vergrijzing van de bevolking. De zich nog doorzettende gezinsverdunding rechtvaardigt evenwel een geleidelijke uitbreiding van ons woningbestand. De tijd van nieuwe grootschalige uitleglocaties is voorbij.

Om Winsum levendig te houden is het belangrijk dat ons woningbestand aantrekkelijk blijft voor jongeren en ouderen. Vraag en aanbod dienen zoveel mogelijk op elkaar te worden afgestemd. De ontwikkeling van inbreidingslocaties en de uitbreidingslocatie Winsum Oost spelen hierin een rol. De ontwikkeling van Winsum Oost wordt fasegewijs opgepakt zodat de plannen periodiek kunnen worden getoetst aan maatschappelijke ontwikkelingen. In de dorpen dient naar behoefte gebouwd te worden. Hierbij valt te denken aan woningen voor senioren in de kleinere dorpen. In de nieuwbouwplannen is naast particulier initiatief, de woningstichting Wierden en Borgen een belangrijke partner om gezamenlijk plannen te ontwikkelen.

Wij zullen een meer actieve rol nemen richting projectontwikkelaars om de stagnerende ontwikkeling van de inbreidingslocaties vlot te trekken.

Wij stimuleren dat er duurzaam gebouwd en verbouwd wordt. Dat betekent dat er levensloopbestendige, aardbevingsbestendige, energie neutrale woningen moeten komen, waarbij ook aandacht wordt besteed aan het scheiden van afvalwaterstromen.

Duurzame initiatieven, zoals zonne-energieprojecten, zullen wij stimuleren en ondersteunen. Wij zijn van mening dat onze inwoners de ruimte moeten krijgen om, binnen vastgestelde kaders, een eigen invulling te geven aan de wijze waarop gebouwd wordt. De welstandsnota wordt daarom herzien.

Wij zullen de startersleningen voortzetten om voor instappers de drempel tot de woningmarkt te verlagen en we zullen blijversleningen gaan verstrekken om aanpassingen aan woningen mogelijk te maken waardoor men langer in zijn woning kan blijven wonen.

Wij zullen de verduurzaming van ons woningbestand faciliteren door inwoners te wijzen op het bestaan, het stimuleren van en zo nodig helpen bij het aanvragen van rijkswege beschikbare duurzaamheidsleningen.

De gemeente Winsum kent tal van karakteristieke beeldbepalende panden. Deze koesteren we en willen we beschermen.

Stand van zaken

Het bestemmingsplan Winsum Oost is volop in voorbereiding. De ambities liggen hoog daar waar het gaat om duurzaamheid. Met projectontwikkelaars zijn we actief in gesprek om de diverse inbreidingslocaties los te trekken. Een actieve rol van de gemeente in de ontwikkeling sluiten we

daarbij niet uit. Voor een tweetal locaties (Kerkstraat en Lombok) worden businesscases gemaakt die moeten uitwijzen wat de mogelijkheden en financiële consequenties zijn in geval van verwerving en ontwikkeling door de gemeente.

Een voorstel voor continuering van de starterslening, gecombineerd met de blijverslening en eventueel duurzaamheidslening is in voorbereiding.

Beeldbepalende panden in het buitengebied zijn geïnterviewd en worden vastgelegd in het nieuwe bestemmingsplan buitengebied dat nagenoeg klaar is. Een inventarisatie van panden binnen de kernen is in voorbereiding.

Bestaande beleidskaders

- Provinciaal Omgevingsplan (POP) en Provinciale Omgevingsverordening (POV);
- Regiovisie Groningen-Assen 2030, regionale woningprogrammering en woningmarktonderzoek;
- Structuurvisie Winsum;
- Woonvisie 'Winsum heeft het!';
- Overige dorpsvisies;
- Welstandsnota;
- Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2016-2020;
- Leefbaarheidskader: "Winsumer dorpen leefbaar!";
- Visie Wonen & Zorg.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

- Uit het Woningbehoefteonderzoek 2015 van Companen is voor de gemeente Winsum af te leiden dat het aantal inwoners in absolute zin afneemt. Het aantal huishoudens vermeerderd tot 2020 om daarna af te nemen en de bevolkingssamenstelling verandert, namelijk meer ouderen, minder jongeren.
- Het ingezette rijksbeleid op het scheiden van wonen en zorg heeft invloed op de woningmarkt. De komende jaren zal duidelijk worden in welke mate woningaanpassingen (op termijn) noodzakelijk zijn.
- De Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM) geeft aan dat de woningmarkt zich in een opwaartse richting beweegt. De woningmarkt in het aardbevingsgebied ontwikkelt zich sinds de aardbeving bij Huizinge in 2012 echter minder gunstig. De verkoopbaarheid van woningen blijkt zich in het risicogebied duidelijk minder gunstig te ontwikkelen dan in het referentiegebied (bron: CBS)
- Per 1 juli 2015 is de Overheidsdienst Groningen aan de slag gegaan met als doel Groningen veiliger en leefbaarder te maken, bewoners te ontzorgen bij ingrijpende versterkingsmaatregelen en een heldere procedure te ontwikkelen voor het oplossen van conflicten over bijvoorbeeld de afhandeling van schade.
- Op dit moment werkt de Nationaal Coördinator Groningen samen met de bestuurders en maatschappelijke organisaties aan de actualisatie van het Meerjarenprogramma.
- Medio 2015 is de nieuwe Woningwet in werking getreden. Deze wet regelt toezicht op de activiteiten van woningcorporaties en meer gezamenlijke regie op beleid en uitvoering in de sociale woningbouw.

Gesignaleerde knelpunten

- Door de in regio Groningen-Assen afgesproken woningbouwprogrammering moeten nieuwe dan wel uit te werken plannen worden afgestemd met de regio. Ook zal, zolang er geen marktherstel is, heel terughoudend worden omgegaan met nieuwe bouwcapaciteit.
- De financiële mogelijkheden van corporaties is door diverse overheidsmaatregelen beperkt.
- Ondanks dat Winsum als aardbevingsgemeente op dit moment geen versterkingsopgave kent, ondervinden we wel negatieve effecten van de aardbevingen, zoals imagoschade.

Monitoring maatschappelijke effecten

Regionale woningbouwafspraken

Verwachting 2017 voor Winsum

1. Regiogemeenten stemmen woningbouwprogrammering kwantitatief en kwalitatief regionaal af.	1. Winsum heeft afgestemd woningbouwprogramma met gemiddeld 21 nieuwe woningen per jaar. In 2017 zullen de afspraken mogelijk worden bijgesteld naar aanleiding van het woningbehoefte-onderzoek 2015 van Companen voor de RGA.
2. Zolang er geen marktherstel is, worden geen stappen ondernomen om de regionale bouwcapaciteit te vergroten (Alleen via de SER-ladder systematiek).	2. Er worden in principe geen nieuwe plannen aan het woningbouwprogramma toegevoegd, tenzij er plannen komen te vervallen.
3. Mogelijkheden onderzoeken naar fondsen ter stimulering van de woningmarkt.	3. Winsum zal de startersleningen voortzetten om voor instappers op de woningmarkt de drempel tot de woningmarkt te verlagen en we zullen blijversleningen gaan verstrekken om aanpassingen aan woningen mogelijk te maken waardoor men langer in zijn woning kan blijven wonen.
4. Gemeenten zetten zich in om zoveel mogelijk concrete afspraken te maken met corporaties over de lokale woningbouwproductie.	4. Met Wierden en Borgen zijn prestatie afspraken gemaakt op basis van de Woonvisie. De gemaakte afspraken zullen in 2017 verder worden uitgewerkt. De nieuwe Woningwet wordt hierbij betrokken.

Beleidsindicatoren

Indicator	periode	Winsum	Prov. Gr.	Nederland
Demografische druk (%)	2016	62,9	49,4	53
Nieuwbouw woningen (per 1.000 woningen)	2013	11,6	5,5	6,6
Woonlasten éénpersoonshuishouden (euro)	2016	701	682	643
Woonlasten meerpersoonshuishouden (euro)	2016	798	758	716
WOZ-waarde woningen (x 1.000 euro)	2016	165	155	209

Wat willen we bereiken?

- Realiseren van de woningbouwtaakstelling.
- Herstructurering.
- Waarborgen van de kwaliteit van de gebouwde omgeving.
- Adequate afstemming bereiken tussen vraag en aanbod op de woningmarkt en doorstroming bevorderen.
- Passende woningvoorraad voor de doelgroep die als gevolg van Rijksbeleid langer thuis moet blijven wonen.
- Duurzame woningvoorraad.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Begeleiden van planvorming voor bestaande inbreidingslocaties en daar waar mogelijk voor nieuwe locaties.
- Projectontwikkelaars actief benaderen.
- Proactieve opstelling bij herstructureringsplannen van derden.
- De samenwerking met Wierden & Borgen voortzetten op basis van de gemaakte prestatieafspraken.
- Toepassen van monumenten- en welstandsbeleid.
- Deel te nemen aan transitiefonds particuliere woningvoorraad van Provincie Groningen. Deze regeling maakt het mogelijk particuliere woningverbetering te subsidiëren.
- Daar waar gewenst aan bestemmingsplannen een beeldkwaliteitsplan koppelen.
- De erfgoedcommissie gaat tezamen met een externe partij beeldbepalende gebouwen inventariseren en waarderen.
- De bouw van nultrede woningen dan wel levensloopbestendige woningen stimuleren.
- Het daar waar mogelijk inzetten van het instrument Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO).
- Inzetten van de gemeentelijke starterslening.
- Op basis van de regionale woningmarktmonitor de (markt)ontwikkelingen volgen en afstemmen met stakeholders, waaronder Wierden en Borgen.
- Het overleg met Wierden & Borgen over preventief aanpassen van woningen voortzetten.
- Bewustwordingscampagne opzetten om bewoners vroegtijdig bewust te maken dat als zij langer thuis willen danwel moeten wonen preventief hun woningen aan kunnen passen.
- Introduceren van de Blijverslening.
- Mogelijkheden van manelzorgwoningen beter bekend te maken aan inwoners.
- Winsum-Oost (Munster) fase 1 "gasloos" ontwikkelen.
- Duurzaamheidsregelingen introduceren door aan te haken op provinciale danwel landelijke regelingen

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Wonen en bouwen	690.249	782.260	515.614	515.614	515.614	515.614
Totaal lasten	690.249	782.260	515.614	515.614	515.614	515.614
Baten						
Wonen en bouwen	303.995	392.207	435.005	432.245	429.485	429.485
Totaal baten	303.995	392.207	435.005	432.245	429.485	429.485
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Wonen en bouwen	386.254	390.053	80.609	83.369	86.129	86.129
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	386.254	390.053	80.609	83.369	86.129	86.129

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Wonen en bouwen						
	0	0	0	0	0	0

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Wonen en bouwen	390.053	80.609	-309.444
Totaal per deelprogramma	390.053	80.609	-309.444

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<i>Wijziging BBV</i>	658.000	V
Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert een voordeel op van dit bedrag.		
<i>Salaris- en overige directe kosten</i>	391.000	N
Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de direct toerekenbare salariskosten van de medewerkers volkshuisvesting en bouw- en woningtoezicht op dit programma verantwoord. De nadelige invloed hiervan in 2017 vormt dit bedrag.		

<i>Terugontvangst personeelskosten</i>	43.000	V
In 2016 werden de terugontvangsten (detacheringen) van personeel aan derden (vooral BMW) binnen de kostenverdeelstaat geraamd/verantwoord. Met ingang van 2017 komen deze baten direct ten gunste van de programma. Deze opbrengst vormt nu een voordeel op het programma.		
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	1.000	N
Totaal	309.000	V

DEELPROGRAMMA 1.4 VERKEER EN VERVOER

Omschrijving van het deelprogramma

Verkeer en vervoer is in onze gemeente gericht op zowel het aanleggen, beheren en onderhouden van de fysieke leefomgeving op verkeersgebied als ook het in stand houden en waar mogelijk creëren van een goed functionerend en samenhangend verkeers- en vervoerssysteem in en rond Winsum.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.4 Economische havens en waterwegen

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

Winsum is in de Regiovisie Groningen-Assen aangewezen als een schakelkern met een sterke regionale functie. Een goede bereikbaarheid is belangrijk om die functie te kunnen vervullen. Het stationsgebied van de kern Winsum functioneert als openbaar vervoersknooppunt en heeft de potentie uit te groeien tot een volwaardig transferium met een sterke regionale functie.

Naast de ontsluiting van de dorpen door een goed en uitgebreid OV netwerk, dat ook voor minder validen bruikbaar moet zijn, is de ontsluiting per auto naar de stad belangrijk. Hiertoe is recent met de provincie een Rompakkoord afgesloten. Middels dit akkoord verplichten provincie en gemeente zich de huidige N361 aan te pakken inclusief de verbinding tussen Ranum en de Onderdendamsterweg met als gewenst doel de druk(te) op de Onderdendamsterweg in het dorp te verminderen. In het akkoord zijn tevens afspraken gemaakt over spoorwegveiligheid en de aanleg van een fietspad-plus tussen Winsum en Groningen.

Naast investeringen in een goed openbaar vervoer en de verbetering van de bereikbaarheid en veiligheid streven wij naar de realisatie van een voet- en fietspad Winsum-Garnwerd (Pieterpad) en het veiliger maken van de verbinding Rasquert-Den Andel.

Verkeersveiligheid heeft uiteraard onze aandacht, we zullen ons beleid betreffende de inrichting van 30 en 60 km zones voortzetten.

Een ander speerpunt is het toegankelijk maken van voorzieningen voor minder validen. Speciale aandacht krijgt het vervangen door ProRail van de storingsgevoelige lift op het station van Winsum door een hellingbaan.

Bestaande beleidskaders

Uitvoering van beleid is vastgelegd in de volgende nota's:

- Wegenbeheerplan 2016-2020;
- Winterprogramma gladheidbestrijding 2015/2016;
- Kwaliteitsvisie groen Winsum 2010;
- Uitvoeringsdocument wegcategorisering (2011);
- GVP (Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan) (2014).

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

- Landbouwverkeer en aan agrarische activiteiten gerelateerd verkeer wordt als gevolg van bedrijfsintensivering en uitbreiding van activiteiten steeds groter, zwaarder en intensiever.
- Reizigers (openbaar vervoer, auto en fiets) willen steeds sneller van informatie worden voorzien.
- In het kader van de Regiovisie Groningen-Assen wordt Winsum als een belangrijk transferium voor de regio gezien.
- Het GVVP (Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan) vormt de basis voor het toekomstig uit te voeren verkeers- en (openbaar)vervoersbeleid. Speerpunten daarbij zijn bereikbaarheid, verkeersveiligheid, toegankelijkheid, leefbaarheid en duurzaamheid.

Gesignaleerde knelpunten

- Het toegenomen autobezit en –gebruik per huishouden legt een steeds zwaardere claim op de beschikbare (parkeer)ruimte in met name de oude dorpskernen . Daarnaast zorgt ook groot landbouw- en vrachtverkeer voor een groter gevoel van onveiligheid in kleinere dorpen.
- Diverse projecten zijn in ontwikkeling (Boogplein, Winsum West, verbetering N361, Fietspad+ en verbetering spoorwegveiligheid). Dit vraagt om een goede verkeerstechnische afstemming. Het GVVP vormt de basis voor deze afstemming.
- Er staan verkeersborden langs gemeentelijke wegen die overbodig zijn. Dit is uit verkeersveiligheidsoogpunt een ongewenste situatie.
- De huidige lift bij het station in Winsum is vandalismegevoelig en voor wat betreft uitstraling en gebruik zeer onvriendelijk.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed- baarheid	streven 2017	streven 2016	realisatie 2015
De gemeente dient een veilig en goed toegankelijke gemeente per fiets, per auto en per openbaar vervoer te zijn.					
Aantal schadegevallen als gevolg van slecht/matig onderhoud	goed	hoog	< 5	< 5	
Aantal meldingen bij het “telefonisch meldpunt” met betrekking tot:			215	215	
- verkeersaspecten	goed	matig	30	30	40
- wegen	goed	hoog	40	40	47
- openbare verlichting	goed	matig	90	90	MOON
- straatmeubilair	goed	hoog	35	35	35
- gladheidsbestrijding	goed	matig	10	10	8

Beleidsindicatoren

Indicator	periode	Winsum	Prov. Gr.	Nederland
Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met een motorvoertuig (%)	2014	6	6	7
Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met een fietser (%)	2014	11	8	10

Wat willen we bereiken?

- Verbetering toegankelijkheid van het perron station Winsum.
- Verbeteren van de verkeersveiligheid bij scholen.
- Zorgdragen voor een dusdanig beheer van het wegenareaal dat de veiligheid blijft gewaarborgd.
- Inrichting van de wegen alsmede het instellen van het bijbehorende snelheidsregiem volgens het uitvoerend document wegencategorisering.
- Het terugdringen van schade aan bermen en wegen buiten de bebouwde kom.
- De inrichting van De Meeden wordt afgestemd op het gebruik.
- Het verbeteren van het inzicht in de verkeersbordenstructuur.
- Verbetering veiligheid en bereikbaarheid van Winsum.
- Goed (handhaafbaar) parkeerbeleid in het centrum van Winsum.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De lift bij het station is een obstakel voor vooral minder validen om het perron te bereiken. Oorzaak vormt de vandalismegevoeligheid. In 2018 wordt de lift vervangen door een hellingbaan.
- Een van de projecten uit de investeringslijst is "Herinrichting schoolzones". Gezien de ontwikkelingen bij veel scholen wordt individueel afgewogen of een herkenbare schoolzone wordt gerealiseerd.
- Onderhoudsmaatregelen worden afgestemd op het onderhoudsniveau C volgens de CROW-systematiek, zoals dat is vastgelegd in het wegenbeheerplan 2016-2020.
- Inrichten van de wegen tijdens het regulier onderhoud.
- Instellen snelheidsregiem volgens uitvoerend document wegencategorisering.
- Het aanbrengen van passeerstroken of bermverharding in de vorm van graskeien en verbetering verhardingsconstructie.
- Is afhankelijk van toekomstige ontwikkelingen in relatie tot de Brede School.
- Op basis van de verkeersborden-inventarisatie worden overbodige verkeersborden gesaneerd. Inwoners en dorpsverenigingen krijgen vooraf de mogelijkheid te reageren. Dit kan er toe leiden dat het saneringsvoorstel op plaatsen wordt aangepast. Vervolgens wordt er een verkeersbesluit genomen en wordt overgegaan tot uitvoering al dan niet in combinatie met de invoering van een 30 km/uur zones.
- Met de aangegeven knelpunten vanuit de adviesgroep Verkeer gaan we, daar waar gewenst, verder werken aan de verbetering van de bereikbaarheid en veiligheid van Winsum.
- Er is een blauwe zone ingesteld voor de omgeving van het winkelcentrum Obergon. Wanneer het boogplein is ingevuld zal ook in het centrum een blauwe zone worden ingevoerd.

Wat willen we bereiken?

- Duidelijkheid verkrijgen over de haalbaarheid van een goede veilige fietsverbinding op de route Garnwerd-Winsum en Rasquert-Den Andel.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uit het haalbaarheidsonderzoek voor de route Rasquert-Westernieland is naar voren gekomen dat het wenselijk is dat uit veiligheidsoogpunt fietsstroken worden aangebracht en fysieke maatregelen worden genomen. Uitvoering hiervan vindt plaats in 2017.
Gestreefd wordt naar de aanleg van een fiets-/voetpad voor de route Garnwerd-Winsum in 2017. Het gaat daarbij om een utilitair/recreatief pad met een ontwerp dat past binnen de financiële kaders.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Verkeer en vervoer	1.503.035	2.236.812	1.642.839	1.703.547	1.772.865	1.811.362
Economische havens en waterwegen	105.411	287.464	165.909	169.241	166.498	166.498
Parkeren	0	0	12.515	12.515	12.515	12.515
Totaal lasten	1.608.446	2.524.275	1.821.262	1.885.303	1.951.878	1.990.375
Baten						
Verkeer en vervoer	91.021	5.151	5.151	5.151	5.151	5.151
Economische havens en waterwegen	257	400	400	400	400	400
Parkeren	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	91.279	5.551	5.551	5.551	5.551	5.551
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Verkeer en vervoer	1.412.014	2.231.661	1.637.688	1.698.396	1.767.715	1.806.211
Economische havens en waterwegen	105.154	287.064	165.509	168.841	166.098	166.098
Parkeren	0	0	12.515	12.515	12.515	12.515
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	1.517.168	2.518.724	1.815.712	1.879.752	1.946.327	1.984.824

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Verkeer en vervoer	178.159	-250.000	-50.000	-18.750	-53.989	-53.989
Economische havens en waterwegen	169.150	-125.860	-7.579	-8.911	-4.168	-4.168
	347.309	-375.860	-57.579	-27.661	-58.157	-58.157

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Verkeer en vervoer	2.231.661	1.637.688	-593.973
Economische havens en waterwegen	287.064	165.509	-121.555
Parkeren	0	12.515	12.515
Totalen per deelprogramma	2.518.724	1.815.712	-703.013

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<p><i>Wijziging BBV</i></p> <p>Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert een voordeel op van dit bedrag</p>	494.000	V
<p><i>Salaris- en overige directe kosten</i></p> <p>Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de salariskosten van de medewerkers die taken hebben op dit programma en overige direct toerekenbare kosten (bijv. specifieke software en dergelijke), direct ten laste van dit programma verantwoord. De hier genoemde nadelige invloed vormt de omvang van dit bedrag.</p>	281.000	N
<p><i>Incidentele lasten 2016</i></p> <p>Wegens incidentele lastenramingen (o.a. baggerkosten gedekt door reserve-onttrekkingen) in 2016 ontstaat er een voordelig verschil van € 159.000. Daarnaast was er in 2016 een raming voor de gemeentelijke bijdrage in verband met de aanleg van het fietspad Baflo-Mensingeweer van € 250.000.</p>	409.000	V
<p><i>Wijziging rente</i></p> <p>Op grond van de nieuwe BBV-voorschriften moet de zogenaamde rekenrente op een bepaalde manier berekend worden. In 2016 rekenden we met een rente van 4%, terwijl de rekenrente voor 2017 uitkomt op 0,75%. Wat we nu zien is dat er op de verschillende programma's (taakvelden) er een lager bedrag aan rente wordt geraamd (op dit programma een voordeel van € 83.000). Op het programma Financiën (taakveld Treasury) zullen we zien dat we een behoorlijk nadeel op dit gebied zien. Daar werd het verschil (de zogenaamde Bespaarde rente) als een opbrengst geraamd. Per saldo geeft dit (in principe) geen verschil in het begrotingsresultaat, maar per taakveld zijn er wel hier en daar afwijkingen (afhankelijk van de omvang van de boekwaarden van de geactiveerde kapitaaluitgaven die behoren bij dat taakveld).</p>	83.000	V
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	2.000	N
Totaal	703.000	V

DEELPROGRAMMA 1.5 MILIEU

Omschrijving van het deelprogramma

Een kwalitatief goede woon- en leefomgeving wordt mede bepaald door een duurzame inrichting van de woon- en leefomgeving. Inwoners van de gemeente Winsum merken dat met name als het gaat om de preventie bij het ontstaan en de afvoer van afvalwater en het huishoudelijk afval. Bedrijven hebben met name te maken met milieuvergunningen en –meldingen en de controle en handhaving daarvan.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

Wij dienen zuinig te zijn op ons milieu. Met de invoering van Diftar is een belangrijke stap gezet in de zorg voor het milieu. Diftar willen wij blijven optimaliseren.

Maatregelen die energie besparen of de belasting op het milieu verminderen, zullen wij stimuleren. Hierbij denken we onder andere aan een duurzaam inkoopbeleid, effectieve afvalscheiding, gescheiden rioolstelsels voor regen- en afvalwater, zonnepanelen, duurzame LED-verlichting, mogelijkheden om gebruik te maken van aardwarmte en een milieuvriendelijke wijze van onkruidbestrijding. Wij informeren onze inwoners actief over duurzaamheid en milieu.

De gemeente heeft een klimaatbeleid vastgesteld aan het uitvoeringsplan wordt gewerkt en daarin zullen bijvoorbeeld onderwerpen als duurzaamheidsleningen en de mogelijkheden tot het plaatsen van zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen, zoals bijvoorbeeld scholen aan de orde komen.

Bestaande beleidskaders

Riolering en waterbeheer

- Afvalwaterbeleidsplan BMWE/NZV 2014-2018;
- Stedelijke Wateropgave 2013;
- Grondwaterbeheerplan 2013.

Afvalverwijdering en –verwerking

- Landelijk Afvalbeheerplan II (LAP II) 2009-2021;
- Afvalstoffenverordening van de gemeente Winsum;
- Afvalnota Winsum- Minder Afval- Beter Gescheiden- Efficiënter Ingezameld.

Milieubeheer

- Handavingsuitvoeringsprogramma (tweejaarlijks);
- Beleidskaders integrale handhaving (2003);
- Integraal VTH beleidsplan 2016-2020;
- Nota bodembeheer 2014-2019;
- Bodembeheerplan 2014-2019;
- Klimaatbeleid 2015-2020;
- Beleidsplan Openbare Verlichting 2012-2017.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

Riolering en waterbeheer

Klimaatveranderingen, zeespiegelstijging, bodemdaling en verstedelijking hebben een nieuwe aanpak in het waterbeleid noodzakelijk gemaakt. Omdat water zich weinig aantrekt van grenzen zijn en worden op Europees, landelijk en regionaal niveau hierover afspraken gemaakt om de waterhuishouding kwantitatief en kwalitatief te verbeteren en toekomstbestendig te maken. Dit heeft voor de waterkwaliteit al geresulteerd in de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de nota Waterbeleid 21^e eeuw (WB21) waar het gaat om waterkwantiteit. Om de hierin geformuleerde doelstellingen in een noodzakelijke gemeenschappelijke aanpak vorm te geven is op nationaal niveau het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) gesloten. Op regionaal en stroomgebied niveau heeft dit geleid tot het Regionaal Bestuursakkoord Water (RBW) voor Groningen en Noord- en Oost-Drenthe dat ook door de gemeente Winsum is ondertekend. In dit RBW is vastgelegd met welke acties, maatregelen, taken en verantwoordelijkheden in 2016 een betaalbaar en robuust waterbeheer voor de toekomst bereikt wordt. Op 1 juli 2011 is het waterketenakkoord voor Groningen en Noord-Drenthe getekend. Dit is een akkoord tussen 30 gemeenten (waaronder Winsum), de twee waterschappen en twee waterbedrijven met als doel het centraal stellen van de burger in één waterketen. Op basis van het gehouden regionale feitenonderzoek en het onderzoek doelmatig investeren is aangetoond dat er een forse reductie op de kostenstijging mogelijk is, en dat de kwetsbaarheid van individuele organisaties kan worden verminderd en de kwaliteit van dienstverlening kan worden verbeterd. De resultaten van het onderzoek zijn de aanleiding om een uitvoeringsprogramma op te stellen. Met het uitvoeringsprogramma wordt ingezet op het concretiseren van de samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en waterbedrijven. In navolging van bovengenoemde overeenkomsten is in juli 2014 door het college besloten om in te stemmen met fase 3 van het uitvoeringsprogramma WKGD (Water Ketten Groningen Drenthe).

De Wet Verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken is op 1 januari 2008 in werking getreden. Deze wet regelt onder meer de nieuwe rioolheffing, de zorgplicht voor afvloeiend hemelwater, de zorgplicht voor het grondwater en de voorkeursvolgorde voor het omgaan met afvalwater bij de milieuvergunningverlening.

Op 22 december 2009 is de Waterwet in werking getreden. Een achttal wetten is daarin samengevoegd tot één wet. De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater, en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Daarnaast levert de Waterwet een flinke bijdrage aan kabinetsdoelstellingen zoals vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten.

Voor de gemeente betekent dit dat alle indirecte lozingen onder gemeentelijk gezag komen te vallen. Daarnaast vervult de gemeente de één-loketfunctie voor het aanvragen van een watervergunning. Voor het overige is er niet veel veranderd, en blijven de waterschappen bevoegd gezag.

In 2013 is duidelijk geworden wat de feitelijke kwaliteit van de riolering is. Dit betekent ook dat er meer gezegd kan worden over de te verwachten levensduur van de riolering. Met behulp van deze gegevens en het inslaan van een nieuwe weg, de kanteling van theorie naar praktijk, is in het Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018 de rioolheffing opnieuw berekend en voor de planperiode vastgesteld op een vast tarief van € 210,00 per jaar. Als vervolg hierop is er een meerjarig maatregelplan opgesteld voor het rioolbeheer. Na afronding van de stedelijke wateropgave in 2013, is in 2015 de opstelling van nieuwe BRP's (Basis Riolerings Plannen) voor alle dorpen binnen de gemeente afgerond en is er een baggerplan voor de gemeentelijke watergangen opgesteld en vastgesteld. met de vaststelling van het baggerplan vindt er ook een lichte stijging plaats van de rioolheffing.

In het Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018 is een nieuwe kijk op afvalwater door de vijf partners vastgelegd. Het plan heeft een breder blikveld gekregen omdat het alle facetten van de gehele waterketen omvat. In de benadering vanuit de afvalwaterketen staat de burger centraal en moet samenwerking leiden tot een doelmatiger beheer en efficiënter investeren. Binnen de

planperiode van het Afvalwaterbeleidsplan zijn in BMW/NZV verband momenteel de volgende projecten opgepakt:

- Het operationaliseren van het grondwatermeetnet, waarin het grondwater gemonitord en geanalyseerd gaat worden;
- Het opstellen van een waterkaart;
- Het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar de uitvoering van gezamenlijk gemalenbeheer inclusief het hieraan gekoppelde monitoringssysteem;
- Het bundelen van databeheer met als doel winst te behalen op de drie K's (kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid).

Afvalinzameling en –verwerking

Afval wordt steeds meer gezien als grondstof. Diverse deelstromen zijn geld waard, in plaats van dat er betaald moet worden voor de afvoer ervan. Voorbeelden daarvan zijn glas, papier en textiel. De gemeente probeert deze deelstromen zoveel mogelijk gescheiden in te zamelen, en haar burgers te stimuleren deze stromen gescheiden aan te leveren. In juli 2012 is door de raad de “Afvalnota Winsum- Minder Afval- Beter Gescheiden- Efficiënter Ingezameld” vastgesteld. Eén van de maatregelen die in deze nota genoemd worden is de invoering van diftar in 2013. 2013 is het eerste volledige jaar geweest waarin diftar is doorgevoerd. In 2014 is het diftarsysteem geëvalueerd.

Op basis van deze evaluatie zijn in 2015 de tarieven aangepast. Deze zijn in 2016 gelijk gebleven. In 2017 zullen de tarieven worden aangepast, als dat nodig blijkt te zijn op basis van de cijfers van 2015.

Sinds 1 januari 2010 worden de activiteiten van het Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen uitgevoerd door Afvalbeheer Noord Groningen BV. Hierin neemt het Vuilverwerkingsbedrijf deel samen met Omrin. Daardoor is het mogelijk sneller en flexibeler te reageren op marktontwikkelingen.

De eindafwerking van de stortplaats in Usquert moet in 2017 zijn afgerond. Door drie hectare gestort afval op te brengen op de bestaande stort is er nu sprake van 8 hectare die moet worden meegenomen in de eindafwerking, in plaats van de verwachte 11 hectare. Dit scheelt in de kosten voor eindafwerking.

De textielsortering wordt regionaal uitgevoerd door ANG en Sympany in samenwerking met werkvoorzieningschap Ability. Er wordt onderzocht of er een meerwaarde is om ook de afvoer van afgedankte elektrische apparaten in de regio uit te voeren in samenwerking met het werkvoorzieningschap.

Door het Verpakkingenconvenant dat is afgesloten tussen de verpakkingindustrie en de overheid komen steeds meer vergoedingen voor gescheiden stromen beschikbaar. Voor het scheiden en vermarkten van kunststoffen (verpakkingsafval) is er nu een akkoord voor de vergoedingen tot en met 2019. Afvalbeheer Noord Groningen heeft met Omrin een contract afgesloten om tot en met 2022 de kunststoffen via nascheiding op de markt te brengen. Dit contract sluit eventuele bronscheiding niet uit.

In 2015 is een vergoeding voor de inzameling van drankenkartons vastgesteld. Omrin heeft inmiddels een nascheidingssysteem ontwikkeld. Vanwege praktische en financiële redenen heeft Winsum gekozen voor nascheiding van drankenkartons.

In het Verpakkingenconvenant is ook vastgesteld dat gemeenten een vergoeding krijgen voor de inzameling van zwerfafval. Deze is o.a. ingezet voor een zwerfafvalapp, waarmee ook in 2017 zwerfafval beter bestreden kan worden.

Milieuwetgeving

Er is een tendens om steeds meer dan voorheen vergunningplichtige activiteiten via meldingen af te doen. Door de komst van het Besluit Bodemkwaliteit kunnen grondtransporten via de computer gemeld worden. Steeds meer bedrijven vallen onder het Activiteitenbesluit op grond van de Wet milieubeheer en kunnen dus volstaan met een melding in plaats van een vergunning.

De Wabo (wet algemene bepalingen omgevingsrecht) integreert een aantal vergunningstelsels, waardoor de gemeente het eerste aanspreekpunt voor burgers en bedrijven is. Aan een verdere integratie van wet- en regelgeving wordt door de wetgever gewerkt in de vorm van de Omgevingswet. De Omgevingsdienst Groningen (ODG) voert VTH-taken op het gebied van milieu voor gemeenten uit. Dit betreft het deel van de milieutaken dat onder het basistakenpakket valt. Ook zijn uitvoeringstaken ondergebracht bij de werkorganisatie DEAL.

Duurzaamheid

Burgers zijn steeds meer gemotiveerd om energiebesparende maatregelen te nemen door de stijgende energieprijzen en bewustwording van het broeikaseffect. Daarnaast ontstaat er een groter bewustzijn ten aanzien van lokale en regionale kringlopen en de wens tot een eerlijker wereldhandel.

In september 2013 is het nationaal Energieakkoord vastgesteld. Dit akkoord is er op gericht jaarlijks 1,5% minder energie te verbruiken en het % duurzaam opgewekte energie te verhogen van 4% in 2013 tot 14% in 2020 en 16% in 2023. Voor gemeenten is op diverse fronten een belangrijke rol weg gelegd in de realisatie hiervan.

Eind 2015 is klimaatbeleid opgesteld. In de loop van 2016 wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld.

Het gaat hier onder andere om:

- Bewoners stimuleren duurzame maatregelen in hun woningen te treffen en ook op andere manieren energie te besparen
- ook in het kader van duurzaamheid wordt aandacht besteed aan het verminderen van de totale hoeveelheid ongescheiden afval
- de eigen organisatie zal in 2030 geen broeikasgassen meer produceren; dat zal zij onder andere bereiken door de eigen gebouwen nul-op-de-meter te maken, maar ook door in ontwikkeling van nieuwe projecten toe te zien op duurzaamheid en mee te werken aan de realisering van een groengas tankstation
- de gemeente zal de fairtrade status handhaven
- lokale initiatieven worden ondersteund. tevens worden zij uitgenodigd breder dan alleen naar energie-opwekking te kijken
- de gemeente werkt mee aan de realisering van zonneparken en kleinschalige windenergie, maar in principe alleen op aanvraag van lokale initiatieven
- voorlichting en ondersteuning van burgers, bijvoorbeeld door deelname aan het Energieloket Groningen, worden voortgezet en waar nodig uitgebreid. Zo zal in 2017 een project met betrekking tot natuur en milieueducatie op alle basisscholen van start gaan.

Gesignaleerde knelpunten

Riolering en waterbeheer

Met het afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018 is een nieuwe gezamenlijke weg ingeslagen door de vier gemeenten en het waterschap. De uitvoering van dit plan en de bijbehorende organisatorische ontwikkelingen vragen de benodigde personele inzet en kennis van de partners. Het is dan ook zaak dat de kwaliteit hiervan blijft gewaarborgd om het afvalwaterbeleidsplan tot een succes te maken.

Afvalinzameling en –verwerking

Ook in 2016 is geen duidelijkheid ontstaan over het al dan niet voortbestaan van het statiegeldsysteem.

Milieuwetgeving

De Wet VTH is in 2016 van kracht geworden. Er is een gemeentelijke verordening opgesteld om de kwaliteit van de uitvoering van de VTH-taken te borgen. Door onduidelijkheid over de herindeling is niet duidelijk op welke manier deze taken in de toekomst worden geborgd.

De Omgevingswet, die waarschijnlijk in 2019 van kracht zal worden, zal veel veranderingen met zich meebrengen waar nu al op ingespeeld moet worden.

Duurzaamheid

Het is momenteel nog onduidelijk welke impuls de compensatiegelden voor de gaswinning kunnen geven aan het lokale klimaatbeleid.

Het nieuwe Energieprogramma van de provincie wijkt af van het voorgaande, waardoor opnieuw moet worden bekeken waar het provinciale en het Winsumse klimaatbeleid elkaar ondersteunen. Ook heeft dit gevolgen voor het realiseren van een groengastankstation.

Het succes van het Winsumse klimaatbeleid hangt ook af van de inzet van de overige maatschappelijke actoren (inwoners, woningbouwcoöperatie, bedrijven).

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	Streven 2017	Doelstelling 2016	Realisatie 2015
Herstel en behoud van een gezond milieu, waarbij een duurzame ontwikkeling nagestreefd wordt. Burgers en bedrijven moeten hun verantwoordelijkheid nemen in de zorg voor het milieu.					
Ingezamelde hoeveelheden					
Aantal kg/inw restafval	goed	hoog	140	140	148
Aantal kg/inw gft-afval	goed	hoog	71	110	71
Scheidingsresultaten, bijvoorbeeld de hoeveelheid gescheiden ingezameld glas, papier, kunststof, etc. Sinds het LAP II is er alleen een algemene scheidingsdoelstelling. Landelijk is het streven om in 2020 de hoeveelheid restafval omlaag te brengen naar 100 kilo per persoon per jaar, en een scheidingspercentage van 75%.					
Scheidingsdoelstelling LAP, nuttige toepassing.			67%	65%	63%
Calamiteiten rioolstelsel	goed	hoog	0	0	1

Beleidsindicatoren

Indicator	periode	Winsum	Prov. Gr.	Nederland
Fijn huishoudelijk restafval (kg per inw.)	2014	145	207	205
Hernieuwbare elektriciteit (%)	2014	18,3	8,9	8,7

Wat willen we bereiken?

Riolering, waterzuivering en waterbeheer

- Een betaalbaar en duurzaam water- en rioleringsbeheer.
- Hergebruik van regenwater en de mogelijkheden voor het scheiden van afvalwater.
- Het voldoen aan de basisinspanning: In de 3e nota op de waterhuishouding (NW3) is vastgelegd dat als onderdeel van een pakket maatregelen om de algemene waterkwaliteit te verbeteren de vuilemissie vanuit rioolstelsels naar het oppervlaktewater met 50% moet worden teruggedrongen. Ook in de vervolgnota NW4 wordt nadrukkelijk aandacht voor gevraagd.
- Een rioleringsstelsel waarbij calamiteiten voorkomen worden en de onderhoudstoestand van de stelsels op een acceptabel niveau gehouden wordt.
- Het voldoen aan de algemene regels van de Waterwet waarmee de directe lozingen van huishoudelijk afvalwater op oppervlaktewater wordt gereguleerd.

Afvalverwijdering en verwerking

- Minder Afval- Beter Gescheiden- Efficiënter Ingezameld.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering meerjarig maatregelenplan.
- Uitvoering grondwaterbeheerplan BMW.
- Uitvoering baggerplan.
- Uitvoering geven aan het afvalwater-beleidsplan BMW/NZV 2014-2018.
- Mogelijkheden onderzoeken binnen Duurzaam Bouwen (Winsum-Oost).
- In 2017 zal het stelsel voldoen aan de wettelijk vereiste basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor.
- Uitvoeren van het baggerplan waardoor de waterkwaliteit wordt verbeterd en de doorstroming vergroot.
- Uitvoering Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018.
- Repareren of vervanging riolering op basis van het actueel maatregelenplan.
- Aansluitpunt aanbieden voor de woonboten in het buitengebied met vaste ligplaats, mits het waterschap gaat handhaven op de lozingen op het oppervlaktewater.
- Voortzetting van diftar op basis van besluit over de diftar-evaluatie eind 2014.
- Optimalisatie van de mogelijkheden voor het aanbieden van gescheiden afvalstromen, en communicatie hierover.
- Blijvende inzet van handhavingscapaciteit in 2017
- Blijven onderzoeken hoe scheiding van afval tot synergie met werkgelegenheidsprojecten kan leiden
- Voor het behalen van het doel van 100 kilo restafval per persoon per jaar, en een afvalscheidingspercentage van 75%, zal aangesloten worden bij projecten van Omrin.

Milieuwetgeving

- Adequate vergunningverlening , en voldoen aan de kwaliteitscriteria/Wet VTH.

Duurzaamheid

- Het voeren van een actief klimaatbeleid, gericht op het toepassen en opwekken van duurzame energie.
- Energiebesparing in openbare verlichting.
- Inwoners ondersteunen en adviseren bij keuze voor energiebesparingsmaatregelen en subsidieaanvragen.
- Ondersteuning van het platform Samen Duurzaam en andere relevante initiatieven.
- Zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen.
- Behoud Fair Trade status gemeente Winsum.
- Voor auto's die de gemeente aanschaft de milieuaspecten mee laten tellen.
- Een commercieel aardgas vulpunt.
- Oplaadpunten voor elektrische auto's en boten.
- Procesmatig en zaakgericht werken. Opleidingsniveau van het personeel up to date houden, onder andere door de uitvoering van competentietrajecten.
- In 2015 is een samenhangend klimaatbeleid vastgesteld. In de loop van 2016 is hiervoor een uitvoeringsprogramma opgesteld dat in de komende jaren zal worden gerealiseerd.
- Uitvoering van het vervangingsplan voor openbare verlichting o.b.v. energiezuinige verlichting.
- Van 2013 tot en met 2015 is middels Warm Wonen Winsum een project uitgevoerd dat gericht is op duurzame maatregelen in de bestaande bouw. In 2016 is dit project door de ondernemers voortgezet.
- Het uitvoeringsprogramma vanuit het landelijke Energieakkoord wordt in uitvoering gebracht, middels het Energieloket en het project Energiek Toezicht.
- Dit platform wordt omgevormd naar een podium voor alle partijen die actief zijn op het gebied van duurzaamheid, eventueel in BMW verband.
- O.b.v. de ervaringen met de zonnepanelen op het gemeentehuis, de buitendienst en museum Wierdenland worden panelen geplaatst op overige gemeentelijke gebouwen.
- Door de Fair Trade werkgroep en mogelijk de inzet van enkele vrijwilligers.
- Waar mogelijk zullen de auto's van de gemeente verduurzaamd worden.
- In de aanbesteding voor WMO- en leerlingenvervoer wordt zo mogelijk de verplichting opgenomen om op groen gas te rijden.
- Bedrijven en particulieren stimuleren om over te gaan tot de aanschaf van groen gas auto's.
- In 2016/2017 zal een commercieel gasvulpunt worden gerealiseerd.
- Behoeft peilen voor meer laadpalen.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Afval	1.284.358	1.162.860	1.148.280	1.126.264	1.114.285	1.114.285
Riolering	1.091.916	1.190.712	816.977	787.414	772.146	749.243
Milieubeheer	415.919	426.206	236.180	236.180	236.180	236.180
Totaal lasten	2.792.193	2.779.778	2.201.437	2.149.858	2.122.611	2.099.708
Baten						
Afval	1.637.502	1.433.629	1.372.192	1.372.192	1.372.192	1.372.192
Riolering	1.305.619	1.493.459	1.262.213	1.262.213	1.304.840	1.305.105
Milieubeheer	2.643	108.495	0	0	0	0
Totaal baten	2.945.763	3.035.582	2.634.405	2.634.405	2.677.032	2.677.297
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Afval	-353.144	-270.769	-223.912	-245.928	-257.907	-257.907
Riolering	-213.703	-302.747	-445.236	-474.799	-532.694	-555.862
Milieubeheer	413.276	317.712	236.180	236.180	236.180	236.180
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	-153.571	-255.804	-432.968	-484.547	-554.421	-577.589

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Riolering						
Afval	42.042	-50.956	-156.972	-134.956	-122.977	-122.977
Milieubeheer		76.098				
	42.042	25.142	-156.972	-134.956	-122.977	-122.977

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Afval	-270.769	-223.912	46.857
Riolering	-302.747	-445.236	-142.489
Milieubeheer	317.712	236.180	-81.532
Totalen per deelprogramma	-255.804	-432.968	-177.164

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel

Afwijking in € V = voordeel

N = nadeel

RIOLERING

Wijziging BBV

253.000 V

Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert een voordeel op van dit bedrag.

<i>Salaris- en overige directe kosten</i> Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de direct toerekenbare salariskosten van de medewerkers die taken verrichten op dit taakveld op dit programma verantwoord. De nadelige invloed hiervan in 2017 vormt dit bedrag.	144.000	N
<i>Saldo kosten/opbrengsten riolering</i> De overige exploitatiekosten van de riolering zijn per saldo afgenomen met een bedrag van € 33.000. Dit bedrag is een saldo van lagere kapitaallasten en een lagere onttrekking aan de rioleringsvoorziening. Voor de bepaling van de kosten en het te hanteren tarief (en dus de mate van kostendekkendheid) wordt een aparte kostenopstelling gemaakt.	33.000	V
<i>AFVAL</i> <i>Wijziging BBV</i> Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert een voordeel op van dit bedrag.	118.000	V
<i>Salaris- en overige directe kosten</i> Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de direct toerekenbare salariskosten van de medewerkers die taken verrichten op dit taakveld op dit programma verantwoord. De nadelige invloed hiervan in 2017 vormt dit bedrag.	141.000	N
<i>Saldo kosten/opbrengsten afvalstoffen</i> Doordat de kosten van de inzameling en de verwerking per saldo zijn afgenomen is ook de opbrengst wat verlaagd; de netto nadelige invloed hiervan is € 24.000. Voor de bepaling van de kosten en het te hanteren tarief (en dus de mate van kostendekkendheid) wordt een aparte kostenopstelling gemaakt.	24.000	N
<i>MILIEUBEHEER</i> <i>Wijziging BBV</i> Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert een voordeel op van dit bedrag.	259.000	V
<i>Salaris- en overige directe kosten</i> Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de direct toerekenbare salariskosten van de medewerkers die taken verrichten op dit taakveld op dit programma verantwoord. De nadelige invloed hiervan in 2017	99.000	N

vormt dit bedrag.

<i>Saldo kosten/opbrengsten milieubeheer</i>	79.000	N
Door een incidentele opbrengst in 2016 is sprake van een nadelig verschil van € 79.000 in de vergelijking.		
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	1.000	V
Totaal	177.000	V

DEELPROGRAMMA 2.1 CULTUUR

Omschrijving van het deelprogramma

Naast de subsidiëring van de openbare bibliotheek vallen het kunst en cultuurbeleid, oudheidkunde en musea en cultureel erfgoed onder dit programma evenals het vormings- en ontwikkelingswerk. Kunst en cultuur behelst voornamelijk de amateurkunst (muziek, theater, dans, cultuurhistorie e.d.).

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 5.3 Cultuurpresentatie, -prod. en -particip.
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

Kunst en cultuur zijn belangrijke waarden in een samenleving en moeten toegankelijk blijven voor iedereen. In de gemeente is een groot en gevarieerd aanbod op het gebied van kunst en cultuur. Door samenwerking te stimuleren wordt er meer mogelijk. De betaalbaarheid van ruimtes wordt vergroot en de kwetsbaarheid van kleine initiatieven wordt verkleind. Bij de subsidiëring van kunst en cultuur zetten wij vooral in op cofinanciering.

Bestaande beleidskaders

Uitvoering van beleid is vastgelegd in de volgende nota's:

- Provinciale cultuur nota 2017-2020, Grenzeloos cultuur, voor iedereen door iedereen;
- Schetsen kunst- en cultuurbeleid Gemeente Winsum;
- Structuurvisie Winsum;
- Nota bibliotheekbeleid 2015 en verder.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

- De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) is met ingang van 1 januari 2015 van kracht. Het Rijk is door de invoering van de Wsob verantwoordelijk voor de digitale bibliotheek, de gemeenten blijven verantwoordelijk voor de lokale fysieke bibliotheek en de provincies voor ondersteuning daarvan. In de Wsob is vastgelegd aan welke functies en verplichtingen de bibliotheek moet voldoen. Met name de verplichting om ondersteuning te bieden aan het onderwijs vormt een nieuw accent in de inzet van de bibliotheek.
- Biblionet Groningen bezint zich op haar rol en stelt samen met de VGG een toekomstvisie op. Het doel van de visie is om het Gronings bibliotheek concept te behouden en te versterken. De visie gaat samen met een andere manier van subsidiëren waardoor er middels de subsidie meer gestuurd kan worden op prestaties en lokale accenten. De verwachting is dat deze visie in 2016 gereed zal zijn.
- Het nieuwe bibliotheekbeleid 'Nota 2015 en verder' is voor een groot deel uitgewerkt in 2015 en 2016.

Cultuur:

- Museum Wierdenland heeft het jaar 2015 afgesloten met negatief resultaat. De subsidie is vanaf 2016 verhoogd met 15.000,- in verband met wegvallen van middelen vanuit het reïntegratiebudget.
- Het huidige provinciaal cultuurbeleid zet, mede ingegeven door bezuinigingen, sterk in op samenwerking tussen instellingen, burgerparticipatie (culturele biografie) en verbinding met andere belangrijke provinciale beleidsterreinen zoals toerisme, economie, landschap, wonen

en leefbaarheid. De voorbereidingen voor de volgende nota cultuurbeleid van de provincie zijn inmiddels gestart.

- Het subsidieplafond voor incidentele subsidies bedraagt in 2017 € 15.000,-. De aanvragen voor incidentele subsidie worden op volgorde van binnenkomst behandeld.

Gesignaleerde knelpunten

Culturele instellingen hebben steeds meer moeite om begrotingen sluitend te krijgen, als gevolg van afnemende subsidies en fondsen. Dit zorgt voor meer en hogere subsidieaanvragen bij de gemeente.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2017	doelstelling 2016	realisatie 2015
Het stimuleren van de deelname van kinderen en jongeren aan diverse uitingsvormen van kunst en cultuur, zoals theater, amateurkunst, literatuur, cultuurhistorie, muziek, beeldende kunst.					
Aantal lidmaatschappen bibliotheek volwassen	Goed	Middel	1900	2.200	1.960
Aantal lidmaatschappen bibliotheek jeugd tot 18 (excl. abonnementen via dBos)	Goed	Middel	2200	2.300	2.167
Aantal bezoekers website bibliotheek	Goed	Middel	17000	17.000	16.887
Fysieke bezoekers vestigingen Winsum en Baflo	Goed	Middel	57000	75.000	55.670
Aantal leerlingen < 18 jaar gesubsidieerde muziekcorpsen	Goed	Middel	135	135	136
Aantal leerlingen muziekschool Noord Akkoord < 18 jaar	Goed	Middel	55	55	42
Aantal leerlingen < 18 jaar gesubsidieerde toneelverenigingen	Goed	Middel	80	80	57
Aantal bezoekers museum Wierdenland Volwassenen + kinderen tot 18 jaar	Goed	Middel	9000	8.000	10.735

Biblionet heeft in 2016 een nieuwe beleidslijn gepresenteerd met uitgangspunten en programmalijnen die overeenkomen met de Wsob. In lijn met die veranderingen zijn we bezig om andere prestatie-indicatoren te ontwikkelen, passend bij de verandering:

- 'Van (met) collectie naar connectie';
- 'Van lenen naar lezen';
- 'Van vorm (gebouwen) naar vorm en functie (dienstverlening)';
- 'Van alleen naar samen' en;
- 'Van zelf doen naar co-creatie en co-productie met burgers en organisaties'.

Daarmee worden indicatoren als aantal lidmaatschappen en bezoekersaantallen minder relevant en willen we gaan inzetten op indicatoren als:

- hoeveel activiteiten heeft Biblionet ontplooid die bijdragen aan de geletterdheid van burgers;
- hoeveel laaggeletterden heeft Biblionet met haar activiteiten bereikt;
- met welke organisaties heeft Biblionet haar activiteiten met welk doel vormgeven;
- etc...

Wat willen we bereiken?

- Stimulering van een rijk en gevarieerd cultuurbezit en cultureel leven, waarbij we wel meer en meer uitgaan van de zelfredzaamheid en initiatiefrijkheid van instellingen en burgers.
- Een bereikbare bibliotheekvoorziening (digitaal of fysiek) voor iedere inwoner.
- Voor de jeugd (0-12 jaar) een fysieke bibliotheekvoorziening nabij.
- Bewaken van de cultuurhistorische waarden in de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De subsidie voor culturele organisaties richten op stimulering van deelname door kinderen en jongeren aan kunst en cultuur. De gemeente heeft daarbij een stimulerende en faciliterende rol.
- We stellen het dorp Baflo in de gelegenheid om samen met Biblionet een bibliotheekvoorziening te realiseren in de plaats van de vestiging Baflo.
- Biblionet voert samen met het basisonderwijs het concept "Bibliotheek op school" uit in 9 scholen. Wanneer de Brede School in Baflo wordt geopend, zal ook daar een Bibliotheek op school gerealiseerd worden.
- In 2016 is de Erfgoednota Winsum vastgesteld. Samen met de gemeentelijke erfgoedcommissie gaan we het activiteitenprogramma uitvoeren.
- Na het buitengebied gaan we nu de cultuurhistorische waarden in de dorpskernen inventariseren.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Cultuurpresentatie, -prod. en -particip.	79.184	100.381	94.553	85.423	85.423	85.423
Musea	168.740	183.248	153.790	153.357	152.924	152.491
Cultureel erfgoed	77.299	101.240	68.023	68.023	68.023	68.023
Totaal lasten	325.223	384.869	316.366	306.803	306.370	305.937
Baten						
Cultuurpresentatie, -prod. en -particip.	0	0	0	0	0	0
Musea	64.298	59.070	38.325	38.325	38.325	38.325
Cultureel erfgoed	188	0	0	0	0	0
Totaal baten	64.486	59.070	38.325	38.325	38.325	38.325
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Cultuurpresentatie, -prod. en -particip.	79.184	100.381	94.553	85.423	85.423	85.423
Musea	104.442	124.178	115.465	115.032	114.599	114.166
Cultureel erfgoed	77.111	101.240	68.023	68.023	68.023	68.023
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	260.737	325.799	278.041	268.478	268.045	267.612

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Cultuurpresentatie, -prod. en -particip.	-41.150	-99.600				
Musea	-39.451	-44.266	-43.955	-43.441	-43.441	-43.441
Cultureel erfgoed						
	-80.601	-143.866	-43.955	-43.441	-43.441	-43.441

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Cultuurpresentatie, -prod. en -particip.	100.381	94.553	-5.828
Musea	124.178	115.465	-8.714
Cultureel erfgoed	101.240	68.023	-33.217
Totale per deelprogramma	325.799	278.041	-47.759

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<i>Wijziging BBV</i>	38.000	V
Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert op dit programma een voordeel op van dit bedrag		
<i>Salaris- en overige directe kosten</i>	48.000	N
Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de salariskosten van de medewerkers die taken hebben op dit programma en overige direct toerekenbare kosten (bijv. specifieke software en dergelijke), direct ten laste van dit programma verantwoord. De hier genoemde nadelige invloed vormt de omvang van dit bedrag.		
<i>Welstands-/erfgoednota</i>	50.000	V
In het jaar 2016 is sprake van een incidenteel budget voor het opstellen/uitvoeren van de welstands- en erfgoednota van € 49.600. In de vergelijking tussen de jaren vormt dit een voordelig verschil.		
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	8.000	V
Totaal	48.000	V

DEELPROGRAMMA 2.2 ONDERWIJS

Omschrijving van het deelprogramma

Goed onderwijs is één van de sleutels tot maatschappelijk succes. Dit programma geeft aan hoe wij deze zorg inhoudelijk gestalte geven op grond van de wettelijke taken en de geformuleerde beleidsuitgangspunten en hoe de randvoorwaarden (huisvesting) zo goed mogelijk kunnen worden gecreëerd.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 4.1 Openbaar basisonderwijs
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

De gemeente heeft als taak passend onderwijs te faciliteren en is primair verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting. Opvang en begeleiding dienen zoveel mogelijk op de eigen school of een school in de buurt plaats te vinden. Ook goede afstemming tussen onderwijs en (jeugd)-zorg is van groot belang.

Wij zetten in op de realisatie van integrale kindcentra in Winsum en Baflo/Rasquert. In Baflo/Rasquert wordt binnenkort begonnen met de realisatie van een integraal kindcentrum, waar onderwijs, kinderopvang, ondersteuning, maatschappelijke functies en vrije tijd samenkomen. Voor de brede school in Winsum leggen we de lat hoger. Daar onderzoeken wij de mogelijkheid voor een link met de zorg (De Hoven). Dit is een vrij uniek concept waarvan wij de meerwaarde onderzoeken.

In de kleinere kernen proberen wij indien pedagogisch en financieel verantwoord onderwijsfaciliteiten in stand te houden.

Bestaande beleidskaders

Wettelijke taken voor onderwijs:

- onderwijshuisvesting (nieuwbouw, herstel van schade bij constructiefouten en bij bijzondere omstandigheden);
- leerplicht;
- leerlingenvervoer;
- onderwijsachterstandbestrijding; voorschoolse educatie voor kinderen die risico lopen op (taal)achterstanden;
- afspraken met scholen en kinderopvangorganisaties over de voor- en voerschoolse educatie.

Beleid Gemeente Winsum.

Huisvesting

- Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs BMW (2015);
- Nota Medegebruik en verhuur van onderwijsgebouwen (2012);
- Bestuursopdracht IHP en verkenning geïntegreerde kindvoorziening / brede school (2012);
- IHP 2013;
- Structuurvisie Winsum;
- Ontwerp Brede School Baflo 2016.

Leerlingenvervoer

- Verordening leerlingenvervoer gemeente Winsum.

Onderwijsachterstandbestrijding

- Beleidsnotitie Wet OKE, BMW-gemeenten (2010);
- Beleidsnotitie Doelgroepenbepaling en toeleiding VVE BMW-gemeenten (2011).

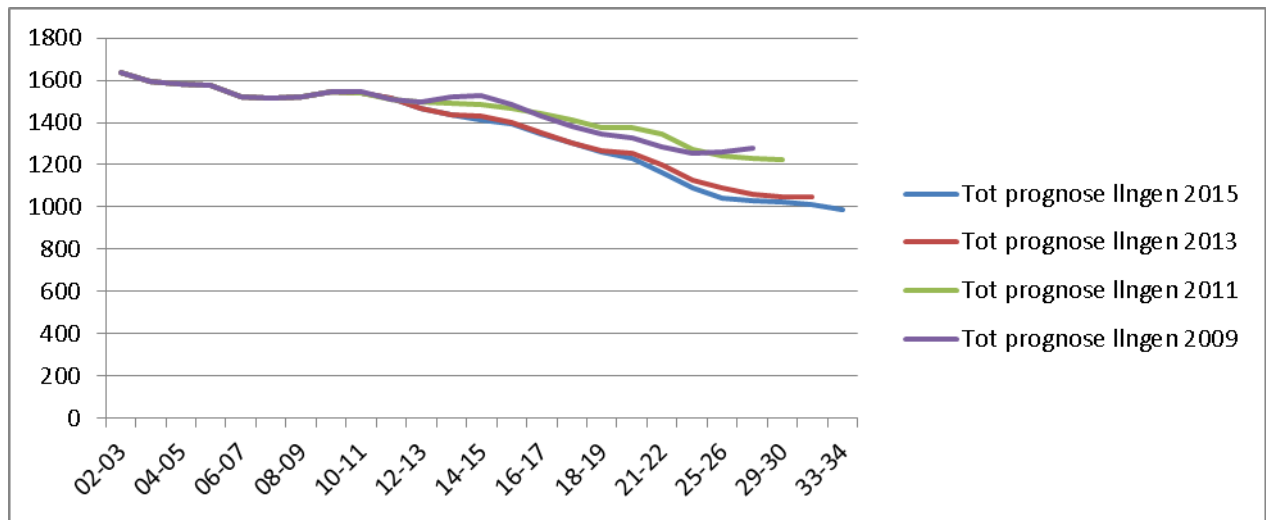
Leerlingenzorg

- Convenant CJG (2012), (gemeenten BMW-E, basis- en voortgezet onderwijs, kernpartners CJG);
- Ondersteuningsplan Passend Onderwijs Samenwerkingsverband Provincie Groningen en gemeente Noordenveld.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

Prognose-uitkomsten totaal aantal leerlingen gemeente Winsum gemeten in 2009 – 2011 – 2013 – 2015

Krimp

Het is bekend dat het aantal leerlingen in het primair onderwijs in de gemeente Winsum krimpt. (zie bovenstaande grafiek) Gemeenten en schoolbesturen in Noord Groningen zoeken samen naar oplossingen om het onderwijs voor kinderen in onze regio in de toekomst kwalitatief goed, betaalbaar en bereikbaar te houden. Een geïntegreerde kindvoorziening biedt daarvoor mogelijkheden.

Geïntegreerde Kindvoorzieningen

De manier waarop Nederland haar pedagogische voorzieningen voor ontwikkeling en educatie van kinderen heeft ingericht is aan heroverweging toe. Kinderen hebben recht op een optimale ontwikkeling. Daarvoor is meer samenhang tussen voorzieningen nodig net als een brede toegankelijkheid van die voorzieningen.

Een geïntegreerde kindvoorziening is niet alleen een goed onderwijsgebouw (gemeentelijke taak) waarbij meerdere scholen onder één dak worden gebracht, maar biedt ook modern onderwijs (onderwijstaak) als ook een doorgaande leer -en ontwikkelingslijn die al begint bij de voorschool; de kinderopvang/ de peuteropvang (gemeentelijke taak). Een geïntegreerde kindvoorziening is geen vaststaand concept. Er zijn vele mogelijkheden met combinaties zoals met bijvoorbeeld de bibliotheek, of een sport- of een buurtvereniging.

In Baflo is bij alle partijen draagvlak voor de bouw van een geïntegreerde kindvoorziening/brede school waar zowel christelijk als openbaar onderwijs in zullen worden gehuisvest en waar ook de

tennisvereniging en het peuterspeelzaalwerk een plek zullen krijgen. Als bouwlocatie is een plek gevonden aan de Meymaweg. De bouw van deze voorziening start in 2017.

In Winsum zijn de Stichting De Hoven en de schoolbesturen voor primair onderwijs VCPO en Lauwers en Eems een onderzoek gestart of het mogelijk is om leerlingen van twee basisscholen samen onder één dak te brengen in Winsum en deze te integreren met de huisvesting en dagbesteding van kwetsbare ouderen met dementie en revalidanten, overige kindvoorzieningen en het binnensport-verenigingsleven van Winsum.

Leerlingenvervoer

Samen met andere Groningse- en Drentse gemeenten wordt onderzocht hoe we doelgroepenvervoer, waaronder het leerlingen- en Wmo-vervoer, goed en betaalbaar kunnen blijven aanbieden.

Gesignaleerde knelpunten

Eigendom schoolgebouwen

Indien scholen onder één dak gaan, dan valt op basis van het economisch claimrecht het volledig eigendom van een buiten gebruik gesteld schoolgebouw met omliggende terreinen, terug aan de gemeente. Dit heeft gevolgen voor de boekwaarde.

Krimp in het voortgezet onderwijs

Ook in het voortgezet onderwijs daalt het aantal leerlingen al een aantal jaren. De krimp heeft ook het voortgezet onderwijs inmiddels bereikt. Dit kan gevolgen hebben voor het bestaansrecht van VO-scholen in de gemeente Winsum.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2016/2017	doelstelling 2015/2016	realisatie 2014/2015
VVE - BEREIK = kinderen/peuters met een taal- en ontwikkelingsachterstand in de voorschoolse periode. (VVE = voor- en vroegschoolse educatie)					
Bereikt aantal VVE – peuters in Winsum	Goed	Middel	16	16	20

De maximale capaciteit van de VVE-klas is 16. Door in- en uitstroom ligt het gemiddelde aantal peuters in de VVE-groep jaarlijks tussen 10 en 15 peuters. Er is geen wachtlijst.

Beleidsindicatoren

Indicator	periode	Winsum	Prov. Gr.	Nederland
Absoluut verzuim (per 1.000 leerlingen)	2014	-	2	5
Relatief verzuim (per 1.000 leerlingen)	2014	-	53	60
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	2012	1,8	3	3,2

Wat willen we bereiken?

- Gemeenten en schoolbesturen in Noord Groningen zoeken samen naar oplossingen om het onderwijs voor kinderen in onze regio in de toekomst kwalitatief goed, betaalbaar en bereikbaar te houden.
- Goed en betaalbaar leerlingenvervoer faciliteren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met de schoolbesturen (en zo nodig ook andere partijen) mogelijkheden voor geïntegreerde kindcentra ontwikkelen, met een doorgaande leer- en ontwikkelingslijn voor 0-12 jarigen.
- In samenwerking met alle Groningse en Drentse gemeenten een programma van eisen opstellen voor de vervoersaanbesteding in 2018.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Openbaar basisonderwijs	73.019	115.337	134.439	134.439	134.439	134.439
Onderwijshuisvesting	801.038	873.323	878.038	553.594	649.193	697.243
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	818.395	751.479	715.469	732.495	696.939	707.095
Totaal lasten	1.692.452	1.740.139	1.727.946	1.420.529	1.480.571	1.538.777
Baten						
Openbaar basisonderwijs	0	0	16.154	16.154	16.154	16.154
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	15.954	15.910	23.620	23.620	23.620	23.620
Totaal baten	15.954	15.910	39.774	39.774	39.774	39.774
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Openbaar basisonderwijs	73.019	115.337	118.285	118.285	118.285	118.285
Onderwijshuisvesting	801.038	873.323	878.038	553.594	649.193	697.243
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	802.440	735.569	691.849	708.875	673.320	683.475
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	1.676.498	1.724.229	1.688.173	1.380.755	1.440.797	1.499.003

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Openbaar basisonderwijs						
Onderwijshuisvesting	-454.943	-180.278	-352.117	-6.374	-131.240	-206.653
Onderwijsbeleid en leerlingzaken		-24.199				
	-454.943	-204.477	-352.117	-6.374	-131.240	-206.653

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Openbaar basisonderwijs	115.337	118.285	2.948
Onderwijshuisvesting	873.323	878.038	4.715
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	735.569	691.849	-43.720
Totaal per deelprogramma	1.724.229	1.688.173	-36.056

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<p><i>Wijziging BBV</i></p> <p>Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert op dit programma een voordeel op van dit bedrag.</p>	79.000	V
<p><i>Salaris- en overige directe kosten</i></p> <p>Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de salariskosten van de medewerkers die taken hebben op dit programma en overige direct toerekenbare kosten (bijv. specifieke software en dergelijke), direct ten laste van dit programma verantwoord. De hier genoemde nadelige invloed vormt de omvang van dit bedrag.</p>	79.000	N
<p><i>Kapitaallasten onderwijshuisvesting</i></p> <p>Per saldo zijn de kapitaallasten van de onderwijshuisvesting in 2017 € 22.000 lager dan in 2016. Dit onderwijs huisvestingslasten worden overigens geëgaliseerd met de reserve.</p>	22.000	V
<p><i>Peuterspeelzaalwerk</i></p> <p>De gemeentelijke bijdrage aan het peuterspeelzaalwerk is in 2017 € 14.000 lager dan in 2016. Dit heeft te maken met incidentele budgetten in 2016 (doorgeschoven vanuit 2015)</p>	14.000	V
<p><i>Overige kleine afwijkingen</i></p>		
Totaal	36.000	V

DEELPROGRAMMA 2.3 VOLKSGEZONDHEID

Omschrijving van het deelprogramma

De onderdelen van de gezondheidszorg en de overheid die zich richten op ziektepreventie, bescherming en bevordering van de bevolking of van groepen binnen de bevolking, behoort tot het deelprogramma 2.3 Volksgezondheid. De jeugdhulpverlening in brede zin valt onder paragraaf I Sociaal Domein. In het kader van een gezonde leefstijl is ook sport en bewegen een belangrijk onderdeel. Het onderwerp sport en sportstimulering valt onder het deelprogramma 2.6 Sport.

Onder dit deelprogramma valt ook het beleid ten aanzien van begraven en begraafplaatsen.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 7.1 Volksgezondheid
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Beleidskader

Coalitieakkoord 2016-2018 "Samen aan de slag!"

De komende periode zal meer aandacht worden besteed aan preventie en het inrichten van algemene voorzieningen ten bate van onze bewoners. Op deze manier ondersteunen we de zelfredzaamheid van de bewoners waar dat kan en houden we de maatwerkwzorg beschikbaar voor hen die dat nodig hebben. Het inrichten van de algemene voorzieningen wordt waar mogelijk gedaan in samenwerking met groepen inwoners. Het ontlasten van mantelzorgers is hierbij een belangrijk speerpunt.

In 2016 zal de visie op wonen en zorg gepresenteerd worden. Deze visie geeft richting aan de ontwikkeling van zorg en wonen vooral (maar niet alleen) in relatie tot de toenemende vergrijzing waarbij de rol die de gemeente hierin voor zichzelf ziet uitgewerkt wordt.

Bewegen is belangrijk voor de gezondheid van onze inwoners. Gekeken zal worden of een aantal taken op het gebied van het stimuleren van beweging de komende tijd vanuit dit programma opgepakt kan worden.

Bestaande beleidskaders

Uitvoering van beleid is vastgelegd in de volgende nota's:

Wet Publieke Gezondheid

- Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2013-2017; Gezondheid, Welzijn en Welbevinden;
- Nota begraven en begraafplaatsen in Winsum, 2011.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

Volksgezondheid

Volksgezondheid is steeds meer onderdeel van integrale ondersteuning aan burgers in het kader van de Wmo en de Jeugdwet. De maatschappelijke partners werken intensief samen om zo vroeg mogelijk, preventief, de juiste ondersteuning te kunnen bieden.

Gericht op het lokaal gezondheidsbeleid wordt in 2017 een nieuwe nota opgesteld waarin de nadruk wordt gelegd op preventie door in te zetten op beweging en een gezonde leefstijl. Sport en bewegen wordt meer en meer een middel om ook doelen binnen het gezondheidsbeleid en het Wmo-beleid te realiseren. Dat de verbinding tussen sport & bewegen en gezondheid steeds belangrijker is geworden, wordt onderschreven in de nieuwe Sportnota 2013-2020; 'Een sportieve en gezonde leefstijl'.

Gravenadministratie

De gegevens van alle graven zijn gecontroleerd en vergeleken met de gravenadministratie. Waar sprake was van verschillen zijn gegevens aangepast. Omdat het vroeger niet gebruikelijk was uitgebreide gegevens van rechthebbende vast te leggen is het in deze gevallen bijna onmogelijk om de actuele gegevens nog te achterhalen. De actuele rechthebbenden van graven waarvan het grafrecht is vervallen zullen worden aangeschreven om de rechten voor tien jaar te verlengen. In 2015 is door een extern bureau (KYBYS) het huidige begraafbeleid geëvalueerd. In het najaar van dit jaar zijn de conclusies en aanbevelingen aangeboden aan de gemeenteraad. De verwachting is dat dit tot nieuwe besluitvorming zal leiden.

Belangrijke voorwaarde om verlenging van verlopen grafrecht aan te kunnen bieden is het beschikken over de actuele gegevens van rechthebbenden. Dit onderzoek moet nog worden uitgevoerd.

Gesignaleerde knelpunten

Volksgezondheid

Gezondheidsbeleid wordt zoveel mogelijk integraal opgepakt met de nodige aandacht voor alcoholgebruik, overgewicht, roken en gezonde leefstijl. Specifieke aandacht voor genoemde onderwerpen ontbreekt. De rapportage over resultaten is onder andere terug te vinden in de verantwoording van het CJG en het jongerenwerk.

Gravenadministratie

We voorzien dat niet alle rechthebbenden kunnen worden achterhaald. Ook zullen niet alle rechthebbenden vervallen grafrechten willen verlengen. Dat betekent dat we moeten beslissen wat we met de betreffende graven gaan doen. Het ruimen van deze graven behoort tot de mogelijkheden.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2017	doelstelling 2016	realisatie 2015
Het bieden van een samenhangend pakket voor de zorg voor jongere kinderen en hun ouders.					
Opkomstpercentage bij consultatiebureau	Goed	Middel		95%	

Het consultatiebureau wordt steeds meer gezien als onderdeel van het CJG, in paragraaf I Sociaal Domein komt dit aan bod.

Wat willen we bereiken?

- Zorg dragen voor optimale voorwaarden voor het maken van gezondheidsbevorderende keuzes.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven in de opdrachten aan de maatschappelijke partners mee om aandacht te geven aan preventie door onder andere in te zetten op beweging en gezonde leefstijl.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Volksgezondheid	443.847	693.491	594.382	594.087	593.793	593.498
Begraafplaatsen en crematoria	402.891	384.768	306.615	298.604	278.539	273.258
Totaal lasten	846.738	1.078.259	900.997	892.692	872.332	866.755
Baten						
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	141.073	134.861	144.456	144.456	144.456	144.456
Totaal baten	141.073	134.861	144.456	144.456	144.456	144.456
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Volksgezondheid	443.847	693.491	594.382	594.087	593.793	593.498
Begraafplaatsen en crematoria	261.818	249.907	162.159	154.148	134.083	128.801
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	705.665	943.398	756.541	748.236	727.875	722.299

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Volksgezondheid						
Begraafplaatsen en crematoria		-72.000	-5.900			
	0	-72.000	-5.900	0	0	0

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Volksgezondheid	693.491	594.382	-99.109
Begraafplaatsen en crematoria	249.907	162.159	-87.749
Totaal per deelprogramma	943.398	756.541	-186.857

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<i>Wijziging BBV</i>	225.000	V
Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert op dit programma een voordeel op van dit bedrag.		
<i>Salaris- en overige directe kosten</i>	127.000	N
Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de salariskosten van de medewerkers die taken hebben op dit programma en overige direct toerekenbare kosten		

(bijv. specifieke software en dergelijke), direct ten laste van dit programma verantwoord. De hier genoemde nadelige invloed vormt de omvang van dit bedrag

<i>Incidentele lasten in 2016</i>	68.000	V
In 2016 was op dit programma sprake van een drietal incidentele budgetten: voor de kartering van de begraafplaatsen een bedrag van € 36.000, voor het onderhoud op de begraafplaatsen € 17.000 en voor het CJG een bedrag van € 15.000. In de vergelijking vormt dit een voordeel in 2017.		
<i>Opbrengst begraafrechten</i>	10.000	V
De raming in 2017 is dit bedrag hoger geraamd dan in 2016.		
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	10.000	V
Totaal	187.000	V

DEELPROGRAMMA 2.4 SOCIALE ZAKEN EN WERK

Omschrijving van het deelprogramma

Met de uitvoering van sociaal beleid begeleiden we werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt, zodat ze zelfstandig en onafhankelijk van de overheid in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Voor inwoners die dat niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning om zelfredzaamheid en actief meedoen in onze samenleving te stimuleren. Binnen dit programma valt ook de inburgering van nieuwkomers.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 Begeleide participatie
- 6.5 Arbeidsparticipatie

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

In 2016 is het SW bedrijf Ability samengegaan met het werkplein Hoogeland en de afdelingen SoZaWe van de BMW gemeenten. Hiermee is een werk-leerbedrijf gecreëerd dat de uitvoering van de participatiewet in ons gebied voor haar rekening neemt. Middels een jaarlijks te actualiseren strategisch beleidskader kunnen de gemeenteraden de kaders voor de concrete opdrachten aan het werk-leer bedrijf vaststellen.

De jeugdwerkloosheid is een groot probleem. Werkgevers dienen te worden gestimuleerd om stageplaatsen in het kader van werk-leer projecten aan te bieden. De gemeente geeft daarbij het goede voorbeeld. Er moet aansluiting worden gezocht met scholen, instellingen en omliggende gemeenten. Innovatieve oplossingen zijn geboden.

Zodra een beroep op inkomensondersteuning door de gemeente wordt gedaan, is deze ondersteuning niet langer dan noodzakelijk. Een ieder probeert zoveel mogelijk eerst zelf te voorzien in inkomen. De gemeente heeft de taak om zo snel en zo veel mogelijk mensen te begeleiden naar werk, dan wel de voorbereiding daarop door middel van scholing, maar ook door aandacht te hebben voor social return. We voeren een actieve werkgeversbenadering.

Inwoners met een minimuminkomen zullen worden gestimuleerd om gebruik te maken van de beschikbare regelingen. Het moet mogelijk zijn dat minima deel kunnen nemen aan sport en culturele activiteiten. Belangrijk is verder dat (dreigende) financiële problemen bij inwoners zo vroeg mogelijk worden (h)erkend en worden aangepakt, teneinde een onnodige armoedeval te voorkomen. We hebben specifieke aandacht vooral maatschappelijke vraagstukken zoals het bestrijden van kinderarmoede.

Er is een groep inwoners in onze gemeente die nooit (volledig) zonder ondersteuning op het gebied van zorg of geld aan het sociale leven deel kan nemen. De gemeente heeft een blijvende verantwoordelijkheid richting deze mensen en houdt daar in haar beleid rekening mee.

Wij nemen onze verantwoordelijkheid ten aanzien van de vluchtelingenproblematiek. Dit kan door een AZC of andere vormen van opvang. Ook zorgen wij voor de huisvesting en integratie van statushouders.

Bestaande beleidskaders

- Participatiewet;
- Verordeningen op grond van de Participatiewet;
- Minima- en armoedebeleid;
- Pact voor Samenredzaamheid;
- Samenwerkingsovereenkomst SoZaWe Hoogeland;

- Uitgangspunten nieuwe uitvoeringsstructuur;
- Strategisch beleidskader.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

In het strategisch beleidskader zijn de belangrijkste ontwikkelingen die zich op het gebied van werk en inkomen voordoen, al op een rij gezet. We stippen ze daarom alleen nog kort even aan en vullen ze aan met een aantal actuele zaken.

- Het aantal bijstandsgerechtigden neemt toe vanwege extra instroom van mensen met een beperking en statushouders en vanwege de verhoging van de pensioenleeftijd. Het aantal neemt af vanwege de economische ontwikkelingen. In het eerste kwartaal van 2016 heeft dat landelijk geleid tot een toename van 2,5%. Ook bij ons is het aantal bijstandsgerechtigden toegenomen (3,95% in het eerste kwartaal). Voor 2017 verwacht het CPB een verdere (lichte) groei.
- Het subsidiebedrag per Wsw-er neemt af vanwege bezuinigingen van het Rijk.
- Naar verwachting wordt in 2017 beschut werk een verplicht door de gemeente uit te voeren voorziening, waarbij burgers zelf een indicatie bij het UWV kunnen aanvragen en de gemeente een baan moet bieden als het "quotum" nog niet behaald is (16 eind 2017).

Wat willen we bereiken / Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstelling 1	We geven invulling aan het strategisch beleidskader werk en inkomen 2016-2018
Maatregel	We stellen jaarlijks een uitvoeringsplan vast en voeren die uit
Prestatie Indicator	Uitvoeren jaarlijks uitvoeringsplan

Toelichting maatregel

De gemeenteraden van de BMWG-gemeenten hebben in maart 2016 de gemeenschappelijke regeling Participatie Noord Groningen (PNG) vastgesteld. Hierin is de verplichting voor het Algemeen Bestuur van de uitvoeringsorganisatie opgenomen om ieder jaar een uitvoeringsplan op te stellen. In het uitvoeringsplan wordt op basis van de kaders die de gemeenten hebben opgesteld vastgelegd welke resultaten de uitvoeringsorganisatie wil behalen, wat zij daarvoor gaat doen en welke middelen zij daarvoor gaat inzetten. 2017 is het eerste plan van de nieuwe uitvoeringsorganisatie.

Doelstelling 2	We willen het aantal bijstandsuitkeringen (Wwb) laten teruglopen (BMWG verband)
Maatregel	We doen dit door middel van drie sporen en twee sectoren <ul style="list-style-type: none"> • werkspoor, werkloosspoor en participatiespoor • sector industrie en diensten en sector groen
Prestatie Indicator	Uitgaande van een instroom van rond de 450 verwachten we in 2017 de volgende resultaten: <ul style="list-style-type: none"> • 485 personen stromen uit de uitkering • Waarvan 230 naar werk (de overige uitstroom vindt plaats door verhuizingen, studie, pensioen, overlijden of veranderingen in leefomstandigheden). • 20 personen krijgen een afspraakbaan (vanuit de uitkering, vanuit school of vanuit situatie zonder uitkering) Daarvan worden er 10 gerealiseerd binnen de uitvoeringsorganisatie (met een tijdelijke arbeidsovereenkomst).

Toelichting maatregel

In 2017 willen we het aantal bijstandsuitkeringen (Wwb) laten teruglopen tot 0,265% van het landelijke aantal van naar verwachting 400.000. Hiermee streven we naar het laagste aandeel sinds 2013. In 2018 willen we dat aandeel verder laten teruglopen.

Doelstelling 3	We stimuleren mensen met een zeer grote afstand tot werk om maatschappelijk actief te worden
Maatregel	We brengen de personen in het Participatiespoor in beeld en die gaan we activeren
Prestatie Indicator	<ul style="list-style-type: none">• 100% van de mensen in het Participatiespoor is in beeld gebracht en heeft een plan van aanpak• 33% van de mensen in het Participatiespoor is maatschappelijk actief• 25% van de mensen in het Participatiespoor bereidt zich voor op vrijwilligerswerk of re-integratie.

Toelichting maatregel

Mensen met een zeer grote afstand tot werk stimuleren we om maatschappelijk actief te worden (en waar mogelijk hun arbeidsmarktpositie te versterken). We doen dat door alle personen uit dit spoor in beeld te brengen en een plan van aanpak op te stellen waarin is opgenomen welke stappen zij moeten zetten om tot maatschappelijke deelname te komen. We organiseren de plekken niet zelf. Wel stimuleren en faciliteren we maatschappelijke organisaties om dat te doen. Onze dienstverlening bestaat dus uit activering van klanten en activering en facilitering van maatschappelijke organisaties.

Doelstelling 4	We geven invulling aan de Wet sociale werkvoorziening
Maatregel	We bieden de bestaande doelgroep van de Wsw een (aangepaste) arbeidsplaats
Prestatie Indicator	<ul style="list-style-type: none">• We bieden aangepast werk aan ruim 400 personen (340 fte) in de Wsw• Het aantal detacheringen stijgt van 40 fte naar 45 fte

Toelichting maatregel

We bieden de bestaande doelgroep van de Wsw een (aangepaste) arbeidsplaats. We zorgen ervoor dat ondanks een afnemende groep Wsw-gerechtigden (20 personen) het aantal detacheringen toeneemt.

Doelstelling 5	We geven invulling aan de nieuwe voorziening beschut werk
Maatregel	We creëren binnen onze organisatie banen voor mensen in het kader van de nieuwe voorziening beschut werk
Prestatie Indicator	16 plekken aan het eind van 2017

Toelichting maatregel

We creëren binnen onze organisatie banen voor mensen in het kader van de nieuwe voorziening beschut werk. Daarbij spannen we ons in om het (fictieve) aandeel van het landelijke streefcijfer te halen.

Doelstelling 6	We geven uitvoering aan het Minimabeleid vastgelegd in de nota 'Meer doen met minima'.
Maatregel	Uitvoeren van het Minimabeleid
Prestatie Indicator	Inzetten van voorzieningen die vastgelegd zijn in de gemeentelijke regelgeving

Toelichting maatregel

De gemeenten hebben hun gezamenlijke visie op het minimabeleid vastgelegd in de nota 'Meer doen met minima'. Doel van het beleid is:

- Het bevorderen van participatie en zelfredzaamheid
- Het bieden van inkomensondersteuning (bij voorkeur in de vorm van maatwerk) aan degenen die het financieel niet redden

Beleidsindicatoren

Indicator	periode	Winsum	Prov. Gr.	Nederland
% achterstandsl leerlingen	2012	4,24	10,64	11,61
% kinderen in uitkeringsgezin	2012	3,07	7,24	5,66
% werkloze jongeren	2012	1,8	1,7	1,21
Banen (per 1.000 inw 15-64 jr)	2015	404,3	690,3	721,7
Bijstandsuitkeringen (per 10.000 inw 18 jr eo)	2015	308,8	530	405,1
Lopende re-integratievoorzieningen (per 10.000 inw 15-65jr)	2015	517,2	428	311,9
Netto arbeidsparticipatie (%)	2015	63,5	62,2	65,4
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement (per 10.000 inw)	2015	?	442	567

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Inkomensregelingen	6.855.778	7.157.763	5.963.326	5.970.164	5.972.535	5.965.693
Begeleide participatie	2.135.882	2.057.850	1.929.612	1.821.561	1.764.780	1.661.588
Arbeidsparticipatie	465.207	503.675	501.289	532.423	550.732	563.129
Totaal lasten	9.456.867	9.719.288	8.394.227	8.324.148	8.288.047	8.190.410
Baten						
Inkomensregelingen	5.429.773	5.712.621	4.685.817	4.685.817	4.685.817	4.685.817
Begeleide participatie	2.108.180	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	427.961	0	0	0	0	0
Totaal baten	7.965.913	5.712.621	4.685.817	4.685.817	4.685.817	4.685.817
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Inkomensregelingen	1.426.005	1.445.142	1.277.508	1.284.347	1.286.718	1.279.876
Begeleide participatie	27.702	2.057.850	1.929.612	1.821.561	1.764.780	1.661.588
Arbeidsparticipatie	37.247	503.675	501.289	532.423	550.732	563.129
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	1.490.954	4.006.667	3.708.409	3.638.331	3.602.230	3.504.593

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Inkomensregelingen	-392.630	-453.239	-120.232	-139.144	-178.875	-178.875
Arbeidsparticipatie						
	-392.630	-453.239	-120.232	-139.144	-178.875	-178.875

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Inkomensregelingen	1.445.142	1.277.508	-167.634
Begeleide participatie	2.057.850	1.929.612	-128.238
Arbeidsparticipatie	503.675	501.289	-2.386
Totalen per deelprogramma	4.006.667	3.708.409	-298.258

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel
		N = nadeel
<i>Uitvoeringskosten SoZa</i>	50.000	N
De kosten van de uitvoeringskosten zijn per saldo gestegen met € 50.000. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere personeelskosten en voor een gering deel (€ 10.000) door nu direct toegerekende overige kosten.		
<i>Inkomensregelingen</i>	218.000	V
Per saldo (uitkering minus rijksvergoeding) zijn onze kosten op dit programma gedaald met € 218.000. Dit voordeel hier valt weg tegen een lagere onttrekking aan de reserve inkomensdeel WWB bij de reservemutaties		
<i>Begeleide participatie</i>	128.000	V
De kosten van dit taakveld (betreft sociale werkvoorziening) zijn behoorlijk lager dan in 2016. Dit is vooral het gevolg van het rijksbeleid. Dit voordeel op dit programma valt weg tegen de lagere rijksvergoeding participatie.		
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	2.000	V
Totaal	298.000	V

DEELPROGRAMMA 2.5 MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

Omschrijving van het deelprogramma

Bij het deelprogramma maatschappelijke ondersteuning gaat het om de sociale samenhang, de leefbaarheid en de zelfredzaamheid van de inwoners van Winsum. De gemeente Winsum heeft vanuit de Wmo en de Jeugdwet de opdracht haar inwoners te ondersteunen om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen en mee te kunnen doen in de samenleving.

Voor lichte ondersteuningsvragen kunnen inwoners terecht bij uitvoerende partijen als het maatschappelijk werk, MEE, GGD of het jongerenwerk. Deze werken nauw samen in het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en zijn verantwoordelijk voor de basisondersteuning.

De toegang tot maatwerkvoorzieningen is voor de Wmo belegd bij het Wmo-loket en voor de Jeugdwet belegd bij het CJG. Inwoners kunnen hier terecht als ze voor langere duur professionele en op de individuele behoefte afgestemde ondersteuning of jeugdhulp nodig hebben. Het gaat binnen de Wmo onder andere om begeleiding, dagbesteding, hulpmiddelen en beschermd wonen. Onder de Jeugdwet valt onder meer begeleiding, dagbesteding, jeugd-GGZ, zorg voor jeugd met een licht verstandelijke beperking, de gesloten jeugdzorg en jeugdbescherming en -reclassering.

De ontwikkelingen in het sociaal domein, die gelieerd zijn aan de Wmo of de Jeugdwet worden in BMW-verband opgepakt. Deze worden in paragraaf I Sociaal Domein verder omschreven.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Wijkteams
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18 +
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18 +

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

In 2015 heeft de gemeente voor het eerst de gedecentraliseerde taken op het gebied van Jeugd en

WMO uitgevoerd. Tevens zijn we begonnen met de uitvoering van de participatiewet. Dat betekent dat er in dit domein ontzettend veel veranderd is. In nauwe samenwerking met onze directe collega's van Bedum, de Marne en Eemsmond hebben we de decentralisaties opgepakt. Het eerste jaar stond daarbij vooral in het teken van goed regelen van de inkoop, ervoor zorgen dat niemand buiten de boot valt en kijken of we uit konden komen met de toegekende bedragen.

De overheveling van rijkstaken vraagt ook veel van adviserende organen zoals de cliëntenraad en de Wmo adviesraad. Wij gebruiken de ervaringsdeskundigheid van deze raden actief bij de doorontwikkeling van het sociaal domein.

Door de overheveling van de jeugdzorg taken naar de gemeente speelt het centrum voor jeugd en gezin een grote rol in de jeugdzorg. Zowel algemene voorzieningen als het jeugd en jongerenwerk vallen hieronder, maar ook maatwerkvoorzieningen in de jeugdhulp en het verwijzen van klanten naar zware jeugdzorg. Ook hier geldt dat de nadruk meer op zelfredzaamheid komt te liggen en de zorg, waar mogelijk, meer onderdeel van het normale leven wordt.

De jeugdzorg wordt, in ieder geval tot en met 2017 in de provincie Groningen gemeenschappelijk door de 23 gemeenten via het RIGG (Regionaal Inkooporgaan Groninger Gemeenten) ingekocht.

In 2016 en de volgende jaren zal de focus verschoven worden naar onderwerpen als preventie, de kanteling van de zorg, het ontwikkelen van de integrale toegang en, opnieuw, het uitkomen

met het beschikbaar gestelde budget. Eventuele overschotten blijven beschikbaar voor het sociaal domein.

De gemeente moet ook voor de jeugd een aantrekkelijke gemeente zijn. Daarom investeren wij in jeugd en jongerenwerk en ondersteunen wij de verschillende jeugdsozen. De jongeren bepalen zelf hoeveel geld er naar welke jeugdsoos gaat en kunnen door het uitvoeren van specifieke activiteiten extra financiering verdienen.

Ouderen zijn een groeiende groep. Ouderenhuisvesting, ook in de kleinere dorpen, vraagt daarom extra aandacht. Door middel van seniorenvoorlichting proberen we ouderen te informeren over de vele mogelijkheden om hun leef- en woonsituatie te vergemakkelijken en vereenzaming te voorkomen. Ouderen hebben zelf de regie op hun leven en moeten zoveel mogelijk kunnen doorgaan met het leven dat zij gewend zijn.

Ontmoetingsplaatsen, waaronder dorpshuizen, zijn belangrijk voor de leefbaarheid van een dorp, zeker als in de dorpen steeds meer voorzieningen verdwijnen. Deze ontmoetingsplaatsen dienen primair gedragen te worden door het eigen dorp, maar verdienen ook onze steun.

Zelfredzaamheid en participatie zullen de komende jaren belangrijke thema's zijn die alleen kans van slagen hebben in krachtige dorpen en kernen waar de sociale cohesie en leefbaarheid groot is. We stimuleren daarom initiatieven voor verbetering van de leefbaarheid van de verschillende kernen. Wij laten daarbij inwoners zelf het initiatief nemen en geven ze de ruimte door bijvoorbeeld eigen budgetten aan buurten en dorpen toe te kennen.

Bestaande beleidskaders

Uitvoering van beleid is vastgelegd in de volgende nota's:

Wmo 2015

Vastgesteld door de raad:

- Wmo-beleidsplan 'Samen zorgen voor elkaar (2015) BMW;
- Verordening Wmo Winsum 2015;
- Meerjarenprogramma "van beschermd wonen naar wonen met begeleiding op maat";
- Centrumregeling "Beschermd wonen en Opvang";
- Jeugdsozennotitie;
- Dorpshuizennotitie.

Vastgesteld door het college:

- Nadere regels & Besluit Wmo;
- Regionaal Kompas 2014-2017 "Actief onder dak".

Jeugdwet

Vastgesteld door de raad:

- Beleidsplan jeugdhulp BMW-gemeenten 2015-2018;
- Verordening Jeugdhulp gemeente Winsum 2015;

Vastgesteld door het college:

- Nadere regels Jeugdhulp Winsum 2015.

Wet Ruimtelijke ordening

Vastgesteld door de raad:

- Structuurvisie Winsum.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

Sociaal domein BMWWE

De ontwikkelingen in het sociaal domein, die gelieerd zijn aan de Wmo of de Jeugdwet pakken we in BMWWE-verband op. Deze worden in paragraaf I Sociaal Domein verder omschreven.

Dit deelprogramma maatschappelijke ondersteuning richt zich vooral op de lokale ontwikkelingen.

Aanbesteding Vervoer

In 2017 zal de aanbesteding vervoer een vervolg krijgen. Het gaat hierbij om de aanbesteding in het kader van het "Publiek Vervoer", waarbij als doel wordt gesteld om vervoerstromen te combineren en het gebruik van doelgroepenvervoer te verminderen. Deze aanbesteding is mede gericht op het behoud van het reguliere OV in landelijk gebied en daarmee ook de leefbaarheid in dit gebied. De aanbesteding zal worden gevoerd in samenwerking met het OV-bureau Groningen Drenthe en naar waarschijnlijkheid ingericht in clusters, waarbij Winsum aanbesteedt in het cluster BMWEDAL.

Inwonersparticipatie

Het kabinet geeft aan dat het overbrengen van een groot aantal taken van het Rijk naar gemeenten meer maatwerk mogelijk maakt en de betrokkenheid van inwoners vergroot. Het kabinet stelt dat gemeenten bewoners van wijken, buurten en dorpen dienen te betrekken bij de zaken die hen raken.

Overheidsparticipatie

Veel inwoners in Nederland voelen zich verantwoordelijk voor hun wijk of dorp en zetten zich daarvoor vrijwillig in. Ook in de gemeente Winsum zijn veel inwoners actief. Als mensen zelf meer initiatieven nemen, vraagt dat om een andere rol van de overheid.

Bij overheidsparticipatie gaat het over een meer netwerkende overheid die zich rekenschap geeft van verhoudingen waarin via samenwerking met het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven en inwoners(groepen) vorm wordt gegeven aan de samenleving. Bij overheidsparticipatie is het de grote uitdaging om steeds op zoek te gaan naar evenwicht tussen de verschillende vormen van sturing.

Gesignaleerde knelpunten

herindeling en overheidsnabijheid

Herindeling van gemeenten in onze regio zou tot gevolg kunnen krijgen dat politiek en inwoners in een andere verhouding tot elkaar komen te staan. De gemeente moet zich dit bij bewust zijn zodat de afstand tot de inwoners niet groter wordt. Voor kernen zijn waarden zoals identiteit, eigenheid en gemeenschapszin van groot belang.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2017	doelstelling 2016	realisatie 2015
Algemeen					
Aantal projecten waarbij de Wmo-adviesraad naar tevredenheid betrokken is					
Basisondersteuning					
Gemiddelde Wachtlijst AMW	Goed	Goed	0	0	?
Klanttevredenheid Basisondersteuning	Goed	Middel			
Vrijwilligerswerk					
Aantal bemiddelingen naar vrijwilligerswerk	Goed	Middel		150	

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2017	doelstelling 2016	realisatie 2015
Wmo-loket					
Score cliëntervaringsonderzoek Wmo Winsum: Door de ondersteuning die ik krijg kan ik mij beter redden. Percentage "Mee eens"	Goed	klein	75%	75%	76%
Percentage aanvragen afgehandeld binnen de daarvoor gestelde termijn.	Goed	Middel			
Percentage aanvragen waarbij geen bezwaar is ingediend	Goed	Klein			
Jeugdwet					
Score cliëntervaringsonderzoek Jeugd:					
Aantal aanvragen afgehandeld binnen de daarvoor gestelde termijn.	Goed	Middel			
Percentage aanvragen waarbij geen bezwaar is ingediend	Goed	Klein			

Beleidsindicatoren

Indicator	periode	Winsum	Prov. Gr.	Nederland
Jongeren met jeugdbescherming (%)	2015	0,6	1,4	1,2
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2015	11,6	13,1	10
Jongeren met jeugdreclassering (%)	2015	-	0,7	0,5

Wat willen we bereiken?

- We bevorderen de sociale samenhang, de mantelzorger, het vrijwilligerswerk en de veiligheid en leefbaarheid, alsmede het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld.
- We ondersteunen bij zelfredzaamheid en participatie van personen met een beperking of chronische, psychische of psychosociale problemen, zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven jeugdsozen (als pilot in 2016 en 2017) het beheer over een eigen budget.
- We stimuleren en faciliteren inwonersparticipatie d.m.v. informatie, subsidie/of dorpsbudgetten) en bieden praktische ondersteuning bij projecten van inwoners.
- We voeren in overleg met dorpen of wijken dorps- of wijkplannen uit.
- Zie paragraaf I Sociaal Domein.

Wat willen we bereiken?

- Het bieden van opvang (maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, beschermd wonen en verslavingszorg).
- We ondersteunen inwoners in het gebruikmaken van hun eigen kracht en het eigen netwerk.
- We de-medicaliseren, ontzorgen en normaliseren zoveel mogelijk vragen en problematiek rondom opgroeien en opvoeden.
- We bieden eerder (jeugd)hulp op maat aan
- We bieden meer ruimte aan professionals en zorgen voor een vermindering van regeldruk
- We zorgen voor een optimale samenwerking met huisartsen, voorschoolse voorzieningen en het onderwijs

Wat gaan we daarvoor doen?

- Zie paragraaf I Sociaal Domein.
- We versterken en faciliteren de eigen kracht en het eigen initiatief van (netwerken van) inwoners d.m.v. subsidies,
- projectondersteuning en meedenken.
- Zie paragraaf I Sociaal Domein.
- Zie paragraaf I Sociaal Domein.
- Zie paragraaf I Sociaal Domein.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Maatwerkdienstverlening 18+	72.613	3.459.503	3.160.714	3.138.326	3.107.170	3.096.946
Samenkracht en burgerparticipatie	93.311	1.290.091	890.203	826.476	821.470	821.464
Geëscaleerde zorg 18+	15.523	58.185	71.564	71.503	71.503	71.503
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	374.131	279.829	279.829	279.829	279.829
Wijkteams	0	236.718	220.940	220.353	220.353	220.353
Maatwerkdienstverlening 18-	0	3.144.424	2.999.940	3.043.751	3.045.870	3.051.955
Totaal lasten	181.447	8.563.052	7.623.191	7.580.238	7.546.195	7.542.050
Baten						
Maatwerkdienstverlening 18+	0	200.000	197.994	197.799	197.799	197.799
Samenkracht en burgerparticipatie	16.000	72.540	72.540	72.540	72.540	72.540
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0	0	0
Wijkteams	0	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	16.000	272.540	270.534	270.339	270.339	270.339
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Maatwerkdienstverlening 18+	72.613	3.259.503	2.962.720	2.940.527	2.909.371	2.899.147
Samenkracht en burgerparticipatie	77.311	1.217.551	817.663	753.936	748.930	748.924
Geëscaleerde zorg 18+	15.523	58.185	71.564	71.503	71.503	71.503
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	374.131	279.829	279.829	279.829	279.829
Wijkteams	0	236.718	220.940	220.353	220.353	220.353
Maatwerkdienstverlening 18-	0	3.144.424	2.999.940	3.043.751	3.045.870	3.051.955
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	165.447	8.290.512	7.352.658	7.309.899	7.275.856	7.271.711

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Samenkracht en burgerparticipatie	4.000	-70.500	4.000	4.000	4.000	4.000
Wijkteams						
Begeleide participatie						
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	501.356	-259.246	-98.439	-110.113	-110.113	-110.113
Maatwerkdienstverlening 18 +	-4.571					
Maatwerkdienstverlening 18- Geëscaleerde zorg 18 +						
	500.785	-329.746	-94.439	-106.113	-106.113	-106.113

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Maatwerkdienstverlening 18+	3.259.503	2.962.720	-296.783
Samenkracht en burgerparticipatie	1.217.551	817.663	-399.888
Geëscaleerde zorg 18+	58.185	71.564	13.380
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	374.131	279.829	-94.302
Wijkteams	236.718	220.940	-15.778
Maatwerkdienstverlening 18-	3.144.424	2.999.940	-144.484
Totalen per deelprogramma	8.290.512	7.352.658	-937.854

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<i>Wijziging BBV</i>	1.018.000	V
Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert op dit programma een voordeel op van dit bedrag.		
<i>Salaris- en overige directe kosten</i>	503.000	N
Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de salariskosten van de medewerkers die taken hebben op dit programma en overige direct toerekenbare kosten (bijv. specifieke software en dergelijke), direct ten laste van dit programma verantwoord. De hier genoemde nadelige invloed vormt de omvang van dit bedrag.		
<i>Opvang vluchtelingen</i>	49.000	N
In vergelijking zijn er hogere kosten geraamd voor de opvang van vluchtelingen dan in 2016. Deze hogere kosten worden gedekt door een hogere rijksvergoeding (uitkering Gemeentefonds).		

<i>Uitvoeringsmaatregelen</i>	472.000	V
De uitvoeringskosten op de diverse taakvelden zijn fors lager dan in 2016. Deze lagere kosten worden voor een deel gecompenseerd door lagere rijksuitkeringen, en voor het overige deel door een lagere onttrekking aan de reserves.		
<i>Overige kleine afwijkingen</i>		
Totaal	938.000	V

DEELPROGRAMMA 2.6 SPORT

Omschrijving van het deelprogramma

Met het deelprogramma Sport wil de gemeente Winsum een sportieve en gezonde leefstijl stimuleren. Onder het motto 'Een leven lang bewegen' wil de gemeente dat zoveel mogelijk inwoners gaan én blijven sporten of bewegen.

Er staan hierbij 3 doelstellingen centraal:

- 1) sterke en vitale sportverenigingen;
- 2) goede sportaccommodaties en voorzieningen in de openbare ruimte;
- 3) sport en bewegen wordt succesvol als middel ingezet om een gezonde leefstijl van de inwoners te bevorderen (sportstimulering).

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

Sport vervult een belangrijke functie in de samenleving. Het sport- en sportstimuleringsbeleid is vastgelegd in de Sportnota 2013-2020.

Sportstimulering staat hoog op onze agenda. Sport is belangrijk voor een gezonde levensstijl en het activeren van inwoners die om wat voor redenen dan ook aan de zijlijn staan.

Het is onze ambitie om de sportieve en recreatieve functies in het gebied ten westen van de N361 en ten zuiden van het Winsumerdiep te concentreren. Voor de inrichting van Winsum-West kiezen we voor de variant 'sportlandschap'.

Wij willen samenwerking tussen de sportverenigingen en het multifunctioneel gebruik van faciliteiten stimuleren. De recente fusie van de voetbalverenigingen Viboa en Hunsingo vinden wij in dit verband een goede zaak.

Het zwembad heeft een belangrijke functie waar het gaat om sportstimulering, recreatie en het leren zwemmen. Onze inzet is om het zwembad open te houden. De in de sportnota opgenomen bezuinigingsdoelstelling achten wij haalbaar, al zal dat wel een wijziging in de opzet van de exploitatie met zich meebrengen. Een grotere inzet van vrijwilligers en een innovatief bestuur is een vereiste.

Bij het vaststellen van de Sportnota is er gekozen voor een gefaseerde harmonisatie van de sport tarieven voor binnen- en buitensport. We willen tarieven zodanig vaststellen dat de bezuinigingsopdracht uit de Sportnota wordt gerealiseerd en deze tarieven ook periodiek indexeren. Uiteraard zullen wij bij onevenredig nadelige gevolgen voor verenigingen ons beleid bijstellen.

Bestaande beleidskaders

Uitvoering van beleid is vastgelegd in de volgende nota's:

- Adviesnotitie: sportnota 2013 -2020 gemeente Winsum - In deze adviesnotitie zijn de hoofdlijnen uit de sportnota vertaald in 11 beslispunten. De gemeente zal zich bij de uitvoering van het sportbeleid concentreren op de beslispunten die in de adviesnota zijn genoemd;
- Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2013-2017; Gezondheid, Welzijn en Welbevinden.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

Sport en bewegen wordt meer en meer een middel om ook doelen binnen het gezondheidsbeleid en het Wmo-beleid te realiseren. Dat de verbinding tussen sport & bewegen en gezondheid steeds belangrijker is geworden, wordt onderschreven in de nieuwe Sportnota 2013-2020; 'Een sportieve en gezonde leefstijl'. Hoewel ook binnen de sport nog steeds aandacht is voor accommodatiebeleid (we gaan bijvoorbeeld bekijken of het beheer en onderhoud van accommodaties efficiënter kan), willen we de komende jaren ons vooral ook gaan richten op sportstimulering.

De buurtsportcoaches zijn tot en met februari 2016 twee jaar aan de slag geweest. Uit de evaluatie van de buurtsportcoaches komt naar voren dat ze ondanks een moeizame start positieve resultaten hebben geboekt. Het sportbeleid wordt geëvalueerd zodat een besluit kan worden genomen over het toekomstige sportstimuleringsbeleid. Daarbij willen we nadrukkelijk de relatie leggen met gezondheidsbeleid, leefbaarheid en maatschappelijke ondersteuning.

Gesignaleerde knelpunten

De gemeentefinanciën staan onder druk. Bij het opstellen van de sportnota is daarom rekening gehouden met een bezuinigingsopgave. Het is zowel voor de gemeentelijke organisatie als de sportorganisaties en -verenigingen in de gemeente een uitdaging om de bezuiniging te realiseren.

In samenhang met/in het verlengde van de bezuinigingsopgave, vormt ook de harmonisatie van de 'lappendeken' van eigendom en beheer van sportaccommodaties een uitdaging. Het uitvoeringsplan sportaccommodaties is hierin een eerste stap.

Het kader voor de harmonisatie van de sporttarieven staat. We gaan met de individuele verenigingen in gesprek over de effecten. Daarna volgt definitieve besluitvorming.

Oorspronkelijk zou een bezuiniging op het sportbeleid resulteren in de beschikbaarheid van financiële middelen voor sportstimulering, waaronder de buurtsportcoach valt. De geplande bezuinigingen zijn nog niet doorgevoerd. Er is voor gekozen om niet met een incomplete evaluatie naar de raad te gaan. De komende periode worden de bezuinigingen in kaart gebracht.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2017	doelstelling 2016	realisatie 2015
Er wordt een tevredenheidsonderzoek gehouden onder partners en inwoners over de inzet van de buurtsportcoach.					

Beleidsindicatoren

Indicator	periode	Winsum	Prov. Gr.	Nederland
Niet-sporters (%)	2014	52,4	53	49,9

Wat willen we bereiken?

- Sporten en bewegen wordt succesvol ingezet als middel om een gezonde leefstijl van de inwoners te bevorderen.
- Het realiseren van een bezuiniging op het beleidsveld sport van € 70.000.
- Meer uniformiteit in de regelingen, tarieven en overeenkomsten met de sportverenigingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het bestaande sportbeleid wordt geëvalueerd.
- Afhankelijk van de evaluatie wordt nieuw sportstimuleringsbeleid opgesteld gericht op kwetsbare doelgroepen.
- Insteek is om het programma buurtsportcoaches met twee jaar te verlengen. De raad wordt gevraagd om een besluit hierover te nemen.
- Er wordt onderzocht in hoeverre het bewegen en een gezonde leefstijl kan worden meegenomen in de basisvoorzieningen na de twee jaar.
- Samenwerking wordt gezocht met De Twaalf Hoven en Fysiotherapie Gezondheidscentrum Winsum om bewegen onder kwetsbare groepen te stimuleren door middel van de beweegtuin.
- Het nader invulling geven aan de actiepunten die in het nieuwe sportbeleid ingebracht zijn.
- Het ontwikkelen van een nieuwe constellatie (vorm) voor het zwembad De Hoge Vier. Uitgangspunt is het (subsidie)budget na doorvoering van de bezuiniging
- Het op basis van die nieuwe constellatie opzetten van een nieuwe organisatie met een nieuwe stichting, een nieuw bestuur en een nieuwe bezetting van professionals en vrijwilligers.
- Het waar nodig faciliteren van het nieuwe bestuur bij het verder uitwerken en invoeren van de gedachte organisatie en het optimaliseren van de kosten bij het beheer en de exploitatie van het zwembad.
- Er wordt een geharmoniseerd beleid voor beheer, onderhoud en tarieven doorgevoerd.
- In het kader van harmonisering van beheer, onderhoud en tarieven voor sportaccommodaties gaan we in overleg met de verenigingen over tot implementatie, daar waar dat niet gehinderd wordt door afspraken uit het verleden.
- Er wordt een nieuwe tarievenverordening opgesteld met als termijn voor in werking treding het sportseizoen 2017/2018.

Wat willen we bereiken?

- De basisvoorzieningen voor sport en bewegen in de complete dorpen en het dorp Winsum in stand houden wanneer voldoende draagvlak is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het opstellen van een meerjaren-investeringsplan voor de sportaccommodaties.
- Het stimuleren van het gezamenlijk en efficiënt gebruik van de bestaande sportaccommodaties.
- Het in stand houden van veilige sportattributen (basisuitrusting) in de sportaccommodaties.
- De plannen voor sport- en recreatiegebied 'Winsum-West' worden verder uitgewerkt op basis van het ontwerp kader 'sportlandschap'. Met VV Winsum gaan we afspraken maken over het gebouw en de mate van zelfwerkzaamheid. Ook blijven we in gesprek met andere gebruikers op het sportpark. Als er slimme combinaties mogelijk zijn pakken we die kansen.
- De aansluiting op de N361 wordt in overleg met de provincie nader uitgewerkt. Inwoners van Sauwerd hebben een Masterplan gemaakt voor ontwikkeling van het Sportpark. Dit initiatief wordt uitgewerkt als onderdeel van de nieuwe dorpsvisie voor Sauwerd.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Sportaccommodaties	955.213	958.006	898.502	1.008.887	1.107.767	1.103.156
Sportbeleid en activering	143.982	92.700	85.652	85.652	85.652	85.652
Totaal lasten	1.099.195	1.050.706	984.154	1.094.539	1.193.419	1.188.808
Baten						
Sportaccommodaties	222.780	195.095	195.095	195.095	195.095	195.095
Sportbeleid en activering	0	0	24.340	43.476	43.476	43.476
Totaal baten	222.780	195.095	219.435	238.571	238.571	238.571
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Sportaccommodaties	732.432	762.911	703.408	813.792	912.673	908.061
Sportbeleid en activering	143.982	92.700	61.312	42.176	42.176	42.176
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	876.414	855.611	764.720	855.968	954.849	950.237

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Sportbeleid en activering		-27.000				
Sportaccommodaties	-15.000	-15.000	-15.000	-79.394	-64.793	-64.793
	-15.000	-42.000	-15.000	-79.394	-64.793	-64.793

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Sportaccommodaties	762.911	703.408	-59.504
Sportbeleid en activering	92.700	61.312	-31.388
Totalen per deelprogramma	855.611	764.720	-90.891

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<p><i>Wijziging BBV</i></p> <p>Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert op dit programma een voordeel op van dit bedrag.</p>	82.000	V
<p><i>Salaris- en overige directe kosten</i></p> <p>Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de salariskosten van de medewerkers die taken hebben op dit programma en overige direct toerekenbare kosten (bijv. specifieke software en dergelijke), direct ten laste van dit programma verantwoord. De hier genoemde nadelige invloed vormt de omvang van dit bedrag.</p>	108.000	N
<p><i>Wijziging rente</i></p> <p>Op grond van de nieuwe BBV-voorschriften moet de zogenaamde rekenrente op een bepaalde manier berekend worden. In 2016 rekenden we met een rente van 4%, terwijl de rekenrente voor 2017 uitkomt op 0,75%. Wat we nu zien is dat er op de verschillende programma's (taakvelden) er een lager bedrag aan rente wordt geraamd (op dit programma een voordeel van € 83.000). Op het programma Financiën (taakveld Treasury) zullen we zien dat we een behoorlijk nadeel op dit gebied zien. Daar werd het verschil tussen de rekenrente en de werkelijke rentekosten (de zogenaamde Bespaarde rente) als een opbrengst geraamd. Per saldo geeft dit (in principe) geen verschil in het begrotingsresultaat, maar per taakveld zijn er wel afwijkingen (afhankelijk van de omvang van de boekwaarden van de geactiveerde kapitaaluitgaven die behoren bij dat taakveld).</p>	56.000	V
<p><i>Incidentele budgetten</i></p> <p>In 2016 was sprake van een tweetal incidentele budgetten voor de ontwikkeling van Winsum-West (€ 12.000) en de sportstimulering (€ 15.000). In de vergelijking vormt dit een voordeel.</p>	27.000	V

<i>Stelpost bezuinigingen</i>	24.000	V
In 2016 was de stelpost voor de bezuinigingstaakstelling op het terrein van de sport opgenomen op de onderdeel Onvoorziene uitgaven en baten. Dit is in 2017 niet meer toegestaan. Dit soort taakstellingen moeten tot uitdrukking komen op de taakvelden waar het betrekking op heeft. De taakstelling voor 2017 bedraagt € 24.000 en vormt in de vergelijking met 2016 nu een voordeel op dit programma.		
<i>Subsidie zwembad</i>	15.000	V
De omvang van het subsidiebedrag aan het zwembad is voor 2017 dit bedrag lager dan die in 2016.		
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	5.000	N
Totaal	91.000	V

DEELPROGRAMMA 3.1 ECONOMIE

Omschrijving van het deelprogramma

Dit deelprogramma omvat de beleidsuitgangspunten op het gebied van economie. Er ligt een relatie met recreatie en toerisme, met detailhandel en overige bedrijven en met de werkgelegenheid die de verschillende bedrijven bieden.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

In de gemeente Winsum wordt de economische bedrijvigheid gekenmerkt door kleinschaligheid. Naast winkels en bedrijven kennen we veel kleine economische activiteit in de vorm van ZZP'ers.

Wij stimuleren een goed ondernemersklimaat. Daarbij past ook de aanleg van snel internet in de hele gemeente, ook in het buitengebied. Samenwerking tussen gemeente en ondernemers moet tot minder bureaucratie leiden.

Het internet heeft voor een belangrijke verschuiving in het koopgedrag van onze inwoners gezorgd. Dat in combinatie met een langzame krimp van de bevolking maakt het dat de middenstanders het moeilijk hebben. We zetten in op een revitalisatie van het centrum en houden vast aan het haltermodel. Bij de invulling van het Boogplein en de centrumontwikkeling neemt de gemeente een actief stimulerende en faciliterende rol, hiertoe zet de gemeente een 'centrummanager' in. De kar moet echter wel door de ondernemers worden getrokken.

Door de relocatie van het sportgebeuren naar de zuidzijde van het Winsumerdiep komt aan de noordzijde grond ter beschikking. We willen deze vrijkomende grond bij de verdere ontwikkeling van Het Aanleg betrekken. Daarbij onderzoeken wij de mogelijkheden van woon-werk locaties voor bijvoorbeeld ZZP-ers.

De landbouw is een krachtige en vitale sector in onze gemeente. Agrarische bedrijven dienen de ruimte te krijgen om zich te kunnen blijven ontwikkelen om ook in de toekomst inkomen te generen en te kunnen blijven investeren in modernisering, dierwelzijn en milieu. Agrarische bedrijven moeten zoveel mogelijk worden betrokken bij het ontwikkelen en beheer van natuur en natuurgebieden. In kwetsbare gebieden moet een goede balans worden gevonden tussen enerzijds bedrijfsontwikkeling en anderzijds cultuurhistorische waarden.

De gemeente dient duurzaam in te kopen waarbij binnen het aanbestedingsbeleid de lokale ondernemers zo veel mogelijk de gelegenheid krijgen om in te schrijven. De gemeente zal bij het aanbesteden daar waar mogelijk gebruik maken van social return.

Het ondernemersfonds heeft zich tot op heden bewezen. Deze willen we dan ook handhaven.

De gemeente Winsum heeft als gemeente tussen stad en wad veel potentie voor toeristen. We moeten de toerist zien te verleiden om ons gebied te bezoeken. Wij zien de noodzaak van de recreatie en het toerisme als belangrijke inkomensbron voor de aanwezige (en potentiële nieuwe) ondernemers en de daarmee gerelateerde werkgelegenheid. Samen met de ondernemers in de toeristische sector willen wij de recreatie en het toerisme verder stimuleren.

We zullen ons inspannen om het nationale landschap Middag-Humsterland en het Reitdiepgebied beter toegankelijk te maken voor toeristen.

De gemeente moet waar mogelijk een impuls geven door investeringen te doen in aantrekkelijke fietsen wandelpaden, vaarroutes en ommetjes in het mooie buitengebied en daar waar nodig zorgen voor verbetering en meer veiligheid. Wij betrekken hierbij ook de waterschappen en de provincie. Deze routes met vaak een historisch karakter moeten gekoesterd worden en waar mogelijk uitgebreid worden.

Bestaande beleidskaders

Uitvoering van beleid is vastgelegd in de volgende nota's:

Economische ontwikkeling

- Actualisatie Detailhandelsvisie (2015);
- Ambitie om te schakelen (schakelkernen regiovisie);
- Structuurvisie Winsum (2013);
- Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (2013).

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen en economische promotie

- (Evaluatie) Actieplan Economie 'Werken aan Winsum' 2013-2016;
- Projectplan 'Winsum, sociaal economisch vitaler '.

Economische promotie

- Startdocument Toeristische beleidsontwikkeling.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

Economische ontwikkeling

- Winsum heeft een beperkte leegstand in de retail, maar de verwachting is dat die leegstand zeker gaat toenemen tot ca 700 m2 de komende jaren.
- De ondernemers hebben 'de handschoen' opgepakt en zijn bezig met een plan van aanpak voor het centrum van Winsum ter versterking van het Haltermodel. Wij onderschrijven deze aanpak en trekken samen met de ondernemers op hier uitvoering aan te geven. Gezocht wordt naar externe financiering. Een belangrijk onderdeel van het plan is de invulling van het Boogplein.
- In Baflo, Ezinge en Baflo hebben inmiddels (regionale) goed bezochte ondernemersavonden plaatsgevonden voor de ondernemers in dat deel van onze gemeente. In 2017 volgt een tweede ronde
- Begonnen in Noord-Groningen, loopt het project Breedband inmiddels in de hele provincie. Doel van het project is de "witte vlekken" in het buitengebied (geen of een te trage aansluiting) op te lossen. Begonnen wordt met het aardbevingsgebied. Marktpartijen en corporaties kunnen een beroep doen op een nieuwe subsidieregeling van de provincie Groningen voor de aansluitingskosten. Deze regeling wordt eind 2016 gepubliceerd.
- De herstel- en versterkingsopgaven voor de komende jaren in het aardbevingsgebied, bieden kansen voor het vergroten van de werkgelegenheid voor de eigen inwoners. Daarom is op 11 juli 2016 een intentieverklaring ondertekend door de G12 gemeenten van het aardbevingsgebied met alle ketenpartners in de arbeidsmarktketen. Duidelijkheid gaat er komen hoe groot die bouwopgave precies is. Werkzoekenden zullen worden geschoold voor de bouw. Leerwerktrajecten worden beschikbaar gesteld voor werkzoekenden, leerlingen en uitstromers. Onderzocht zal worden welke gemeentelijke budgetten (voor uitkeringen en participatie) daarbij kunnen worden ingezet.
Omdat de overheden, NAM, CVW en de NCG de komende jaren belangrijke investeerders zijn in gebied, nemen zij het voortouw om voor 1 november 2016 een voorstel te formuleren hoe en binnen welke aanbestedingsopgaven van eigen werk maximale Social Return On

Investment (RSOI) kan worden verzekerd. Daartoe zal ook het inkoop- en aanbestedingsbeleid worden aangepast.

- Het Ondernemersplatform zit in een professionaliseringsslag. In het kader daarvan wordt nog steeds gezocht naar een onafhankelijk voorzitter. Voorts zal het platform nog verbreed moeten en gaan worden door toetreding van de groep ZZP-ers en de R&T ondernemers.

Economische promotie

- In de Uitvoeringsagenda van de G11 is één van de 11 punten versterking van toerisme en recreatie in het aardbevingsgebied, inclusief marketing en arrangementen. De Economic Board Groningen (EBG) heeft hier voor 2 jaar een programma op gezet met een programmaleider. Met name voor de ondernemers zijn actiepunten ontwikkeld, zoals een toeristisch platform.
- Vanuit het Routebureau Groningen worden plannen ontwikkeld om - in navolging van de fietsknooppunten - ook te komen tot wandelknooppunten. Gepoogd wordt een substantiële bijdrage uit de Zuiderzeelijn middelen (ZZL gelden) daarvoor te krijgen. Ook wij zullen daarin moeten bijdragen. Daarnaast zullen dan de afspraken met het Routebureau moeten worden herijkt m.b.t. het onderhoud van deze routestructuren.
- Met het Ondernemersplatform gemeente Winsum is afgesproken, dat de toeristische sector ook in dit platform vertegenwoordigd moet zijn. De sector zelf moet zich daar nog over uitspreken
- In het verlengde van de Uitvoeringsagenda van de G11, moet voor het slagen van deze gezamenlijke marketing en promotie van het gebied, ook de laag daar onder "op orde zijn" . Dat betekent dat de toeristische promotie versterkt moet worden, i.c. meer samenwerken of samengaan van de drie toeristische organisaties in Noord-Groningen.

Gesignaleerde knelpunten

Economische ontwikkeling

- De professionalisering van het ondernemersplatform gemeente Winsum is nog niet afgerond. Het blijkt moeilijk te zijn een onafhankelijk voorzitter te vinden. Daarnaast zijn nog niet alle soorten ondernemers vertegenwoordigd in het platform.
- De economische situatie van de detailhandel in het kernwinkelgebied maakt het dringend gewenst dat het Boogplein een invulling krijgt en er toe wordt gewerkt naar een compacter en aaneengesloten winkelgebied.

Beleidsindicatoren

Indicator	periode	Winsum	Prov. Gr.	Nederland
Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten) (index)	2013	85	85	100
Functiemenging (%)	2015	36,3	49,8	51,3
Vestigingen (per 1.000 inw 15-64jr)	2015	124,6	112,3	122,4

Wat willen we bereiken?

Economische ontwikkeling

- Versterken en uitbouwen van de economische structuur in al haar facetten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In samenwerking met het Ondernemersplatform verder uitvoering geven aan het Actieplan Economie 'Werken aan Winsum'.

Wat willen we bereiken?

- Faciliteren van ZZP-ers in hun huisvestingsbehoefte.
- Een toekomstbestendig vestigingsbeleid voor de detailhandel in het dorp Winsum en een grotere waarde van de gezondheidseconomie voor het dorp Winsum.
- Professionaliseren van het Ondernemersplatform en de Ondernemersverenigingen.
- Creëren van meer werkgelegenheid voor de eigen inwoners.
- Stimuleren ondernemerschap.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering van de resterende voorstellen uit het projectplan 'Winsum, sociaal economisch vitaler' (maakt ook deel uit van het Actieplan 'Werken aan Winsum'), zoals de voltooiing van de informatieportals, een P-route en een upgradering van de winkelpanden.
- Faciliteren van en samenwerken met de plannen van de ondernemers (vereniging) voor invulling Boogplein en compacter maken van het winkelgebied.
- Onderzoek naar de mogelijkheden om de mogelijk vrijkomende terreinen van c.v.v. Viboa in Winsum te (her)bestemmen als woon-werklocatie.
- Samen met de ZZP-ers in onze gemeente mogelijkheden nagaan voor een versterking van deze sector door b.v. de realisatie van faciliteiten. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar (her)gebruik van leegkomende panden.
- Bespreking en uitvoering van onze visie wonen en zorg.
- Uitvoering van de aanbevelingen uit het onderzoek van het Kenniscentrum NoorderRuimte naar de actualiteit van de detailhandelsvisie uit 2009.
- Pogingen in het werk blijven stellen om voor het platform een onafhankelijk voorzitter te vinden.
- De groep ZZP-ers en R&T ondernemers deel laten uitmaken van dit platform.
- De komende herstel- en versterkingsopgave binnen het aardbevingsgebied aanwenden voor de realisatie van leerwerktrajecten voor werkzoekenden, leerlingen en uitstromers.
- Behalen van maximale Social Return On Investment (SROI) door aanpassing van het inkoop- en aanbestedingsbeleid.
- Onderzocht zal worden welke gemeentelijke budgetten er zijn voor uitkering en participatie en hoe die kunnen worden aangewend voor deze nieuwe opgave
- Organiseren van het ondernemersontbijt/ ondernemersborrel.

Economische promotie

- Uitdragen van de economische potentie van de gemeente Winsum.
- Versterken van de routegebonden recreatie.
- Meer cultuurtoerisme en het beleven van deze (landschappelijke) culturele waarden.
- Verbeteren van de promotie en organisatie van de R&T sector.
- Deelname aan de Promotiedagen voor het bedrijfsleven Noord-Nederland.
- Upgrading van het al gerealiseerde maaipad voor wandelaars tussen Winsum en Garnwerd naar een gecombineerd fiets- en wandelpad.
- Continuering en uitbreiding van de samenwerking met het Routebureau Groningen waar het gaat om het onderhoud en de instandhouding van toeristische routes.
- Medefinanciering van het door Landschapsbeheer Groningen en het Routebureau Groningen te ontwikkelen Wandelknooppuntensysteem Groningen.
- Samen met omringende gemeenten Zuidhorn, De Marne, Kollumerland en Dongeradeel onderzoeken van de mogelijkheden van versterking van de vaarrecreatie in hun gebied.
- Verbetering van de toegankelijkheid van onze beide waardevolle landschappen Middag-Humsterland en het Reitdiepgebied.
- Samen met de gemeente Zuidhorn en de andere gebiedspartijen ontwikkelen van een nieuwe gebiedsvisie voor het Middag-Humsterland.
- Het Middag-Humsterland beter beleefbaar maken door promotie en meer en betere informatie in en over het gebied ten behoeve van de bezoekers.
- Continuering van de subsidie aan de stichting Promotie Waddenland en het samen met de stichting (verder) versterken van de Toeristische Informatiepunten (TIP's).
- Opheffen van het toeristisch platform en de R&T sector vertegenwoordigd laten zijn in het Ondernemersplatform gemeente Winsum.
- In het verband van de G11 binnen het aardbevingsgebied versterken van toerisme en recreatie door de totstandkoming van Regiomarketing in samenwerking met de EBG en Marketing Groningen.
- Versterking van de toeristische promotie in Noord-Groningen door een nauwere samenwerking en/of samenvoeging van de drie toeristische organisaties in het gebied.
- (Her)uitgave van onze eigen toeristische gids 'Ontdek Winsum '.

- Verbeteren van de vindbaarheid van de toeristische bedrijven in de gemeente.
- Verbetering van de toeristische bewegwijzering, gecombineerd met een actualisatie van de overige (utilitaire) bewegwijzering.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	156.820	264.495	85.624	85.624	85.624	85.624
Economische promotie	65.802	55.993	72.685	72.685	72.685	72.685
Economische ontwikkeling	0	11.671	49.445	49.445	49.445	49.445
Totaal lasten	222.622	332.159	207.754	207.754	207.754	207.754
Baten						
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	36.269	40.718	40.718	40.718	40.718	40.718
Economische promotie	1.849	14.990	14.990	14.990	14.990	14.990
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	38.118	55.708	55.708	55.708	55.708	55.708
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	120.552	223.777	44.906	44.906	44.906	44.906
Economische promotie	63.952	41.003	57.694	57.694	57.694	57.694
Economische ontwikkeling	0	11.671	49.445	49.445	49.445	49.445
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	184.504	276.451	152.045	152.045	152.045	152.045

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Economische ontwikkeling		-103.437				
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		-8.000				
Economische promotie						
	0	-111.437	0	0	0	0

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	223.777	44.906	-178.871
Economische promotie	41.003	57.694	16.691
Economische ontwikkeling	11.671	49.445	37.774
Totalen per deelprogramma	276.451	152.045	-124.405

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<p><i>Wijziging BBV</i></p> <p>Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert op dit programma een voordeel op van dit bedrag.</p>	70.000	V
<p><i>Salaris- en overige directe kosten</i></p> <p>Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de salariskosten van de medewerkers die taken hebben op dit programma en overige direct toerekenbare kosten (bijv. specifieke software en dergelijke), direct ten laste van dit programma verantwoord. De hier genoemde nadelige invloed vormt de omvang van dit bedrag.</p>	90.000	N
<p><i>Incidentele budgetten</i></p> <p>In 2016 was sprake van een tweetal incidentele budgetten op het terrein van het economisch uitvoeringsplan (€ 103.000) en van het toeristisch beleidsplan € 15.000). Dit vormt nu een voordeel in 2017 in de vergelijking.</p>	118.000	V
<p><i>Wijziging rente</i></p> <p>Op grond van de nieuwe BBV-voorschriften moet de zogenaamde rekenrente op een bepaalde manier berekend worden. In 2016 rekenden we met een rente van 4%, terwijl de rekenrente voor 2017 uitkomt op 0,75%. Wat we nu zien is dat er op de verschillende programma's (taakvelden) er een lager bedrag aan rente wordt geraamd (op dit programma een voordeel van € 83.000). Op het programma Financiën (taakveld Treasury) zullen we zien dat we een behoorlijk nadeel op dit gebied zien. Daar werd het verschil tussen de rekenrente en de werkelijke rentekosten (de zogenaamde Bespaarde rente) als een opbrengst geraamd. Per saldo geeft dit (in principe) geen verschil in het begrotingsresultaat, maar per taakveld zijn er wel afwijkingen (afhankelijk van de omvang van de boekwaarden van de geactiveerde kapitaaluitgaven die behoren bij dat taakveld).</p>	27.000	V
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	1.000	N
Totaal	124.000	V

DEELPROGRAMMA 4.1 GRONDBELEID

Omschrijving van het deelprogramma

Het exploiteren van bouwgrond in bestemmingsplannen zowel in eigen beheer als door derden.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerr.)

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

Zie paragraaf G Grondbeleid.

Bestaande beleidskaders

Uitvoering van beleid is vastgelegd in:

- Structuurvisie, woonvisie en GVVP (vaststelling 2014);
- Sportnota 2013;
- Detailhandelsvisie;
- Exploitatieverordening;
- Dorpsvisies.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

- Er wordt over de hele linie meer dan voorheen ingezet op verduurzaming en renovatie van de bestaande woningvoorraad en minder op nieuwbouw.
- Voor het overige wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid achterin deze begroting en naar het programma volkshuisvesting.

Gesignaleerde knelpunten

- Economische ontwikkelingen en de aardbevingsproblematiek geven temporisering van de woningproductie te zien. Dit noopt tot het bijstellen van de prognoses voor planontwikkeling. In de paragraaf grondbeleid achterin deze begroting zijn de financiële achtergronden hiervan voor gemeentelijke exploitaties in beeld gebracht.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2017	doelstelling 2016	realisatie 2015
Het op financieel verantwoorde wijze verwerven en exploiteren van gronden welke bijdragen aan de uitvoering van de toekomstvisie en dorpsvisies.					
Een reserve grondexploitatie welke de risico's afdekt.	Goed	Hoog		Voldoende omvang	Voldoende omvang

Wat willen we bereiken?

- Een bij de doelstellingen van het gemeentelijk beleid aangaande wonen, ruimtelijke ontwikkeling, sport en verkeer en vervoer passende uitvoering van het grondbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Dit betekent maatwerk dat kan resulteren in de aankoop van gronden (actief grondbeleid) of faciliterend grondbeleid waarbij medewerking wordt verleend aan plannen van derden.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		2020
				2018	2019	
Lasten						
Grondexploitatie (niet-bedrijventerr.)	94.499	160.902	120.064	120.058	70.052	70.046
Totaal lasten	94.499	160.902	120.064	120.058	70.052	70.046
Baten						
Grondexploitatie (niet-bedrijventerr.)	0	35.780	226	220	214	208
Totaal baten	0	35.780	226	220	214	208
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		2020
				2018	2019	
Saldo						
Grondexploitatie (niet-bedrijventerr.)	94.499	125.123	119.838	119.838	69.838	69.838
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	94.499	125.123	119.838	119.838	69.838	69.838

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Grondexploitatie (niet-bedrijventerr.)	79.220	15.093	-9.907	-9.907	-9.907	-9.907
	79.220	15.093	-9.907	-9.907	-9.907	-9.907

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Grondexploitatie (niet-bedrijventerr.)	125.123	119.838	-5.285
Totaal per deelprogramma	125.123	119.838	-5.285

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	5.000	V
Totaal	5.000	V

DEELPROGRAMMA 4.2 NATUUR- EN GROENBEHEER

Omschrijving van het deelprogramma

Het onderhouden en beheren van openbaar groen, vijvers en watergangen en het ondersteunen en stimuleren van activiteiten voor de bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

De gemeente Winsum is een groene gemeente. We zijn zuinig op ons mooie landschap en we willen een goed rentmeester zijn. We beschermen het cultuurhistorisch karakter van de gebieden als het Middag-Humsterland, Reitdiepgebied en Half Ambt. Oude meanders, wierden en dergelijke houden we in stand.

Wijken en buurten hebben voldoende groen, maar voor het onderhoud dient de gemeente samen met de bewoners de handen ineen te slaan. We willen inwoners zelf verantwoordelijk laten zijn voor het groen in hun buurt. Zowel bij de inrichting als het beheer wordt gekeken wat de buurt zelf wil en kan doen. We gaan in gesprek met bewoners of dorpsverenigingen om het beheer van het openbaar groen daar waar mogelijk over te dragen.

Bestaande beleidskaders

Uitvoering van beleid is vastgelegd in de volgende nota's;

- SGB–Gebiedsplan Wierden;
- Landschapsontwikkelingsplan Noord-Groningen;
- Landschapsvisie 1993;
- Gebiedsprogramma Groningen (EHS);
- Convenant "Dier en Plant op 't Hogeland";
- Kwaliteitsvisie groen 2011;
- Nota begraven en begraafplaatsen 2011;
- Bomenbeleidsplan 2012-2021;
- Beleidsnotitie speelvoorzieningen 2009-2018;
- Nota Aanvulling Beleid Begraven en Begraafplaatsen 2015.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

- Het areaal groenvoorzieningen neemt toe door het gereedkomen van (uitbreidings)plannen. Bijvoorbeeld Munsterveld.
- Er wordt invulling gegeven aan het beheer en onderhoud van het groen zoals dat is vastgelegd in de kwaliteitsvisie groen.
- Veel kastanjabomen in de Gemeente Winsum zijn in meer of mindere mate aangetast door de Kastanjeziekte. Landelijk wordt dit gezien als een grote bedreiging. In 2010 is een monumentale beplanting van kastanjes rond de begraafplaats te Sauwerd geruimd als gevolg van deze ziekte. In 2010 is gestart met een pilot Kastanje ziekte, begeleid door de universiteit van Wageningen waar ook de Gemeente Winsum aan meedoet. Het doel is om te onderzoeken welke behandelmethodes een gunstig effect hebben op de conditie van zieke bomen. Het eindrapport maakt duidelijk dat onderzochte methodes niet hebben geleid tot genezing van zieke bomen.
- Watermerkziekte is een ziekte die schietwilgen aantast. De ziekte is niet te bestrijden. De enige manier om toename te voorkomen is om zieke bomen zo snel mogelijk te ruimen. Als de ziekte niet afneemt zal dat invloed hebben op met name landschappelijke beplantingen.

- De Eikenprocessierups (EPR) is vanuit het zuiden van Europa bezig aan een snelle opmars naar het noorden. De rupsen veroorzaken bij aanraking en inademen gezondheidsklachten. In 2010 is de EPR voor het eerst ook in onze provincie aangetroffen. Het betreft met name de gemeenten met een groot aantal eiken. In die gemeenten kost de bestrijding ervan jaarlijks veel geld. In de gemeente Winsum is de EPR nog niet aangetroffen. Echter, in Groningen is dit al wel het geval. Het aantal eiken binnen de gemeentegrenzen is gering. Grote overlast wordt hier daarom ook niet verwacht.
- De volkstuinen worden niet overal volledig verhuurd. Het gevolg is dat er kavels braak liggen. Een ander gevolg is dat het gebruik soms verandert.
- Volkstuinen worden niet altijd gebruikt / onderhouden zoals wenselijk is. Er is onvoldoende controle / handhaving.
- Watergangen en vijvers groeien steeds vaker dicht met krabbescheer. Krabbescheer heeft positieve en negatieve elementen. Het positieve is dat zij een oase vormt voor kleine waterdiertjes. Het negatieve is dat bij een overvloed aan krabbescheer het water zuurstof armer wordt. Daarnaast ondervinden gebruikers van het water hier overlast van. Het is daarom noodzakelijk dat voorkomen wordt dat vijvers en watergangen dichtgroeien.
- Op initiatief van (groepen)bewoners komt het voor dat er overeenkomsten gesloten worden met de gemeente over het onderhouden van openbaar groen door deze bewoners. Voorbeelden hiervan zijn bosjes in Tinallinge en Den Andel en openbaar groen in de Simon van Wattumstraat en Dahliastraat.
- De Essentaksterfte (schimmelaantasting) is een bomenziekte die sterk in opkomst is. Het is nog onduidelijk hoe deze ziekte zicht verder zal ontwikkelen en verspreiden. Het kan betekenen dat vaker snoeien van gevaarlijke takken of kappen van bomen nodig zal zijn. De kans bestaat dat het binnen bestaand budget niet mogelijk is dit volledig op te vangen.
- Door inwoners worden in het openbaar groen speeltoestellen geplaatst.
- De Participatiewet heeft effect op Ability. Daarnaast wordt ook nagedacht of een andere contractvorm met Ability efficiënter kan zijn.

Gesignaleerde knelpunten

- Door gewijzigde regelgeving is het niet meer toegestaan chemische onkruidbestrijding toe te passen in openbaar plantsoen. Het effect is dat er een grotere fysieke inspanning nodig is om de gewenste kwaliteit te bereiken. Vooral in groeizame periodes is er een spanningsveld tussen beoogde kwaliteit en beschikbare manuren.
Onkruid op bestrating werd tot dusver onder anderen bestreden met het chemische onkruidbestrijdingsmiddel Round Up. Vanaf 31 maart 2016 zijn chemische middelen hiervoor niet langer toegestaan. Over het gebruik van zogenaamde laagrisicomiddelen bestaat nog geen duidelijkheid. Vanaf 2014 is onderzoek gedaan naar alternatieve onkruidbestrijdingsmethodes die het milieu minder belasten. De stoom/hete luchtmethode is daar een voorbeeld van. Een definitieve keuze voor een alternatieve methode is nog niet gemaakt. Tegelijk wordt nagedacht of er meer preventieve maatregelen mogelijk zijn. Het afdichten van voegen in bestrating is bijvoorbeeld een optie. Aandacht hiervoor begint bij het ontwerpen van openbare ruimte.
- Het is niet altijd duidelijk wat de kwaliteit van het onderhoud van groen moet zijn in uitbreidingsplannen of bij in ontwikkeling zijnde projecten tot het moment van overdracht aan de gemeente. De verantwoordelijkheid ligt hiervoor bij de ontwikkelaar maar de klachten komen binnen bij de gemeente.
- Door inwoners in openbare ruimte geplaatste speeltoestellen voldoen meestal niet aan de daarvoor geldende wettelijke normen.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2017	doelstelling 2016	realisatie 2015
Bij het bermbeheer en landschapsontwikkeling streven we naar biodiversiteit. Dat betekent dat het groenbeheer zoveel mogelijk plaatsvindt op een natuurlijke en rationele manier.					
Aantal kapmeldingen	Goed	Laag	n.v.t.	n.v.t.	71
Gebruik kg. chemische onkruidbestrijdingsmiddelen	Goed	Hoog	0 kg	0 kg	5 kg
Oppervlak heringericht plantsoen in m2	Goed	Laag	n.v.t.	n.v.t.	1.260
Percentage zieke iepen	Goed	Laag	0	0	0,15
Maximaal aantal meldingen groen :	Hoog	Goed	< 155	< 155	166
- boomonderhoud	Hoog	Goed	< 40	< 40	37
- gras maaien	Hoog	Goed	< 20	< 20	38
- onkruid	Hoog	Goed	< 40	< 40	28
- snoeien	Hoog	Goed	< 50	< 50	60
- vernielingen	Hoog	Laag	< 5	< 5	3
Meldingen speelvoorzieningen:	Hoog	Laag	< 21	< 21	9
- onveilige situatie	Hoog	Goed	< 10	< 10	2
- defect aan toestel	Hoog	Laag	< 3	< 3	5
- afrastering	Hoog	Laag	< 3	< 3	1
- vernielingen	Hoog	Laag	< 3	< 3	1
- keuring toestellen	Hoog	Goed	< 2	< 2	-

Wat willen we bereiken?

- Groene gemeente.
- Invloed van burger op groen vergroten.
- Onderhoud groen in uitbreidingsplannen en in ontwikkeling zijnde projecten.
- Voorkomen dat watergangen dichtgroeien met invasieve vegetatie zoals krabbenscheer.
- Op doelgroepen afgestemde uitdagende speelplekken.
- Veilige speelplekken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoeren van de groenkwaliteitsvisie.
- Invulling geven aan de uitvoering van het bomenbeleidsplan.
- Omvorming van beplanting.
- Convenanten sluiten. *(op initiatief van de burgers)*.
- Burgers betrekken bij planvorming t.a.v. (her)inrichting en omvorming groen.
- Met ontwikkelaars afspreken dat groen wordt onderhouden volgens de groenkwaliteitsvisie van de gemeente.
- Regelmatig watergangen uitmaaïen.
- In overleg bewoners inrichting bepalen. Ruimte bieden voor initiatieven.
- Inrichten conform wettelijke normen, regelmatig inspecteren en nemen van (onderhouds-)maatregelen wanneer inspectie of meldingen daartoe aanleiding geven.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting 2018 2019 2020		
Lasten						
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.790.381	1.460.786	1.274.628	1.128.393	1.118.157	1.117.921
Totaal lasten	1.790.381	1.460.786	1.274.628	1.128.393	1.118.157	1.117.921
Baten						
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	16.987	1.131	11.131	11.131	11.131	11.131
Totaal baten	16.987	1.131	11.131	11.131	11.131	11.131
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting 2018 2019 2020		
Saldo						
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.773.394	1.459.655	1.263.497	1.117.262	1.107.026	1.106.790
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	1.773.394	1.459.655	1.263.497	1.117.262	1.107.026	1.106.790

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting 2018 2019 2020		
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-156.653	-9.405	-157.105	-11.105	-11.105	-11.105
	-156.653	-9.405	-157.105	-11.105	-11.105	-11.105

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.459.655	1.263.497	-196.157
Totaal per deelprogramma	1.459.655	1.263.497	-196.157

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<i>Wijziging BBV</i>	769.000	V
Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert op dit programma een voordeel op van dit bedrag.		
<i>Salaris- en overige directe kosten</i>	500.000	N
Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de salariskosten van de medewerkers die taken		

hebben op dit programma en overige direct toerekenbare kosten (bijv. specifieke software en dergelijke), direct ten laste van dit programma verantwoord. De hier genoemde nadelige invloed vormt de omvang van dit bedrag.

<i>Incidentele budgetten in 2016</i>	56.000	V
In 2016 was sprake van een viertal incidentele budgetten: twee op het gebied van het openbaar groen (samen € 38.000), en twee budgetten op het gebied van de cofinanciering (samen € 18.000).		
<i>Inrichting Munsterveld</i>	146.000	N
In 2017 is een incidenteel budget geraamd voor de inrichting van het Munsterveld. De kosten van deze inrichting worden onttrokken aan de hiervoor gevormde reserve. Op dit programma vormen deze kosten nu een nadeel in de vergelijking met 2016.		
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	17.000	V
Totaal	196.000	V

DEELPROGRAMMA 4.3 RUIMTELIJKE ORDENING EN INRICHTING

Omschrijving van het deelprogramma

Door het treffen van planologische maatregelen en het stellen van voorwaarden, bevorderen van een evenwichtige indeling, inrichting, benutting en instandhouding van een optimaal woon-, werk en leefmilieu in de gemeente Winsum.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

8.1 Ruimtelijke ordening

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

Gelet op de woningmarkt is er geen ruimte voor grote uitbreidingsplannen. Wel moeten we tijdig in spelen op een toename van de vraag. Er wordt een begin gemaakt met een gefaseerde ontwikkeling van Winsum-Oost. Kleine deelplannen in plaats van een grootse aanpak om de risico's te beperken. We voeren een voorzichtig grondbeleid. Verder zetten we actief in op de concrete invulling van de inbreidingsplannen.

In het buitengebied worden we in toenemende mate geconfronteerd met leegstaande agrarische panden. We gaan actief met belanghebbenden op zoek naar mogelijkheden om dergelijke panden een andere bestemming te geven. Een herbestemming van dergelijke panden mag uiteraard niet belemmerend werken ten aanzien van de bedrijfsvoering van naburige agrarische ondernemingen. Ook voor leegkomende panden in dorpskernen zullen wij meewerken aan een herbestemming.

Bij de ontwikkeling van bestemmingsplannen zal aandacht worden besteed aan de karakteristieke beeldbepalende panden in onze gemeente.

Bestaande beleidskaders

Uitvoering van beleid is onder meer vastgelegd in de volgende documenten:

- Provinciaal Omgevingsplan (POP);
- Provinciale Omgevings Verordening(POV);
- Dorpsvisies;
- Regiovisie Groningen-Assen;
- Wet ruimtelijke ordening;
- Bestemmingsplannen;
- Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht;
- Structuurvisie Winsum;
- Woonvisie;
- Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan;
- Welstandsnota.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

- Met de structuur-, woon-, sport- en verkeersvisie is het ruimtelijk beleid op orde en actueel. Gelet op de trends en ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening ligt de nadruk op zorgvuldig ruimtegebruik, een goede/aangename openbare ruimte, inbreiding en herbestemming van vrijkomende gebouwen of locaties.
- In 2016 is er daarnaast beleid op het gebied van leefbaarheid en wonen en zorg uitgewerkt op basis waarvan de uitvoering gestructureerd en in overleg met externe betrokken partijen ter hand is genomen.

- Ook is er nieuw welstandsbeleid tot stand gekomen en heeft de erfgoedcommissie een geactualiseerde erfgoednota het licht doen zien. Voor sturing op de kwaliteit van ruimtelijke ontwikkelingen in ons waardevolle gebied belangrijke instrumenten.
- Voorts is een geactualiseerd bestemmingsplan buitengebied in procedure gebracht.
- De aardbevingsproblematiek wordt aangepakt met behulp van een Meerjarenprogramma, dat richting geeft aan de versteviging van de gebouwde omgeving, waar mogelijk in samenhang met leefbaarheidsmaatregelen en duurzaamheid. Mogelijk wordt de prioritering van de gemeentelijke uitvoering hierdoor beïnvloed en is er sprake van het naar voren halen van gemeentelijke investeringen.
- Het beleid van de nationale en provinciale overheid is gericht op een verdergaande deregulering van het omgevingsrecht en decentralisatie van het ruimtelijk beleid naar de lagere overheden. In dat kader is er een nieuwe integrale Omgevingswet in voorbereiding en zijn Provinciaal Omgevingsplan en -verordening onlangs aangepast vastgesteld.
- Andere ontwikkelingen zijn de bevolkingskrimp en de verdunning van de woningbezetting. Daarentegen zijn er signalen dat de woningmarkt zich wat herstelt. Ondanks dit lichte herstel lijkt de tijd van 'verdienmodellen' definitief voorbij. De uitdaging is om andere manieren vinden om ontwikkelingen op gang te brengen en te houden.

Knelpunt

Om ongecontroleerde sloop van (door aardbevingen beschadigde) panden te voorkomen is in de Provinciale Omgevingsverordening een sloopvergunningstelsel opgenomen. Dit vergunningstelsel blijft in werking totdat de bestemmingsplannen voorzien zijn van sloopregels voor karakteristieke panden. Bijna alle sloopactiviteiten konden tot voor kort afgedaan worden met een sloopmelding. Voor het buitengebied is de lijst van te beschermen panden inmiddels gemaakt en vaststelling zal relatief kort op zich laten wachten. Voor de bebouwde kommen moet de lijst nog worden samengesteld. Dit doen we in overleg met de erfgoedcommissie.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2017	doelstelling 2016	realisatie 2015
Actuele, eenduidige, digitaal raadpleegbare, bestemmingsplannen.	Goed	Goed	1	1 (bestemmingsplan buitengebied)	afgerond

Wat willen we bereiken?

- POV (Provinciale Omgevingsverordening) door laten werken in bestemmingsplannen (o.a. karakteristieke bebouwing).
- Een gemeentelijk uitvoeringsprogramma voor gewenste ruimtelijke ontwikkelingen dat aansluit bij actuele maatschappelijke ontwikkelingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Tweede actualiseringsslag (Bestemmingsplan buitengebied). Inventarisatie beeldbepalende panden in de dorpen.
- Uitvoering van beleid op blijven pakken. Dit betreft structuur- woon- verkeersvisie, sport, leefbaarheid, economie, wonen en zorg. De uitvoering komt deels tot stand via realisatie van de grotere projecten Kom Winsum, Boogplein, Winsum West en Winsum Oost (Munster).

Wat willen we bereiken?

- Behoud van het waardevolle landschap in onze gemeente, met name in het buitengebied.
- Via de daartoe bestaande platforms invulling geven aan gebiedsgericht werken via onder andere de Regio Groningen Assen.
- Een optimale ruimtelijke inpassing en vormgeving van het plan Winsum Oost.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Inzetten op een maatwerkbenadering met als kader het bestemmingsplan buitengebied, de in de Structuurvisie beschreven kernkarakteristieken, het Provinciaal Omgevings Plan (POP), de bijbehorende verordening (POV) en de regeling karakteristieke panden.
- Inzet plegen om projecten/programma's verder te brengen en de benodigde cofinanciering voor de uitvoering van projecten zoveel als mogelijk beschikbaar stellen.
- Participeren in de uitvoering van hetgeen in de geactualiseerde regiovisie Groningen-Assen is verwoord.
- De ruimtelijke uitwerking gefaseerd oppakken, met in 2017 een onherroepelijk bestemmingsplan voor Winsum oost in procedure.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Ruimtelijke ordening	637.231	613.623	221.087	221.087	221.087	221.087
Totaal lasten	637.231	613.623	221.087	221.087	221.087	221.087
Baten						
Ruimtelijke ordening	18.596	10.212	10.212	10.212	10.212	10.212
Totaal baten	18.596	10.212	10.212	10.212	10.212	10.212
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Ruimtelijke ordening	618.634	603.410	210.875	210.875	210.875	210.875
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	618.634	603.410	210.875	210.875	210.875	210.875

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Ruimtelijke ordening		-10.600				
	0	-10.600	0	0	0	0

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Ruimtelijke ordening	603.410	210.875	-392.535
Totaal per deelprogramma	603.410	210.875	-392.535

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<p><i>Wijziging BBV</i></p> <p>Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert op dit programma een voordeel op van dit bedrag</p>	519.000	V
<p><i>Salaris- en overige directe kosten</i></p> <p>Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de salariskosten van de medewerkers die taken hebben op dit programma en overige direct toerekenbare kosten (bijv. specifieke software en dergelijke), direct ten laste van dit programma verantwoord. De hier genoemde nadelige invloed vormt de omvang van dit bedrag.</p>	137.000	N
<p><i>Incidenteel budget</i></p> <p>In 2016 was sprake van een incidenteel budget voor de basisregistratie topografie van € 11.000. Dit vormt nu een voordeel in de vergelijking met 2017.</p>	11.000	V
Totaal	393.000	V

DEELPROGRAMMA 5.1 COMMUNICATIE

Omschrijving van het deelprogramma

Het deelprogramma Communicatie is onderverdeeld in drie werkgebieden: voorlichting, communicatie en Public Relations.

Voorlichting

Mondelinge, digitale en schriftelijke informatie die feitelijk/zakelijk van aard is (het openbaar maken van bijv. teksten van wetten en nota's) en het naar buiten toe presenteren van gemeentelijke opvattingen en standpunten.

Communicatie

Het inzetten van middelen om een goede in- en uitvoering van het gemeentelijke beleid te realiseren, met de mogelijkheid tot interactie.

Public Relations

Het inzetten van middelen om houding/beeld van verschillende doelgroepen - inwoners/bezoekers/bedrijven/andere gemeenten- positief te beïnvloeden, te laten zien waar wij als gemeente voor staan (identiteit/imagobepaling).

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:
5.6 Media

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

In onze veranderende rol is de wijze waarop wij met onze inwoners willen communiceren cruciaal. Inwoners willen weten waar ze aan toe zijn. We communiceren helder en duidelijk. Het gebruik van digitale mogelijkheden zullen we waar mogelijk verder uitbouwen. Zoveel als mogelijk worden inwoners betrokken bij het opstellen van plannen en inrichting van hun leefgebied. Bij de start van een beleidstraject moet daarom duidelijk zijn op welke wijze de gemeente met haar inwoners communiceert en op welke wijze de gemeente haar inwoners bij het beleid wil betrekken.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2017	doelstelling 2016	realisatie 2015
Oordeel inwoners gemeente over de wijze waarop de gemeente communiceert.					
Rapportcijfer (0 – 10):	Goed	Hoog	8	8	7,3

Wat willen we bereiken?

- De burger wordt goed geïnformeerd en betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van gemeentelijk beleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Inzetten van diverse communicatiemiddelen, onder meer; publicaties in de regionale dagbladen, de website, persberichten, het 'live' uitzenden van raadsvergaderingen, tweewekelijkse persmomenten, burgers laten participeren bij diverse projecten. Ook maken we gebruik van sociale media (Twitter/Facebook).

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Media	348.366	325.231	317.295	285.930	285.718	285.506
Totaal lasten	348.366	325.231	317.295	285.930	285.718	285.506
Baten						
Media	53.316	25.242	25.242	25.242	25.242	25.242
Totaal baten	53.316	25.242	25.242	25.242	25.242	25.242
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Media	295.050	299.989	292.053	260.688	260.476	260.264
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	295.050	299.989	292.053	260.688	260.476	260.264

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Media						
	0	0	0	0	0	0

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Media	299.989	292.053	-7.936
Totalen per deelprogramma	299.989	292.053	-7.936

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	8.000	V
Totaal	8.000	V

DEELPROGRAMMA 5.2 PUBLIEKSZAKEN

Omschrijving van het deelprogramma

Dit deelprogramma omvat de publieke dienstverlening en de digitale dienstverlening door het Klantcontactcentrum, waaronder de verstrekking van rij- en reisdocumenten, uittreksels uit de Basisregistratie Personen en de Burgerlijke Stand, het bijhouden van de Basisregistratie Personen en de gravenadministratie en het registreren van meldingen openbare ruimte en verloren- en gevonden voorwerpen.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.02 Burgerzaken

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

De gemeente doet de dienstverlening aan haar inwoners goed. Het klantcontactcentrum speelt daarbij een belangrijke rol. Zowel via mail, brief, aan de balie als de telefoon, krijgt de inwoner snel en duidelijk antwoord. In de ontwikkeling van de dienstverlening speelt de digitalisering een belangrijke rol. Het werken op afspraak wordt gestimuleerd en de mogelijkheden om de dienstverlening bij inwoners thuis te verlenen wordt onderzocht.

Burgemeester en wethouders zijn toegankelijk voor inwoners en laten zich regelmatig zien in de dorpen. Op afspraak zijn ze beschikbaar en komen ze desgewenst bij de inwoners thuis.

Bestaande beleidskaders

Uitvoering van beleid is vastgelegd in de volgende nota's;

- Verordening Basisregistratie Personen (BRP);
- Beheerregeling Basisregistratie Personen (Beheerregeling BRP);
- Reglement Basisregistratie Personen (Reglement BRP);
- Handboek Beveiliging Burgerzaken (BRP en Waardedocumenten);
- Verordening op de heffing en invordering van leges 2015;
- Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen voor de gemeente Winsum 2011;
- Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten 2015;
- Nota begraven en begraafplaatsen in de gemeente Winsum;
- Uitvoeringsbesluit voor de grafbedekkingen.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

Operatie BRP

Het doel van het realiseren van voorzieningen voor de BRP is de kwaliteit van de gegevens en daardoor de dienstverlening aan burgers en bedrijven te verbeteren. Dit moet leiden tot een efficiënte en betrouwbare manier van invoeren, opslaan, beheren en verstrekken van persoonsgegevens, waarbij persoonsgegevens direct beschikbaar zijn en wijzigingen direct verwerkt worden. Het bijhouden en verstrekken van gegevens wordt sneller, eenvoudiger en goedkoper en plaats-onafhankelijke dienstverlening wordt gefaciliteerd. Bovendien sluit de realisatie van de BRP aan op de bestaande en nog te ontwikkelen e-overheidsvoorzieningen. Sinds een aantal jaren zijn de afdelingen burgerzaken van alle gemeenten in Nederland druk bezig met de voorbereidingen van de Operatie BRP. De vaste softwareleverancier, PinkRoccade, heeft voor dit project de software die bij burgerzaken wordt gebruikt volledig herschreven met moderne communicatietechnieken.

Zoals het nu lijkt gaan in de periode 2017/2018 alle gemeenten en afnemers over naar de BRP. De aansluiting per gemeente vindt verspreid en gefaseerd plaats. De datum van aansluiting van onze gemeente is daarom nog niet bekend.

Omdat de invoeringsdatum nog niet definitief is heeft de softwareleverancier de software dusdanig aangepast dat al gebruik gemaakt kan worden van de nieuw ontwikkelde functionaliteit. Dat betekent dat onze burgers in 2016 al een groot aantal zaken direct kunnen regelen.

Klantcontactcentrum (KCC)

Voor de beantwoording van vragen wordt o.a. gebruik gemaakt van een digitale kennisbank met informatie over 240 gemeentelijke producten en 1500 vragen en antwoordcombinaties. De informatie is ook via de gemeentelijke website beschikbaar voor onze burgers.

Om de kennisbank nog vollediger te kunnen gebruiken is het de bedoeling om de kennisbank uit te breiden met informatie over de interne werkprocessen en behandelende ambtenaren. Dit onderdeel van de kennisbank is alleen bestemd voor intern gebruik.

Dienstverlening op locatie

Alleen onder bijzondere omstandigheden, vanwege detentie, beperkte mobiliteit of op andere medische gronden, is het mogelijk dat een aanvraag voor een identiteitskaart op een andere locatie dan het gemeentehuis kan plaatsvinden. In deze situatie wordt de aanvraag thuis of bij de instelling waar men verblijft met behulp van een mobiel aanvraagstation geregeld. De Paspoortwet maakt deze dienstverlening tot dusver alleen nog maar op bovenstaande voorwaarden mogelijk.

Gesignaleerde knelpunten

De huidige, verouderde, telefooncentrale beschikt niet over de gewenste rapportagemogelijkheden, monitoring van het telefoniekanaal is daarom beperkt tot de gegevens die handmatig kunnen worden bijgehouden. De responstijd per telefooncontact kan aanmerkelijk worden verbeterd als er over een geïntegreerd telefonie/agendasysteem kan worden beschikt.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2017	doelstelling 2016	realisatie 2015
Een goede fysieke en digitale dienstverlening aan de inwoners van de gemeente Winsum.					
Aantal gegronde klachten	Goed	Hoog	0	0	

Wat willen we bereiken?

- De gemeentelijke organisatie is goed toegankelijk voor burgers.
- Operatie BRP.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Productenaanbod van de digitale gemeentewinkel stapsgewijs verder uitbreiden (voor zover de wet- en regelgeving dit toelaat). Dit is een continue proces.
- De aansluiting van de gemeente Winsum is pas in de periode 2016 t/m 2017. Een definitieve datum is nog niet beschikbaar.

Wat willen we bereiken?

- Ontwikkeling KCC.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Aanbod van meest gevraagde producten en diensten verder uitbouwen en onderbrengen in de frontoffice van het KCC.
- Goede, actuele informatievoorziening op de website ten aanzien van de producten en diensten.
- Uitbreiden mogelijkheid "producten/diensten op afspraak".
- Door gebruik van de kennisbank op zoveel mogelijk vragen direct antwoord geven.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Burgerzaken	720.881	764.977	382.223	382.223	382.223	382.223
Totaal lasten	720.881	764.977	382.223	382.223	382.223	382.223
Baten						
Burgerzaken	225.982	267.220	267.220	267.220	267.220	267.220
Totaal baten	225.982	267.220	267.220	267.220	267.220	267.220
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Burgerzaken	494.899	497.757	115.003	115.003	115.003	115.003
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	494.899	497.757	115.003	115.003	115.003	115.003

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Burgerzaken	9.631					
	9.631	0	0	0	0	0

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Burgerzaken	497.757	115.003	-382.754
Totalen per deelprogramma	497.757	115.003	-382.754

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<p><i>Wijziging BBV</i></p> <p>Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert op dit programma een voordeel op van dit bedrag.</p>	668.000	V
<p><i>Salaris- en overige directe kosten</i></p> <p>Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de salariskosten van de medewerkers die taken hebben op dit programma en overige direct toerekenbare kosten (bijv. specifieke software en dergelijke), direct ten laste van dit programma verantwoord. De hier genoemde nadelige invloed vormt de omvang van dit bedrag.</p>	285.000	N
Totaal	383.000	V

DEELPROGRAMMA 5.3 OPENBAAR BESTUUR

Omschrijving van het deelprogramma

Dit deelprogramma omvat de baten en lasten van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Ook de kosten van de bestuurlijke samenwerking en de ambtelijke ondersteuning, inclusief de griffier, behoren tot dit deelprogramma.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.01 Bestuur

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

In deze zich snel ontwikkelende 'informatie gedreven' maatschappij zijn de inwoners beter geïnformeerd en raken meer betrokken bij hun leefomgeving. Men wil zelf de regie naar zich toetrekken en verantwoordelijk zijn. Als gevolg zien wij de verhouding tussen bestuur en inwoners veranderen. Het openbaar bestuur kenmerkt zich door samenspraak. We gaan samen met onze inwoners het veranderingsproces in en samen werken we aan de vraagstukken die er liggen. Bij de te maken keuzes zal de rol van de inwoners groter zijn dan voorheen.

De gemeente kent een stimuleringsprijs. Deze prijs wordt jaarlijks aan een (groep) inwoners(s) uitgereikt die een bijzondere prestatie heeft (hebben) geleverd op een vooraf aangewezen beleidsterrein van de gemeente.

De veranderende rol van de gemeente vergt een vernieuwende wijze van werken van het bestuur en de ambtelijke organisatie. Dat betekent dat we voor de hand liggende oplossingen van problemen niet zomaar kiezen, maar kritisch bekijken en nauwkeurig overwegen. De veranderende rol zal deels tot verschuivingen leiden, waarbij inwoners, verenigingen en instellingen meer verantwoordelijkheid krijgen.

Om de gemeenten in de provincie meer toekomstbestendig te maken heeft de provincie een proces in gang gezet dat moet resulteren in schaalvergroting middels een gemeentelijke herindeling. Een en ander is tot nu een vrij moeizaam proces gebleken. De provincie heeft inmiddels het initiatief naar zich toegetrokken door met de 7 Noord-Groninger gemeenten een open overleg op basis van de Wet Algemene Regels Herindeling (Arhi) op te starten. Een samenvoeging van Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum, maar dan wel met de Eemshaven, heeft bij ons een absolute voorkeur. Dit is mede gebaseerd op de al bestaande verregaande vorm van samenwerking tussen deze vier gemeenten. Vermeden moet worden dat Winsum als weeskind achterblijft.

Over de toedeling van het Middag-Humsterland, zoals beschreven in het rapport van de commissie Jansen, willen wij de inwoners in het gebied betrekken. Nadat de definitieve herindelingsvariant bekend is, willen we in nauwe samenwerking met de gemeente Zuidhorn bekijken of dat mogelijk is middels een raadpleging van de inwoners van dat gebied.

Tijdens het herindelingsproces wordt tijdig het debat gevoerd over de vraag wat voor gemeente we willen zijn. Daarin worden de inwoners betrokken. Dit moet uitmonden in een duidelijke visie en missie.

Bestaande beleidskaders

De uitvoering is vastgelegd in de volgende regelgeving;

- Algemene wet bestuursrecht;
- Wet op de invoering van het dualistisch stelsel voor gemeenten;
- Gemeentewet;
- Wet algemene regel herindeling;

- Reglementen en verordeningen.

Ontwikkelingen en knelpunten (stavaza: 1-9-2016)

Gesignaleerde ontwikkelingen

Middels een besluit van 11 maart 2016 - start open overleg als bedoeld in artikel 8, eerste lid van de Wet algemene regels herindeling (Wet Arhi) - heeft het college van GS van de provincie Groningen het initiatief van het herindelingsproces naar zich toegetrokken. Op verzoek van de provincie hebben de colleges van B&W van Bedum, de Marne, Winsum en Eemsmond het 'Verkenkend startdocument herindeling BMW-variant' vastgesteld. De raden van de BMW-gemeenten moeten hun positie ten aanzien van dit document nog bepalen. Daarna volgt provinciale besluitvorming.

Gesignaleerde knelpunten

Een eventueel toekomstig herindelingsproces zal de nodige bestuurlijke en ambtelijke capaciteit gaan kosten. Dat vraagt om een goede afweging tussen de eigen (bestuurlijke) ambities en de inzet voor de herindeling. Zoals in het collegeprogramma is aangegeven gaat zorgvuldigheid voor snelheid. Omdat een nadere raadpleging van de inwoners overwogen wordt zal er meer tijd voor het besluitvormingsproces uitgetrokken moet worden.

Wat willen we bereiken?

- Een goed en adequaat openbaar bestuur die de belangen van de inwoners van de gemeente Winsum vertegenwoordigt.
- De inwoners meer betrekken bij beleid en uitvoering.
- Waardering uiten voor die inwoners/instelling die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering van het collegeprogramma en de raadsagenda.
- (Bestuurlijke) vertegenwoordiging in de betrokken organen.
- Bij de start van beleid en uitvoering bepalen welke inwoners betrokken dienen te worden.
- Uitreiken stimuleringsprijs op het gebied van Kunst en Cultuur.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Bestuur	1.030.056	902.846	895.534	874.560	854.560	834.560
Totaal lasten	1.030.056	902.846	895.534	874.560	854.560	834.560
Baten						
Bestuur	82.810	0	96.974	76.000	56.000	36.000
Totaal baten	82.810	0	96.974	76.000	56.000	36.000
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Bestuur	947.246	902.846	798.560	798.560	798.560	798.560
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	947.246	902.846	798.560	798.560	798.560	798.560

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Bestuur	-54.821					
	-54.821	0	0	0	0	0

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Bestuur	902.846	798.560	-104.286
Totaal per deelprogramma	902.846	798.560	-104.286

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<i>Wijziging BBV</i>	61.000	V
Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. De salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Deze wijziging levert op dit programma een voordeel op van dit bedrag.		
<i>Bestuurskosten</i>	35.000	V
Dit voordeel vloeit voort uit een aantal kleinere mutaties, waardoor een incidentele raming op de griffie in 2016 van € 9.000 (opleidingskosten), lagere pensioenen van voormalige bestuurders (voordeel € 6.000), en ook de raming voor vergoeding aan de raadsleden in 2017 kon worden verlaagd (voordeel € 20.000). Er is wel sprake van een hogere uitkering aan oud-wethouders, maar deze kosten komen in 2017 ten laste van de hiervoor in 2016 nog te voeren voorziening wachtgeldten bestuurders. De terugontvangst vanuit deze voorziening is bij de baten geraamd.		
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	8.000	V
Totaal	104.000	V

DEELPROGRAMMA 5.4 OVERHEAD

Omschrijving van het deelprogramma

vul hier de omschrijving van het deelprogramma in

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 0.03 Beheer overige gebouwen en gronden
- 0.04 Overhead

Algemene toelichting

Het BBV kent geen voorschriften voor kostentoerekening van apparaats- en personeelskosten, alleen een voorschrift tot een paragraaf bedrijfsvoering en een paragraaf lokale heffingen. De paragraaf bedrijfsvoering moet inzicht bieden in de beleidsvoornemens inzake bedrijfsvoering. In de paragraaf lokale heffingen moet een overzicht op hoofdlijnen worden opgenomen van de heffingen, een aanduiding van de lokale lastendruk en een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid. Maar er zijn geen bepalingen ten aanzien van heffingen of ten aanzien van kostprijsberekening. Hier is een aantal nadelen aan verbonden.

Zo is er regelmatig discussie (tot en met gerechtelijke procedures) over de tariefberekening voor producten waarvan de kostprijs maximaal kostendekkend mag zijn. In veel gevallen worden de indirecte kosten - de overheadkosten die ten behoeve van de gehele organisatie worden gemaakt (PIOFAH) - verantwoord op kostenplaatsen en deze kosten worden vervolgens via verdeelsleutels toegerekend aan de exploitatie van de afzonderlijke taakvelden. De raad autoriseert met deze methode alleen de kosten van de exploitatie en heeft geen zeggenschap over de hoogte en samenstelling van de indirecte kosten, terwijl het wel gaat om 25 tot 50% van de kosten. Omdat de methode van kostentoerekening aan taakvelden en activiteiten niet helder is, wordt de financiële vergelijkbaarheid verstoord.

Overhead en rentetoerekening centraal

Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In het gewijzigde BBV worden baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten. Deze methodiek wordt ook van toepassing op de toerekening van rente. Hiermee winnen begroting en verantwoording aan transparantie; de raad kan beter sturen op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Om te voorkomen dat er verschillen gaan optreden in de wijze van toerekening van overhead, wordt een algemene definitie van overhead voorgeschreven. Uitgangspunt van deze definitie is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. Alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten/taken/producten die gericht zijn op de externe klant, moeten in de betreffende taakvelden worden geregistreerd.

Toelichting inhoud taakvelden

Beheer overige gebouwen en gronden

Tot dit taakveld behoren taken met betrekking tot onroerend goed dat niet in exploitatie is en niet aan een specifiek beleidsveld is toe te delen:

- beheer, verhuur, instandhouding van gebouwen, gronden en landerijen die de gemeente (al of niet tijdelijk) in bezit heeft en niet in exploitatie neemt.

Overhead

Tot dit taakveld behoren de kosten van overhead, d.w.z. alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces:

- financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;

- personeel en organisatie;
- de gemeentesecretaris;
- inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement);
- juridische zaken;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- informatievoorziening en automatisering van PIOFACH-systemen;
- facilitaire zaken en huisvesting (incl. beveiliging);
- documentaire informatievoorziening (DIV);
- managementondersteuning primair proces.

Beleidsindicatoren

dpr	Indicator	2015	2016	2017
5.4	Formatie (fte per 1.000 inw)	6,6	6,9	7,4
5.4	Bezetting (fte per 1.000 inw)	6,5	6,9	6,8
5.4	Apparaatskosten (kosten per inwoner)	476,20	480,35	nb
5.4	Externe inhuur (kosten als % van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	7,90%	8,43%	nb
5.4	Overhead (% van totale lasten)	nb	nb	43,98%

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Overhead	11.160.239	10.745.863	3.680.082	3.678.560	3.615.358	3.588.426
Beheer overige gebouwen en gronden	83.034	79.756	158.670	158.670	158.670	158.670
Totaal lasten	11.243.273	10.825.619	3.838.751	3.837.229	3.774.027	3.747.096
Baten						
Overhead	10.396.223	9.560.938	43.833	33.833	33.833	33.833
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	10.396.223	9.560.938	43.833	33.833	33.833	33.833
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Overhead	764.016	1.184.925	3.636.249	3.644.727	3.581.525	3.554.593
Beheer overige gebouwen en gronden	83.034	79.756	158.670	158.670	158.670	158.670
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	847.051	1.264.680	3.794.918	3.803.396	3.740.194	3.713.263

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Reservemutaties per taakveld	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Beheer overige gebouwen en gronden						
Overhead		-309.400				
	0	-309.400	0	0	0	0

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Overhead	1.184.925	3.636.249	2.451.324
Beheer overige gebouwen en gronden	79.756	158.670	78.914
Totale per deelprogramma	1.264.680	3.794.918	2.530.238

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
------------------------	----------------	----------------------------

Wijziging BBV

2.530.000 N

Op grond van de gewijzigde voorschriften voor het jaar 2017 is het niet meer toegestaan om te werken met de zogenaamde doorberekende uren van secretarie- en/of B&O-personeel. Alle salaris-, huisvestings-, tractie-, administratie- en automatiseringskosten werden t/m 2016 op basis van een verdeelsleutel (tijdsbesteding) verdeeld over de producten c.q. programma's. Met ingang van 2017 mogen alleen de directe kosten ten laste van de betreffende taakvelden worden gebracht en blijven de indirecte kosten achter op het taakveld Overhead. Op dit taakveld worden ook alle kosten m.b.t. de ondersteunende functies verantwoord (leidinggevenden, financiën, P&O, ICT, communicatie en facilitaire zaken etc.). Omdat niet alle kosten meer verdeeld mogen worden over de deelprogramma's is op het onderdeel *Wijziging BBV* in de deelprogramma's een voordeel te zien en op dit taakveld Overhead een nadeel. Per saldo geeft dit (in principe) geen verschil in het begrotingsresultaat.

U ziet in de kolom 2016 wel cijfers; en dit terwijl het programma overhead toen niet bestond. Eigenlijk zien we in 2016 bij de lasten en baten (veel) hogere cijfers. Dit komt doordat zowel van de kostenramingen, als ook de ramingen van de doorberekende kosten hierin zijn meegenomen. Eigenlijk staan de cijfers er dubbel in (zowel bij de lasten als bij de baten in 2016).

Ook in 2016 hadden we ramingen op dit gebied: bijvoorbeeld van leidinggevenden of van teams als financiële administratie of interne zaken. Ramingen die in zijn geheel verschoven konden naar dit programma zijn ook verschoven. We hebben alleen de ramingen 2017 gesplitst in direct toerekenbare (taakvelden) en indirect toerekenbare (overhead); de ramingen 2016 en de realisatiecijfers 2015 zijn dus deels op dit programma gekomen

en deels op de overige taakvelden/programma's.
Dit alles maakt dat het twee onvergelykbare eenheden zijn. Pas de komende jaren zal het inzicht in de kosten van overhead verbeteren.

Totaal	2.530.000	N
---------------	------------------	----------

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Omschrijving van het deelprogramma

Dit deelprogramma geeft inzicht in de omvang en samenstelling van de algemene dekkingsmiddelen zoals deze zijn gedefinieerd in het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV). In dit hoofdstuk worden de baten en de daaraan gerelateerde lasten toegelicht, die niet direct aan een programma zijn toe te rekenen. Het voorzieningenniveau in de gemeente wordt onder meer bekostigd door de algemene dekkingsmiddelen. Het gaat hierbij om belastingen, de algemene uitkering uit het gemeentefonds en deelnemingen.

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

We willen de reserves en voorzieningen verder, waar nodig en gewenst, op peil te brengen.

Bestaande beleidskaders

Uitvoering financieel beleid is vastgelegd in de volgende nota's:

- Treasurystatuut;
- Financieringsparagraaf begroting;
- Paragraaf weerstandsvermogen begroting en nota weerstandsvermogen;
- Nota reserves en voorzieningen;
- Verordeningen ex art. 212, 213 en 213a van de Gemeentewet.

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

Lokale heffingen

De opbrengst OZB is gebaseerd op de werkelijke opbrengst van het jaar 2016, met een aanvulling voor wat betreft de ver- en nieuwbouw in 2016. Verder is rekening gehouden met de besluitvorming vanuit de kadernota 2016.

Algemene uitkering

De geraamde opbrengst is gebaseerd op de gegevens uit de Mei-circulaire 2016. Verderop wordt een financiële specificatie gegeven van de effecten van deze circulaire voor onze gemeentelijke begroting.

Via het gemeentefonds krijgen de gemeenten een compensatie voor de gestegen lonen en prijzen. In onze personeelslastenstaat is rekening gehouden met de laatst vastgestelde CAO voor gemeenten. Deze heeft echter een geldigheidsduur tot 1 mei 2017. Dat maakt het lastig een juiste raming op te stellen voor het volledige jaar 2017. De hogere kosten als gevolg van inflatie zijn per deelprogramma nog niet aangepast, hiervoor is een stelpost opgenomen bij de post Onvoorzien uitgaven. In de loop van 2017 zal, na besluitvorming door de gemeenteraad, deze stelpost worden verdeeld over de hiervoor in aanmerking komende posten.

Gesignaleerde knelpunten

Zoals bekend is de omvang van het Gemeentefonds gekoppeld aan de rijksuitgaven. Bezuinigingen, maar ook bijv. onderuitputting, bij het Rijk worden direct gevolgd door een rijksbijdrage aan het Gemeentefonds en dus in een lagere gemeentefondsuitkering voor de gemeenten. Dit maakt de raming erg onzeker.

Door deze grote onzekerheden wordt onze begroting opgesteld op basis van een constant prijsniveau. Jaarlijks wordt voor de actuele jaarschijf rekening gehouden met een inflatie-correctie.

FINANCIËN

Omschrijving van het deelprogramma

Dit deelprogramma geeft inzicht in de financiële positie. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording moet afzonderlijk inzicht worden gegeven in de algemene dekkingsmiddelen en de mutaties op de reserves.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.05 Treasury

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

Ondanks de economische tegenwind die de laatste jaren heeft gewaaid, staat Winsum er financieel goed voor. Het huishoudboekje klopt en de doorgevoerde bezuinigingen hebben niet geleid tot aantasting van de leefbaarheid. De financiële gevolgen van de decentralisaties zijn nog onzeker, maar het geheel lijkt beheersbaar. We hebben afgesproken dat er geen inwoners tussen wal en schip geraten. Daarom zijn voor de overgangperiode ook extra middelen gereserveerd. Maar uiteindelijk zullen we het in principe met de van het rijk ontvangen budgetten moeten doen. Het gaat hierbij om aanzienlijke bedragen. Dat vraagt om een helder en strak beleid en een evenwichtige verdeling. Gezien het totale pakket aan bezuinigingen vanuit Den Haag waar we mee geconfronteerd worden, kunnen aanvullende bezuinigingen op gemeentelijk niveau niet uitgesloten worden. Bij die mogelijke bezuinigingen zullen wij de minima zoveel mogelijk ontzien.

Er wordt veelvuldig gebruik gemaakt van het middel cofinanciering. De ingestelde reserve hiervoor raakt uitgeput. We bezien de wijze van vulling van de reserve.

De gemeentelijke kas is op orde en dat willen we zo houden. De afvalstoffenheffing, rioolheffing en de leges zijn kostendekkend. Voor de OZB-opbrengst hanteren we als kader de landelijke macronorm. Het streven is om de totale belastingdruk met niet meer dan de inflatiecorrectie te laten stijgen, waarbij wel rekening moet worden gehouden met ons ambitieniveau om een aantal financieel grote projecten vlot te trekken.

We zullen zorgvuldig moeten wegen welke investeringen mogelijk zijn in relatie tot de omvang van de vrij besteedbare algemene reserve en de mogelijkheden om subsidiegelden binnen te halen. Bij de

eerstvolgende kadernota zullen we onze ambities prioriteren en op geld zetten. Voor een aantal geselecteerde investeringen zullen we gebruik maken van project financiering. De financiële impact van onze ambities is aanzienlijk. Op dit moment lijkt het verantwoord om onze voorgenomen investeringen te realiseren. Tegenvallers zijn echter nooit uit te sluiten. Mochten die tegenvallers gaan ontstaan dan hanteren we de volgende (in de genoemde volgorde) kaders om de projecten toch te realiseren:

- Verwerving externe middelen
- Bezuiniging / versoering binnen het project
- Algemene bezuinigingen
- Extra verhoging OZB

Uiteraard kan een situatie ontstaan dat bovenstaande maatregelen in redelijkheid toegepast niet voldoende budgettaire ruimte bieden, in dat geval zullen wij ons ambitieniveau moeten bijstellen.

Bestaande beleidskaders

Uitvoering financieel beleid is vastgelegd in de volgende nota's:

- Treasurystatuut;
- Financieringsparagraaf begroting;
- Paragraaf weerstandsvermogen begroting en nota weerstandsvermogen;

- Nota reserves en voorzieningen;
- Verordeningen ex art. 212, 213 en 213a van de Gemeentewet;
- Kadernota 2011 incl. bezuinigingsvoorstellen.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Treasury	3.252.226	2.584.295	1.976.652	1.850.703	1.956.752	1.934.751
Totaal lasten	3.252.226	2.584.295	1.976.652	1.850.703	1.956.752	1.934.751
Baten						
Treasury	4.241.406	3.506.271	2.199.971	2.048.857	2.214.429	2.231.473
Totaal baten	4.241.406	3.506.271	2.199.971	2.048.857	2.214.429	2.231.473
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Treasury	-989.180	-921.976	-223.319	-198.154	-257.677	-296.722
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	-989.180	-921.976	-223.319	-198.154	-257.677	-296.722

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Treasury	-921.976	-223.319	698.657
Totalen per deelprogramma	-921.976	-223.319	698.657

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<i>Wijziging rente</i>	699.000	N
Op grond van de nieuwe BBV-voorschriften moet de zogenaamde rekenrente op een bepaalde manier berekend worden. In 2016 rekenden we met een rente van 4%, terwijl de rekenrente voor 2017 uitkomt op 0,75%. Op dit programma Financiën (taakveld Treasury) zien we hierdoor een behoorlijk nadeel op dit gebied. Hier werd het verschil tussen de rekenrente en de werkelijke rentekosten (de zogenaamde Bespaarde rente) als een opbrengst geraamd. Hier tegenover wordt een lager bedrag aan rente geraamd op de verschillende programma's (taakvelden). Per saldo geeft dit (in principe) geen verschil in het begrotingsresultaat, maar per taakveld zijn er wel afwijkingen (afhankelijk van de omvang van de boekwaarden van de geactiveerde kapitaaluitgaven die behoren bij dat taakveld).		
Totaal	699.000	N

LOKALE HEFFINGEN

Omschrijving van het deelprogramma

Bij dit deelprogramma worden de baten en lasten van de uitvoering van de Wet WOZ verantwoord, alsmede de baten en lasten voor de heffing en de invordering van de gemeentelijke belastingen.

Voor inzicht in:

- het beleid ten aanzien van de gemeentelijke heffingen;
- een overzicht van de diverse heffingen;
- de geraamde inkomsten voor 2016;
- een overzicht van de lokale lastendruk en
- het kwijtscheldingsbeleid

wordt verwezen naar paragraaf A: lokale heffingen.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 0.061 OZB woningen
- 0.062 OZB niet-woningen
- 0.064 Belastingen overig

Beleidskader

Collegeprogramma 2016-2018 "Samen aan de slag!"

Bij heffingen (zoals afvalstoffenheffing en rioolheffing) en leges is het uitgangspunt dat ze kostendekkend zijn en de inkomsten de kosten niet overschrijden. Voor de OZB opbrengst hanteren we als kader de landelijke macronorm. Het streven is om de totale belastingdruk met niet meer dan de inflatiecorrectie te laten stijgen.

Bestaande beleidskaders

De Gemeentewet regelt welke belastingen gemeenten kunnen heffen en aan welke eisen die belastingen moeten voldoen.

De gemeente Winsum heft de volgende belastingen en rechten:

- onroerende zaakbelastingen;
- roerende zaakbelastingen;
- afvalstoffenheffing;
- rioolheffing;
- begraafrechten;
- diverse leges;
- reclamebelasting;
- marktgelden.

Op grond van de Wet WOZ is de gemeente verantwoordelijk voor de taxatie van de onroerende zaken. De taxaties vinden plaats onder toezicht van een bij de Wet WOZ ingesteld orgaan, de Waarderingskamer. De verkregen waarden zijn de grondslag voor de heffing van de onroerende zaakbelastingen van de gemeente en de watersysteemheffing gebouwd en ongebouwd door het waterschap (waterschapsheffing). Daarnaast vormen de getaxeerde waarden de grondslag voor vaststelling van het huurwaardeforfait eigen woningen voor de inkomstenbelasting. Burgers kunnen de WOZ-waarde ook gebruiken als basis voor het aanvragen van een hypotheek of om een verzekering af te sluiten. Banken en verzekeraars gebruiken de WOZ-waarde als controlegegeven bij het verstrekken van hypotheeklen voor woningen. Ook overheidsinstanties en de notaris gebruiken de WOZ-waarde voor het bestrijden van vastgoedfraude.

De voorwaarden, waarbinnen gemeenten kwijtschelding van belastingen en heffingen mogen verlenen, zijn vastgelegd in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. In Winsum komen de volgende belastingen en heffingen in aanmerking voor kwijtschelding:

- onroerende zaakbelastingen
- roerende zaakbelastingen

- afvalstoffenheffing
- rioolheffing

Ontwikkelingen en knelpunten

Gesignaleerde ontwikkelingen

De limitering van de onroerende-zaakbelastingen (OZB) is vervallen per 1 januari 2008.

Het vervallen van de limitering mag niet leiden tot een onevenredige stijging van de collectieve lastendruk. Als de ontwikkeling van de lokale lasten tot overschrijding van de norm leidt, kan het Rijk ingrijpen via correctie van het volume van het gemeentefonds.

Voor de OZB geldt nog een zogenaamde macronorm. Met ingang van 2016 wordt door het kabinet gedacht aan een woonlastennorm. Die norm betreft de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. De VNG is geen voorstander van een macronorm (of een andere vanuit het Rijk opgelegde beperking in democratische keuzes). Autonome gemeenten maken verantwoorde keuzes en doorkruisen daarbij niet de gewenste ontwikkeling van de collectieve lastendruk in Nederland. Afschaffing van de macronorm heeft daarom de voorkeur van de VNG. In 2015 was de macronorm vastgesteld op 3%. In 2014 was de macronorm eerst vastgesteld op 3,5%. Voor 2014 is de macronorm in het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen van mei 2013 verlaagd naar 2,45%, vanwege de overschrijdingen van de macronorm in 2012 en 2013. In 2012 is de macronorm overschreden met € 7,7 miljoen en in 2013 met € 31,1 miljoen. Deze overschrijdingen werden verrekend met de macro-norm van 2014. De reële macronorm, rekening houdend met de overschrijding bedraagt 2,45%.

De onroerendezaakbelastingen (OZB) worden sinds 1 januari 2009 berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak.

De invoering van het stelsel van basisregistraties vordert gestaag. Als onderdeel hiervan moeten in toenemende mate gegevens uit diverse basisregistraties worden gebruikt bij de uitvoering van de Wet WOZ. Voor de gegevens uit de Basisregistratie Kadaster en de Basisregistratie personen (de GBA) en de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG) geldt deze verplichting nu al. Inmiddels is de Landelijke Voorziening WOZ (LV WOZ) gereed. De LV WOZ wordt beheerd door het Kadaster. De LV WOZ is het centrale systeem waar WOZ-gegevens verkregen kunnen worden door geautoriseerde afnemers. Halverwege 2015 zijn tien gemeenten aangesloten op de LV WOZ. Derde kwartaal 2016 is de LV WOZ nagenoeg volledig gevuld en kunnen afnemers alle WOZ-gegevens uit deze LV WOZ verkrijgen. Winsum is nog niet aangesloten. Het aansluiten bestaat uit een aansluittoets en het operationeel maken van digikoppeling.

De landelijke voorziening WOZ maakt het makkelijker voor Belastingdienst, waterschappen, notarissen, banken en verzekeraars om WOZ-gegevens op de te vragen bij het Kadaster.

Het wetsvoorstel Verruiming openbaarheid Wet WOZ is nog niet in werking getreden. De verwachting is dat inwerkingtreding plaatsvindt op 1 oktober 2016.

De verruiming van de openbaarheid van de WOZ-gegevens zorgt ervoor dat iedereen via een web applicatie de waarde gegevens van woningen kan inzien. Dat verhoogt de transparantie en daarmee de acceptatie van de WOZ-waarde.

De ministers van Veiligheid en Justitie en BZK hebben het Besluit proceskosten aangepast. Dit besluit is op 1 januari 2015 in werking getreden. Alleen de regeling voor samenhangende zaken in het Besluit proceskosten bestuursrecht is aangepast. De aanpassing is te beperkt om effect te hebben op de aantallen bezwaar- en beroepsschriften die no-cure-no-pay bureaus indienen.

Het voorstel matiging proceskostenvergoeding WOZ is niet overgenomen. Het voorstel behelst een nadere invulling van de huidige proceskostenregeling en beperkt de vergoeding bij kleine waardeverschillen. De VNG heeft aangedrongen op het besluit vanwege de vele bezwaren van de "no cure- no pay bureaus". De vele kleine waardeverschillen betekenen op dit moment een grote uitvoeringslast die hoge maatschappelijke kosten veroorzaakt. De inschakeling van de no cure- no pay bureaus leidt tot ongewenste formalisering van het contact met belanghebbende. Juist met de informele heroverweging in de bezwaarfase worden momenteel successen geboekt. Het besluit is noodzakelijk omdat de "gratis" bezwaren de goede invoering van de openbaarheid van de WOZ-waarde in de weg staan. De VNG vindt invoering van een adequaat besluit proceskosten WOZ-noodzakelijk, voordat sprake kan zijn van openbaarheid van de WOZ-waarde van woningen.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2017	doelstelling 2016	realisatie 2015
De inwoners van de gemeenten door middel van belastingheffing laten bijdragen aan de instandhouding van de bestaande en nieuwe voorzieningen.					
Aantal waardebeschikkingen	Goed	Laag	6.700	6.700	6.932
Aantal belastingaanslagen	Goed	Laag	13.500	13.000	12.484
Aantal kwijtscheldingen	Goed	Laag	350	350	321
Aantal bezwaarschriften tegen waardevaststelling	Goed	Laag	150	150	153

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
OZB niet-woningen	0	0	59.516	59.516	59.516	59.516
OZB woningen	0	0	186.212	186.212	186.212	186.212
Belastingen overig	38.871	35.000	36.173	36.173	36.173	36.173
Totaal lasten	38.871	35.000	281.901	281.901	281.901	281.901
Baten						
OZB niet-woningen	596.900	646.477	685.805	687.430	687.430	687.430
OZB woningen	1.716.906	1.876.158	1.994.442	1.998.817	1.998.817	1.998.817
Belastingen overig	47.548	38.317	38.409	38.409	38.409	38.409
Totaal baten	2.361.354	2.560.952	2.718.656	2.724.656	2.724.656	2.724.656
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
OZB niet-woningen	-596.900	-646.477	-626.289	-627.914	-627.914	-627.914
OZB woningen	-1.716.906	-1.876.158	-1.808.230	-1.812.605	-1.812.605	-1.812.605
Belastingen overig	-8.677	-3.317	-2.236	-2.236	-2.236	-2.236
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	-2.322.483	-2.525.952	-2.436.755	-2.442.755	-2.442.755	-2.442.755

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
OZB niet-woningen	-646.477	-626.289	20.188
OZB woningen	-1.876.158	-1.808.230	67.928
Belastingen overig	-3.317	-2.236	1.081
Totaal per deelprogramma	-2.525.952	-2.436.755	89.197

Toelichting afwijking 2017 ten opzichte van 2016:

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = voordeel N = nadeel
<p><i>Salaris- en overige directe kosten</i></p> <p>In 2016 werden volgens de voorschriften alleen de opbrengsten verantwoord onder Lokale Heffingen. De kosten werden verantwoord op het deelprogramma Belastingen. Met ingang van 2017 staan zowel de kosten als de opbrengsten nu onder Lokale heffingen. Doordat we niet meer werken met doorberekende kosten, worden nu de salariskosten van de medewerkers die taken hebben op dit programma en overige direct toerekenbare kosten (bijv. specifieke software en dergelijke), direct ten laste van dit programma verantwoord. De hier genoemde nadelige invloed vormt de omvang van dit bedrag.</p>	89.000	N
<i>Overige kleine afwijkingen</i>	1.000	N
Totaal	89.000	N

ALGEMENE UITKERING

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.07 Algemene uitkering en ov.uitk.gem.fonds

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Algemene uitkering en ov.uitk.gem.fonds	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	0	0	0	0	0	0
Baten						
Algemene uitkering en ov.uitk.gem.fonds	13.973.905	20.224.531	19.689.153	19.781.226	19.796.554	19.864.307
Totaal baten	13.973.905	20.224.531	19.689.153	19.781.226	19.796.554	19.864.307
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Algemene uitkering en ov.uitk.gem.fonds	-13.973.905	-20.224.531	-19.689.153	-19.781.226	-19.796.554	-19.864.307
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	-13.973.905	-20.224.531	-19.689.153	-19.781.226	-19.796.554	-19.864.307

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Algemene uitkering en ov.uitk.gem.fonds	-20.224.531	-19.689.153	535.378
Totaal per deelprogramma	-20.224.531	-19.689.153	535.378

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Uitkering gemeentefonds	-12.653.165	-13.010.425	-12.775.050	-12.957.405	-13.069.973	-13.232.860
Decentralisatie WMO	-1.830.859	-1.828.929	-1.803.163	-1.770.150	-1.748.994	-1.738.770
Decentralisatie Jeugd	-3.228.198	-3.096.448	-2.927.582	-2.971.393	-2.973.512	-2.979.597
Decentralisatie Participatie	-2.402.789	-2.288.729	-2.183.358	-2.082.278	-2.004.075	-1.913.080
	-20.115.011	-20.224.531	-19.689.153	-19.781.226	-19.796.554	-19.864.307

De geraamde uitkering voor 2017 is gebaseerd op de mei circulaire 2016.

OVERIGE BATEN EN LASTEN

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.08 Overige baten en lasten

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Overige baten en lasten	0	0	72.450	115.463	171.729	226.969
Totaal lasten	0	0	72.450	115.463	171.729	226.969
Baten						
Overige baten en lasten	0	86.317	105.317	90.317	90.317	90.317
Totaal baten	0	86.317	105.317	90.317	90.317	90.317
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Overige baten en lasten	0	-86.317	-32.867	25.146	81.412	136.652
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	0	-86.317	-32.867	25.146	81.412	136.652

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Overige baten en lasten	-86.317	-32.867	53.450
Totaal per deelprogramma	-86.317	-32.867	53.450

Toelichting onvoorziene uitgaven

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Onvoorzien, incidenteel	0	1.867	28.000	28.000	28.000	28.000
Stelpost prijsstijgingen	0	54.340	34.590	77.603	133.869	189.109
Baten en lasten van beleidsveranderingen	0	-125.457	-95.457	-80.457	-80.457	-80.457
Totaal Onvoorzien	0	-69.250	-32.867	25.146	81.412	136.652

Specificatie baten en lasten van beleidsveranderingen

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Jaarlijks budget	11.134	9.860	9.860	9.860	9.860	9.860
Huur sportaccommodaties	0	-49.000	-59.000	-59.000	-59.000	-59.000
MJOP gebouwen	0	-86.317	-46.317	-31.317	-31.317	-31.317
Totaal beleidsveranderingen	11.134	-125.457	-95.457	-80.457	-80.457	-80.457

MUTATIES OP DE RESERVES

Omschrijving van het deelprogramma

Dit onderdeel geeft inzicht in de financiële positie en met name over de invloed die reservemutaties hebben gehad op het financiële resultaat. Conform het Besluit Begroten en verantwoorden moet afzonderlijk inzicht worden gegeven in de algemene dekkingsmiddelen en de mutaties op de reserves.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.10 Mutaties reserves

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Mutaties reserves	1.854.750	7.356.999	4.000	111.305	17.639	4.000
Totaal lasten	1.854.750	7.356.999	4.000	111.305	17.639	4.000
Baten						
Mutaties reserves	2.881.878	9.393.794	1.030.799	682.993	757.840	819.614
Totaal baten	2.881.878	9.393.794	1.030.799	682.993	757.840	819.614
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Mutaties reserves	-1.027.128	-2.036.796	-1.026.799	-571.688	-740.201	-815.614
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	-1.027.128	-2.036.796	-1.026.799	-571.688	-740.201	-815.614

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Mutaties reserves	-2.036.796	-1.026.799	1.009.997
Totaal per deelprogramma	-2.036.796	-1.026.799	1.009.997

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Reserve-stortingen						
1.4 Verkeer	-26.938	-375.860	-57.579	-27.661	-58.157	-58.157
1.5 Milieu	0	-50.956	-170.565	-148.549	-136.570	-136.570
2.1 Cultuur	-63.075	-44.266	-43.955	-43.441	-43.441	-43.441
2.2 Onderwijs	-582.280	-180.278	-352.117	-113.679	-144.879	-206.653
2.3 Volksgez.	-29.850	-72.000	-5.900	0	0	0
2.4 SoZa/Werk	-266.892	-453.239	-120.232	-139.144	-178.875	-178.875
2.5 Welzijn	0	-259.246	-98.439	-110.113	-110.113	-110.113
2.6 Sport	-45.800	-15.000	-15.000	-79.394	-64.793	-64.793
3.2 Toerisme	-260.458	-21.105	-11.105	-11.105	-11.105	-11.105
4.1 Grondbeleid	-11.637	-9.907	-9.907	-9.907	-9.907	-9.907
4.2 Groenbeh.	0	0	-146.000	0	0	0
5.2 Publ.dienst	-16.564	0	0	0	0	0
6.2 Financiën	-1.578.384	-7.911.937	0	0	0	0
Totaal	-2.881.878	-9.393.794	-1.030.799	-682.993	-757.840	-819.614

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Reserve-onttrekkingen						
1.4 Verkeer	529.054	340.000	0	0	0	0
1.5 Milieu	13.286	108.495	0	0	0	0
2.2 Onderwijs	75.988	0	0	107.305	13.639	0
2.3 Volksgez.	381.211	0	0	0	0	0
2.5 Welzijn	24.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
3.2 Toerisme	0	50.000	0	0	0	0
6.2 Financiën	831.211	6.854.504	0	0	0	0
Totaal	1.854.750	7.356.999	4.000	111.305	17.639	4.000

Totaal Saldo Reserves	-1.027.128	-2.036.796	-1.026.799	-571.688	-740.201	-815.614
------------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-----------------	-----------------	-----------------

RESULTAAT VAN DE BATEN EN LASTEN

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.11 Resultaat v/d rekening van baten/lasten

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Resultaat v/d rekening van baten/lasten	291.266	100.327	0	0	96.927	290.194
Totaal lasten	291.266	100.327	0	0	96.927	290.194
Baten						
Resultaat v/d rekening van baten/lasten	0	19.711	229.711	146.422	0	0
Totaal baten	0	19.711	229.711	146.422	0	0
	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Saldo						
Resultaat v/d rekening van baten/lasten	291.266	80.616	-229.711	-146.422	96.927	290.194
Saldo deelprogramma (excl. reservemutaties)	291.266	80.616	-229.711	-146.422	96.927	290.194

Reservemutaties behorende bij dit deelprogramma:

Afwijkingen saldi per taakveld 2017 ten opzichte van 2016

	Begroting 2016	Begroting 2017	Afwijking 2017 min 2016
Resultaat v/d rekening van baten/lasten	80.616	-229.711	-310.327
Totalen per deelprogramma	80.616	-229.711	-310.327

Dit zijn de geraamde saldi. Deze bedragen zijn de uitkomst van de besluitvorming bij de kadernota 2016 en een aantal mutaties als gevolg van het samenstellen van de begroting 2017. De september-circulaire 2016 is hierin nog niet verwerkt.

Paragrafen

PARAGRAAF A LOKALE HEFFINGEN

Inleiding

De paragraaf lokale heffingen bevat de volgende onderdelen:

- A. Het beleid ten aanzien van de gemeentelijke heffingen;
- B. Een overzicht van de diverse heffingen;
- C. De geraamde inkomsten voor 2016;
- D. Een overzicht van de lokale lastendruk;
- E. Het kwijtscheldingsbeleid.

A. Beleid ten aanzien van de gemeentelijke heffingen

Voor de hoogte van de gemeentelijke belastingen gelden de volgende uitgangspunten:

- Collegeprogramma (geactualiseerd) 2014–2018: Uitgangspunt is dat de gemeentelijke heffingen zoveel mogelijk kostendekkend dienen te zijn, dat blijven of worden gemaakt;
- bepalingen Gemeentewet en Wet Milieubeheer waarin wordt bepaald dat de hoogte van de tarieven en heffingen niet boven de kostprijs mogen worden geheven;
- legesverordening, verordening onroerende zaak belastingen, verordening roerende zaken, verordening reinigingsheffingen, verordening rioolheffingen, verordening lijkbezorgingsrechten, verordening marktgelden, verordening reclamebelasting; raadsbesluit gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid.

B. Overzicht van de diverse heffingen

Vanaf de begroting 2017 moet de gemeente in de paragraaf Lokale heffingen een overzicht van baten en lasten opnemen voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten. We hebben dergelijke overzichten opgenomen bij:

- afvalstoffenheffing;
- rioolheffing;
- leges;
- lijkbezorgingsrechten; en
- marktgelden.

In de paragraaf lokale heffingen moet per heffing een overzicht staan van de taakvelden waarvan lasten in de heffing zijn meegenomen. Voor de legesheffing geldt dat per hoofdstuk van de tarieventabel. Ook moet de mate van kostendekkendheid en eventuele kruissubsidies worden toegelicht.

De gemeente Winsum kent de volgende heffingen:

B1. Onroerende zaak belastingen (OZB)

De OZB wordt geheven van eigenaren en gebruikers van alle in de gemeente gelegen niet-woningen en van eigenaren van alle in de gemeente gelegen woningen.

Voor de OZB geldt nog een zogenaamde macronorm. In 2016 was de macronorm vastgesteld op 3% en bijgesteld naar 1,57%. Voor 2017 is de macronorm 1,97%. In overeenstemming met de kadernota 2015 worden de onroerende zaakbelastingen voor de jaren 2016 tot en met 2018 jaarlijks met 0,25% extra per jaar verhoogd naar 3%. In overeenstemming met de kadernota 2016 wordt de OZB-opbrengst eenmalig met 2% extra verhoogd in het jaar 2017 naar 5%. Daarnaast is in 2015 besloten om de kosten van bezwaar en beroep ook bij de percentages van de OZB mee te nemen.

De OZB wordt vanaf 2009 berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak. Tot en met 2008 toe werd gewerkt met eenheden van € 2.500,00.

De gemeentelijke tarieven 2017 worden gebaseerd op het nieuwe tijdvak 1-1-2017/1-1-2018 met waarde peildatum 1-1-2016. Voor het bepalen van de te hanteren percentages voor de berekening van de OZB is de waardeontwikkeling van belang. Zoals bekend vindt de waardebepaling thans jaarlijks plaats. De uitkomsten daarvan zijn ieder jaar vaak pas in oktober bekend. Gelet op dit gegeven en de uit te voeren rekenexercities om de nieuwe percentages te bepalen, vindt de behandeling c.q. besluitvorming bij de behandeling van de begroting plaats.

OZB-tarieven percentage waarde onroerende zaak	2016	2017
- eigenaren woningen	0,1968%	n.b.
- eigenaren niet-woningen	0,2384%	n.b.
- gebruikers niet-woningen	0,1736%	n.b.

B2. Afvalstoffenheffing

De gemeente heeft een wettelijke plicht tot de inzameling van huishoudelijk afval. De kosten die de gemeente daarvan heeft, kunnen door afvalstoffenheffing verhaald worden op de aanbieder van het afval. De begrote opbrengsten mogen de begrote kosten niet overschrijden.

De afvalstoffenheffing wordt niet in de gemeentewet geregeld, maar in artikel 15.33 Wet milieubeheer. De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing met een belastingkarakter. De belasting wordt geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel ten aanzien waarvan als gevolg van de artikelen 10.21 en 10.22 van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt. Ook als nooit afval wordt aangeboden, kan dus toch afvalstoffenheffing worden geheven.

De betreffende verordening kent uitsluitend vrijstelling voor afvalstoffenheffing van percelen voor de publieke dienst bestemd (gemeente genot hebbende).

Op 5 juli 2012 is de Afvalnota Winsum: Minder Afval – Beter gescheiden – Efficiënter ingezameld vastgesteld. Met het vaststellen van deze nota is onder andere besloten tot invoering van diftar op basis van gewicht en frequentie. De invoering van diftar heeft in 2013 plaats gevonden. Het ingevoerd diftar systeem baseert zich op gewicht en frequentie, d.w.z. dat huishoudens betalen per kilo aangeleverd restafval c.q. gft-afval en voor het aantal keren dat een minicontainer wordt aangeboden.

In 2014 is het invoeringsjaar geëvalueerd. Deze evaluatie is gebruikt als basis voor de voorstellen van 2015 e.v.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing gaan op begrotingsbasis uit van 100% kostendekkendheid. Vanaf 2012 wordt het geraamde bedrag aan kwijtschelding doorberekend in de tarieven voor afvalstoffenheffing.

Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing

Directe kosten			
Taakveld		Opbouw	TOTAAL
7.3 Afval	Salariskosten eigen personeel	140.860	
7.3 Afval	Exploitatiekosten, belast met 21% BTW	943.864	
7.3 Afval	Exploitatielasten, niet belast met BTW	63.556	
6.3 Inkomensregelingen	Kwijtschelding afvalstoffenheffing	85.676	
			1.233.957

Directe opbrengsten			
7.3 Afval	Overige opbrengsten	-23.422	
			-23.422
Netto kosten Taakveld			1.210.535
Indirecte kosten			
Taakveld		Opbouw	TOTAAL
0.4 Overhead	Percentage directe salariskosten	110.589	
	Toerekenbare BTW	198.211	
			308.800
Totale directe en indirecte kosten :			1.519.335
7.3 Afval	Opbrengst afvalstoffenheffing		-1.348.770
Kostendekkendheidspercentage			88,77%

Het saldo tussen de kosten en de opbrengst wordt onttrokken aan de egalisatiereserve. Met deze onttrekking (opgenomen bij de Reservemutaties) ad € 170.565 bedragen ook de baten € 1.519.335 en is sprake van een 100% kostendekkendheid.

De directe kosten zijn daadwerkelijk op de aangegeven taakvelden geraamd. De indirecte kosten zijn daar niet geraamd; die kosten worden, voor zover die kunnen/mogen worden toegerekend in verband met de berekening van het tarief, bij de relevante kosten meegenomen.

De overheadkosten betreffen een berekend percentage over de directe salariskosten. Waar in voorgaande jaren werd gerekend met een uurtarief (incl. overhead), worden met ingang van het jaar 2017 alle met het taakveld samenhangende kosten direct ten laste van het taakveld gebracht. De overheadkosten (leiding, financiën, archief, personeelszaken, huisvesting, algemene administratie- en automatiseringskosten) worden op het taakveld Overhead verantwoord. Deze overheadkosten worden op basis van de verhouding Overheadkosten/Directe kosten personeel, administratie- en automatiseringskosten toegedeeld aan de kosten van de afvalstoffen.

De toerekenbare BTW betreft de compensabele BTW over de relevante kosten binnen dit taakveld. Deze indirecte kosten worden al sinds de invoering van het BTW-compensatiefonds meegenomen bij de bepaling van de kosten van de afvalinzameling en de verwerking ervan.

Voor het jaar 2017 wordt nog berekend (op basis van de definitieve cijfers over 2015) of een tariefaanpassing volgt.

Tarieven afvalstoffenheffing	2016	2017
- kilo gft	0,10	n.b.
- kilo restafval	0,26	n.b.
- per lediging	1,10	n.b.
- vastrecht	120,00	n.b.

B3. Rioolheffing

Naar aanleiding van het in werking treden van de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken is heffing van het rioolrecht vanaf 2010 niet meer mogelijk. In plaats van rioolrecht is de gemeente met ingang van 1 januari 2010 overgegaan tot invoering van de rioolheffing.

Ook bij de nieuwe heffing (artikel 228a Gemeentewet) geldt dat de geraamde opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de geraamde kosten. Belangrijk verschil is echter dat de nieuwe verbrede rioolheffing niet het karakter heeft van een individuele dienstverlening zoals dat bij het oude rioolrecht wel het geval was. De verbrede zorgplicht is gericht op collectieve maatregelen.

Gemeenten hebben een sterkere regierol gekregen in het omgaan met regenwater in bebouwd gebied en het aanpakken van stedelijke grondwaterproblemen. Om de taakverbreding te kunnen financieren is het eerdere rioolrecht dus omgevormd tot een bredere rioolheffing.

Alle kosten die gemaakt worden ter nakoming van de (nieuwe) zorgplichten kunnen worden verhaald op de burgers en bedrijven. Dit betekent dat gemeenten het individuele profijt van de nieuwe rioolheffing niet meer hoeven aan te tonen, zoals dat wel het geval was bij rioolrecht.

Uitgangspunt is dat de rioolheffing kostendekkend is. Vanaf het jaar 2010 gebeurt dit volledig op basis van een contante waarde berekening van de toekomstige lasten en baten op dit onderdeel. De Contante Waarde hiervan moet gelijk zijn aan de stand van de Voorziening vervanging rioleringen. Het tarief wordt in overeenstemming met de in de nota lokale heffingen 2011 vastgesteld model kostenonderbouwing rioolheffing berekend.

Op 19 november 2013 is het Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV, planperiode 2014-2018 vastgesteld. Het plan bevat een nieuwe kijk op afvalwater. Het gaat over de wettelijke taken van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum en van waterschap Noorderzijlvest. Het Afvalwaterbeleidsplan fungeert als (wettelijk verplicht) gemeentelijk rioleringsplan. Het plan heeft een breder blikveld gekregen, omdat het de gehele afvalwaterketen omvat.

Alle kosten en investeringen zijn in het model rioolheffingsberekening gebracht en voor een periode van 20 jaar berekend. Voor de planperiode 2014 t/m 2018 en daarna tot 2036 is gerekend met een vast tarief van € 210,00. Met dit bedrag kunnen de huidige en de toekomstige kosten volledig worden gedekt door de jaarlijkse opbrengsten en de inzet van de aanwezige rioleringsvoorziening. Er is geen rekening gehouden met een stijging of daling van het aantal heffingseenheden.

Berekening kostendekkendheid Rioolheffing

Directe kosten				
Taakveld		Opbouw	TOTAAL	
7.2 Riolering	Salariskosten eigen personeel	143.546		
7.2 Riolering	Exploitatiekosten, belast met BTW	221.500		
2.4 Economische havens	Baggerkosten (50%)	35.948		
7.2 Riolering	Kapitaallasten	381.435		
7.2 Riolering	Exploitatielasten, niet belast met BTW	34.548		
6.3 Inkomensregelingen	Kwijtschelding rioolheffing	2.297		
			819.274	
		Directe opbrengsten		
7.2 Riolering	Overige opbrengsten	0	0	
		Netto kosten Taakveld		
			819.274	

Indirecte kosten			
Taakveld		Opbouw	TOTAAL
0.4 Overhead	Percentage directe salariskosten	112.698	
	Fictieve rente over boekwaarde	178.300	
	Toerekenbare BTW	114.447	
			405.445
Totale directe en indirecte kosten :			1.224.720
7.2 Riolering	Opbrengst rioolheffing		-1.224.720
Kostendeckendheidspercentage			100,00%

Het eventuele saldo tussen de kosten en opbrengsten wordt gemuteerd met de egalisatievoorziening

Net als bij de afvalstoffenheffing wordt ook hier een deel van het taakveld Overhead toegerekend aan de rioleringskosten. Verder wordt de compensabele BTW, net als voorgaande jaren, meegenomen bij de bepalen van de rioleringskosten.

Wat nieuw is, is het volgende. De BBV-voorschriften voor het jaar 2017 zijn ingrijpend gewijzigd. Zo ingrijpend dat een aantal bepalingen zijn uitgesteld tot het jaar 2018. Één van die bepalingen betreft de rente. De oorspronkelijke voorstellen zouden betekenen dat de toerekenbare rente aan de rioolkosten voor Winsum met ingang van het jaar 2017 fors zou dalen. De rekenrente voor 2016 bedraagt/bedroeg 4%, terwijl de rekenrente voor het jaar 2017 0,75% bedraagt. Dat scheelt 3,25% over een boekwaarde van ± € 6 miljoen. Alle gemeenten met een gering bedrag aan vreemd vermogen (opgenomen geldleningen) kregen hiermee te maken. De hoogte van de rekenrente is namelijk gebaseerd op de werkelijke rentekosten. Het gevolg hiervan is, dat het tarief van de rioolheffing behoorlijk verlaagd zou moeten worden (om te voorkomen dat er winst ontstaat). Dat was een onbedoeld gevolg van de voorschriften. De inwerkingtreding hiervan is eerst een jaar uitgesteld, maar niet uitgesloten moet worden dat de bepalingen rond de rekenrente in gewijzigde vorm zullen worden vastgesteld. De effecten voor gemeenten die zuinig zijn geweest zijn onevenredig ingrijpend en nadelig ten opzichte van de gemeenten met veel vreemd vermogen.

Bij de toerekenbare kosten voor het jaar 2017 hebben we de directe rentekosten tot een percentage van 0,75% en een bedrag van 3,0% over de boekwaarde als fictieve rente meegenomen. In totaal een percentage van 3,75%. Dat is iets lager dan in 2016 en het sluit ook redelijk aan bij de rente die wij over ons vreemd vermogen daadwerkelijk betalen. We wachten de besluitvorming over de rekenrente voor het jaar 2018 en volgende eerst maar even af.

Wij stellen voor het tarief in 2017 vast te stellen op € 210,-.

Tarieven rioolheffing	2016	2017
- per aansluiting	210,00	210,00

B4. Leges

Onder de naam "leges" worden een aantal verschillende rechten geheven ter zake van het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten (o.a. paspoorten, rijbewijzen, diverse uittreksels, huwelijken, bouwvergunningen en diverse overige vergunningen).

Het streven is dat alle leges en tarieven zoveel mogelijk kostendeckend zijn, dat blijven of worden gemaakt. Voorwaarde daarbij is wel dat vooraf volstrekt helder is wat de reële kosten zijn. De burger mag niet betalen voor "oneigenlijke" kosten. In sommige gevallen leidt het kostendeckend maken van tarieven tot verhoging dan wel tot verlaging. De burger dient goed geïnformeerd te worden over de opbouw van de werkelijke kosten. Waarschijnlijk zal hij of zij eerder begrip hebben voor de aan hem of haar doorberekende bedragen.

Begroting 2017		Opbrengst	Uitgaven	%	Opbrengst na aanpassing tarief	%
Titel 1 Algemene dienstverlening						
Hoofdstuk 1.	Burgerlijke stand	25.583,70	32.976,36	77,6%	25.583,70	77,6%
Hoofdstuk 2.	Reisdocumenten	132.239,70	142.120,29	93,0%	132.239,70	93,0%
Hoofdstuk 3.	Rijbewijzen	60.971,50	54.427,85	112,0%	60.971,50	112,0%
Hoofdstuk 4.	Verstreking persoonsgegevens	4.639,80	4.089,40	113,5%	4.639,80	113,5%
Hoofdstuk 5.	Verstrekingen Kiezersregister	9,15	8,05	113,7%	9,15	113,7%
Hoofdstuk 6.	Wet bescherming persoonsgegevens	0,00	0,00		0,00	
Hoofdstuk 7.	Bestuursstukken	2.206,25	2.539,48	86,9%	2.206,25	86,9%
Hoofdstuk 8.	Vastgoedinformatie	497,55	1.647,03	30,2%	497,55	30,2%
Hoofdstuk 9.	Overige publiekszaken	20.585,40	20.704,02	99,4%	20.585,40	99,4%
Hoofdstuk 10.	Gemeentearchief	232,50	241,50	96,3%	232,50	96,3%
Hoofdstuk 11.	Huisvestingswet	0,00	0,00		0,00	
Hoofdstuk 12.	Leegstandswet	426,30	579,60	73,6%	426,30	73,6%
Hoofdstuk 13.	Gemeentegarantie	0,00	0,00		0,00	
Hoofdstuk 14.	Marktstandplaatsen	194,00	192,25	100,9%	194,00	100,9%
Hoofdstuk 15.	Winkeltijdenwet	0,00	0,00		0,00	
Hoofdstuk 16.	Wet op de Kansspelen	167,30	194,05	86,2%	167,30	86,2%
Hoofdstuk 17.	Telecommunicatiewet	6.022,00	5.950,60	101,2%	6.022,00	101,2%
Hoofdstuk 18.	Gereserveerd	0,00	0,00		0,00	
Hoofdstuk 19.	Verkeer en vervoer	5.419,25	6.693,49	81,0%	5.419,25	81,0%
Hoofdstuk 20.	Diversen	229,25	542,80	42,2%	229,25	42,2%
Hoofdstuk 21.	Niet benoemde beschikkingen	194,75	192,25	101,3%	194,75	101,3%
		259.618,40	273.099,02	95,1%	259.618,40	95,1%
		Opbrengst	Uitgaven	%	Opbrengst na aanpassing tarief	%
Titel 2 Dienstverlening fysieke leefomgeving/Omgevingsvergunning						
Hoofdstuk 1	Begripsomschrijvingen					
Hoofdstuk 2	Vooroverleg/beoordeling concept-aanvraag	2.098,25	25.133,50	8,3%	2.098,25	8,3%
Hoofdstuk 3	Omgevingsvergunning	305.338,00	313.837,72	97,3%	305.338,00	97,3%
Hoofdstuk 4	Vermindering	0,00	0,00		0,00	
Hoofdstuk 5	Teruggaaf	0,00	0,00		0,00	
Hoofdstuk 6	Intrekking omgevingsvergunning	105,45	1.161,12	9,1%	105,45	9,1%
Hoofdstuk 7	Wijziging omgevingsvergunning	563,20	1.548,16	36,4%	563,20	36,4%
Hoofdstuk 8	Overschrijven omgevingsvergunning	70,30	193,52	36,3%	70,30	36,3%
Hoofdstuk 8	Bestemmingswijziging zonder activiteiten	2.883,45	2.902,80	99,3%	2.883,45	99,3%
Hoofdstuk 9	Sloophmelding	0,00	0,00		0,00	
Hoofdstuk 10	Bouwvergunning, oude wetgeving	0,00	0,00		0,00	
Hoofdstuk 11.	Niet benoemde beschikkingen	38,95	387,04	10,1%	38,95	10,1%
		311.097,60	345.163,86	90,1%	311.097,60	90,1%
		Opbrengst	Uitgaven	%	Opbrengst na aanpassing tarief	%
Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn						
Hoofdstuk 1.	Horeca	228,90	282,60	81,0%	228,90	81,0%
Hoofdstuk 2.	Organiseren evenementen	2.238,50	37.166,00	6,0%	2.238,50	6,0%
Hoofdstuk 3.	Prostitutiebedrijven	0,00	0,00		0,00	
Hoofdstuk 4.	Splitsingsvergunning woonruimte	0,00	0,00		0,00	
Hoofdstuk 5.	Leefmilieuverordening	0,00	0,00		0,00	
Hoofdstuk 6.	Brandveiligheidsverordening	1.464,85	2.084,76	70,3%	1.464,85	70,3%
Hoofdstuk 7.	Niet benoemde beschikkingen	77,90	125,20	62,2%	77,90	62,2%
		4.010,15	39.658,56	10,1%	4.010,15	10,1%
	TOTAAL	574.726,15	657.921,44	87,4%	574.726,15	87,4%

In deze opstelling is de opbrengst berekend op grond van het vastgestelde tarief 2016 en de geraamde verstrekkingen van de onder de hoofdstukken vallende gemeentelijke prestaties. In de kolom Kosten zijn de relevante directe kosten meegenomen, alsmede een procentueel deel van de overhead kosten. In de eerste kolom % ziet u het kostendeckingspercentage van de thans in de begroting 2017 opgenomen kosten en opbrengsten. De laatste 2 kolommen zijn relevant om de gevolgen van een procentuele verhoging van de tarieven te tonen.

Per titel van de legesverordening is hiermee ook inzichtelijk in welke mate de kosten worden gedekt door de huidige tarieven. Per titel is op dit moment sprake van een onderdekking (opbrengst is lager dan de kosten). Het is ons streven om met name bij de titels 1 en 2 te komen tot 100% kostendeckende tarieven. Wij accepteren hierbij dat of hoofdstukniveau sprake is van over- en onderdekking.

Bij titel 3 (Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn) is sprake van een laag kostendeckendheidspercentage. Hier vallen met name door particulieren georganiseerde evenementen onder. Zouden we hiervoor een kostendeckend tarief gaan hanteren, dan zullen er niet veel of geen evenementen meer georganiseerd worden. Bij deze titel wordt, ter stimulering van het particuliere initiatief en de leefbaarheid, bewust gekozen voor het onder de kostprijs aanbieden van gemeentelijke medewerking.

B5. Lijkbezorgingsrechten (begraafrechten)

Op basis van de verordening worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen.

Uitgangspunt van de door uw raad vastgestelde nota begraven is om meer evenwicht aan te brengen tussen de kosten en inkomsten voor begraven. De beoogde kostendeckendheid was 90% tot 100%, maar dit is door het schrappen van de hiertoe strekkende taakstellende bezuiniging ad € 50.000 niet meer haalbaar. Door dit besluit (kadernota 2014) kan er maximaal sprake zijn van een percentage van 75%-80%.

Het overzicht van de kostendeckendheid ziet er op dit moment als volgt uit:

Berekening kostendeckendheid Begraafrechten

Directe kosten			
Taakveld		Opbouw	TOTAAL
7.5 Begraafplaatsen	Salariskosten eigen personeel	120.886	
7.5 Begraafplaatsen	Exploitatiekosten, belast met 21% BTW	146.616	
7.5 Begraafplaatsen	Exploitatielasten, niet belast met BTW	39.113	
			306.615
Directe opbrengsten			
7.5 Begraafplaatsen	Overige opbrengsten	-144.456	
			-144.456
	Netto kosten Taakveld		162.159

Indirecte kosten			
Taakveld		Opbouw	TOTAAL
0.4 Overhead	Percentage directe salariskosten	94.908	
	Toerekenbare BTW	0	
			94.908
Totale directe en indirecte kosten :			257.067
7.5 Begraafplaatsen	Opbrengst begraafrechten		-144.456
Kostendeckendheidspercentage			56,19%

B6. Roerende zaak belasting

Deze belasting is in 2004 ingevoerd. Via de roerende zaakbelasting leveren eigenaren en gebruikers van roerende zaken zoals woonschepen en woonwagens een bijdrage aan de instandhouding van de collectieve voorzieningen van onze gemeente. De aanslag wordt berekend op basis van de economische waarde van de roerende zaak. De Wet WOZ waarin regels worden gegeven voor de waardebepaling van onroerende zaken, geldt niet voor roerende zaken. De regels voor de waardebepaling van roerende zaken zijn wel vergelijkbaar met de regels uit de Wet WOZ. Dat betekent dat de waarde voor de belastingaanslag in principe wordt vastgesteld op basis van de waarde in het economisch verkeer. Ook de roerende zaakbelastingen worden met ingang van 2009 berekend naar een percentage van de waarde van de roerende zaak. De belastingtarieven voor roerende zaken houden gelijke tred met de onroerendezaakbelastingen. In overeenstemming met de kadernota 2015 worden ook de roerende zaakbelastingen voor de jaren 2016 tot en met 2018 jaarlijks met 0,25% extra per jaar verhoogd naar 3%. In overeenstemming met de kadernota 2016 wordt ook de RZB-opbrengst eenmalig met 2% extra verhoogd in het jaar 2017 naar 5%.

B7. Marktgelden

Onder de naam marktgelden worden rechten geheven over het ter beschikking stellen van een standplaats voor het uitoefenen van de markthandel en daarmee verband houdende handelingen en/of het gebruik van verstrekte hulpmiddelen. Op dit moment worden alleen nog marktgelden in rekening gebracht voor de weekmarkt in Winsum. De organisatie van de jaarmarkt (Baistemaart) in Winsum is overgedragen aan een stichting.

Voor deze heffing is 100% kostendeckendheid in principe het uitgangspunt. Een kostendeckendheid van 100% is niet haalbaar gebleken, omdat deze leidt tot een hoog tarief in vergelijking met de omgeving. Daarmee vormt zich een risico van zogenaamde leegloop van de markt. In onderstaande kostenopstelling is niet de volledige inzet van het gemeentelijke apparaat meegenomen. Door de nieuwe begrotingssystematiek kunnen we de inzet van de mensen maar over een beperkt aantal taakvelden verdelen. De weekmarkt is een relatief klein onderdeel van de personele inzet, en is hierdoor deels buiten beeld gebleven. We zullen zien of, en zo ja in welke omvang, we dit de komende jaren nauwkeuriger in beeld kunnen krijgen. Leegloop van de markt is ongewenst; dit geldt temeer daar de trend laat zien dat de marktgelden teruglopen. De huidige weekmarkt was gesitueerd op het voorterrein langs het water bij winkelcentrum Obergon en is, in verband met de verbouwing van winkelcentrum Obergon, tijdelijk verplaatst naar het Boogplein. De verbouwing van het winkelcentrum Obergon is medio september 2016 nagenoeg afgerond. De weekmarkt gaat na afronding van de verbouwing weer naar het winkelcentrum Obergon.

Berekening kostendekkendheid Marktgelden

Directe kosten			
Taakveld		Opbouw	TOTAAL
3.3 Bedrijfsloket/-regelingen	Salariskosten eigen personeel	332	
3.3 Bedrijfsloket/-regelingen	Energiekosten	1.605	
			1.937
Netto kosten Taakveld			1.937
Indirecte kosten			
Taakveld		Opbouw	TOTAAL
0.4 Overhead	Percentage directe salariskosten	261	
			261
Totale directe en indirecte kosten :			2.198
3.3 Bedrijfsloket/-regelingen	Opbrengst marktgelden		-1.992
Kostendekkendheidspercentage			90,64%

B8. Privaatrechtelijke vergoedingen

De gemeente Winsum heeft met diverse partijen huur- en pachtovereenkomsten gesloten. Bij af te sluiten contracten wordt een duidelijke koppeling gelegd tussen de kosten en opbrengsten.

B9. Reclamebelasting

Onder de naam reclamebelasting wordt, binnen het postcodegebied 9951, een directe belasting geheven voor een openbare aankondiging die zichtbaar is vanaf de openbare weg.

C. Geraamde opbrengst 2017

	Primaire begroting 2016	Actuele begroting 2016	Begroting 2017	Meer opbrengst
Opbrengsten lokale heffingen				
Onroerende zaak belastingen	2.522.635	2.522.635	2.667.671	145.036
Afvalstoffenheffing	1.397.905	1.397.905	1.348.770	-49.135
Rioolrechten	1.255.763	1.255.763	1.262.213	6.450
Bouwvergunningen c.a.	307.375	307.375	307.375	0
Begrafnisrechten	184.456	134.456	144.456	10.000
Secretarieleges	267.220	267.220	267.220	0
Marktgelden	1.992	1.992	1.992	0
Roerende zaak belastingen	3.317	3.317	3.409	92
Reclamebelasting	35.000	35.000	35.000	0
Totaal	5.975.663	5.925.663	6.038.106	112.443

D. Lokale lastendruk

De belastingdruk in Winsum is bovengemiddeld ten opzichte van omliggende gemeenten.

Ter informatie is onderstaand overzicht opgenomen waaruit blijkt hoeveel een gezin in de Groninger gemeenten moet betalen voor de zogenaamde pakketbelastingen. Dit overzicht is gebaseerd op de digitale atlas 2016 zoals gepubliceerd door het Coelo. Bij de berekening van de bedragen is bij de zowel de rioolheffing als de afvalstoffenheffing uitgegaan van een meerpersoons huishouden.

Rangschikking: de rangschikking is gebaseerd op de door Coelo gepubliceerde ranglijst voor wat betreft de gemeentelijke woonlasten 2016.

Num- mering	Gemeentenaam	Gemiddeld betaalde ozb woningen	Meerpersoon shuishouden - afvalstof- fenheffing	Meerpersoons -huishouden rioolheffing	Woonlasten meerpersoons -huishouden	Rangnummer woonlasten meerpersoons huishoudens
	euro			euro	euro	Nr
1	Bellingwedde	299	276	321	895	390
2	Loppersum	264	262	332	858	387
3	Ten Boer	318	248	288	853	384
4	Menterwolde	246	280	259	785	379
5	De Marne	265	220	373	858	378
6	Appingedam	342	265	223	831	373
7	Leek	312	305	233	850	369
8	Delfzijl	250	277	278	804	367
9	Grootegast	254	308	264	825	365
10	Oldambt	333	227	240	799	363
11	Marum	265	302	268	835	359
12	Winsum	323	265	210	798	350
13	Vlagtwedde	250	234	282	767	299
14	Pekela	258	278	182	718	284
15	Groningen	267	336	145	748	268
16	Haren	376	223	234	832	262
17	Eemsmond	344	118	261	724	252
18	Zuidhorn	324	241	169	734	249
19	Bedum	273	237	214	724	235
20	Slochteren	261	237	239	737	229
21	Veendam	293	304	85	682	179
22	Hoogezand-Sappemeer	258	223	188	668	163
23	Stadskanaal	228	215	202	645	136

In dit overzicht is Winsum, in vergelijking met het vorig jaar, op dezelfde plaats gebleven op de ranglijst van dure gemeenten. In bovenstaande Coelo-lijst wordt voor Winsum bij de afvalstoffenheffing een tarief genoemd van € 265,-. Niet bekend is hoe dit bedrag is bepaald. Dit bedrag speelt een behoorlijke rol bij de bepaling van het rangnummer. De verwachting is dat dit bedrag de komende jaren scherper berekend wordt en daarmee zal de plaats van Winsum op deze lijst ook nauwkeuriger worden.

Het is op het moment van samenstelling van deze begroting lastig om een beeld te schetsen van de belastingdruk voor 2017. Voor de afvalstoffenheffing wordt nog berekend of een tariefaanpassing volgt. De verwachting is dat geen stijging nodig is van het tarief voor de rioolheffing. Voor de OZB zijn we uitgegaan van de in de kadernota 2015 en 2016 vastgestelde uitgangspunten.

E. Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtschelding van belasting kan worden verleend indien men niet in staat is anders dan met buitengewoon bezwaar de belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen. Van buitengewoon bezwaar is in het algemeen sprake indien de middelen om een belastingaanslag te betalen ontbreken en ook niet binnen afzienbare tijd kunnen worden verwacht. Daarnaast kunnen zich ook andere omstandigheden voordoen die meebrengen dat betaling van de aanslag redelijkerwijs niet kan worden gevorderd. Om de rechtszekerheid en rechtsgelijkheid voor elke burger te waarborgen, is er een landelijk geldend kwijtscheldingsbeleid ontwikkeld en vastgelegd in de "Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990".

Vroeger waren de normen tamelijk streng, maar sinds 1 januari 1995 zijn de normen verruimd. Deze verruiming bestond uit een verhoging van de kosten van bestaan van 90% naar maximaal 95% van de bijstandsuitkeringen. Met ingang van 1 januari 1997 is de kwijtscheldingsnorm uiteindelijk tot 100% opgetrokken. Verreweg de meeste gemeenten hanteren de maximale kwijtscheldingsnorm. In de praktijk betekent dit dat huishoudens met een minimumloon voor kwijtschelding in aanmerking komen, mits zij de vermogenstoets doorstaan.

Met ingang van 1998 voert het waterschap Noorderzijlvest (thans Hefpunt voor belastingen van waterschappen en gemeenten) de kwijtscheldingsregeling uit voor onze gemeente.

Jaarlijks doen veel mensen bij hun gemeente het verzoek om kwijtschelding van gemeente-belastingen. Als de kwijtschelding wordt toegewezen, kan dat burgers honderden euro's per jaar schelen. Zodoende is deze kwijtschelding een belangrijke manier om armoede terug te dringen.

Volume kwijtscheldingen	Werkelijk 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
OZB	0	0	0
Afvalstoffenheffing	85.676	85.676	85.676
Rioolrecht	2.297	2.297	2.297
Totaal	87.974	87.974	87.974

Voor de OZB wordt geen raming voor kwijtscheldingen opgenomen, omdat, na de afschaffing van OZB voor gebruikers van woningen, er feitelijk geen aanvragen meer binnenkomen. Met ingang van 2012 wordt het geraamde bedrag aan kwijtschelding doorberekend in de tarieven voor afvalstoffenheffing.

PARAGRAAF B WEERSTANDSVERMOGEN

Inleiding

Het weerstandsvermogen kan worden gedefinieerd als “het vermogen van de gemeente Winsum om niet-structurele financiële risico’s op te kunnen vangen ten einde haar taken te kunnen voortzetten”.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de twee componenten: de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken) en de risico’s waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten.

Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar, maar ook voor de meerjarenramingen.

Het weerstandsvermogen heeft enkele malen in de raad tot discussie geleid. De discussie gaat vooral over de hoogte van de algemene reserve. Alvorens in te gaan op de gewenste weerstandscapaciteit en het gewenste weerstandsvermogen, wordt eerst ingegaan op de kader stellende en controlerende rol van de gemeenteraad op het gebied van het weerstandsvermogen. In dit kader wordt geput uit de handreiking Weerstandsvermogen voor Raadsleden zoals deze op 16 augustus 2007 door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de gemeenteraden is verstuurd.

Kader stellende en controlerende rol van de gemeenteraad op het gebied van het weerstandsvermogen.

De gemeenteraad dient richting te geven aan het beleid. Dat kan aan de hand van de ratio weerstandscapaciteit. In de handreiking is aangegeven dat deze ratio berekend kan worden door de beschikbare weerstandscapaciteit af te zetten tegen de benodigde capaciteit. Bij de benodigde capaciteit gaat het om de niet afgedekte risico’s.

De begroting is hét moment voor de raad om kaders te stellen. In de bestuursrapportages wordt de raad geïnformeerd over de uitvoering van het beleid en in de jaarrekening vindt verantwoording van het uitgevoerde beleid plaats.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit al die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden. Hiertoe behoren de algemene reserve, de vrij aanwendbare bestemmingsreserves, de omvang van de onbenutte belastingcapaciteit, en (op begrotingsbasis) de post onvoorzien.

Hieruit volgt dat de totale weerstandscapaciteit op € 16,0 miljoen komt. Hieraan ligt de volgende berekening ten grondslag.

Weerstandscapaciteit exploitatie		
Onbenutte belastingcapaciteit:		
OZB	-88	
Rioolrechten	-399	
Afvalstoffenheffing	0	
Leges en andere heffingen	p.m.	
Totaal onbenutte belastingcapaciteit	-488	0
Onvoorzien		28
Totaal weerstandsvermogen exploitatie		28
Weerstandscapaciteit vermogen		
Vrij aanwendbare algemene reserve	3.928	
Vrij aanwendbare bestemmingsreserves (staat van reserves en voorzieningen ultimo 31-12-2016)	11.973	
Stille reserve	0	
Totaal weerstandscapaciteit vermogen		15.901
Totale weerstandscapaciteit		<u>15.929</u>

Risico's

Een gemeente loopt in de uitvoering van haar taken, net als elke organisatie en elk bedrijf, bepaalde risico's. Op basis van de in september 2016 bekende informatie zijn de risico's geïnterpreteerd.

Bij de inventarisatie van de risico's is een inschatting gemaakt (kwantificering) van de mogelijke financiële gevolgen welke kunnen optreden zodra een risico werkelijkheid wordt. Daarbij dient opgemerkt te worden dat deze bedragen globaal, indicatief en soms discutabel zijn.

Risico's waarvan de oorzaak in het verleden of heden ligt en waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten dienen te worden voorzien. Een voorbeeld daarvan is de voorziening dubieuze debiteuren. De risico's waarvan de omvang niet redelijkerwijs is in te schatten en/of die zich nog (kunnen) gaan voordoen dienen te worden afgedekt door bestemmings- en/of de algemene reserves.

De risico's worden onderverdeeld in:

- risico's voortvloeiend uit eigen beleid
- risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheden
- risico's voortvloeiend uit samenwerking met andere gemeenten of instanties
- risico's voortvloeiend uit het doen en/of nalaten van anderen
- risico's voortvloeiend uit voor de gemeente autonome ontwikkelingen
- risico's op eigendommen (waarderingsrisico)
- risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering

Risico's voortvloeiend uit eigen beleid

Bij de open einderegelingen zoals het leerlingenvervoer, individuele verstrekkingen en huishoudelijke verzorging zijn de begrote bijdragen gebaseerd op de gemiddelde bijdragen van een aantal jaren. Door fluctuatie in de aantallen aanvragen kan afwijking ten opzichte van de raming ontstaan.

Leerlingenvervoer

Bij leerlingenvervoer is sprake van een "open-einde-regeling". Het is niet in te schatten hoeveel personen per jaar gebruik zullen maken van deze regeling. Hierdoor kunnen de kosten jaarlijks behoorlijk fluctueren.

Begroot is een bedrag van € 322.000. Het gekwantificeerde risico wordt ongeveer tussen 10 en 20% van het budget geraamd (afgerond minimaal € 32.000 en maximaal € 64.000).

Juridische procedures

Medio september 2016 lopen de volgende juridische procedures:

- Geen

Grondexploitatie

Het ambitieniveau van de gemeente kan gelet op de op stapel staande projecten en de in exploitatie te nemen gronden redelijk hoog genoemd worden.

In de paragraaf Grondbeleid is aangegeven dat de risico's van de vastgestelde exploitatieplannen beperkt zijn.

In het najaar van 2007 is een risico-inventarisatie gemaakt worden van de nog in exploitatie te nemen gronden. De risico's bij de in exploitatie genomen gronden zijn afhankelijk van de snelheid waarmee nieuwe woningen gebouwd en afgezet kunnen worden. Jaarlijks worden de exploitatieopzetten geactualiseerd. Voorziene verliezen worden ten laste gebracht van de reserve grondexploitatie. Als huidige beleidslijn geldt momenteel dat op basis van de geprognosticeerde omvang van de lasten en de baten een risiconorm wordt gehanteerd van 10%.

In het kader van de bepaling van het weerstandsvermogen hoeven de risico's die gemeente loopt bij de grondexploitatie niet meegenomen te worden. Deze risico's dienen immers door middel van de reserve grondexploitatie afgedicht te zijn.

Omdat deels nog geen exploitatieopzetten bekend zijn, maar de verwachting is dat het om omvangrijke bedragen zal gaan, wordt bij de bepaling van de omvang van de algemene reserve toch 'veiligheidshalve' met een gekwantificeerd risico van een percentage van de omvang van de boekwaarde van de exploitatieplannen meegenomen. De omvang per 1 januari 2017 is € 1.021.000,- en hiervan nemen we minimaal 10% en maximaal 20% als risico mee.

Risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheden

De gemeente Winsum voert een groot aantal mede-bewindstaken uit ten behoeve van de rijksoverheid waarvoor specifieke uitkeringen en bijdragen uit het gemeentefonds worden ontvangen. Een wijziging in het beleid van de rijksoverheid of de financiering van deze taken kan een risico voor de gemeenten betekenen. Daarbij is regelmatig sprake van een 'open-einde-regeling'.

Voor de WWB wordt een gekwantificeerd risico van maximaal 10% van de rijksbijdrage opgenomen. Indien de uitgaven hoger zijn dan 105% van het rijksbudget kan een aanvraag voor de Vangnetregeling worden ingediend. Indien voldaan aan de voorwaarden worden uitgaven tussen de 105% en 110% voor 50% vergoed. Het meerdere boven de 110% wordt volledig vergoed. Uitgaven tot 105% van de rijksbijdrage zijn voor risico van de gemeente.

Voor de WMO ligt het risico in 2017, naast de woningaanpassingen, voornamelijk bij de hulp bij het huishouden (HH).

Vanuit de integratie uitkering sociaal domein Participatiewet worden de WSW en de reïntegratietrajecten gefinancierd. Daarnaast heeft uw raad bij vaststelling van het strategisch beleidskader Werk en Inkomen 2015-2018 besloten dat ook de bijdrage in het geraamde tekort van Ability uit het Participatiebudget betaald moet worden. We lopen het risico dat de middelen vanuit de participatie niet voldoende zijn.

Voor zowel de decentralisatie AWBZ als Jeugd geldt dat het risico's met name bij de Persoonsgebonden budgetten (PGB's) liggen.

Risico's voortvloeiend uit samenwerking

Participatie Noord-Groningen

De bijdrage in het exploitatietekort van Ability is als risico opgenomen bij de Participatiewet. Naast Ability is een klein aantal wsw-geïndiceerden geplaatst bij Iederz Groningen.

Het gekwantificeerde risico is hiervoor gering.

In 2017 is, voor zover nu bekend, bij Ability geen sprake van een tekort in het eigen weerstandsvermogen.

Risico's voortvloeiend uit het doen en/of nalaten van anderen

Reguliere verzekerbare risico's zijn ondergebracht bij verzekeraars. Voor enkele dubieuze debiteuren is een voorziening getroffen.

In de jaarrekening 2015 is aangegeven dat de risico's bij de afgegeven borgstellingen gering zijn: borgstelling rente en aflossing verenigingen € 163.000 (2014: € 173.000), woningbouwleningen € 15.889.000 (2014: € 11.336.000), en leningen particuliere woningen € 2.469.000 (2014: € 2.649.000).

Het gekwantificeerde risico wordt p.m. geraamd.

Risico's voortvloeiend uit voor de gemeente autonome ontwikkelingen

De autonome ontwikkelingen zoals inwoneraantal en woningbouw, accres als gevolg van uitbreidingen e.d. zijn naar beste inschatting van de ontwikkelingen in de begroting meegenomen.

Risico's op eigendommen

Op dit moment zijn er geen risico's bekend. Reguliere verzekerbare risico's zijn ondergebracht bij verzekeraars.

Risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering

De risico's welke voortvloeien uit de normale bedrijfsprocessen met de daaraan gekoppelde budgetbewaking en interne informatievoorziening behoren tot de normale risico's welke bij de uitvoering van de begroting behoren. De rechtmatigheidstoets zoals die door de accountant wordt uitgevoerd heeft tot gevolg dat diverse bedrijfsprocessen zijn doorgelicht. Voor een deel worden of zijn deze processen aangepast waardoor ook de risico's afnemen. Verder is de verbetering van de planning en control een continu proces waardoor de beheersing van de bedrijfsvoering verder zal toenemen.

De werkorganisatie van de gemeente Winsum is relatief gezien van beperkte omvang. Indien op een bepaalde positie door wat van reden dan ook een personeelslid lange tijd zijn/haar functie niet kan uitoefenen en er intern geen adequate vervanging voorhanden is, kan het noodzakelijk zijn dat externe deskundigen ingeschakeld moeten worden. Indien nodig wordt bij de bestuursrapportage aanvullend budget gevraagd.

Door de gewijzigde voorschriften is het nu lastiger om de omvang van deze kosten te bepalen. Veel kosten zijn direct toegerekend aan de taakvelden. We hebben nu de omvang van het taakveld Bedrijfsvoering genomen (dit is een lager bedrag), maar wel de percentages verdubbeld. Hierdoor is de omvang van de risico's iets toegenomen. Het gekwantificeerde risico wordt op 2% van het personeelsbudget van € 3.795.000 geraamd (€ 76.000).

Conclusie

In de onderstaande tabel zijn alle bovenstaande gekwantificeerde risico's opgenomen.

Omschrijving risico	Gekwantificeerde risico's	
	Minimale omvang	Maximale omvang
<i>Risico's voortvloeiend uit eigen beleid</i>		
- Leerlingenvervoer	€ 33.000	€ 66.000
- Juridische procedures	€ -	€ -
- Grondexploitatie	€ 103.000	€ 206.000
<i>Risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheden</i>		
- WWB	€ 347.000	€ 347.000
- WMO - oud	€ 205.000	€ 410.000
- Decentralisatie Participatie	€ 219.000	€ 438.000
- Decentralisatie Jeugdzorg	€ 293.000	€ 879.000
- Decentralisatie AWBZ	€ 181.000	€ 362.000
<i>Risico's voortvloeiend uit samenwerking</i>		
- Sociale werkvoorziening	€ 18.000	€ 36.000
- Tekort weerstandsvermogen Ability		€ -
<i>Risico's voortvloeiend uit het doen en/of nalaten van anderen</i>		
- Borgstellingen	p.m.	p.m.
<i>Risico's voortvloeiend uit voor de gemeente autonome ontwikkelingen</i>	p.m.	p.m.
<i>Risico's op eigendommen</i>	p.m.	p.m.
<i>Risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering</i>	€ 76.000	€ 152.000
Totaal	€ 1.475.000	€ 2.896.000

Bij deze conclusie is het waarschijnlijkheidsaspect dat alle risico's mogelijk gelijktijdig geëffectueerd kunnen worden, buiten beschouwing gelaten.

Op basis van de geïnventariseerde risico's is een omvang van de algemene reserve noodzakelijk van 2,9 miljoen. Kijkend naar de ratio weerstandscapaciteit, dan kan deze berekend worden op: 5 (beschikbare capaciteit € 15,9 / benodigde capaciteit € 2,9).

In 2016 bedroeg onze weerstandscapaciteit 15 miljoen en bedroeg de benodigde capaciteit op grond van de risico's 3,0 miljoen.

De conclusie op grond van een vergelijking met 2016 is dat ons weerstandsvermogen stabiel is en nog steeds fors is. Wel heeft er een verschuiving plaats gevonden van de algemene reserves naar de bestemmingsreserves (met name dekkingsreserves). Door ons investeringsprogramma is de verwachting dat onze weerstandscapaciteit de komende jaren zal afnemen.

In de handreiking van het Ministerie is aangegeven dat een ratio beneden de 1,0 een indicatie is van mogelijke kwetsbaarheid en een ratio tussen de 1,0 en 2,0 als normaal beschouwd kan worden. Boven de 2 kan de vraag gesteld worden of niet te veel capaciteit achter de hand gehouden wordt.

Gelet op de in de raad gevoerde discussies over het weerstandsvermogen stellen wij voor om voorlopig een minimum niveau van de algemene reserve van € 2,9 mln. aan te houden.

Toelichting financiële kengetallen

Een deugdelijke en transparante begroting is in het belang van een goede controle door uw raad op de financiële positie van onze gemeente. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de (ontwikkeling van de) financiële positie. Naar aanleiding van de vernieuwing van de verslaggevingsregels van de gemeenten nemen we hier de verplichte basisset van zes financiële kengetallen op in de paragraaf weerstandsvermogen. In onderstaand overzicht zijn de zes kengetallen opgenomen voor de begroting 2017 (incl. meerjarenschijven 2018-2020) , begroting 2016 en de rekening 2015.

Begroting jaar 2017		Verloop v/d kengetallen				
Kengetallen :	Werk-2015	Begr-2016	Begr-2017	Mjb-2018	Mjb-2019	Mjb-2020
Netto schuldquote	6,85%	13,67%	22,26%	37,62%	42,32%	39,15%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	1,59%	9,55%	18,06%	33,40%	38,14%	34,97%
Solvabiliteitsratio	59,25%	56,46%	50,50%	42,60%	40,65%	41,13%
Grondexploitatie	6,43%	5,96%	3,03%	3,03%	3,02%	3,01%
Structurele exploitatieruimte	-0,31%	0,74%	-0,50%	0,00%	0,29%	0,86%
Belastingcapaciteit	106,01%	107,19%	106,76%	105,49%	104,27%	103,08%

Categorie A = minst risicovol

Categorie B = gemiddeld risicovol

Categorie C = meest risicovol

Zie onder de beoordeling voor een toelichting op de kengetallen

Beoordeling:

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog (oranje). Deze moet dan eigenlijk niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente zich in de gevarenszone (rood). De maten 100% en 130% zijn grove vuistregels. Voor een genuanceerder beeld van de schuldpositie moet ook worden gekeken naar de voorraad bouwgronden en de uitgeleende gelden.

Gemeenten met veel grond hebben meer schulden en dus een hogere schuldquote. Dit geldt niet direct voor Winsum. Wij hebben een relatief geringe grondpositie voor woningbouw. Voor die gronden hebben we schulden gemaakt. De rente over deze schuld drukt niet direct op de begroting, maar dient te worden opgevangen binnen de grondexploitatie(s). Met de opbrengsten uit de verkoop van de grond, dient zowel de rente als de aflossing van de schuld te worden betaald.

De gemeente Winsum heeft ook leningen voor derden aangetrokken, deze leningen worden één op één aan deze derden doorgegeven. Bij de schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen worden deze leningen geëlimineerd. Dit geldt met name voor geldleningen aan woningbouwcorporaties. Onze schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is in 2017 18%. Wij zitten daarmee in de lage zone (groen).

De schuldquote laat wel een stijgende lijn zien. Die stijging wordt veroorzaakt door het investeringsprogramma en de hieraan te relateren behoefte aan externe financieringsmiddelen (opgenomen geldleningen).

De solvabiliteitsratio van 50% is prima.

De structurele exploitatie ruimte van -0,5% in 2017 geeft aan dat onze structurele lasten niet allemaal gedekt worden door structurele baten. Voor de jaren na 2017 is dit beeld gunstiger. Dit is iets dat we wel in de gaten mogen houden. In samenhang met de andere kengetallen baart dit nog niet direct zorgen, maar op de langere termijn zal het percentage wel positief moeten zijn en blijven.

De belastingcapaciteit ligt net iets boven het landelijk gemiddelde.

Overall kunnen we concluderen dat op basis van de kengetallen 2017 de financiële positie voldoende is. Het enige aandachtspunt is de structurele exploitatieruimte.

Om de kengetallen te kunnen duiden is per kengetal een omschrijving opgenomen.

- *Netto schuldquote*

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

- *Solvabiliteitsratio*

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van indien een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de provincie of gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van de gemeente. De solvabiliteitsratio drukt immers het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

- *Grondexploitatie*

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact kunnen hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de woningen kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio.

- *Structurele exploitatieruimte*

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en

aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

- *Belastingcapaciteit*

De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomst. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar deze kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. Op voorstel van de stuurgroep die naar aanleiding van het advies door de Commissie vernieuwing BBV is ingesteld is ervoor gekozen om de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven. Ook wordt voortaan in de meicirculaire van het gemeentefonds een overzicht opgenomen met de (ontwikkeling van de) gemiddelde lastendruk van de woonlasten van een meerpersoonshuishouden. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, riool- en afvalstoffenheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat deze heffing niet kostendekkend hoeven te zijn, maar ook lager mogen worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

De kengetallen moeten in samenhang worden gezien. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie er niet toe bijdraagt om de schuldpositie te verminderen en de structurele exploitatie ruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

PARAGRAAF C ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Openbaar groen

In 2011 heeft de gemeenteraad de “Kwaliteitsvisie Groen Winsum 2010” vastgesteld. Op basis van deze visie heeft de raad gekozen om het groen te onderhouden op het kwaliteitsniveau Basis accent. Met deze keuze ontstaat weinig kapitaalsvernietiging, het onderhoud voor de burgers is acceptabel, klachten en meldingen nemen niet toe en er ontstaan geen onveilige situaties. Voor de uitvoering van de kwaliteitsvisie zijn uitwerkingsplannen (prestatieomschrijvingen) opgesteld op basis waarvan het openbaar groen zal worden onderhouden zodat de uitvoering aansluit bij de ambitie.

Door inwoners de gelegenheid te geven beheertaken over te nemen wordt incidenteel afgeweken van het vastgelegde kwaliteitsniveau: gemiddeld heeft dit een positief effect.

Jaarlijks worden groenvakken gerenoveerd of omgevormd zodat deze in overeenstemming komen met het vastgestelde kwaliteitsniveau. Hiervoor worden jaarlijks groenobjecten geselecteerd die nu niet voldoen aan de gewenste kwaliteit. De uitvoering vindt plaats op basis van prioriteit. Groen heeft niet het eeuwige leven en daarom zal renovatie van groen altijd aan de orde blijven. Bij omvorming of herinrichting zijn de te verwachten toekomstige onderhoudskosten steeds een belangrijk uitgangspunt.

Vanaf 2009 worden er in het plantsoen geen chemische middelen meer toegepast, alleen in enkele probleemsituaties wordt dit curatief nog toegepast. Dit betekent dat er een grotere fysieke inspanning nodig is om de gewenste kwaliteit te bereiken.

Onkruid op verharding bestrijden met chemische onkruidbestrijdingsmiddelen is sinds maart 2016 wettelijk verboden. Onkruidbestrijding, curatief, vindt nu plaats met alternatieve methodes als branden en borstelen.

In de kernen Winsum, Baflo en Rasquert wordt het reguliere plantsoenonderhoud grotendeels in eigen beheer uitgevoerd met uitzondering van het gazononderhoud. In de overige kernen is dit, uitgezonderd het bomenonderhoud, uitbesteed aan werkvoorzieningsschap Ability. In 2016 is gestart met een pilot die een nauwere samenwerking met Ability onderzoekt. Afhankelijk van (politieke) keuzes wordt dit in 2017 mogelijk verder uitgebouwd.

Op kleine schaal wordt er onderhoud uitgevoerd door bewoners. Daartoe zijn beheerovereenkomsten gesloten. De kans bestaat dat als het toepassen van dorpsbudgetten toeneemt, ook meer beheertaken door inwoners uitgevoerd gaan worden. Zowel de continuïteit als kwaliteit zijn moeilijk te voorspellen.

Het maaibeheer van wegbermen en het schonen van sloten is via een raamcontract uitbesteed. Met de blik op de toekomst gericht, zal overwogen worden of en in welke vorm een nieuw contract het beste kan worden afgesloten.

Overeenkomstig het convenant “Dier en plant op het Hogeland” worden een aantal bermen in de gemeente ecologisch beheerd (o.a. Kievesterweg).

Het bomenbeleidsplan is in 2012 door de raad vastgesteld. De kaders voor zowel het te voeren beleid als de uitvoering zijn hierin opgenomen. Vanaf 2012 worden bomen structureel geïnspecteerd. Alle bomen worden nu eens per 5 jaar geïnspecteerd (jaarlijks 20%), waarbij bomen met een verhoogd risico eens per 2 jaar worden geïnspecteerd (jaarlijks 50%).

Het bomenbeheer wordt gekoppeld aan het schema van inspecties waardoor de uitvoering van het beheer structureel verloopt. De gegevens van de veiligheidsinspecties (VTA) worden hiervoor onder andere als input gebruikt.

Speelvoorzieningen

Speeltoestellen en speelplekken moeten voldoen aan het Attractiebesluit Speeltoestellen. Dit betreft vooral veiligheidsaspecten. Om dit te waarborgen worden alle speeltoestellen en

speelplekken jaarlijks drie keer geïnspecteerd, namelijk één veiligheidsinspectie en tweemaal een functionele inspectie. Ook het bijkomende onderhoud wordt uitbesteed.

In de periode 2008 t/m 2013 heeft vervanging van speeltoestellen plaatsgevonden. Er is een planning gemaakt waarbij de vervanging zoveel mogelijk per wijk of dorp verloopt. De uitvoering van dit project heeft enige achterstand opgelopen en is uiteindelijk in 2015 afgerond.

Bij het maken van keuzes voor inrichting van speelplekken worden omwonenden, en bij voorkeur ook de kinderen, nadrukkelijk betrokken. De manier waarop is per situatie verschillend en dus altijd maatwerk. Dit varieert van meedenken of meebeslissen tot zelfwerkzaamheid.

Vervanging van speeltoestellen zal in de toekomst aan de orde blijven. Het streven is het initiatief zo veel mogelijk aan inwoners over te laten. In 2016 zijn, voor zowel vervanging als onderhoud, de te verwachten kosten voor de periode 2016-2019 in beeld gebracht.

Wegen

Begin 2016 is het wegenbeheerplan 2016-2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin is vastgelegd dat het beleid zoals dat in 2011 is ingestoken wordt gecontinueerd. Dit betekent dat alle gemeentelijke wegen op minimaal het C-niveau volgens de CROW-systematiek zullen worden onderhouden. In de praktijk is gebleken dat het (organisatorisch) lastig is om gezamenlijk met buurgemeenten het wegonderhoud aan te besteden. Onze focus blijft hier echter wel opgericht.

Het uitvoerend document wegcategorisering is in 2012 vastgesteld door de gemeenteraad. Dit document vormt de leidraad voor het te voeren snelheidsregiem op diverse type wegen binnen en buiten de bebouwde kom en de inrichting die daarbij hoort. De dorpen waar nog geen 30 km/u zones zijn ingevoerd hebben aangegeven dat de behoefte hiervoor zeker aanwezig is. De uitvoering van de 30 km/u zones zal gelijktijdig plaatsvinden met de bordensanering. Inwoners en dorpsverenigingen krijgen de mogelijkheid om vooraf nog op de plannen te reageren. Dit kan er toe leiden dat hier en daar bijstelling plaats vindt. Vervolgens wordt er een verkeersbesluit genomen, waarna overgegaan zal worden tot uitvoering. Voor het dorp Baflo geldt daarnaast dat het project "Verbeteren verkeersveiligheid in Baflo en omgeving" uit het GVVP gelijktijdig onderwerp van gesprek zal zijn.

Het GVVP (Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan) is op 7 januari 2014 vastgesteld door de gemeenteraad. Het GVVP bevat het verkeerskundig beleid van de gemeente voor de komende 10 jaar, periode 2014-2024. De algemene doelstelling in dit plan is, dat de gemeente Winsum goed bereikbaar wil zijn voor de automobilist, openbaar vervoerreiziger en fietser. Deze bereikbaarheid mag echter niet ten koste gaan van de verkeersveiligheid en leefbaarheid binnen de gemeente. In het GVVP zijn maatregelen en aanbevelingen omschreven om de gestelde doelstelling met betrekking tot bereikbaarheid, verkeersveiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid de komende 10 jaar te halen. Een investeringslijst projecten, met een op kentallen gebaseerde indicatie van de benodigde financiën, maakt hier onderdeel van uit.

Een van de projecten uit de investeringslijst is "Herinrichting schoolzones". Voor alle scholen (basis- en voortgezet onderwijs) in de gemeente is bekeken of het wenselijk is schoolzones in te stellen. Anticiperend op ontwikkelingen bij veel scholen vindt individuele afweging plaats over het aanbrengen brengen van een herkenbare schoolzone.

In 2016 is het plan "Verbetering overwegveiligheid gemeente Winsum" vastgesteld. De komende jaren zal dit plan ten uitvoer worden gebracht, waarbij de sanering van de overweg Voslaan een hoge prioriteit heeft. Het zuidelijk deel van het verbeteringsplan (Winsum-Groningen) heeft een nauwe relatie, met de plannen van de provincie in het kader van de verbetering van de N361 en de aanleg van het Fietspad plus. Belangrijk item daarbij is het haalbaarheidsonderzoek van provincie en de gemeente met betrekking tot grondmobiliteit in het gebied. Voor de realisering van voornoemde plannen is een Rompakkoord gesloten tussen de provincie en de gemeente. Van dit akkoord maakt ook de kortsluiting Ranum-Onderdendamsterweg onderdeel uit. De planvorming van het gedeelte van de N361 ten zuiden van Winsum is in volle gang. Dit geldt ook voor het Fietspad plus. Beide projecten worden getrokken door de provincie. De planvorming

voor het deel van de N361 binnen de bebouwde kom wordt nog in 2016 door de provincie opgepakt. De ontsluitingen van het plan "Sportlandschap Winsum-West" op de N361 zijn voor de gemeente onlosmakelijk verbonden aan de planvorming. Het project "Kortsluiting Ranum-Onderdendamsterweg" zal getrokken worden door de gemeente. Dit project bevindt zich nog in de opstartfase. Het doel is dat ook achter dit project vaart wordt gezet.

Openbare verlichting

Sinds 1 januari 2014 wordt het beheer van de openbare verlichting uitgevoerd door Tauw BV en het onderhoud door Ziut. Hieraan ten grondslag ligt de aanbesteding die gezamenlijk met andere gemeenten en de provincie Groningen en Drenthe heeft plaatsgevonden. In 2017 zal een nieuwe aanbesteding plaatsvinden. De vraag moet nog definitief beantwoord worden of dit in dezelfde collectieve vorm verder gaat of dat gekozen wordt voor een kleinere vorm waarin een aantal (buur)gemeenten gezamenlijk gaan aanbesteden, gebruikmakend van een centraal opgesteld bestek.

Op basis van door de raad vastgestelde beleidsuitgangspunten is er in 2012 een nieuw beleidsplan openbare verlichting vastgesteld. Hoofdaspecten in dit plan zijn Duurzaamheid & Milieu en Veiligheid & Leefbaarheid. Dit beleidsplan heeft als basis gediend voor het uitvoeringsplan voor de vervanging van de openbare verlichting waar in 2016 mee is gestart en dat een vervolg krijgt in 2017.

Kunstwerken

Begin 2012 is het beheerplan "Kunstwerken" vastgesteld voor de periode 2012-2016. Het beheerplan vormt de leidraad voor het beheer en onderhoud van alle beschoeiingen, kades, steigers en bruggen die eigendom zijn van de gemeente of waarvan de gemeente onderhoudsplichtige is. Om het beheersplan actueel te houden wordt er ieder twee jaar een nieuwe inspectie uitgevoerd. De uitgevoerde inspecties vormen vervolgens de basis voor de actualisering van het beheerplan dat wordt vastgesteld voor de periode 2017-2021.

Riolering en water

De gemeenteraad heeft in het kader van de Wet Milieubeheer in januari 2014 het Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018 vastgesteld. Dit plan omvat de kijk op afvalwater en de wettelijke taken op dit gebied van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum (BMW gemeenten) en van waterschap Noorderzijlvest (NZV). Het afvalwaterbeleidsplan fungeert tevens als gemeentelijk rioleringsplan en heeft een breder blikveld gekregen, omdat het de gehele afvalwaterketen omvat.

De inspectiegegevens van de gemalen en randvoorzieningen zijn opgenomen in een geautomatiseerd beheerprogramma. Hieraan is gekoppeld een op de praktijk gericht meerjarig onderhouds-/vervangingsplan. Jaarlijks worden de gemalen en randvoorzieningen geïnspecteerd, waarna de inspectie gegevens in het beheerprogramma ingevoerd worden. In navolging van 2016 wordt ook in 2017 uitvoering gegeven aan de uitkomsten van het beheerprogramma.

Op 1 juli 2011 is het waterketenakkoord voor Groningen en Noord-Drenthe getekend. Dit is een akkoord tussen de 30 gemeenten, twee waterschappen en twee waterbedrijven met als doel de mogelijkheden te onderzoeken voor samenwerking in de afvalwaterketen, waarbij de burger centraal gesteld wordt. De eerste fase betrof onderzoek en is in 2012 afgerond. Het onderzoek heeft aangetoond dat er een forse reductie op de kostenstijging mogelijk is, en dat de kwetsbaarheid van individuele organisaties kan worden verminderd en de kwaliteit van dienstverlening kan worden verbeterd. De resultaten van het onderzoek vormde de aanleiding om een uitvoeringsprogramma op te stellen. Met het uitvoeringsprogramma (fase 2 in het proces) is ingezet op het concretiseren van de samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en waterbedrijven. De resultaten van de 2^e fase zijn dusdanig positief uitgevallen dat dit weer aanleiding gaf om vooral door te gaan met de samenwerking in de waterketen. Hiervoor is in 2014 de Samenwerkingsovereenkomst WKGD (Water Keten Groningen Drenthe) ondertekend met daaraan gekoppeld het Uitvoeringsprogramma WKGD fase 3. Evenals in 2016 wordt in 2017 doorgegaan met de uitvoering van de samenwerking in de waterketen Groningen Drenthe.

Hiervoor is een Regiegroep ingesteld, waarin ook een vertegenwoordiger vanuit het cluster BMW/NZV zitting heeft.

Het opstellen van nieuwe BRP's (Basis Riolerings Plannen) voor de kernen in Winsum is in 2015 afgerond. De nieuwe BRP's geven inzicht in het functioneren van de rioolstelsels en kunnen aanleiding geven tot het nemen van maatregelen, waardoor het functioneren van het stelsel wordt geoptimaliseerd.

In 2016 zijn de maatregelen vanuit het BRP toegevoegd aan het geactualiseerd meerjarig maatregelplan. Daarbij is ook een koppeling gelegd met het wegenonderhoudsprogramma. In de komende jaren zal de uitvoering van dit maatregelplan, naast het reguliere beheer en onderhoud van het gemeentelijk rioolstelsel uitgevoerd worden.

In 2015 is het baggerplan 2015-2024 voor de gemeentelijke watergangen vastgesteld door de gemeenteraad. Aan dit plan wordt uitvoering gegeven.

Gebouwen

De gemeentelijke gebouwen en een aantal bouwkundige objecten zijn opgenomen in een meer jaren onderhoudsprogramma (MJOP). Om de 5 jaar vindt een financiële evaluatie plaats.

Het systeem heeft een zogenaamd voortschrijdende meerjarenplanning. Aan het eind van elk jaar wordt de stand opgemaakt en geactualiseerd. Vanuit deze actualisatie wordt de planning weer bijgesteld en wordt een nieuw jaarplan opgesteld, waarbij het totale budget taakstellend is. In 2016 is het gegevensbestand in het meerjaren onderhoudsprogramma geactualiseerd en up to date gemaakt. Het MJOP is vervolgens door de raad vastgesteld

Het MJOP maakt onderscheid in een tweetal kwaliteitsniveaus:

Kwaliteitsniveau 1:

In dit kwaliteitsniveau zijn gebouwen ingedeeld, die op een normaal onderhoudsniveau worden onderhouden, waarbij het buitenschilderwerk, de dakbedekking en de technische installaties de drie speerpunten zijn.

Kwaliteitsniveau 2:

Dit zijn de gebouwen c.q. objecten die alleen op klachtenniveau worden onderhouden.

Jaarlijks wordt het gemiddelde onderhoudsbedrag per gebouw c.q. object in de begroting opgenomen. In de jaarrekening worden de werkelijke onderhoudslasten vergeleken met de geraamde onderhoudslasten. Afwijkingen tussen beiden worden geëgaliseerd middels de onderhoudsvoorziening gemeentelijke gebouwen.

In het MJOP is geen budget opgenomen voor uitbreidingen aan de gebouwen, onderhoud van de terreinen rondom de gebouwen, functionele aanpassingen en mogelijke aanpassingen in het kader van wettelijke verplichtingen. Voorbeelden zijn; aanpassingen in het kader van de legionellapreventie, voorzieningen in het kader van brandveiligheidseisen en aanpassingen ten gevolge van de Arbo wetgeving. Indien deze aanpassingen/voorzieningen zich voordoen zullen hiervoor aparte kredieten aangevraagd worden.

Legionella preventie:

In 2016 heeft de raad middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van maatregelen in het kader van legionellapreventie. Het gaat hierbij om gemeentelijke gebouwen en 5 niet gemeentelijke sportgebouwen met douches. De uitvoering van de werkzaamheden steekt erg nauw en zal de komende periode uitgevoerd worden. Indien de werkzaamheden niet volledig en zorgvuldige worden uitgevoerd blijft er grote kans ontstaan op besmetting door de legionella bacterie. Het borgen van het beheer en onderhoud van de installatie speelt een minstens zo belangrijke rol in het gehele proces. Dit is vertaald in het MJOP.

Verkoop/afstoten gemeentelijke gebouwen:

Op dit moment zijn er diverse ontwikkelingen waarbij het eventueel afstoten van een aantal gemeentelijke gebouwen aan de orde is. Zolang er geen zekerheid is of deze plannen definitief doorgaan wordt het huidige onderhoudsniveau voortgezet, tenzij er redenen zijn om het onderhoudsniveau te verlagen. Daarnaast zal bij deze gebouwen kritisch afgewogen worden of uitstel van grote onderhoudswerkzaamheden mogelijk is. Hierbij is het van belang, dat een goed onderhouden gebouw bij mogelijke verkoop meer op zal brengen dan een slecht onderhouden gebouw. Onderhoud aan het interieur wordt vooreerst uitgesteld. In 2016 is de oude werkplaats in Ezinge verkocht.

Overige ontwikkelingen:

- Een asbestinventarisatie in gemeentelijke gebouwen (gebouwd voor 1994) wordt wel aangeraden door het ministerie van Infrastructuur en Milieu, maar is (nog) niet wettelijk verplicht gesteld. Alhoewel niet getwijfeld wordt aan de nut van een asbestinventarisatie gemeentelijke gebouwen, wordt vooreerst gewacht op wettelijke verplichte regelgeving. De eventuele risico's worden in het huidige uitvoeringstraject voldoende geborgd.
- In navolging van plaatsing van zonnecollectoren op een aantal gemeentelijke gebouwen wordt nader onderzoek gedaan naar mogelijkheden om het energieverbruik verder te reduceren.
- Doordat de school in Den Andel in 2015 is gesloten is het gebouw weer in eigendom van de gemeente gekomen. In 2016 heeft de gemeente een deel van het gebouw verkocht. het resterende deel is voorlopig in gebruik van Netwerk Den Andel. Insteek is om het gebouw op termijn te verkopen.

Financiële consequenties

Op de volgende pagina staat een overzicht van het budgettaire beslag van het onderhoud, gerubriceerd naar de programma's.

Lasten onderhoud kapitaalgoederen:

Programma		Deel-programma	Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
1 Kwaliteit van de Woon en leefomgeving								
	1.3		Volkshuisvesting					
			Gebouw	116.141	211.438	211.438	211.438	211.438
	1.4		Verkeer en vervoer					
			Wegen	1.576.097	1.173.421	1.234.129	1.303.447	1.341.944
			Bermen	406.075	406.075	406.075	406.075	406.075
			Kunstwerken	304.854	168.200	171.532	168.789	168.789
	1.5		Milieu					
			Gebouw	4.799	1.742	1.742	1.742	1.742
			TOTAAL PROGRAMMA 1	2.407.966	1.960.876	2.024.916	2.091.491	2.129.988
2 Sociale voorzieningen en maatsch. dienstverlening								
	2.1		Cultuur					
			Gebouw	194.262	174.975	174.330	173.685	173.040
	2.2		Onderwijs					
			Gebouw	887.097	886.886	569.210	662.494	710.442
	2.3		Volksgezondheid					
			Gebouw	8.663	4.853	4.831	4.809	4.787
			Groen	375.701	301.762	293.773	273.730	268.470
	2.5		Maatschappelijke onderst.					
			Gebouw	37.040	18.982	18.068	18.063	18.057
	2.6		Sport					
			Gebouw	445.038	401.220	432.425	428.815	427.831
			Groen	464.161	398.311	458.173	560.481	556.672
			TOTAAL PROGRAMMA 2	2.411.962	2.186.989	1.950.810	2.122.077	2.159.299
3 Dorps- en plattelandseconomie								
	3.1		Economie					
			Gebouw	537	-2.499	-2.499	-2.499	-2.499
	3.2		Toerisme					
			Gebouw	41.003	57.694	57.694	57.694	57.694
			TOTAAL PROGRAMMA 3	41.540	55.195	55.195	55.195	55.195
4 Ruimtelijke structuur								
	4.2		Natuur- en groenbeheer					
			Groen	1.264.128	1.166.992	1.020.992	1.010.992	1.010.992
			TOTAAL PROGRAMMA 4	1.264.128	1.166.992	1.020.992	1.010.992	1.010.992
Recap			Gebouw	1.734.580	1.755.291	1.467.239	1.556.241	1.602.532
Recap			Wegen	1.576.097	1.173.421	1.234.129	1.303.447	1.341.944
Recap			Bermen	406.075	406.075	406.075	406.075	406.075
Recap			Kunstwerken	304.854	168.200	171.532	168.789	168.789
Recap			Groen	2.103.990	1.867.065	1.772.938	1.845.203	1.836.134
GENERAAL TOTAAL :				6.125.596	5.370.052	5.051.913	5.279.755	5.355.474

PARAGRAAF D FINANCIERING

Inleiding

De gemeente Winsum onderkent het belang van een verantwoord en adequaat beheer van haar financiële middelen. Mede als gevolg van de Wet Fido wenst zij haar activiteiten op het gebied van treasury op een zo transparant en beheersbaar mogelijke wijze in te richten.

In het treasurystatuut is de “beleidsmatige infrastructuur” van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Het statuut maakt een objectieve en transparante verantwoording vooraf en achteraf mogelijk.

De gemeente is wettelijk verplicht jaarlijks een treasuryparagraaf op te nemen in zowel de begroting als in de jaarrekening.

Begin 2015 is een nieuwe financiële verordening vastgesteld. Wijzigingen in de Wet Fido (schatkistbankieren) en de Wet markt en overheid zijn belangrijke wijzigingen in deze nieuwe verordening. Elke gemeente moet op grond van artikel 212 Gemeentewet de financiële verordening vaststellen. Met de verordening regelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie.

De ministeriële regeling RUDDO (Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden) is een aanvulling op de Wet FIDO, die de overheden nog wat meer beperkingen oplegt in het kader van de financieringsfunctie. Naar aanleiding van de kredietcrisis is een aantal nadere voorwaarden gesteld, nl. een landencriterium en een ratingcriterium. Het landengebied om gelden aan te trekken c.q. uit te zetten wordt beperkt tot de Europese Economische Ruimte (EER) met een minimaal vereiste Aa rating van het land. Tevens moeten de ratings van landen en financiële instellingen door minimaal twee van de drie gerenommeerde ratingbureaus zijn afgegeven (Standard & Poor's, Moody's en Fitch). Deze nieuwe voorwaarden moeten wij overigens nog invoegen in ons financiële statuut.

Ontwikkeling van de treasuryfunctie

De treasury functie in de gemeente Winsum wordt in 2017 voortgezet op dezelfde pragmatische en risicomijdende wijze als voorheen. Deze werkwijze wordt in het treasurystatuut geformaliseerd. De functie omvat het aantrekken van langlopende leningen, voornamelijk ter vervanging van afgelopen langlopende leningen, en het dagelijks beheer van kasgeld. De aandelenportefeuille bevat aandelen BNG, Enexis, N.V. Waterbedrijf en Oikocredit, deelnemingen vanuit de publieke taak van de gemeente.

Renteontwikkeling

De economische groei trekt iets aan. Dit lijkt echter geen grote schommelingen in de rentestand te veroorzaken, mede doordat de rijksoverheid, de werkgevers- en werknemersorganisaties en het Europese bestuursniveau doordrongen zijn van de noodzaak tot een inflatie remmend beleid. Indien de economische groei doorzet behoort een lichte stijging van de rente tot de mogelijkheden.

Sinds 2014 hebben we een rekenrente in onze administratie aangehouden van 4% voor zowel op te nemen als uit te zetten geld. Als rekenrente voor het financieringstekort wordt eveneens 4% aangehouden. In de begrotingscirculaire van de provincie Groningen in het kader van het financieel toezicht staat dat op het gebied van de grondexploitaties een maximaal te hanteren rentepercentage van 4% wordt geaccepteerd. Op grond hiervan evenals op het al jaren stabiel zijnde lage rentepercentage voor langlopende geldleningen hebben wij sinds de begroting 2014 de rekenrente verlaagd van 5% naar 4%. Het gaat hierbij overigens om een rekenrente. Voor het merendeel betreft het slechts een administratieve exercitie. Wel is het zo dat de rentelasten van onze geactiveerde kapitaaluitgaven dalen, maar ook dat onze zogenaamde bespaarde rente (fictieve renteopbrengst van de eigen financieringsmiddelen) wordt verlaagd. Het komt er op neer dat onze werkelijke rente (3,09% = gemiddeld rentepercentage van de opgenomen geldleningen) nu meer in de buurt komt van de rekenrente en dat hierdoor het saldo op de kostenverdeelstaat kapitaallasten (saldo wordt geboekt op functie Saldo financieringsfunctie) fors afneemt.

Renteschema begroting 2017:

Omschrijving	Basisbedrag	Rente	R-%
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering:			
- rente geldleningen (model E)	4.721.331	145.905	3,09%
- rente financieringssaldo	398.566	7.971	2,00%
b. De externe rentebaten:			
- rente uitgezette gelden		0	
- rente schatkistbankieren		0	
- rente financieringsoverschot		0	
Totaal door te berekenen externe rente		153.876	
c. Doorberekende rente aan:			
- grondexploitaties	1.021.245	-5.890	0,58%
- doorverstrekte leningen derden	1.753.856	-71.674	4,09%
- taakvelden ogv projectfinanciering	40.000	-800	2,00%
Saldo door te berekenen externe rente		75.513	
d1. Rente over Eigen Vermogen		0	
d2. Rente over Voorzieningen (obv contante waarde)		0	
De aan Taakvelden (programma's incl. overzicht Overhead) toegerekende rente (rente-omslag)		75.513	
e. De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)		151.111	0,75%
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury		75.599	

Risicobeheer

De gemeente Winsum kent een beperkte treasuryfunctie waarbij risicomijding voorop staat. Bij het aantrekken van financieringen voor een periode van één jaar en langer gelden de volgende uitgangspunten:

- financieringen worden enkel aangetrokken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak;
- financiering met externe financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) te gebruiken teneinde het renteresultaat te optimaliseren;
- toegestane instrumenten bij het aantrekken van financieringen zijn onderhandse leningen;
- de gemeente vraagt offertes op bij minimaal drie instellingen alvorens een financiering wordt aangetrokken.

Jaarlijks wordt door het ministerie aangegeven, welk bedrag een gemeente mag financieren met kortlopende geldleningen: de kasgeldlimiet.

Het betreft een percentage (dit jaar 8,5%) van het totaal van de begroting. Indien deze kasgeldlimiet structureel wordt overschreden dient de kortlopende schuld omgezet te worden in een langlopende schuld.

Berekening kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)

Onderdeel		Bedragen per jaar			
		2017	2018	2019	2020
1	Omvang begrotingstotaal	34.953	34.332	34.458	34.405
2	Toegestane kasgeldlimiet				
	in procenten van de begrotingsomvang	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
	in bedrag	2.971	2.918	2.929	2.924

Om ongewenste financiële gevolgen van rentewijzigingen te beperken wordt door het ministerie ook jaarlijks een renterisiconorm aangegeven. Dit is een percentage (20%) van de totale vaste schuld van de gemeente. De uitkomst hiervan mag bij herfinanciering niet overschreden worden, zodat er een spreiding ontstaat van de opgenomen leningen, looptijden en rente-aanpassingsdata, en eventueel hieruit voortvloeiende rentewijzigingen.

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)

Onderdeel		Bedragen per jaar			
		2017	2018	2019	2020
1a	Renteherziening vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b	Renteherziening vaste schuld u/g	0	0	0	0
2	Betaalde aflossingen	295	635	718	718
3	Renterisico (1a-1b + 2)	295	635	718	718
4	Totale lasten begroting	34.953	34.332	34.458	34.405
5	Vastgesteld percentage	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%
6	Renterisiconorm (4x5)	6.991	6.866	6.892	6.881
7	Ruimte (6-3)	6.696	6.231	6.174	6.163

Garanties worden alleen afgegeven in het kader van een publieke taak, met name die van het volkshuisvestingsbeleid, waarvan de kredietwaardigheid gewaarborgd is. Ook deelnemingen worden alleen genomen in het kader van de overheidstaak. De financiering van de gemeente wordt bepaald bij de begroting en in de loop van het begrotingsjaar naar aanleiding van de renteontwikkeling, de investeringsplanning en de dagelijkse beoordeling van de liquiditeitspositie.

Relatiebeheer

De gemeente Winsum beoogt het realiseren van gunstige c.q. marktconforme condities voor af te nemen financiële diensten. Hiervoor gelden de volgende uitgangspunten:

- bankrelaties en hun bancaire condities worden ten minste één in de vijf jaar beoordeeld;
- financiële instellingen (kredietinstellingen, beleggingsinstellingen, effecteninstellingen, verzekeraars en pensioenfondsen) dienen onder Nederlands of anderszins EU-toezicht te vallen, zoals De Nederlandsche Bank en de Verzekeringskamer (onze bankrelaties zijn op dit moment: de Bank Nederlandse Gemeenten, de ABN AMRO-bank en de Postbank; deze voldoen allen aan de voorwaarden);
- Tussenpersonen dienen geregistreerd te staan bij de Stichting Toezicht Effectenverkeer (STE) en daarvan een vergunning als makelaar te hebben ontvangen (in voorkomende gevallen treden op als tussenpersonen: Prebon Yamane Nederland BV, Jonker c.a., ABN AMRO en Rabo).

Financieringsstructuur

Het financieringstekort in 2017 bedraagt € 399.000

In de begroting 2017 is een bedrag voor rekening-courant rente opgenomen van € 8.000. De raming is gebaseerd op een rekeningcourantrente van 2%. De afgelopen periode is steeds sprake van zelfs een negatieve rente op de geldmarkt. Dit bedrag is, samen met de rente van de opgenomen geldleningen, geraamd als onze te verwachten rentekosten. De totale rentekosten in onze begroting 2017 bedragen in 2017 € 154.000. De gemiddelde rente bedraagt 3%. Op dit moment liggen de rentepercentages voor langlopende geldleningen op een lager niveau dan 3%. Zou de rente in de toekomst gaan stijgen, en zouden we extra externe financieringsmiddelen moeten aantrekken, dan heeft dit gevolgen voor onze begrotingspositie. Gelet op onze huidige verhouding tussen externe en interne financieringsmiddelen zal deze invloed gematigd zijn.

Onderdeel	1-jan-17	31-dec-17	Mutatie
Op lange termijn vastgelegde middelen:			
- Materiele vaste activa	19.894.531	23.248.534	3.354.002
- Immateriële vaste activa	0	0	0
- Financiële vaste activa	2.047.582	2.047.582	0
- Vlottende activa	1.021.245	1.020.216	-1.028
Totaal vastgelegde middelen	22.963.358	26.316.332	3.352.974

Beschikbare middelen op lange termijn:

- Reserves en voorzieningen	19.265.961	18.183.931	-1.082.030
- Opgenomen langlopende geldleningen	2.798.831	6.348.295	3.549.463
- Uitzettingen	0	0	0
- Investeringsachterstand	500.000	500.000	0
Totaal beschikbare middelen	22.564.792	25.032.226	2.467.433
Financieringstekort	398.566	1.284.106	885.540

De omvang van de leningportefeuille per 01-jan-2017 bedraagt bijna € 2,8 miljoen. Er is, vanwege ons investeringsprogramma gerekend met een bedrag van ruim € 3,8 miljoen aan nieuwe leningen.

Leningen	Omvang	Gemiddelde Rente
Stand per 1 januari 2017	2.798.831	3,09%
Nieuwe lening	3.845.000	2,00%
Gewone aflossing	-295.537	
Vervroegde aflossing	0	
Stand per 31 december 2017	6.348.295	

Kasbeheer

Teneinde de kosten van het geldstromenbeheer te beperken wordt:

- het liquiditeitsgebruik beperkt door de geldstromen op gemeenteniveau op elkaar en de liquiditeitsplanning af te stemmen; hierbij wordt erop toegezien dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat de verplichtingen tijdig kunnen worden nagekomen;
- het betalingsverkeer zoveel mogelijk elektronisch uitgevoerd door één bank; hiervoor wordt gebruik gemaakt van de diensten van de NV Bank Nederlandse Gemeenten.

Saldo- en liquiditeitenbeheer

Voor het saldobehoor en het liquiditeitenbeheer gelden de volgende specifieke richtlijnen:

- de gemeente streeft naar concentratie van de overtollige liquiditeiten binnen één rentecompensatiecircuit bij de bank met de gunstigste condities; met de Bank Nederlandse Gemeenten zijn deze zaken via een raamovereenkomst geregeld;
- indien er een liquiditeitsbehoefte ontstaat kan de gemeente kortlopende middelen aantrekken; hierbij wordt de kasgeldlimiet niet overschreden;
- toegestane instrumenten bij het aantrekken van kortlopende middelen zijn daggeld, kasgeldleningen en kredietlimiet op rekening courant;
- toegestane instrumenten bij het uitzetten van gelden voor een periode korter dan één jaar zijn rekening-courant, daggeld, spaarrekeningen en deposito's; via de genoemde raamovereenkomst wordt het creditsaldo voor onze gemeente beheerd. Binnenkort zal de Wet op het schatkistbankieren in werking treden. Dan wordt ons eventueel creditsaldo dagelijks aan het einde van de dag worden afgeroomd en aan het begin van de volgende dag weer worden teruggestort.

PARAGRAAF E BEDRIJFSVOERING

Deze paragraaf beschrijft de stand van zaken en beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Algemeen

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord 2016 – 2018 – Samen aan de slag! - is aangegeven, dat we een aantrekkelijke en leefbare gemeente willen zijn en blijven. Dit vraagt om actieve en betrokken dorpen en kernen. Als gemeentebestuur zijn we steeds meer ambassadeur van ontwikkelingen en kansen en verbinder van partijen, dan bepaler van wat moet gebeuren. Wij willen gebruik maken van de kracht, kennis en kunde die in de Winsumer samenleving aanwezig is. Door gebruik te maken van het zelf oplossend vermogen van de samenleving ontstaat draagvlak voor oplossingen. We laten los waar dat kan, stimuleren nieuwe ontwikkelingen en belonen initiatieven. Zo willen we in blijven zetten op dorpsbudgetten.

Onze bestuursstijl is erop gericht de inwoners van onze gemeente zoveel mogelijk te betrekken bij het vormgeven van hun eigen leefsituatie. Burgerparticipatie is een normaal onderdeel van beleidsvorming. Tegelijkertijd zien we overheidsparticipatie als een belangrijke faciliterende kracht voor initiatieven vanuit de samenleving.

Het contact met bedrijven en instellingen is vooral gericht op het zoeken naar gemeenschappelijke beelden over gewenste ontwikkelingen. Doelstelling is een aantrekkelijk ondernemingsklimaat en het behouden dan wel scheppen van werkgelegenheid.

Personeel

De personele formatie is als volgt.

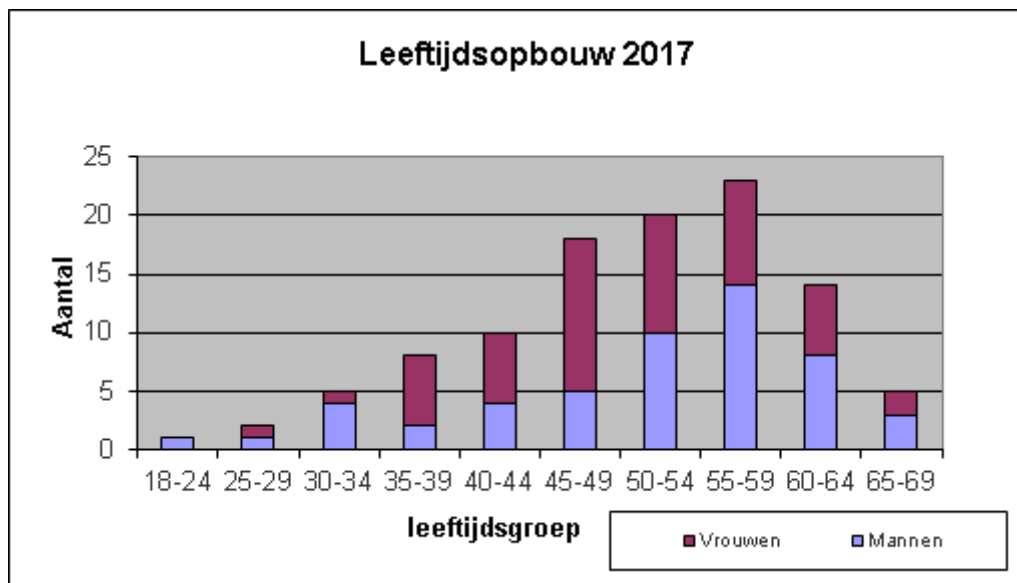
Per 1 januari 2017 bestaat de begrote personele formatie uit 97,68 fte.

De toename bij het werkveld Interne Dienstverlening is het gevolg van het in dienst nemen van de BOA. Daarnaast een aantal kleine mutaties in de diverse werkvelden. De vacature ruimte die is ontstaan bij de BMW samenwerkingen sociale zaken en P&O is ingevuld door Winsum en wordt onderling verrekend volgens afgesproken verdeelsleutels.

Formatie

	Begroot 1-1-2016	Begroot 1-1-2017
Griffie	1,36	1,36
Directie	2,00	2,00
Ambt. Secr OR	0,22	0,22
Team communicatie	2,22	2,22
Werkveld Interne Dienstverlening	17,26	18,24
Werkveld Klantcontacten	11,48	11,13
Werkveld Ontwikkeling & Realisatie	45,46	45,38
BMW samenwerkingen		
- P&O	0,67	2,22
- I&A	2,00	2,00
- Sociale Zaken	11,97	12,91
Totaal	94,64	97,68

Formatieopbouw in leeftijdsgroepen

Informatisering en automatisering

Wat willen we bereiken?

Vanuit de wens de dienstverlening aan de klant verder te professionaliseren speelt informatisering en automatisering een belangrijke rol. Na de samenvoeging van de I&A-organisatieonderdelen in BMW-verband en de vernieuwing van de automatisering beschikken de drie gemeenten over een solide basis om I&A op een adequate wijze uit te kunnen voeren.

Begin 2016 heeft college de adviesnota 'Informatiebeveiliging BMW-gemeenten' vastgesteld. Met de vaststelling en uitvoering van deze adviesnota willen we de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van de informatievoorziening van de gemeente verbeteren. E.e.a. conform de richtlijnen zoals die, op initiatief van de VNG, zijn opgesteld.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij ICT-faciliteiten gaat het om de ondersteuning en optimalisatie van bedrijfsprocessen. Jaarlijks vindt een inventarisatie van projecten en activiteiten plaats voor de BMW gemeenten. Daarnaast wordt ondersteuning verleend aan het sociaal domein en de gemeenschappelijke regeling Participatie Noord Groningen dat we in BMW-verband uitvoeren. De uitkomsten van de inventarisatie wordt meegenomen in de kadernota en de eerstvolgende begroting. Hiermee is het geborgd in het reguliere Planning en Controlproces.

Enkele belangrijke activiteiten en projecten die in BMW-verband in 2017 worden ondersteund zijn:

- Uitvoeren van het informatiebeveiligingsbeleid;
- Uitvoeren van het Informatiebeleidsplan;
- (door)Ontwikkelen van de Administratieve organisatie voor afdeling I&A BMW;
- Uitvoeren van de werkafsprakenovereenkomst (vergelijkbaar met DVO);
- Uitvoeren van vernieuwing ICT-infrastructuur;
- Ondersteuning verlenen aan ontwikkelingen in het sociaal domein;
- Ondersteuning verlenen aan Gemeenschappelijke Regeling Participatie Noord Groningen.

Informatiebeveiligingsplan en informatieplan

Doelstelling	We gaan de betrouwbaarheid van de informatievoorziening waarborgen				
Maatregel	Het treffen van een samenhangend pakket aan maatregelen ter waarborging van de betrouwbaarheid van de informatievoorziening				
Prestatie Indicator	Uitvoeren informatiebeveiligingsplan				
	2016	2017	2018	2019	2020
	Besluitvorming	Uitvoering	Uitvoering	Borging	Borging

Toelichting maatregel

Het informatiebeveiligingsplan is erop gericht om de betrouwbaarheid van de gemeentelijke processen, de gebruikte informatiesystemen en de daarin opgeslagen gegevens te beschermen tegen al dan niet opzettelijk onheil. In het 1e halfjaar 2015 zijn de voorbereidingen gestart voor het opstellen van een informatiebeveiligingsplan. Deze is begin 2016 vastgesteld in alle drie gemeenten en is gestart met de uitvoering.

In het tweede kwartaal 2016 is er een GAP analyse gemaakt t.b.v. de uitvoering van de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten). Hieruit volgt een voorstel met maatregelen. Daarna wordt een projectplan geschreven waarin de vastgestelde beveiligingsmaatregelen worden weggezet in een planning met de daarbij behorende impact op capaciteit en financiën. In de periode 2017/2018 zullen de maatregelen worden geïmplementeerd.

Doelstelling	We gaan onze ICT-middelen op een efficiënte en effectieve manier inzetten				
Maatregel	We gaan concrete afspraken en keuzes maken voor de (door)ontwikkeling van de (bestaande) informatievoorziening				
Prestatie Indicator	Uitvoeren informatiebeleidsplan				
	2016	2017	2018	2019	2020
	Besluitvorming	Uitvoering	Borging		

Toelichting maatregel

In deze lastige tijden is het vooral belangrijk dat de gemeentelijke organisatie efficiënt functioneert, dat er scherper kan worden gestuurd op kosten en dat er maximale transparantie is over de kansen en de risico's. Daarom is het belangrijk om te onderzoeken op welke manier we de informatievoorziening kunnen inzetten om onze doelen te bereiken en wat de gevolgen van deze inzet zijn voor de invulling van de informatievoorziening. Het informatiebeleidsplan is erop gericht om concrete afspraken en keuzes te maken voor de (door)ontwikkeling van de (bestaande) informatievoorziening.

In het 2e halfjaar 2016 is gestart met het opstellen van het informatiebeleidsplan. Vaststelling vindt plaats in 2016 waarna de uitvoering kan plaatsvinden.

Doelstelling	We verbeteren de administratieve organisatie van I&A BMW				
Maatregel	Het opstellen van interne documenten waarin op gestructureerde wijze de processen binnen I&A BMW zijn beschreven en afgebakend				
Prestatie Indicator	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren van werkafsprakenovereenkomst (2017) Gereed hebben van het beschrijven van alle processen (2018) 				
	2016	2017	2018	2019	2020
	Opstellen en vaststellen van werkafsprakenovereenkomst (WAO)	Uitvoeren WAO Beschrijven van	Borging WAO Processen zijn	Borging	Borging

		processen	beschreven		
--	--	-----------	------------	--	--

Toelichting maatregel

Een werkafsprakenovereenkomst (vergelijkbaar met DVO) wordt eind 2016 vastgesteld. In deze overeenkomst worden afspraken vastgelegd tussen I&A BMW en de drie gemeenten over de te leveren dienstverlening.

Een groot deel van de processen worden beschreven bij de uitvoering van het informatiebeveiligingsplan en het informatiebeleidsplan. De overige processen worden eveneens beschreven zodat eind 2018 het proces van op orde hebben van de administratieve organisatie is afgerond. Daarmee wordt tevens voldaan aan de aanbevelingen die de accountant heeft aangegeven in het verslag van bevindingen bij de jaarrekening 2015.

Doelstelling	We bouwen aan een ICT-omgeving die transparanter, flexibeler en veiliger is en tevens meer functionaliteiten biedt				
Maatregel	We vernieuwen en herinrichten de soft- en hardware				
Prestatie Indicator	ICT-omgeving die heringericht is				
	2016	2017	2018	2019	2020
	Inventarisatie	Opstellen plan van aanpak Uitvoeren plan van aanpak			

Toelichting maatregel

Op basis van een aantal uitgangspunten die in 2011 geformuleerd waren, zijn we de afgelopen jaren in onze 'I&A-BMW jas' gegroeid. De uitgangspunten stonden destijds voornamelijk in het teken van flexibiliteit van aansluiten (of afscheid nemen) van deelnemende gemeenten. Hierdoor is een gesegmenteerd en op sommige onderdelen een complex netwerk ontstaan. We lopen tegen de uiterste houdbaarheidsdatum van een aantal hard- en software componenten aan. In sommige gevallen betreft het de technische houdbaarheid en in andere gevallen gaat het om de functionele houdbaarheid.

In 2017 komen er vervangingsbudgetten vrij waarmee de huidige ict-omgeving (gedeeltelijk) wordt vernieuwd. Door verbeterde soft-/hardware, meer kennis en nieuwe inzichten/vergezichten, kan er in 2017 gebouwd worden aan een ict-omgeving die meer schaalbaar, transparanter, flexibeler en veiliger is. Daarnaast willen we meer functionaliteit aan gebruikers bieden. We streven er naar dat de gebruiker plaats/tijd/apparaat-onafhankelijke toegang tot zijn/haar gegevens/applicaties heeft op een zo'n veilig mogelijke manier. Daarnaast willen we de "schotten" die nu tussen gemeenten zijn geplaatst verwijderen om op die manier de samenwerking tussen de gemeenten en collega's onderling te verbeteren. Dit vraagt herinrichting van de bestaande structuur en een strak autorisatiebeheer. Tenslotte denken we door de herinrichting een complexiteitsreductie te behalen waardoor we qua beheerlast beter uitkomen dan nu het geval is.

Communicatie

Wat willen we bereiken?

In ons streven om op een professionele wijze met communicatie om te gaan hebben we een behoorlijke slag gemaakt. De uitdaging waar we nu voor staan is om onze burgers meer bij de ontwikkeling en uitvoering van het beleid te betrekken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Verwezen wordt naar het deelprogramma Communicatie.

Financieel beheer; Administratieve Organisatie en Interne Control (AO/IC)

Wat willen we bereiken?

Een adequaat ingerichte organisatie en controlestelsel waarbij aan de vereisten op het gebied van de AO/IC wordt voldaan. Verder zal aandacht besteed worden aan de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid en uitvoering.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het kader van de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie willen we in 2017 risico- en kwaliteitsmanagement introduceren. Verder wordt het periodiek doelmatigheidsonderzoek uitgevoerd en zal tijdens de reguliere planning en control zoveel mogelijk aandacht aan rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid besteed worden.

Facilitaire dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Een optimale ondersteuning van bestuur en organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

In BMW-verband wordt gewerkt aan de invoering van zaakgericht- en digitaal werken. In 2015 is het zaakstelsel JOIN Zaak & Document aangeschaft. In 2016 is de uitrol - in fasen - van dat stelsel binnen de organisatie gestart. In 2017 worden de overige organisatieonderdelen hierbij betrokken.

Verdeling kosten bedrijfsvoering

Op grond van de gewijzigde BBV voorschriften mogen de kosten van de secretarie en B&O niet meer op basis van een intern uurtarief over de deelprogramma's worden versdeeld. De directe kosten van de secretarie en B&O moeten ten laste komen van de taakvelden. De indirecte kosten komen op deelprogramma 5.4 Overhead, taakveld 0.04. De kosten van de secretarie bestaan uit: personeelskosten, huisvestingskosten, administratiekosten en automatiseringskosten. Voor B&O bestaan de kosten uit: personeelskosten, huisvestingskosten, kosten van tractie, gereedschappen en hulpmiddelen.

Interne processen

a. Resultaten doelmatigheid/doeltreffendheidonderzoeken

Periodiek wordt door het college een doelmatigheidsonderzoek uitgevoerd. De verwachting is dat het geplande onderzoek over 2016 (inkoopproces) zich tevens uitstrekt over 2017.

b. Organisatieontwikkeling

Ten aanzien van de ambtelijke organisatie hebben wij de volgende visie:

'De gemeente Winsum is een organisatie die klant- en omgevingsgericht is, die met de omgeving mee verandert en de communicatie met haar inwoners belangrijk vindt. De gemeente is nuchter in zijn ambities en is daarbij doel- en resultaatgericht. De gemeente Winsum komt haar afspraken na en is goed bereikbaar. De gemeente investeert in haar medewerkers en doet dat in een cultuur die zich kenmerkt door betrokkenheid en de wil om samen te werken. De gemeentelijke organisatie doet dit alles in een passende organisatorische vorm.'

In ons streven om een klantgerichte organisatie te zijn, en daar waar mogelijk ons op dit punt te verbeteren, werken sinds 2014 aan een impuls t.a.v. de doorontwikkeling van onze organisatie. Het klantcontactcentrum heeft een prominente rol en plaats in onze organisatie gekregen. Ook de constatering dat we steeds meer een onderdeel zijn van een netwerksamenleving, vraagt om een flexibele organisatie die deels zelf de taken uitvoert en deels regie voert op de uitvoering. Daarbij past een structuur met zo min mogelijk leidinggevende lagen. De organisatiestructuur is daarom om deze redenen aangepast. Niet alleen de structuur is aangepast. Ook voor de cultuur is aandacht. Alle teams hebben inmiddels met behulp van externe begeleiding de eigen doorontwikkelmogelijkheden in kaart gebracht; en werken aan de implementatie daarvan.

Deze doorontwikkeling vraagt tevens om een impuls op het gebied van OTV. Hiervoor zijn reeds eerder aanvullende middelen vrijgemaakt. Deze middelen worden tevens ingezet om de medewerkers van Winsum goed voor te bereiden op de beoogde/komende herindeling. Ons streven om bewoners actief te betrekken bij de verdere ontwikkeling van de dorpen, vraagt ook meer bewonersgerichtheid van de medewerkers. Ook dat punt betrekken wij bij het OTV-beleid.

Externe processen

Samenwerking

Wat willen we bereiken?

Wij spelen in op veranderende wensen en eisen op sub-regionaal en regionaal niveau. Hierbij werken we samen met de gemeenten De Marne, Bedum en Eemsum. Wat betreft de intergemeentelijke samenwerking zijn onze uitgangspunten de volgende:

- er moeten legitieme redenen zijn om samen te werken (de samenwerking moet meerwaarde hebben);
- de schaal en wijze van samenwerking is afhankelijk van de aard en schaal van de problematiek op dat moment;
- er moet sprake zijn van een samenhangende benadering van een bepaald probleem op één bestuursniveau.

Wat gaan we daarvoor doen?

De BMW-gemeenten worden op I&A-gebied vanuit het gemeentehuis van De Marne bediend. De P&O-ondersteuning aan de BMW-gemeenten vindt plaats vanuit het gemeentehuis van Bedum. De uitvoeringsorganisatie Participatie Noord Groningen (Sociale Zaken en Werk en Ability) van de BMW-gemeenten is gehuisvest in Winsum en Eemsum.

Vraaggerichte dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Bij het bepalen van het aanbod van onze diensten en producten laten wij ons leiden door de vraag van de klant (inwoners, bedrijven en instellingen) en samenwerkingspartners. Zo denken wij van 'buiten' naar 'binnen' bij het bepalen van de gewenste resultaten. Dat noemen wij vraaggerichtheid. Vraaggericht en vraaggestuurd werken komt tot uiting in het beleid en de uitvoering ervan. De raad bepaalt de mate van vraaggerichtheid en vraaggestuurdheid door het vaststellen van de gewenste kwaliteit van dienstverlening in de programma's.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2017 werken we verder aan de doorontwikkeling van het dienstverleningsconcept en het KCC.

Relatie met uitvoering programma's

De bovengenoemde beleidsvoornemens en uitvoeringsmaatregelen hebben een relatie met de deelprogramma's 5.1 Communicatie, 5.2 Publieke dienstverlening, 5.3 openbaar bestuur en 6.2 Financiën

PARAGRAAF F VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding

Verbonden partijen zijn derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en een financiële band heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht.

Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De gemeente Winsum heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en stichtingen.

De verbonden partijen worden hieronder beschreven, waarbij de volgende zaken aan de orde komen:

- de doelstelling van de verbonden partij;
- eventuele te verwachten beleidsveranderingen van de verbonden partij;
- omvang financieel belang;
- deelnemende gemeenten.

Naam	Veiligheidsregio Groningen (VRG)
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: a. brandweezorg; b. geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen; c. rampenbestrijding en crisisbeheersing; d. ambulancezorg en brandweer
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 1.1 Brandweezorg en rampenbestrijding
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door de burgemeester
Financieel belang	De kosten voor de veiligheidsregio Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van de gemeente Winsum bedraagt in 2017: € 784.556
Eigen vermogen	01-01-2017 : € 5.147.000 31-12-2017 : € 4.816.000
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € 23.500.000 31-12-2017 : € 25.500.000
Verwacht financieel resultaat	2017 : € 0
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente belast met de organisatie van de brandweezorg, de rampenbestrijding en de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening.
Ontwikkelingen	
De beleidsbegroting van de VRG is uitgezet met de kosten gerelateerd aan de besluitvorming inzake het huisvestingsdossier. In de beleidsbegroting is rekening gehouden met een hogere uitkering van de BDuR, ten gevolge van de herijking. De verwerking van de effecten van het groot onderhoud op het gemeentefonds voor de verdeelsleutels is volledig opgenomen.	

Naam	Publiek Gezondheid en Zorg Groningen (PG&Z)
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de volgende belangen: a. bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking; b. bevolkingszorg.
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 2.3 Volksgezondheid en 2.5 Maatschappelijke ondersteuning
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder
Financieel belang	De kosten voor PG&Z worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van de gemeente Winsum bestaat in 2017 uit 3 delen: Bijdrage programma Gezondheid € 188.115 Bijdrage JGZ 0-4 jr € 224.557 Bijdrage RIGG € 40.828
Eigen vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Verwacht financieel resultaat	2017 : € 0
Risico's In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de taken op het gebied van publieke gezondheid en de jeugdzorg. De begroting 2017 is in lijn met het budget van 2016 uitgewerkt, waarbij de nullijn niet is gehanteerd. De decentralisatie van de jeugdzorg naar de gemeenten gaat gepaard met een oplopende efficiencytaakstelling van het Rijk van structureel € 450 miljoen (2015: € 120 miljoen, 2016 € 300 miljoen en vanaf 2017 € 450 miljoen). De effecten op de gemeentelijke budgetten zijn echter voor 2016 en 2017 nog hoogst onzeker. Daarnaast gaan er herverdeeleeffecten optreden door de geplande invoering van het objectieve verdeelmodel jeugd. Deze bezuinigingen treffen de uitvoeringsorganisatie RIGG niet rechtstreeks, maar wel de deelnemende gemeenten aan de GR PG&Z en mogelijk de omvang en kwaliteit van de in te kopen voorzieningen.	
Ontwikkelingen <i>Programma Gezondheid</i> In 2017 is het programma gezondheid inhoudelijk niet grootscheeps gewijzigd ten opzichte van 2016. In 2017 zal het voor het programma gezondheid vooral draaien om de implementatie van het bestuurlijk besluit over de koers van publieke gezondheid en taken/positionering GGD. Zodat de regio en de uitvoeringsorganisatie gereed zijn voor 2018. Het besluit over koers publieke gezondheid en toekomst GGD zal naar verwachting eind 2016 door de gemeenteraden en het algemeen bestuur worden genomen. In afwachting daarvan zal GGD in 2017 de belangrijkste inhoudelijke ontwikkelingen per vakgebied vanzelfsprekend volgen en uitvoering geven. <i>Programma RIGG</i> De gemeenten zijn in 2015 verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van de Jeugdhulp. De	

inkoop en monitoring voor dat jaar waren vooral gericht op de zorgcontinuïteit en het verkennen van de verschillende aspecten van deze nieuwe taak. Met die kennis is eind 2015 de zorg voor de jaren 2016 en 17 aanbesteed, met vertrouwde en nieuwe producten, met nieuwe relaties met en tussen de Jeugdhulpaanbieders en met meer mogelijkheden voor gemeenten om eigen keuzes te maken.

Vanaf 2016 is de gewenste transformatie van de Jeugdhulp meer ingebed in de ingekochte producten. De monitoring zal in dat jaar – naast het uitvoeren van het reguliere contractmanagement – meer gefocust zijn op het op een hoger peil brengen van het functioneren van de basisteams c.q. de toegang en het gebruik en de werking van de (nieuw) ingekochte zorg.

2017 is het voorlopige eindstation van de transformatie van de Jeugdhulp. In dat jaar zullen de gemeenten en zorgaanbieders de punt op de i moeten zetten en de eventuele vervolgstappen formuleren. Op dit moment is de rol en de positie van de RIGG in de jaren 2018 en verder nog niet bepaald en dat maakt dat haar bijdrage bij de inkoop in 2017 van de jeugdhulp voor 2018 op dit moment niet volledig te beschrijven is.

Naam	Omgevingsdienst Groningen (ODG)
Vestigingsplaats	Veendam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De omgevingsdienst verzorgt de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu, bouwen en wonen in opdracht van Groninger gemeenten en de provincie Groningen.
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 1.5 Milieu
Deelnemende partijen	Alle gemeenten en de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder.
Financieel belang	De kosten voor de Omgevingsdienst Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten en de provincie Groningen. De bijdrage van de gemeente Winsum bedraagt: € 69.617
Eigen vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Verwacht financieel resultaat	2017 : € 0
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de VTH-taken.
Ontwikkelingen Evaluatieonderzoek OGD en verbeterplan In het voorjaar van 2016 is het Evaluatieonderzoek Omgevingsdienst Groningen uitgevoerd. Uit de evaluatie blijkt dat de ontwikkeling achterblijft bij het beeld zoals opgetekend in de landelijke evaluatie van het vernieuwde VTH stelsel. De basis is nog niet op orde. Een pas op de plaats is noodzakelijk om van daaruit vervolgstappen te nemen en het vertrouwen te herstellen. Dit ook met het oog op de nieuwe Omgevingswet. Er is een Verbeterplan opgesteld. Het Verbeterplan heeft financiële consequenties. De lumpsumfinanciering blijft voor 2016 t/m 2018 in stand (systematiek van een Producten- en Dienstencatalogus (PDC) is uitgesteld naar 2019). Daarnaast is de efficiencykorting opgeheven voor 2016 (-10%) en 2017/2018 gehalveerd naar - 5% (was -10%). Met de vrijgekomen middelen kan de Omgevingsdienst haar basis op orde	

brengen en gaat functioneren als een efficiënte, kwalitatieve en betrouwbare dienst.

Nieuwe omgevingswet (maakt omgevingsrecht eenvoudiger)

Het omgevingsrecht bestaat uit tientallen wetten en honderden regelingen voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Zij hebben allemaal hun eigen uitgangspunten, werkwijzen en eisen. De wetgeving is daardoor te ingewikkeld geworden voor de mensen die ermee werken. Daardoor duurt het bijvoorbeeld langer voordat een project kan starten.

Het kabinet maakt het omgevingsrecht makkelijker en voegt alle regelingen samen in één nieuwe omgevingswet.

Uitgangspunten Omgevingswet

Met de Omgevingswet wil het kabinet beter aansluiten op:

- de samenhang tussen verschillende plannen en activiteiten voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur;
- duurzame ontwikkelingen, zoals windmolenparken aanleggen;
- de verschillen tussen regio's. Gemeenten, provincies en waterschappen krijgen meer ruimte om op omgevingsgebied hun eigen beleid te voeren. Regio's kunnen dankzij de Omgevingswet beter aansluiten bij hun eigen behoeften en doelstellingen.

De Omgevingswet sluit ook beter aan bij Europese regels. Voor de Omgevingswet zal 2016 het jaar van de verdieping en verbreding worden, 2017 het jaar van de voorbereiding en 2018 het jaar van de realisatie en verankering.

Naam	Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen
Vestigingsplaats	Usquert
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De gemeenschappelijke regeling behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van het op een doelmatige en milieu hygiënische verantwoorde wijze verwijderen van afvalstoffen.
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 1.5 Milieu
Deelnemende partijen	Gemeente Winsum, De Marne, Eemsum, en Loppersum
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur (raadslid en wethouder) en in het Dagelijks Bestuur (wethouder).
Financieel belang	De kosten (exploitatie tekort) voor vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van de gemeente Winsum bedraagt: € 51.704
Eigen vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Verwacht financieel resultaat	2017 : € 0
Risico's Het uiteindelijk tekort wordt gedragen door de deelnemende gemeenten. In de gemeenschappelijke regeling is de verdeling van de baten en lasten van de deelnemende gemeenten geregeld. In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.	

Ontwikkelingen
Het jaar 2017 staat in het teken van de eindafrekening van het stortlichaam die eind 2017 moet zijn afgerond. De verwachting is dat in de loop van 2016 opdracht gegeven kan worden voor uitvoering van de werkzaamheden.

Naam	Participatie Noord Groningen (PNG)
Vestigingsplaats	Uithuizen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	<p>1. Het openbaar lichaam heeft als belang te zorgen voor een kwalitatief hoogwaardige gezamenlijke uitvoering van de aan deelnemers opgedragen taken in de wetten en daarvan afgeleide regelingen op het gebied van werk en inkomen.</p> <p>2. Het openbaar lichaam zorgt in dat verband voor een zodanig effectieve en efficiënte uitvoeringsorganisatie, dat de periodiek met de deelnemers gemaakte beleidsmatige en prestatieafspraken gerealiseerd kunnen worden.</p> <p>3. Naast de behartiging van de hiervoor bedoelde belangen kan de uitvoeringsorganisatie gemeente specifieke taken met betrekking tot het sociaal domein uitvoeren. Dit kan worden vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst tussen de uitvoeringsorganisatie en de betreffende deelnemer(s).</p>
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 2.4 Sociale Zaken en Werk
Deelnemende partijen	Gemeente Winsum, Bedum, Eemsum en De Marne
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur (2 wethouders) en in het Dagelijks Bestuur (wethouder).
Financieel belang	De kosten worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De vaste bijdrage en de bijdrage in het verlies worden verdeeld o.b.v. het aandeel wsw-ers. De uitvoeringskosten o.b.v. het aandeel in het aantal uitkeringsgerechtigden. Voor Winsum gaat dit in 2017 om een vaste bijdrage van € 47.725, een bijdrage in het tekort € 68.544 en bijdrage voor de uitvoeringskosten € 640.338, totaal € 756.607
Eigen vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Verwacht financieel resultaat	2017 : € -212.000
<p>Risico's</p> <ol style="list-style-type: none"> De gemeenten zijn gezamenlijk aansprakelijk voor eventuele tekorten bij PNG. De begroting 2017 is een startbegroting. Het is een integratie van een begroting van Ability en van Sociale Zaken en Werk Hoogeland (inclusief Werkplein). Een volledige integrale begroting is nog niet mogelijk omdat: <ul style="list-style-type: none"> op het moment van opstellen er nog geen sprake is van een volledig geïntegreerde bedrijfsvoering; de ondersteuning door de gemeenten van Plofack-taken¹ voor PNG nader wordt ingevuld en nog geen financiële vertaling van de gemeenten naar de uitvoering kennen; het vraagstuk van BTW en VPB nog niet kan worden beantwoord en derhalve financieel vertaald. Dat geldt ook voor de financiële effecten daarvan voor de gemeenten. Naar verwachting leidt dit tot de noodzaak om in de eerste helft van 2017 met een gewijzigde begroting 2017 te komen. De gemeenten zijn ook aansprakelijk voor de risico's. Deze risico's zijn opgenomen in de 	

begroting 2017 van PNG en zijn ook onderdeel van het weerstandsvermogen van de gemeente. In de risicoparagraaf is het totale risico PNG opgenomen.

Ontwikkelingen

Beleidsmatige ontwikkeling

De beleidsmatige ontwikkelingen zijn aangegeven in dit programma als doelstellingen, maatregelen en prestatie-indicatoren.

Ontwikkeling bedrijfsvoering

PNG streeft naar een zo goed en efficiënt mogelijke bedrijfsvoering. In 2016 is een aantal werkgroepen van medewerkers uit gemeenten en PNG bezig met het "neerzetten" van de verschillende onderdelen van bedrijfsvoering. De gemeenten hebben in het organisatorisch kader meegegeven dat PNG zoveel mogelijk gebruik moet maken van de Plofach-dienstverlening van de gemeenten zelf. De uitkomsten van de werkgroepen is nog niet bekend.

Naam	Bank Nederlandse Gemeenten
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 6.1 Financiën
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van het rijk, provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Aantal aandelen: 10.140 Percentage van totaal aantal: 0,0182% Nominale waarde één aandeel: € 1,78 Omvang deelneming: € 18.049
Eigen vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Verwacht financieel resultaat	2017 : € nb
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	

Naam	Waterbedrijf Groningen
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Het uitoefenen van een publiek waterbedrijf
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Groninger gemeenten en de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouders in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Waterbedrijf Groningen.
Financieel belang	Aantal aandelen: Percentage van totaal aantal:

	Nominale waarde één aandeel: € Omvang deelneming: € 1.815
Eigen vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Verwacht financieel resultaat	2017 : nb€
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	

Naam	Enexis BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Distribueren en transporteren van energie, exploiteren transportnetten energie, uitvoeren Elektriciteitswet 1988 en Gaswet.
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis.
Financieel belang	Aantal aandelen: 142.116 Percentage van totaal aantal: 0,094945% Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: €
Eigen vermogen	01-01-2017 : € 0 31-12-2017 : € 15.000 (N)
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € 362.300.000 31-12-2017 : € 362.300.000
Verwacht financieel resultaat	2017 : € 15.000 (N)
Risico's	De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet-tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	Op dit moment resteert alleen nog de lening van de 4 ^e tranche. De 4 ^e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4 ^e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen.

Naam	CBL Vennootschap BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Vennootschap voortgekomen uit de splitsing en verkoop van Essent. Deze vennootschap vertegenwoordigt de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies

Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	Aantal aandelen: 1.889 Percentage van totaal aantal: Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: €
Eigen vermogen	01-01-2017 : € 1.000.000 31-12-2017 : € 0
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € 150.000 31-12-2017 : € 165.000
Verwacht financieel resultaat	2017 : € 15.000 (N)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	Op dit moment wordt nog een bedrag van 1 mln aangehouden voor eventuele nakomende advies- en afwikkelingskosten. Verwachting is dat dit bedrag medio 2017 nog grotendeels vrij zal kunnen vallen en uitgekeerd kan worden aan de aandeelhouders.

Naam	Verkoop Vennootschap BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de Verkopende Aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringengegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de Verkopende Aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	Aantal aandelen: 1.899 Percentage van totaal aantal: Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: €
Eigen vermogen	01-01-2017 : € 1.200.000 31-12-2017 : € 1.100.000
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € 20.000 31-12-2017 : € 20.000
Verwacht financieel resultaat	2017 : € 50.000 (N)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	De vennootschap zal pas in 2019 kunnen worden geliquideerd omdat zij partij is bij een aantal andere juridische overeenkomsten die bij verkoop van Essent aan RWE zijn afgesloten.

Naam	CSV Amsterdam BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Namens de Verkopende Aandeelhouders eventuele

	schadeclaim procedures voeren
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	Aantal aandelen: 1.899 Percentage van totaal aantal: Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: €
Eigen vermogen	01-01-2017 : € 92.000 (N) 31-12-2017 : € 167.000 (N)
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € 150.000 (N) 31-12-2017 : € 225.000 (N)
Verwacht financieel resultaat	2017 : € 75.000 (N)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven nominale aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld.

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Hierin is het 50% belang van Essent in EZP tijdelijk ondergebracht
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis.
Financieel belang	Aantal aandelen: 142.116 Percentage van totaal aantal: Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: €
Eigen vermogen	01-01-2017 : € 1.600.000 31-12-2017 : € 1.600.000
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € 118.000 31-12-2017 : € 118.000
Verwacht financieel resultaat	2017 : € 15.000 (N)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven nominale aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	De vennootschap zal pas in 2019 kunnen worden geliquideerd omdat zij partij is bij een aantal andere juridische overeenkomsten die bij verkoop van Essent/EPZ aan RWE zijn afgesloten.

Naam	Stichting Beheer Oikocredit Nederland Fonds
Vestigingsplaats	Utrecht
Rechtsvorm	Stichting
Doelstelling en openbaar belang	Verstrekken van microkrediet in ontwikkelingslanden
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	Particulieren en bedrijven
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	Aantal aandelen: 12 Percentage van totaal aantal: Nominale waarde één aandeel: € 200 Omvang deelneming: €
Eigen vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Vreemd vermogen	01-01-2017 : € nb 31-12-2017 : € nb
Verwacht financieel resultaat	2017 : € nb
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	

PARAGRAAF G GRONDBELEID

Inleiding

In deze begrotingsparagraaf zijn de inhoud, de koers en de voornemens van het gemeentebestuur aangaande het grondbeleid verwoord.

Onderstaande paragraaf omschrijft de kaders en de reikwijdte van een adequaat grondbeleid in onze gemeente en geeft inzicht in de verwachtingen voor de korte termijn wat betreft risico's en voortgang van de uitgifte van bouwgrond.

Ook gaan we kort in op het instrumentarium voor grondbeleid in Winsum, anticiperend op de uitvoering van de onlangs gepresenteerde visies op de ruimtelijke structuur, economische zaken, het wonen, sport en de infrastructuur in de gemeente.

Bovenstaande leidt aan het slot van de paragraaf tot conclusies omtrent de aanvaardbaarheid van risico's versus beschikbare financiële middelen en het in te zetten controle-instrumentarium.

Definitie grondbeleid en grondexploitatie

Het gemeentelijk grondbeleid betreft de voorgenomen wijze van acteren door de gemeente op de grondmarkt en de wijze van uitvoeren of doen uitvoeren van grondexploitaties ter ondersteuning van ruimtelijke voornemens, ontwikkelingen en/of activiteiten in de breedste zin van het woord.

De Raad is bevoegd grondexploitaties vast te stellen.

De volgende activiteiten vallen onder de term grondexploitatie: gronden verwerven en beheren, gronden bouw- en woonrijp maken en gronden verkopen t.b.v. bouw van opstallen door derden. Daarnaast alle activiteiten die hiervoor nodig zijn zoals onderzoek, externe en interne planbegeleiding en organisatie, eventuele sloopwerkzaamheden, saneringen enzovoort.

De bouw van de opstallen zelf en de eventuele verkoop van deze opstallen vallen buiten het kader van de grondexploitatie en liggen bij de kopers van de bouwrijpe grond (de opstalontwikkelaars of particuliere kavelkopers).

Kader grondbeleid

Bij de keuzes voor het gemeentelijk grondbeleid en de uitvoering hiervan gelden de volgende kaders:

- Wetgeving BBV: Op grond van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient de paragraaf grondbeleid tenminste het volgende te bevatten:
 - Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
 - Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
 - Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
 - Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
 - De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.
- Wet ruimtelijke ordening onderdeel "grondexploitatiwet": Bij kostenverhaal op particuliere ontwikkelaars geldt zowel het privaatrechtelijke kader (bij het sluiten van vrijwillige overeenkomsten) als het publiekrechtelijke kader (bij het opstellen van een zogenaamd exploitatieplan waarmee kosten dwingend kunnen worden verhaald).
- Administratieve organisatie grondbeleid gemeente Winsum: De beschrijving van de administratieve organisatie voor het grondbeleid is opgesteld.

De commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kritisch onder de loep genomen. De reden hiervoor is een aantal ontwikkelingen op het gebied van grondexploitaties waaronder de gewijzigde wet op de vennootschapsbelasting. De aanpassingen in de regelgeving zijn inmiddels verwerkt in de grondexploitatie van Munster en bij de jaarrekening 2015 heeft uw raad besloten over de consequenties.

In het onderstaande wordt eerst in beschrijvende zin ingegaan op mogelijke keuzes in het grondbeleid. Daarna worden de verschillende elementen uit het besluit begroten en verantwoordend toegelicht.

Keuzemogelijkheden grondbeleid

De gemeente kan in algemene zin kiezen uit de volgende hoofdvormen van grondbeleid, ter ondersteuning van het bereiken van haar ruimtelijke doelen:

Actief grondbeleid: de gemeente verwerft zelf grond, ontwikkelt deze en verkoopt de bouwrijpe grond. De gemeente voert hierbij de grondexploitatie en loopt hierbij het volledige grondexploitatie-risico, maar heeft ook de volledige regie en zeggenschap. Dit is aan de orde in Munster (voorheen Winsum Oost) en bij het Boogplein. Ook voor de locatie van de voormalige school De Klief in Ezinge, waar de gemeente al grondeigenaar is, is dit tot op heden het voornemen.

Faciliterend grondbeleid: de gemeente stelt de kaders voor ontwikkelingen door derden. De gemeente loopt hierbij geen of weinig grondexploitatie-risico, maar heeft minder regie en zeggenschap. Eventuele (beperkte)kostenposten voor de gemeente worden verhaald op de initiatiefnemer. In onze gemeente zijn dit (augustus 2016) de volgende plannen:

- Oosterhuizen Baflo;
- De voorgenomen ontwikkeling van woningen op Lombok door projectontwikkelaar Credo;
- De voorgenomen ontwikkeling van woningen aan de Onderdendamsterweg door Brummelhuis;
- De nieuwbouw van de 12 Hoven;
- De voorgenomen bouw van een aantal appartementen aan de Kerkstraat in Winsum.

Ook in geval van herstructurering is er sprake van faciliterend grondbeleid. Vanwege het behalen van volkshuisvestelijke doelstellingen en afhankelijk van afspraken met de initiatiefnemer, in ons geval veelal Wierden en Borgen, is er sprake van een financiële bijdrage van de gemeente aan de ontwikkeling. In onze gemeente betreft dit op dit moment het plan Baflo Wilhelminalaan/Gebroeders Gootjesstraat.

Publiek-private samenwerking (PPS): de gemeente werkt samen in een vorm die tussen actief en faciliterend grondbeleid valt of meer naar één van beide vormen neigt. De risico's, winsten en verliezen, regie en zeggenschap worden bij deze vorm gedeeld tussen markt en gemeente. Dit is in onze gemeente het plan Sauwerd de Groenlanden zuid.

Na het opstellen van de lopende beleidsactualisaties en de verwerking hiervan in de paragraaf grondbeleid, wordt voor de afzonderlijke achterliggende documenten beoordeeld welke voor actualisatie in aanmerking komen.

Het grondbeleid en ruimtelijke ontwikkeling

Als gezegd is het zaak de uitvoering van beleidsvoornemens op diverse terreinen ter hand te nemen. Met de structuurvisie als paraplu en de sectorale beleidsstukken als uitwerking. Zo geeft de woonvisie input voor de concretisering van het sociale programma voor woningbouw. Onder meer in de structuurvisie en de woonvisie worden voorstellen gedaan over de inzet van instrumenten waarmee sociale woningbouw ook in de toekomst kan worden bevorderd. De structuurvisie strekt zich uit van abstracte ambities op de zeer lange termijn tot concreet realiseerbare doelen op korte termijn. Bedoeling van de visie is om tegelijkertijd richting (toetssteen) en vrijheid (inspiratiebron) te geven. De uitvoeringsparagraaf is daarom flexibel en op hoofdlijnen, maar dient ook als basis voor grondbeleid, kostenverhaal en ander grondexploitatie-instrumentarium.

De exploitaties van bestaande plannen zijn verderop in deze paragraaf geactualiseerd.

De uitvoering van het grondbeleid in 2017 en verder

Wij streven een gedifferentieerd grondbeleid na en houden hierbij gezien de huidige markt het voorzichtigheidsprincipe hoog in het vaandel. Waar mogelijk en passend binnen een acceptabel risicoprofiel én passend in een gedegen grondexploitatie-opzet willen wij ook dit jaar ingaan op grondaanbiedingen in Winsum Oost (actief grondbeleid).

Gezien de marktsituatie en de regionale woningbouwafspraken verwachten wij op de korte termijn geen nieuwe grondaankopen voor uitbreidingsplannen, afgezien van Munster.

Binnendorps is beperkte aankoop ten behoeve van infrastructurele wensen of het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit niet bij voorbaat uit te sluiten.

Daarnaast willen wij ook private initiatieven faciliteren wanneer deze passen binnen het ruimtelijke beleid, de beschikbare nieuwbouwruiimte en de ambtelijke capaciteit. (Faciliterend grondbeleid). Indien zich nieuwe initiatieven voordoen willen wij deze benaderen in het licht van het bovenomschreven beleid.

Prognose lopende exploitaties voor 2017 en verder

Wat willen we doen en bereiken t.a.v. onze grondexploitaties in 2017?

Algemeen

In de woningen tekent zich duidelijk een kentering af en blijken kopers minder terughoudend te zijn. In de gemeentelijke grondexploitaties houden we nog steeds rekening met de verminderde afzetmogelijkheden van de afgelopen jaren. De regionale woningbouwafspraken worden jaarlijks geactualiseerd en bijgesteld aan de marktontwikkeling. Deze afspraken zijn leidend in de planvorming en –uitvoering.

Het betreft voornamelijk het plan in Winsum Oost en dit plan is dan ook flexibel opgezet.

De gemeente Winsum kent na het besluit van de gemeenteraad tot afsluiting van de grondexploitaties Boogplein en Sauwerd Groenlanden-Zuid nog één grondexploitatie die in exploitatie is genomen (Munster) en één grondexploitatie welke nog niet in exploitatie is genomen (Boogplein). De grondexploitatie-opzetten worden integraal opnieuw doorgerekend elk jaar bij de jaarafsluiting. De werkelijk gemaakte kosten en opbrengsten van het voorgaande jaar worden dan verwerkt. Daarnaast wordt bij de begroting met name naar de toekomst gekeken. De belangrijke ontwikkelingen welke invloed hebben op het resultaat zijn doorgerekend en hieronder toegelicht.

1. Munster

Voor de toekomstige woningbouw in Munster hebben wij de ambitie de gronden zelf te verwerven, te ontwikkelen en te verkopen aan particuliere bouwers of aan projectontwikkelaars. Deze ontwikkeling wordt in meerdere stedenbouwkundig afgeronde eenheden gedaan, om zo door een gefaseerde aanpak te kunnen bepalen in hoeverre een volgende fase binnen het totaal kan worden opgepakt.

Het geraamde resultaat bedraagt ± € 26.000 op contante waarde per 1-1-2016.

Gefaseerde aanpak

Om flexibel in te kunnen spelen op woningmarkt- en behoefteontwikkelingen, streven wij per deelplan naar:

- gedegen marktonderzoek dat in het stedenbouwkundig plan voor de eerste deellocatie richting geeft aan de uitwerking. Uit dit onderzoek moet tevens het aantal belangstellenden en mogelijke kopers blijken. Deze informatie beïnvloedt de omvang van het eerste deelplan.
- een flexibel stedenbouwkundig plan, op te stellen in overleg met interne en externe betrokkenen en expertise, zoals makelaars, mogelijke bewoners, Wierden & Borgen enz.
- de grondexploitatie te actualiseren en door te rekenen op dit stedenbouwkundig plan met een detaillering op het eerste deelplan.
- binnen het stedenbouwkundig plan en de grondexploitatie de mogelijkheid inbouwen het bouwrijp maken te vertragen of te versnellen in antwoord op de ontwikkelingen in de markt.

2. Boogplein

De gemeenteraad heeft besloten tot afsluiting van de grondexploitatie Boogplein en momenteel wordt gewerkt aan de voorbereiding van een nieuwe grondexploitatie voor Boogplein om vervolgens de verbetering van de winkelstructuur en de verbreding van het woningaanbod daadwerkelijk ter hand te nemen. Over de nieuwe exploitatie adviseren wij u afzonderlijk.

Overige grondeigendommen

De gemeente heeft gronden in eigendom. Deze worden veelal verhuurd of verpacht ten behoeve van (agrarisch) gebruik of als volkstuin. Overhoekjes gemeentelijk groen worden verkocht aan aanpalende eigenaren. Dit vindt plaats conform het beleid dat hiervoor in 2006 is vastgesteld. Het betreft tevens gronden die de gemeente in het verleden verworven heeft ten behoeve van de realisatie van beleidsdoelstellingen in de (verre) toekomst.

Daarbij gaat het globaal om de volgende gronden:

- 2,25 ha ten noorden van de wethouder Kruijerlaan in Adorp (€ 3.570 rente/jr.)
- 4,6 ha Winsum-West ten westen van de sportvelden in Winsum (€ 7.204 rente/jr.)
- 1,25 ha ten noorden van de Maarhuizerweg in Baflo (€ -, - rente);
- 0,43 ha ten noorden van de begraafplaats in Baflo (€ 552,50 rente/jr.);
- 5,5 ha ten westen van het trainingsveld van cvv Viboa aan de Schouwerzijlsterweg in Winsum (€ 17.316 rente/jr.)

Deze gronden zijn destijds tegen reële grondprijzen verworven en zonder dat er een exploitatie onder gelegd is. Dit leidt tot de conclusie dat het bezit van deze gronden geen grote risico's kent en de boekwaarde niet aangepast behoeft te worden.

Fondsen en reserves

Vanuit de diverse vormen van grondexploitatie genereert de gemeente fondsen en/of reserves. In Winsum betreft dit de reserves herstructurering (€ 2,50/m²), bovenwijkse voorzieningen (€ 5/m²), regiovisie (€ 2,50/m²) en bij projectmatige nieuwbouw dubo (€ 5,00/m²; terug te verdienen door ontwikkelende partij als extra voorzieningen worden getroffen). Genoemde bedragen worden niet alleen in rekening gebracht indien de gemeente grond verkoopt, maar ook bij planologische medewerking aan initiatieven voor particuliere nieuwbouw op eigen grond. Dit gebeurt op basis van anterieure overeenkomsten.

Voor het opvangen van eventueel te nemen verliezen in de grondexploitatie is de reserve grondexploitatie van belang. In de nota reserves en voorzieningen is bepaald of de hoogte hiervan voldoende is om voorziene risico's en afdrachten te dekken. Dit is het geval. De reserve grondexploitatie heeft in de nota reserves en voorzieningen een saldo per 31-12-2016 van circa € 543.000.

Risico's

Met diverse beheersmaatregelen zijn de risico's van grondexploitaties aangepakt. Bij de hercalculatie van grondexploitaties bij de jaarrekening en de begroting wordt stil gestaan bij de risico's. Dan wordt ook gekeken naar de actuele ontwikkelingen en de mogelijke effecten hiervan op de risico's voor Munster. In het licht van de actuele ontwikkelen worden dan de reeds getroffen beheersmaatregelen beoordeeld. We beoordelen of de beheersmaatregelen nog steeds in voldoende mate de risico's opvangen. Indien nodig worden voorstellen gedaan voor eventuele aanvullende beheersmaatregelen.

Als belangrijke risico's bij de gemeentelijke grondexploitatie kunnen ook voor 2017 genoemd worden:

- een woningmarkt met lage afzet van kavels en stagnerende of dalende grondprijzen
- stijgende inflatie en renteparameters,
- planschadekosten,
- vertraging of stagnatie in procedures.

Voor Munster zijn de risico's beperkt door uit te gaan van een organische en gefaseerde ontwikkeling en tevens door zeer voorzichtige uitgangspunten. Zo is bijvoorbeeld bij het

vaststellen van de grondexploitatie in 2011 reeds uitgegaan van een verlaagde grondprijs als reactie op ook toen al veranderde marktomstandigheden. Bij het eventueel werkelijkheid worden van slechtweer-scenario's kan na inzet van het positieve saldo van de exploitatie zelf vervolgens tot inzet van de ruimte in de posten onvoorzien overgaan worden. Vervolgens tot het schrappen in de geplande voedingen aan reserves die ten laste van de exploitatie zijn geraamd. Tenslotte resteert de Reserve Grondexploitatie als weerstandsvermogen voor het afdekken van risico's. In het hoofdstuk over weerstandsvermogen in deze begroting is tot slot een bedrag genoemd teneinde zeer grote onverwachte tegenvallers op te vangen (1 tot 2 miljoen).

PARAGRAAF H INTERBESTUURLIJK TOEZICHT

Wettelijk kader

Het college verantwoordt zich aan de raad op grond van artikel 169 van de Gemeentewet en aan de toezichthouder op grond van artikel 124 van de Gemeentewet. De toezichthouder kan de verantwoordelijk minister zijn of gedeputeerde staten (hierna: GS).

Verantwoording en toezicht vindt plaats op basis van toezichtinformatie. De informatie is beschikbaar gesteld op de site www.winsum.nl, onder Politiek & Organisatie, Toezichtinformatie. GS willen dat wij ons tweemaal per jaar verantwoorden in de paragraaf interbestuurlijk toezicht: éénmaal in het verslag bij de jaarrekening en éénmaal in de begroting.

Reactie toezichthouder op verantwoording in het verslag bij de jaarrekening 2015

In onderstaand schema geven wij aan wat ons eigen oordeel is en wat het oordeel van GS is.

Domein	Jaarrekening 2015	
	Oordeel B&W	Oordeel GS
Archiefwet	Matig	Matig
Financiën	Goed	
Huisvestingswet	Goed	Goed
Monumenten en archeologie	Goed	Goed
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	Goed	Goed
Wet ruimtelijke ordening	Goed	Goed
Bestuursrechtelijke handhaving RO	Goed	Goed

De beoordeling van GS hebben wij geplaatst bij de toezichtinformatie op de website.

Niet voor alle domeinen verantwoording in de begroting

Verantwoording vindt tweemaal per jaar plaats op basis van toezichtinformatie. De eerste verantwoording heeft, zoals hiervoor genoemd, al plaatsgevonden in het verslag bij de jaarrekening. Voor een aantal domeinen geldt dat er sindsdien geen nieuwe toezichtinformatie is. Dan leggen wij niet nogmaals verantwoording af; dat is al in het verslag bij de jaarrekening gedaan.

Hieronder volgt een overzicht van die domeinen. Daarbij geven wij aan of de eerdere verantwoording gevolgen heeft voor de begroting 2017. Voor zover het resultaat van de verantwoording matig of slecht was, geven wij ook aan hoe wij verbeteringen aanbrengen.

Domein waarvoor geen nieuwe toezichtinformatie is ¹	Resultaat IBT 2016-I	Gevolgen begroting 2017?	Verbeteringen?
Archiefwet (GS)	Matig	Nee	Er is een verbeterplan opgesteld.
Monumenten en archeologie (GS)	Goed	Nee	Nvt
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (GS)	Goed	Nee	Nvt
Wet ruimtelijke ordening (GS)	Goed	Nee	Nvt

Samenvatting verantwoording bij de begroting 2017

Domein	Toezi chthouder	Resultaat IBT 2015
Financiën	GS	Goed
Huisvestingswet	GS	Matig
Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen	Minister	Voldaan aan kwaliteitseisen

Verantwoording domeinen waar GS toezichthouder zijn

1. Financiën

Toe zichtinformatie

De toezichtinformatie bestaat uit de begroting 2016.

Financiën valt niet onder de werking van de Wet revitalisering generiek toezicht, maar GS oefenen het toezicht wel in de geest van die wet uit. In twee fasen wordt de begroting beoordeeld.

Verantwoording

De begroting 2016 laat zien dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Uit de meerjarenraming blijkt dat aannemelijk is dat dit evenwicht wordt gecontinueerd. Voor zover bekend is er geen sprake van bestuurlijke relevante onderwerpen die de financiële positie substantieel nadelig beïnvloeden.

Op basis van bovenstaande gegevens komen wij tot de conclusie dat wij de taak op het gebied van financiën **goed** uitvoeren. Wij staan dan ook onder repressief toezicht.

2. Huisvestingswet

Toe zichtinformatie

De toezichtinformatie bestaat uit het verslag over de periode 2016-I (de periode van 1 januari tot en met 30 juni 2016).

Op grond van artikel 60b van de Huisvestingswet krijgen wij halfjaarlijks een taakstelling om

¹ Volgens de toetscriteria moeten de uitvoeringsprogramma's 2017 voor Wabo en Wro bij de begroting worden aangeboden. Dit is zoals wij in de vorige IBT-paragraaf aangaven, qua tijdstip geen wettelijke verplichting en kan naar ons oordeel dan ook niet tot een matig oordeel leiden.

verblijfsgerechtigden te huisvesten. Na afloop van elke periode doen wij verslag over de realisatie van de taak.

Verantwoording

Periode	Taakstelling	Gehuisvest	Voorsprong	Resultaat
2016-I	17	13	0	-4

De taakstelling voor 2016-1 is wel/niet gerealiseerd. Wij komen tot de conclusie dat wij deze taak **matig** hebben uitgevoerd. Op 1 juli 2016 is er sprake van een achterstand op de taakstelling.

Voordat GS in de plaats treden, is er een extra termijn geboden tot 1 januari 2017 om de taakstelling alsnog te realiseren.

Verantwoording domeinen waar het rijk toezichthouder is

3. Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen (Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid).

Toezichtinformatie

De toezichtinformatie bestaat uit het jaarverslag kinderopvang 2015.

De overheid stelt kwaliteitseisen aan kindercentra. Het college registreert kindercentra en is verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving op de geleverde kwaliteit. De GGD inspecteert in opdracht van het college en beoordeelt of kindercentra aan de eisen voldoen. Indien nodig adviseert de GGD het college om maatregelen te nemen.

De VNG en het Rijk hebben afgesproken dat met ingang van de verslagperiode 2013 de gemeenten de toezichtinformatie op www.waarstaatjegemeente.nl plaatsen overeenkomstig een door het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) ontwikkelt model. Daarnaast hebben wij het jaarverslag en de toelichting daarop op de site van de gemeente Winsum geplaatst.

Verantwoording

Toezicht

We hebben zeven aanvragen ontvangen en daarvan zijn zes tijdig afgehandeld. Voor de niet tijdig afgehandelde aanvraag is in overleg met de houder het inspecteren uitgesteld in verband met de planning rondom verbouwing/verhuizing. Per abuis is de beslistermijn niet formeel opgeschort.

Alle inspecties voor nieuwe gastouders zijn uitgevoerd. Ook zijn er voldoende inspecties uitgevoerd onder de bestaande VGO-locaties. In de gemeente Winsum hebben we 15 locaties die allemaal zijn geïnspecteerd. Eén van de locaties betreft een gecombineerde KDV met één BSO kindplaats. Deze locatie staat als KDV en BSO geregistreerd. De locatie staat dus twee keer genoteerd, maar er wordt één inspectierapport geschreven. Daarom zijn er in theorie 16 locaties en omdat er 15 inspectierapporten zijn, lijkt het alsof een locatie niet geïnspecteerd is. In de praktijk zijn dus wel alle locaties geïnspecteerd.

Handhaving

Op alle locaties waar overtredingen zijn geconstateerd zijn handhavingstrajecten gestart en/ of voortgezet. Alle overtredingen zijn beëindigd.

Gevolg verantwoording voor de begroting 2017

De verantwoording heeft in de begroting 2017 geen financiële consequenties.

PARAGRAAF I SOCIAAL DOMEIN

Inleiding

De paragraaf Sociaal Domein BMWE maakt voor het eerst onderdeel uit van de gemeentelijke begroting. Deze paragraaf beschrijft de ontwikkelingen en de doelstellingen aangaande het sociaal domein welke per 1 januari 2015 aan de gemeenten zijn overgedragen. De decentralisaties zijn voor de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum aanleiding geweest indringend samen te werken op het gebied van het sociaal domein.

Deze paragraaf is in reikwijdte in beginsel beperkt tot de taken die met de overheveling van verantwoordelijkheid en budget gepaard gaan. Het gaat dan om de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet, incl. BUIG. Dat maakt het onderling vergelijken tussen de BMWE-gemeenten mogelijk. Tevens blijft inzichtelijk in hoeverre budgetneutraliteit gerealiseerd wordt ten aanzien van de overgehevelde taken.

Het sociaal domein omvat overigens meer dan de drie decentralisaties. Denk hierbij o.a. aan:

- Wmo oud (hulpmiddelen, Hulp bij het huishouden, vervoersvoorzieningen etc.)
- Basisondersteuning
- Ouderenbeleid
- Publieke gezondheid (Bijdrage aan GR PG&Z / GGD)
- Statushouders / opvang asielzoekers AZC
- Publiek vervoer (regiotaxi)
- OGGZ

Deze taakvelden zijn terug te vinden in de onderscheidende programma's van de programmabegroting.

Visie op het sociaal domein

In 2014 zijn in BMWE de visie en uitgangspunten op het sociaal domein vastgesteld.

Onze maatschappelijke ambitie, het wenkend perspectief is dat zoveel mogelijk inwoners actief participeren. Ieder naar vermogen en op een manier die bij hen past - als vrijwilliger, ouder, buren, mantelzorger of professional. Mensen zijn actief op scholen, in de buurt, kerk of werkplaats of bij een vereniging of sportclub. Daarbij handelen wij in ons doen en laten vanuit de volgende waarden:

- *Gemeenschapszin*: Wij hechten eraan dat mensen omzien naar elkaar;
- *Participatie*: Wij vinden het van belang dat inwoners deelnemen aan het sociale leven;
- *Samenwerking*: Wij werken samen (met inwoners, instellingen, bedrijven) vanuit een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- *Vertrouwen*: Wij luisteren naar inwoners en geven ruimte aan professioneel handelen;
- *Gelijkwaardigheid*: Maatschappelijke instellingen zien wij als gelijkwaardige samenwerkingspartners;
- *Verantwoordelijkheid*: Wij vinden dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie over hun eigen leven moeten voeren;
- *Toegankelijkheid*: De toegang tot hulp is laagdrempelig en daarmee voor iedereen vrij toegankelijk;
- *Keuzevrijheid*: Inwoners kunnen kiezen voor hulp die bij hun situatie past.

Deze visie is vertaald naar een aantal uitgangspunten in het sociaal domein van de BMWE-gemeenten die als fundament dienen voor de transformatie. In het kort samengevat :

- Zelfredzame inwoners, ingebed in sociale omgeving
- Integrale ondersteuning door (maatschappelijke) instellingen, aanvullend op eigen kracht, door middel van het bieden van maatwerk in samenspraak met de burger en zijn/haar netwerk, dichtbij de leefomgeving van de burger.

- De BMW-gemeenten voeren regie vanuit de wettelijke kaders, in partnerschap met de betrokken instellingen en burgers.

Integrale aanpak

Integrale ondersteuning

De vastgestelde visie vormt nog steeds de basis voor de inrichting van de integrale ondersteuning in het sociaal domein in BMW. In een pilot, gestart vanaf september 2016, wordt de vormgeving van integrale ondersteuning werkende weg met de werkers in de praktijk vormgegeven. Aan de hand van concrete casuïstiek wordt een integrale werkmethode ontwikkeld voor BMW. In 2017 wordt dit uitgerold in BMW.

Inkoop

Jeugdhulpverlening

De huidige overeenkomsten met de gecontracteerde contractpartners en de aangesloten jeugdhulpaanbieders lopen door in 2017. De RIGG maakt gebruik van de mogelijkheid om in een aanvulling op de aanbesteding hoogstnoodzakelijke wijzigingen in de aanbestede producten door te voeren. Het doel van deze aanvulling op de aanbesteding is:

- het verbeteren van de in 2016 aanbestede producten;
- het aanvullen van ontbrekende producten in het jeugdhulpverleningslandschap;
- binnen de budgettaire ruimte van 2017 in te kopen;
- vermindering van de (administratieve) lasten door alleen hoogstnoodzakelijke wijzigingen in producten door te voeren.

Het betreft geen nieuwe aanbesteding maar een aanvulling op de aanbesteding van de jeugdhulp 2016/2017, waarbij er zowel voordelen voor de gemeenten als voor de jeugdhulpaanbieders behaald worden. Dit betekent dat alle gecontracteerde jeugdhulpaanbieders een inschrijving mogen doen op de producten die opnieuw op de markt gezet gaan worden. In september 2016 publiceert de RIGG een inkoopdocument voor de aanvulling van 2017.

WMO

Voor de WMO begeleiding 18+ in 2018 moet een keuze worden gemaakt: gebruik maken van de optie om het bestaande contract te verlengen of opnieuw het maatwerk inkopen. Besluitvorming hierover vindt plaats aan het einde van 2016.

Ontwikkelingen per domein

Jeugdhulpverlening

In 2017 worden de huidige overeenkomsten met de jeugdhulpaanbieders aangevuld. Doelen hiervan zijn het verder vormgeven van de transformatie en het verminderen van (administratieve) regeldruk. Tevens wordt in 2017 uitvoering gegeven aan het besluit hoe de samenwerking tussen Groninger gemeenten op het gebied van jeugdhulp er vanaf 2018 uit zal zien.

Daarnaast wordt in 2017 het groeiscenario voor het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) geïmplementeerd. Bij het CJG hebben jongeren toegang tot preventieve ondersteuning, lichte ondersteuning en intensieve ondersteuning. Het groeiscenario geeft antwoord op de vraag welke organisatiestructuur het beste past bij de veranderde omstandigheden, waarbij het vastgestelde beleidsplan jeugd een belangrijk kader is. Bij de ontwikkeling van het groeiscenario wordt een nauwe verbinding gelegd met het project integrale ondersteuning.

WMO

De aandacht voor de continuïteit van zorg en ondersteuning (transitie) hebben er toe geleid, dat we de afgelopen 2 jaar minder aandacht hebben gehad voor de transitieopgave die de Wmo 2015 ons meegeeft. Ook in 2017 blijven bepaalde punten vanuit de transitie onze aandacht vragen, zoals de uitvoering van het trekkingsrecht en de uitspraken van de Centrale Raad van

Beroep. Naast het goed kunnen opvangen van de naweeën van de transitie willen we in de uitvoering rust en ruimte creëren, waardoor er beweegruimte ontstaat rondom eigen kracht, zorg en ondersteuning van onze inwoners.

Basisondersteuning

Beweegruimte in de basisondersteuning

Naast de noodzakelijke aandacht voor de uitvoering, willen we in 2017 stevig inzetten op onze transformatieopgave. Zo zullen we de basisondersteuning opnieuw moeten gaan organiseren voor de BMW gemeenten. We willen met het organiseren van de basisondersteuning vanaf 2018 vooral beweegruimte gaan creëren. Met beweegruimte willen we zeggen dat onze inwoner of zijn of haar huishouden centraal staat en we onze systeemwereld (hoe wij het hebben georganiseerd) hier op moeten gaan laten aansluiten. In plaats van dat de systeemwereld dat wat nodig is uitsluit of onnodig complex is. In 2017 zullen we moeten gaan ontdekken hoe we dit willen gaan doen. Wel weten we al dat we de basisondersteuning in ieder geval willen verbreden met ten minste cliëntondersteuning en de OGGz-coördinatie.

Preventie, voorliggende ondersteuning

In 2017 wordt verder bekeken hoe preventie en voorliggende ondersteuning georganiseerd kan worden. Onze pijlerpartners hebben hier vanuit het Ommelander samenwerkingsmodel een belangrijke rol in. Vanuit BMW willen we hier zelf ook actief op inzetten. We denken bijvoorbeeld aan laagdrempelige ondersteuning die voor een kortere of langere periode kan worden ingezet zonder indicatie en een preventief karakter heeft. Een vorm van ondersteuning die een normaliserende, signalerende en activerende functie heeft. Signalerend naar bijvoorbeeld een wijkverpleegkundige als medicijnen steeds worden vergeten, normaliserend ter ontlasting van de mantelzorger van een dementerende partner of door gewoon te zorgen voor een gezonde pot op tafel staat bij een gezin waar het niet allemaal vanzelf gaat en activerend bij een eenzame oudere of iemand die onvoldoende gebruik weet te maken van bijvoorbeeld het minimabeleid.

Ondersteunen van mantelzorgers

In 2016 is het actieplan mantelzorgondersteuning vastgesteld. In 2017 worden de acties die hierin zijn benoemd verder uitgerold. Zoals het organiseren van praktische ondersteuning, vervangende zorg bij bijvoorbeeld ziekte of vakantie en prettige dagbesteding die aansluit bij de wensen van de gebruiker. De Steunpunten Mantelzorg krijgen daarbij een belangrijke opdracht om te innoveren.

Ondersteuning van vrijwilligers

Een andere opdracht die we in 2017 verder oppakken is de ontwikkeling van vrijwilligersbeleid en beleid op de eigen bijdrage. In het vrijwilligersbeleid willen we de ondersteuning van vrijwilligers gaan organiseren. Hoe deze ondersteuning er uit moet komen te zien willen we samen met vrijwilligers en andere betrokkenen vorm geven.

Eigen bijdrage en eigen risico

We willen voorkomen dat onze kwetsbare burgers die zorg en ondersteuning het meeste nodig hebben, zorg of ondersteuning mijden of in de financiële problemen komen. In 2016 hebben we gezien dat vooral het eigen risico bij de Zorgverzekering voor onze inwoners met een lager inkomen een probleem is. Gevolg is dat (noodzakelijke) zorg soms wordt uitgesteld of gemeden. Daarom hebben we eind 2016 een aantal maatregelen genomen met de middelen WTCG/ CER, in 2017 zullen we verder moeten kijken of deze voldoende zijn en of we de maatregelen moeten bijstellen.

Maatwerkvoorzieningen

Hulp in het huishouden

In 2017 zal de Huishoudelijke Ondersteuning opnieuw worden vormgegeven. Eind 2017 lopen de convenanten met onze aanbieders van Huishoudelijk Ondersteuning af en daarbij hebben we in het laatste kwartaal van 2016 meer zicht gekregen op gevolgen van de uitspraak van de Centrale

Raad van Beroep voor ons beleid. Hoe we de Huishoudelijke Ondersteuning precies gaan organiseren voor onze inwoners gaan we in 2017 ontdekken. De inzet van de HHT middelen worden hierin meegenomen.

Begeleiding en dagbesteding

Voor het maatwerkdeel van zorg en ondersteuning zullen we verder inzetten op de zogenaamde transformatieopdracht. Het in 2016 vastgestelde plan van aanpak zal in 2017 tot resultaten moeten gaan leiden. In 2017 zullen we blijvend aandacht moeten hebben voor de ontwikkeling met betrekking tot de financiën van maatwerkvoorzieningen, ZiN als pgb.

Beschermd wonen

De commissie Toekomst Beschermd Wonen heeft onder leiding van dhr. Dannenberg een advies geschreven over de toekomst van beschermd wonen. Het advies van de commissie Dannenberg komt in grote lijnen overeen met meerjarenprogramma "Van beschermd wonen naar wonen met begeleiding op maat" dat in de 23 Groninger gemeenten is vastgesteld. In 2017 zal verder uitgewerkt worden op welke wijze de transformatie vorm gegeven kan worden, inclusief een plan van aanpak op basis van het tijdspad dat door de commissie Dannenberg is opgesteld. Om dit te kunnen bekostigen wordt ook gewerkt aan een nieuw verdeelmodel waarbij het geld voor beschermd wonen verdeeld wordt over alle gemeenten. Het streven is dat dit nieuwe verdeelmodel in 2020 wordt ingevoerd.

Participatie

In 2016 is de nieuwe uitvoeringsorganisatie GR Werkplein Ability tot stand gekomen. Vanuit de drie sporen, het WSW/beschut werk en het minimabeleid is er zorg voor mensen die gebruik maken van de geboden voorzieningen. Het beleid is gericht op het leiden naar werk. Daar waar dit niet kan is het beleid er op gericht om inwoners op een andere wijze te laten participeren in de samenleving. Inwoners met een minimuminkomen zullen worden gestimuleerd om gebruik te maken van de beschikbare regelingen. Het moet mogelijk zijn dat minima deel kunnen nemen aan sport en culturele activiteiten door bijvoorbeeld een sport-, cultuur- of kortingspas. Belangrijk is verder dat (dreigende) financiële problemen bij inwoners zo vroeg mogelijk worden (h)erkend en worden aangepakt, teneinde een onnodige armoedeval te voorkomen.

Tot en met 2018 loopt het huidige Strategische beleidskader Werk en Inkomen. Jaarlijks wordt door de raden het strategisch beleidskader bijgesteld. De 11 gestelde kaders bevinden zich binnen de maatschappelijke, financiële en de organisatorische opgaven. De organisatie rapporteert per kwartaal aan de colleges en de raden. Daarnaast kunnen de raden hun gevoelens meegeven over de jaarrekening en de begroting.

De overheidswerkgevers hebben met de minister van BZK afgesproken samen 25.000 banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. De VNG roept gemeenten op in 2015 al minimaal één extra baan in het leven te roepen. Het college heeft over het beleid met betrekking tot deze garantiebannen, dat ambtelijk nog voorbereid moet worden, nog geen besluit genomen. Wel is in de begroting hiervoor structureel € 20.000 geraamd.

Vanuit de G11 aardbevingsgemeenten wordt ingezet op meer werk voor onze inwoners. Veel inwoners zijn laag en middelbaar geschoold. Voor inwoners met deze opleidingen is te weinig werk. Door het inzetten van beleid dat gericht is op werk, wordt door middel van SROI bij grote projecten van de gemeenten gekeken hoeveel mensen uit de kaartenbakken naar werk kunnen worden geleid. De jeugdwerkloosheid is een groot probleem. Werkgevers dienen te worden gestimuleerd om stage-plaatsen in het kader van werk-leer projecten aan te bieden. De gemeente geeft daarbij het goede voorbeeld. Er moet aansluiting worden gezocht met scholen, instellingen en omliggende gemeenten. Innovatieve oplossingen zijn geboden. In dit kader zijn dan ook afspraken gemaakt tussen het Rijk, de provincie, de G12 gemeenten en overige partijen. Daarnaast wordt het bedrijfsleven gevraagd naar ruimte voor opleiding en stages. ISG (bouwer

van Google) geeft hierin het goede voorbeeld door per kwartaal 15 mensen vanuit de kaartenbakken op te leiden.

Budgettaire ontwikkelingen

Bij de invoering van de decentralisaties in 2015 was bekend dat van rijkswege de jaren na invoering het rijksbudget voor de decentralisaties zou gaan dalen. Op basis van de meeste recente informatie (meicirculaire 2016) staan de BMW-gemeenten voor een opgave om uit komen met een budget wat ten opzicht van 2016 afneemt met totaal € 3,4 miljoen. (Beschikbaar in 2016 € 33,5 miljoen, in 2020 € 30,1 miljoen).

(Bron: meicirculaire 2016)	2017	2018	2019	2020	Cumulatief
WMO 2015	8.614.819	8.253.296	8.021.040	7.977.365	
mutatie t.o.v. jaar er voor	-/- 315.044	-/- 361.523	-/- 232.256	-/- 43.675	-/- 952.498
Jeugd	12.378.145	12.489.604	12.509.484	12.564.104	
mutatie t.o.v. jaar er voor	-/- 352.773	111.459	19.880	54.620	-/- 166.814
Participatie	11.229.946	10.606.959	10.148.803	9.574.202	
mutatie t.o.v. jaar er voor	-/- 665.310	-/- 622.987	-/- 458.156	-/- 574.601	-/- 2.321.054
TOTAAL 3D	32.222.910	31.349.859	30.679.327	30.115.671	
mutatie t.o.v. jaar er voor	-/- 1.333.127	-/- 873.051	-/- 670.532	-/- 563.656	-/- 3.440.366

In de begroting 2017 zijn de uitgaven en inkomsten voor de onderdelen Jeugdwet en WMO budgetneutraal opgevoerd. Ook in het meerjarenperspectief wordt vooralsnog er van uit gegaan dat de afname in de rijksmiddelen opgevangen kan worden binnen de huidige beleidskaders. Zie ook 'Ontwikkeling uitgaven / ervaringscijfers' onderstaand.

Voor wat betreft het onderdeel participatie geldt dat de lagere rijksbijdrage leidt tot een hoger exploitatietekort van de GR Participatie Noord Groningen. De daling van dit rijksbudget wordt grotendeels veroorzaakt door de afbouw van de WSW. Meer hierover staat opgenomen in de begroting van de gemeenschappelijke regeling. Op grond van verslaggevingseisen en het provinciale toezicht dienen de tekorten van de GR opgenomen te worden in de begroting van de deelnemers zijnde de BMW-gemeenten.

Desondanks is er in de voorliggende begroting uitgegaan dat het binnenkomende geld toereikend is voor de uitvoering van het huidige beleid is allerm minst zeker welke koers het rijk gaat varen wat betreft de (toekomstige) rijksmiddelen. Met name is onbekend wat het rijk gaat doen met het signaal dat er in 2015 substantiële bedragen vanuit de decentralisatie niet zijn besteed. Derhalve is enige voorzichtigheid geboden om te beoordelen in hoeverre er in structurele zin sprake is van budgetneutrale uitvoering.

Solidariteit Jeugd

Op het gebied van Jeugdhulpverlening zijn de BMW-gemeenten een provinciale solidariteit aangegaan voor zowel de Zorg in Natura alsook de PGB-uitgaven. Deze solidariteit bestaat in elk geval nog in 2017 en derhalve is het risico op overschrijding van de rijksmiddelen voor een individuele gemeente beperkt. Provinciaal neemt het jeugdbudget in 2017 af met € 2.9 miljoen. Net als in 2016 wordt de monitoring inzake de uitgaven jeugd in provinciaal verband opgepakt. Het RIGG speelt hierbij een belangrijke rol.

Ontwikkeling uitgaven / ervaringscijfers

Met ingang van 2016 zijn er ten aanzien van de jeugdhulpverlening en WMO 18+ (begeleiding) sprake van gewijzigde inkoopcontracten. In 2015 was veelal sprake van lumpsum-financiering. In 2016 wordt juist de daadwerkelijk geleverde zorg in rekening gebracht door de zorgaanbieders ('uurtje factuurtje').

Op dit moment zijn onvoldoende adequate managementrapportages en vergelijkingscijfers (bijvoorbeeld met 2015) beschikbaar zijn om een nauwkeurige prognose op te stellen voor 2017. Naast het missen van vergelijkingscijfers vanuit 2015 is de omvang van afgenomen zorg in relatie tot de afgegeven beschikkingen (indicaties) vooralsnog onvoldoende geanalyseerd.

Ten aanzien van de WMO komt dit mede voort uit het feit dat de techniek rondom iWMO (september 2016) nog niet in gebruik is genomen. Wat betreft de jeugdhulpverlening heeft dit te

maken met de verschillende systemen waarin wordt gewerkt waartussen geen gegevensuitwisseling bestaat.

Beleidsagenda Sociaal Domein BMWWE

De beleidsagenda sociaal domein BMWWE is in het voorjaar 2016 geactualiseerd en vastgesteld door de gemeenteraden. Ter dekking van de uitvoering van de beleidsagenda wordt 7,5% (jeugd) en 7% (WMO) van het rijksbudget gereserveerd ter dekking voor de uitgaven van de in de beleidsagenda opgenomen posten. Voor het onderdeel Jeugd komt een deel van de overschrijding ten laste van de algemene middelen. In 2016 wordt met de RIGG gesproken in hoeverre die 7,5% bijgesteld kan worden. Wat betreft de WMO is de bijdrage in de beleidsagenda 7,15% gezien het overschot van 2015 en de voorzichtige tekenen van 2016 is er geen bijdrage vanuit de gemeentelijke middelen opgenomen (totaal BMWWE € 13.000).

De omvang het beschikbare budget voor de beleidsagenda is vooralsnog gekoppeld aan de ontwikkeling van het rijksbudget (door middel van een vastpercentage). Gezien de ontwikkeling in de rijksbudgetten (meerjarig) zal in 2017 nader bekeken worden in hoeverre dit losgelaten kan en/of moet worden.

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

Jeugd

<ul style="list-style-type: none"> • We ondersteunen inwoners in het gebruikmaken van hun eigen kracht en het eigen netwerk 	<ul style="list-style-type: none"> • Dit is verankerd in de werkwijze van de uitvoerende partners van het CJG. Wij monitoren dit met het contractbeheer. • Evalueren van dit beleidsdoel in 2017 ter voorbereiding van nieuw beleid 2019
<ul style="list-style-type: none"> • We de-medicaliseren, ontzorgen en normaliseren zoveel mogelijk vragen en problematiek rondom opgroeien en opvoeden 	<ul style="list-style-type: none"> • Dit is verankerd in de werkwijze van de uitvoerende partners van het CJG. Wij monitoren dit met het contractbeheer. Zorgdragen voor de veiligheid van jeugdige en gezin (RIGG project) • Evalueren van dit beleidsdoel in 2017 ter voorbereiding van nieuw beleid 2019
<ul style="list-style-type: none"> • We bieden eerder (jeugd)hulp op maat aan 	<ul style="list-style-type: none"> • Doorontwikkelen van een goede basisondersteuning en toegang tot jeugdhulp (RIGG project) • Inkoop jeugdhulp 2018 • De toegankelijkheid van het CJG verbeteren en bekendheid vergroten. • Evalueren van dit beleidsdoel in 2017 ter voorbereiding van nieuw beleid 2019
<ul style="list-style-type: none"> • We bieden meer ruimte aan professionals en zorgen voor een vermindering van regeldruk 	<ul style="list-style-type: none"> • Evalueren van dit beleidsdoel in 2017 ter voorbereiding van nieuw beleid 2019
<ul style="list-style-type: none"> • We zorgen voor een optimale samenwerking met huisartsen, voorschoolse voorzieningen en het onderwijs 	<ul style="list-style-type: none"> • We monitoren en evalueren van de zorgroutes met het onderwijs. • We ontwikkelen zorgroutes met de huisartsen. • Evalueren van dit beleidsdoel in 2017 ter voorbereiding van nieuw beleid 2019

WMO

<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning van vrijwilligers 	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling van vrijwilligersbeleid
<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning van mantelzorgers 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering actieplan Mantelzorgondersteuning
<ul style="list-style-type: none"> • Zorg en ondersteuning bereikbaar houden/maken voor financieel kwetsbare inwoners 	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling eigen bijdrage en eigen risico
<ul style="list-style-type: none"> • De cliënt, onze inwoner centraal door 	<ul style="list-style-type: none"> • Organiseren van de basisondersteuning met

beweegruimte te realiseren rondom eigen kracht, zorg en ondersteuning.	daarin onder andere de cliëntondersteuning, OGGz-coördinatie en laagdrempelige huishoudelijke ondersteuning (LHO) geborgd en beweegruimte rondom eigen kracht, zorg en ondersteuning is geregeld.
<ul style="list-style-type: none"> Begeleiding op maat voor mensen met een psychiatrische aandoening en die intensievere ondersteuning nodig hebben in bijvoorbeeld de vorm van beschermd wonen. 	<ul style="list-style-type: none"> Ontwikkelen van een plan van aanpak "Van beschermd wonen naar begeleiding op maat"

Participatie

<ul style="list-style-type: none"> Een goed werkende uitvoeringsorganisatie voor werk inkomen. 	<ul style="list-style-type: none"> We gaan in 2017 het strategisch beleidsplan evalueren inzake het jaar 2016.
<ul style="list-style-type: none"> Meer werk voor onze inwoners 	<ul style="list-style-type: none"> We komen met aangepaste strategische beleidskader voor 2018
<ul style="list-style-type: none"> Onze inwoners meer laten participeren in de samenleving 	<ul style="list-style-type: none"> We komen met een nieuw minimabeleid voor de periode 2018-2021.

Beleidsindicatoren

Bij de invoering van het huidige Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in 2004 lag de nadruk op het vergroten van de transparantie van het proces van begroting- en verantwoording en het versterken van de positie van raad. Er zijn ruim 10 jaar na invoering van het BBV diverse ontwikkelingen die vragen om vernieuwing van het BBV. In de periode tussen 2014 en 2015 heeft een commissie onder aanvoering van wethouder Stef Depla een advies uitgebracht inzake de vernieuwing BBV. In maart 2016 is het wijzigingsbesluit BBV in de Staatscourant gepubliceerd. Dit heeft tot gevolg dat de gemeente voor het eerst in de begroting 2017 dienen te voldoen aan de wijzigingen in de BBV. Een van de wijzigingen betreft het opnemen van een verplichte set aan beleidsindicatoren. Deze beleidsindicatoren worden door het rijk beschikbaar gesteld via www.waarstaatjegemeente.nl. De beleidsindicatoren inzake de decentralisaties staan hieronder opgenomen.

Onderdeel Taakvelden	Participatie 6.3 Inkomensregelingen 6.4 Begeleide participatie 6.5 Arbeidsparticipatie-instrumenten gericht op toeleiding naar werk						
Inhoud We begeleiden, door sociaal beleid uit te voeren, werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt. Zij kunnen dan zelfstandig en zonder hulp van de overheid in hun eigen levensonderhoud voorzien. Voor inwoners die dat niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning. We stimuleren zelfredzaamheid en actief meedoen in onze samenleving. Binnen dit programma valt ook de inburgering van nieuwkomers.							
Beleidsindicatoren							
Naam indicator	Eenheid	Periode	Indicator <i>(download 12 september 2016)</i>				
			Bedum	de Marne	Winsum	Eems- mond	Landelijk
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar *	2015	626,2	571	404,3	550,4	721,7
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar **	2012	3,08%	4,75%	3,07%	5,77%	5,66%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking ***	2012	65,70%	61,90%	63,50%	61,60%	65,40%
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen **	2012	1,05%	1,27%	1,80%	1,89%	1,21%

Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners ***	2015	254,3	377,6	308,8	405,8	405,1
Lopende re-integratie-voorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar ***	2015	347,1	586,8	517,2	594,8	311,9

*) bron: LISA (Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen)

**) Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

***) CBS (Centraal Bureau voor de statistiek)

Onderdeel Taakvelden	Jeugdwet en WMO 2015 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie 6.2 Wijkteams 6.6 Maatwerk-voorzieningen (WMO) 6.71 Maatwerkdienstverlening 18 + 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- 6.81 Geëscaleerde zorg 18 + 6.82 Geëscaleerde zorg 18-						
Inhoud							
Jeugd Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp, van bescherming tot reclassering en van opvoedingsondersteuning tot geestelijke gezondheidszorg. We willen dat de jeugd mogelijkheden krijgt om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Jeugdigen moeten gezond en veilig kunnen opgroeien tot zelfstandige en evenwichtige volwassenen. Als ondersteuning, hulp of zorg nodig is, moet deze hulp zo vroeg mogelijk geboden worden, in de lichtste vorm, zo snel mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis. Wij willen bevorderen dat er vanuit de ouders, de school, de buurt en de samenleving aandacht voor en betrokkenheid bij de (zorg voor) jeugdigen is. Ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van jeugdigen en ouders staan hierbij voorop. Bij ernstige gedrags- of ontwikkelingsproblematiek moet er gespecialiseerde hulp in de buurt van het kind en de ouders zijn.							
Wmo Onze maatschappelijke ambitie is dat zoveel mogelijk inwoners actief participeren. Ieder naar vermogen en op een manier die bij hen past – als vrijwilliger, ouder, burens, mantelzorger of professional. Mensen zijn actief op scholen, in de buurt, kerk of werkplaats of bij een vereniging of sportclub. Daarbij handelen we in ons doen en laten vanuit de volgende waarden:							
<ul style="list-style-type: none">- Gemeenschapszin: Wij hechten eraan dat mensen omzien naar elkaar;- Participatie: Wij vinden het van belang dat inwoners deelnemen aan het sociale leven;- Samenwerking: Wij werken samen (met inwoners, instellingen, bedrijven) vanuit een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid;- Vertrouwen: Wij luisteren naar inwoners en geven ruimte aan professioneel handelen;- Gelijkwaardigheid: Maatschappelijke instellingen zien wij als gelijkwaardige samenwerkingspartners;- Verantwoordelijkheid: Wij vinden dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie over hun eigen leven moeten voeren;- Toegankelijkheid: De toegang tot hulp is laagdrempelig en daarmee voor iedereen toegankelijk;- Keuzevrijheid : Inwoners kunnen zoveel mogelijk kiezen voor hulp die bij hun situatie past.							
In onze gemeente zijn de meeste inwoners zelfredzaam en nauw verbonden met de samenleving waaraan zij actief deelnemen. Wij zorgen samen met hen voor de inwoners die ondersteuning nodig hebben.							
Beleidsindicatoren							
Naam indicator	Eenheid	Periode	Indicator (download 12 september 2016)				
			Bedum	de Marne	Winsum	Eems- mond	Landelijk
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen *	2012	0,79%	1,40%	1,30%	1,87%	2,57%
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar **	2015	12,50%	13,40%	11,60%	16,30%	10,00%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar **	2015	0,80%	0,90%	0,60%	3,40%	1,20%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2015	0,60%	0,80%	0,00%	1,60%	0,50%

	**						
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners **	2015	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	567

*) Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

**) CBS (Centraal Bureau voor de statistiek)

PARAGRAAF J LEEFBAARHEID

De gemeente wil haar dorpskernen vitaal houden. Het Leefbaarheidskader “Winsumer dorpen leefbaar!” geeft aan wat de belangrijkste uitdagingen en opgaven zijn om de dorpen leefbaar te houden en waar nodig te verbeteren.

We hebben een groot aantal sectorale plannen waarin de leefbaarheid aandachtspunt is. Er ontbrak een overkoepelend kader. Met het Leefbaarheidskader hebben we een basis om gericht, integraal en in samenwerking met de dorpen, hun inwoners, de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven, de leefbaarheid aan te pakken en vorm en richting te geven. Daarnaast hebben we hiermee een overkoepelend kader dat als basis gebruikt kan worden voor onze inbreng bij ontwikkelingen en discussies over de gemeentelijke herindeling, de aardbevingsproblematiek en andere regionale ontwikkelingen en de financieringsmogelijkheden die daarbij horen.

In de verschillende deelprogramma's van deze begroting krijgt het onderwerp leefbaarheid aandacht. De verschillende opgaven die raken aan de leefbaarheid worden in de verschillende deelprogramma's concreet beschreven. De leefbaarheid wordt gedragen door drie pijlers; de fysieke pijler, de sociale pijler en de economische pijler. Juist door de opgaven uit de verschillende pijlers in samenhang te zien en ook meer in samenhang te ontwikkelen versterken we de leefbaarheid.

In deze paragraaf over leefbaarheid rapporteren we over de ontwikkelingen, trends en knelpunten die zich voordoen ten aanzien van de leefbaarheid. Verder rapporteren we over de activiteiten die we uitvoeren voortkomend uit de aanpak die is beschreven in het Leefbaarheidskader; alert zijn om tijdig in te kunnen spelen op ontwikkelingen die de leefbaarheid kunnen beïnvloeden, slim combineren van projecten en plannen, samenwerken met allerlei partijen in de samenleving, inwonersparticipatie, (financiële) kansen benutten. In het Leefbaarheidskader, ‘Winsumer dorpen leefbaar!’ hebben we een aantal ontwikkelingen geschetst die de leefbaarheid kunnen beïnvloeden of onder druk zetten. Genoemd zijn; de demografische ontwikkelingen, aardbevingen, ontwikkelingen in de zorg. We zullen dan ook, samen met onze bewoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en de omliggende gemeenten alert moeten zijn en tijdig inspelen op ontwikkelingen.

Om dit goed te doen zetten we het komende jaar in op de volgende activiteiten:

- Twee keer per jaar een breed overleg met maatschappelijke organisaties, de dorpsverenigingen, ondernemers met als thema trends en ontwikkelingen die de leefbaarheid beïnvloeden;
- Scholing van de interne organisatie met betrekking tot toepassen van inwonersparticipatie;
- Gebruik maken van de subsidiemogelijkheden waaronder de provinciale subsidie leefbaarheid en de leefbaarheidssubsidies specifiek voor de aardbevingsgebieden.
- Monitoring van de leefbaarheid en afstemming hierover met de buurgemeenten en met gebruikmaking van onderzoeken van het Sociaal Planbureau Groningen (leefbaarheidsmonitor).

II. Financiële begroting

RECAPITULATIE BEGROTING 2017

Omschrijving (deel-)programma's:	Lasten	Baten	Saldo
1.1 Brandweezorg en rampenbestrijding	706.206	0	706.206
1.2 Openbare orde en veiligheid	173.716	0	173.716
1.3 Volkshuisvesting	515.614	-435.005	80.609
1.4 Verkeer en vervoer	1.821.262	-5.551	1.815.712
1.5 Milieu	2.201.437	-2.634.405	-432.968
Kwaliteit v/d Woon- en leefomgeving	5.418.235	-3.074.961	2.343.274
2.1 Cultuur	316.366	-38.325	278.041
2.2 Onderwijs	1.727.946	-39.774	1.688.173
2.3 Volksgezondheid	900.997	-144.456	756.541
2.4 Sociale zaken en werk	8.394.227	-4.685.817	3.708.409
2.5 Maatschappelijke ondersteuning	7.623.191	-270.534	7.352.658
2.6 Sport	984.154	-219.435	764.720
Soc. voorzieningen en maatsch.dienstverl	19.946.882	-5.398.341	14.548.541
3.1 Economie	207.754	-55.708	152.045
Dorps- en plattelandseconomie	207.754	-55.708	152.045
4.1 Grondbeleid	120.064	-226	119.838
4.2 Natuur- en groenbeheer	1.274.628	-11.131	1.263.497
4.3 Ruimtelijke ordening en inrichting	221.087	-10.212	210.875
Ruimtelijke structuur	1.615.779	-21.569	1.594.210
5.1 Communicatie	317.295	-25.242	292.053
5.2 Publiekszaken	382.223	-267.220	115.003
5.3 Openbaar bestuur	895.534	-96.974	798.560
5.4 Bedrijfsvoering	3.838.751	-43.833	3.794.918
Kwaliteit van bestuur en organisatie	5.433.803	-433.269	5.000.534
Subtotaal deelprogramma's	32.622.453	-8.983.848	23.638.604
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:	Lasten	Baten	Saldo
7.0 Financiën	1.976.652	-2.199.971	-223.319
7.1 Lokale heffingen	281.901	-2.718.656	-2.436.755
7.2 Algemene uitkering	0	-19.689.153	-19.689.153
7.6 Overige baten en lasten	72.450	-105.317	-32.867
7.7 Vennootschapsbelasting	0	0	0
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	2.331.003	-24.713.097	-22.382.094
Resultaat voor bestemming	34.953.455	-33.696.945	1.256.510
Toevoegingen/onttrekkingen aan reserves	Lasten	Baten	Saldo
1.4 Verkeer	0	-57.579	-57.579
1.5 Milieu	0	-170.565	-170.565
2.1 Cultuur	0	-43.955	-43.955
2.2 Onderwijs	0	-352.117	-352.117
2.3 Volksgez.	0	-5.900	-5.900
2.4 SoZa/Werk	0	-120.232	-120.232
2.5 Welzijn	4.000	-98.439	-94.439
2.6 Sport	0	-15.000	-15.000
3.2 Toerisme	0	-11.105	-11.105
4.1 Grondbeleid	0	-9.907	-9.907
4.2 Groenbeh.	0	-146.000	-146.000
5.2 Publ.dienst	0	0	0
6.2 Financiën	0	0	0
Mutaties op de reserves	4.000	-1.030.799	-1.026.799
Subtotaal reserves	4.000	-1.030.799	-1.026.799
Resultaat na bestemming	34.957.455	-34.727.744	229.711

Omschrijving (deel-) Programma's		2016	2017	2018	2019	2020
Kwaliteit v/d Woon- en leefomgeving						
Brandweerzorg en rampenbestrijding	Lasten	774.464	706.206	683.525	683.525	683.525
	Baten	0	0	0	0	0
	Saldo	774.464	706.206	683.525	683.525	683.525
Openbare orde en veiligheid	Lasten	312.412	173.716	173.667	173.619	173.571
	Baten	0	0	0	0	0
	Saldo	312.412	173.716	173.667	173.619	173.571
Verkeer en vervoer	Lasten	2.524.275	1.821.262	1.885.303	1.951.878	1.990.375
	Baten	-5.551	-5.551	-5.551	-5.551	-5.551
	Saldo	2.518.724	1.815.712	1.879.752	1.946.327	1.984.824
Milieu	Lasten	2.779.778	2.201.437	2.149.858	2.122.611	2.099.708
	Baten	-3.035.582	-2.634.405	-2.634.405	-2.677.032	-2.677.297
	Saldo	-255.804	-432.968	-484.547	-554.421	-577.589
Volkshuisvesting	Lasten	782.260	515.614	515.614	515.614	515.614
	Baten	-392.207	-435.005	-432.245	-429.485	-429.485
	Saldo	390.053	80.609	83.369	86.129	86.129
TOTAAL PROGRAMMA		Saldo	3.739.849	2.343.274	2.335.766	2.335.179
Soc. voorzieningen en maatsch.dienstverl						
Sociale zaken en werk	Lasten	9.719.288	8.394.227	8.324.148	8.288.047	8.190.410
	Baten	-5.712.621	-4.685.817	-4.685.817	-4.685.817	-4.685.817
	Saldo	4.006.667	3.708.409	3.638.331	3.602.230	3.504.593
Onderwijs	Lasten	1.740.139	1.727.946	1.420.529	1.480.571	1.538.777
	Baten	-15.910	-39.774	-39.774	-39.774	-39.774
	Saldo	1.724.229	1.688.173	1.380.755	1.440.797	1.499.003
Cultuur	Lasten	384.869	316.366	306.803	306.370	305.937
	Baten	-59.070	-38.325	-38.325	-38.325	-38.325
	Saldo	325.799	278.041	268.478	268.045	267.612
Sport	Lasten	1.050.706	984.154	1.094.539	1.193.419	1.188.808
	Baten	-195.095	-219.435	-238.571	-238.571	-238.571
	Saldo	855.611	764.720	855.968	954.849	950.237
Maatschappelijke ondersteuning	Lasten	8.563.052	7.623.191	7.580.238	7.546.195	7.542.050
	Baten	-272.540	-270.534	-270.339	-270.339	-270.339
	Saldo	8.290.512	7.352.658	7.309.899	7.275.856	7.271.711
Volksgezondheid	Lasten	1.078.259	900.997	892.692	872.332	866.755
	Baten	-134.861	-144.456	-144.456	-144.456	-144.456
	Saldo	943.398	756.541	748.236	727.875	722.299
TOTAAL PROGRAMMA		Saldo	16.146.216	14.548.541	14.201.665	14.215.455
Dorps- en plattelandseconomie						
Economie	Lasten	332.159	207.754	207.754	207.754	207.754
	Baten	-55.708	-55.708	-55.708	-55.708	-55.708
	Saldo	276.451	152.045	152.045	152.045	152.045
TOTAAL PROGRAMMA		Saldo	276.451	152.045	152.045	152.045
Ruimtelijke structuur						
Natuur- en groenbeheer	Lasten	1.460.786	1.274.628	1.128.393	1.118.157	1.117.921
	Baten	-1.131	-11.131	-11.131	-11.131	-11.131
	Saldo	1.459.655	1.263.497	1.117.262	1.107.026	1.106.790
Ruimtelijke ordening en inrichting	Lasten	613.623	221.087	221.087	221.087	221.087
	Baten	-10.212	-10.212	-10.212	-10.212	-10.212
	Saldo	603.410	210.875	210.875	210.875	210.875
Grondbeleid	Lasten	160.902	120.064	120.058	70.052	70.046
	Baten	-35.780	-226	-220	-214	-208
	Saldo	125.123	119.838	119.838	69.838	69.838
TOTAAL PROGRAMMA		Saldo	2.188.188	1.594.210	1.447.974	1.387.503

Kwaliteit van bestuur en organisatie						
Bedrijfsvoering						
	Lasten	10.825.619	3.838.751	3.837.229	3.774.027	3.747.096
	Baten	-9.560.938	-43.833	-33.833	-33.833	-33.833
	Saldo	1.264.680	3.794.918	3.803.396	3.740.194	3.713.263
Openbaar bestuur						
	Lasten	902.846	895.534	874.560	854.560	834.560
	Baten	0	-96.974	-76.000	-56.000	-36.000
	Saldo	902.846	798.560	798.560	798.560	798.560
Publiekszaken						
	Lasten	764.977	382.223	382.223	382.223	382.223
	Baten	-267.220	-267.220	-267.220	-267.220	-267.220
	Saldo	497.757	115.003	115.003	115.003	115.003
Communicatie						
	Lasten	325.231	317.295	285.930	285.718	285.506
	Baten	-25.242	-25.242	-25.242	-25.242	-25.242
	Saldo	299.989	292.053	260.688	260.476	260.264
TOTAAL PROGRAMMA	Saldo	2.965.272	5.000.534	4.977.647	4.914.233	4.887.089
Algemene dekkingsmiddelen						
Financiën						
	Lasten	2.584.295	1.976.652	1.850.703	1.956.752	1.934.751
	Baten	-3.506.271	-2.199.971	-2.048.857	-2.214.429	-2.231.473
	Saldo	-921.976	-223.319	-198.154	-257.677	-296.722
Algemene uitkering						
	Lasten	0	0	0	0	0
	Baten	-20.224.531	-19.689.153	-19.781.226	-19.796.554	-19.864.307
	Saldo	-20.224.531	-19.689.153	-19.781.226	-19.796.554	-19.864.307
Lokale heffingen						
	Lasten	35.000	281.901	281.901	281.901	281.901
	Baten	-2.560.952	-2.718.656	-2.724.656	-2.724.656	-2.724.656
	Saldo	-2.525.952	-2.436.755	-2.442.755	-2.442.755	-2.442.755
Overige baten en lasten						
	Lasten	0	72.450	115.463	171.729	226.969
	Baten	-86.317	-105.317	-90.317	-90.317	-90.317
	Saldo	-86.317	-32.867	25.146	81.412	136.652
TOTAAL PROGRAMMA	Saldo	-23.758.775	-22.382.094	-22.396.989	-22.415.574	-22.467.132
Mutaties op de reserves						
Mutaties op de reserves						
	Lasten	7.356.999	4.000	111.305	17.639	4.000
	Baten	-9.393.794	-1.030.799	-682.993	-757.840	-819.614
	Saldo	-2.036.796	-1.026.799	-571.688	-740.201	-815.614
TOTAAL PROGRAMMA	Saldo	-2.036.796	-1.026.799	-571.688	-740.201	-815.614
Resultaat na bestemming						
Resultaat van de baten en lasten						
	Lasten	100.327	0	0	96.927	290.194
	Baten	-19.711	-229.711	-146.422	0	0
	Saldo	80.616	-229.711	-146.422	96.927	290.194
TOTAAL PROGRAMMA	Saldo	80.616	-229.711	-146.422	96.927	290.194

Geprognosticeerde balans

In het BBV wordt vanaf begrotingsjaar 2017 een meerjarig geprognosticeerde balans voorgeschreven. Deze balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. In onderstaande balans is rekening gehouden met de geplande investeringen uit het Meerjarig investeringsprogramma 2017-2020.

Geprognosticeerde balans - Begroting 2017

Omschrijving (bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 31-12-2015	Begroting 31-12-2016	Begroting 31-12-2017	MJB 31-12-2018	MJB 31-12-2019	MJB 31-12-2019
Activa						
<u>Vaste activa:</u>						
Materiële vaste activa	19.548	20.416	23.249	27.776	29.514	27.908
Financiële vaste activa	2.817	1.954	2.048	2.048	2.048	2.048
Totaal vaste activa	22.365	22.370	25.297	29.824	31.562	29.956
<u>Vlottende activa:</u>						
Onderhanden werk	2.089	1.914	1.020	1.020	1.020	1.020
Uitzettingen looptijd < 1 jr.	4.083	3.383	2.983	2.983	2.983	2.983
Liquide middelen	53	53	53	53	53	53
Overlopende activa	2.236	1.836	1.836	1.836	1.836	1.836
Totaal vlottende activa	8.461	7.186	5.892	5.892	5.892	5.892
Totaal activa	30.826	29.556	31.189	35.716	37.454	35.848
Passiva						
<u>Vaste passiva:</u>						
Eigen vermogen	-18.265	-16.688	-15.751	-15.215	-15.224	-14.746
Voorzieningen	-2.931	-2.578	-2.433	-2.353	-2.414	-2.334
Langlopende leningen	-3.053	-2.759	-6.348	-11.126	-13.783	-13.065
Totaal vaste passiva	-24.249	-22.025	-24.532	-28.694	-31.421	-30.145
<u>Vlottende passiva:</u>						
Kasgeldleningen/banksaldi	-3.389	-3.389	-3.389	-3.389	-3.389	-2.889
Overige schulden	-2.632	-2.632	-2.632	-2.632	-2.382	-2.132
Overlopende passiva	-556	-1.510	-636	-1.001	-262	-682
Totaal vlottende passiva	-6.577	-7.531	-6.657	-7.022	-6.033	-5.703
Totaal passiva	-30.826	-29.556	-31.189	-35.716	-37.454	-35.848

INVESTERINGEN

Onderstaand is een tabel opgenomen met daarin de voor 2017 voorziene investeringen. De indeling is, conform de voorschriften, ingedeeld naar investeringen met een economisch nut en in investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Dit onderscheid is namelijk van belang.

Investerings met een economisch nut **worden** geactiveerd. Investerings hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut **kunnen** worden geactiveerd. Het verdient echter de voorkeur activa met een maatschappelijk nut niet te activeren.

Bij investeringen met een economisch nut is er dus geen keuze mogelijk. Bijdragen vanuit reserves mogen niet in mindering worden gebracht op de investering. Wel is het mogelijk om via de resultaatbestemming eventueel onttrekkingen aan reserves te plegen. Bijdragen van derden die in directe relatie staan tot de investering mogen hierop wel in mindering worden gebracht.

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut mogen dus worden geactiveerd. Het gaat om die activa die geen economisch nut (o.a. verhandelbaarheid) hebben, maar uitsluitend een maatschappelijk nut. Voorbeelden van dergelijke activa zijn wegen en pleinen. Wegen, evenals andere activa in de openbare ruimte, zoals bruggen en openbaar groen, dienen duidelijk een maatschappelijk nut, maar ze genereren geen middelen en er is geen markt voor. De uitzonderingspositie voor deze investeringen in de openbare ruimte is toegelaten, omdat gemeenten anders niet in staat zouden zijn bepaalde investeringen in de openbare ruimte te doen (omdat deze bedragen niet via de exploitatie kunnen worden gedekt). Bij deze investeringen mogen bijdragen vanuit reserves en van derden wel in mindering worden gebracht.

In onderstaande tabel wordt voorgesteld om de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut te activeren en daarop lineair af te schrijven. Per investering wordt aangegeven in hoeveel jaar het activum wordt afgeschreven.

Pro-gramma	Deel-programma	Taak-veld	Omschrijving	Investerings-bedrag	Inves-terings-jaar	Afschrijvings-termijn
2	0.4		Vervanging tractie B&O	72.000	2017	8
2	1.4		Romp-akkoord -fase 1	1.000.000	2017	40
2	1.4		Bijdrage aanpassingen N361	200.000	2017	1
1	1.5		AWBP 2013-2017: Vrijverval 2017	350.000	2017	60
1	1.5		AWBP 2013-2017: Bouwkundig 2017	50.000	2017	45
1	1.5		AWBP 2013-2017: Mech./Elektr. 2017	150.000	2017	15
2	2.6		Winsum-West	3.390.000	2017	40 / 30
			Totaal investeringsbedrag 2017	5.212.000		
2	1.4		Impuls centrum Winsum	1.000.000	2018	40
2	1.4		Romp-akkoord - fase 2	500.000	2018	40
2	1.5		AWBP 2013-2017: Vrijverval 2018	360.000	2018	60
2	1.5		AWBP 2013-2017: Mech./Elektr. 2018	190.000	2018	15
			Totaal investeringsbedrag 2018	2.050.000		

2	1.4	Romp-akkoord - fase 3	1.250.000	2019	40
2	1.5	AWBP 2013-2017: Vrijverval 2019	200.000	2019	60
2	1.5	AWBP 2013-2017: Mech./Elektr. 2019	190.000	2019	15
2	2.2	Brede school Winsum	2.500.000	2019	40
		Totaal investeringsbedrag 2019	4.140.000		
Eindtotaal			11.402.000		

In totaal wordt er volgens bovenstaande investeringsstaat dus een bedrag van € 11.402.000 geïnvesteerd in de komende jaren.

Evenals vorig jaar doen wij u ook dit het jaar het voorstel om bij de vaststelling van de begroting 2017 tevens een aantal investeringsbedragen direct beschikbaar te stellen, zodat deze projecten direct door ons college uitgevoerd kunnen worden.

Per investering is door ons via 2 kolommen aangegeven of de investering middels dit besluit beschikbaar wordt gesteld (kolom "Beschikbaar stellen") of dat er in het jaar 2017 een raadsvoorstel wordt opgesteld voor het beschikbaar stellen van een krediet (kolom "Afzonderlijk raadsvoorstel").

E = econ.nut M = maat.nut	Omschrijving	Investerings- bedrag	Beschikbaar stellen	Afzonderlijk raadsvoorstel
------------------------------	--------------	-------------------------	------------------------	-------------------------------

E	Vervanging tractie B&O	72.000	x	
E	AWBP 2013-2017: Vrijverval 2015	350.000	x	
E	AWBP 2013-2017: Bouwkundig 2015	50.000	x	
E	AWBP 2013-2017: Mech./Elektr. 2015	150.000	x	
Totaal E	Investeringen met economisch nut	622.000	622.000	0

M	Romp-akkoord -fase 1	1.000.000		x
M	Bijdrage aanpassingen N361	200.000		x
M	Winsum-West	3.390.000		x
Totaal M	Investeringen met maatschappelijk nut	4.590.000	0	4.590.000
Eindtotaal		5.212.000	622.000	4.590.000

Ons voorstel is vooral ingegeven op het gegeven om kredieten ten behoeve van onderwerpen, waarvoor door uw raad nog geen beleid/ kaders is/zijn vastgesteld, afzonderlijk aan uw raad voor te leggen.

Concreet stellen wij u voor een bedrag van € 622.000 beschikbaar te stellen ten behoeve van de in de kolom "Beschikbaar stellen" met een kruisje aangegeven investeringen.

Reserves & voorzieningen

BEGROTING 2017 : Staat van Reserves en Voorzieningen

Reserves en Voorzieningen	Saldo 1/1	Vermeer rente	ov. vermeer	ov. vermind	Saldo 31/12	Besp. rente
9111001 Algemene Reserve	3.553.945	0	0	55.900	3.498.045	-142.158
9111002 Opbr.verkoop aandelen Essent	0	0	0	0	0	0
9111003 Lopende verplichtingen	374.092	0	0	0	374.092	-14.964
* Algemene Reserve	3.928.037	0	0	55.900	3.872.137	-157.121
9112001 Reserve bovenwijkse voorzieningen	141.483	0	0	0	141.483	-5.659
9112007 Reserve huisvesting onderwijs	852.969	0	0	352.117	500.852	-34.119
9112010 Reserve dorpshuizen	100.409	0	4.000	0	104.409	-4.016
9112011 Reserve leefbaarheid	0	0	0	0	0	0
9112023 Reserve bosaanleg Netlaan	146.000	0	0	146.000	0	-5.840
9112025 Reserve grondexploitatie	533.235	0	0	9.907	523.328	-21.329
9112026 Reserve herstructurering woningvoorraad	141.419	0	0	0	141.419	-5.657
9112031 Reserve onderhoud water De Brake	268.803	0	0	7.579	261.224	-10.752
9112032 Reserve vervanging inventaris sportzalen	0	0	0	0	0	0
9112034 Reserve onderhoud bruggen	110.367	0	0	0	110.367	-4.415
9112035 Reserve verkiezingen	54.765	0	0	0	54.765	-2.191
9112039 Reserve FunctieWaardering	5.000	0	0	0	5.000	-200
9112040 Reserve uitvoering Sportnota	29.601	0	0	15.000	14.601	-1.184
9112041 Reserve Regiovisie	15.085	0	0	0	15.085	-603
9112042 Reserve Cofinancieringen	72.299	0	0	11.105	61.194	-2.892
9112043 Reserve Inkomensdeel WWB	869.077	0	0	120.232	748.845	-34.763
9112046 Reserve museum Wierdenland	479.821	0	0	43.955	435.866	-19.193
9112047 Reserve WMO	1.382.461	0	0	98.439	1.284.022	-55.298
9112048 Reserve ICT/Het Nieuwe Werken	0	0	0	0	0	0
9112050 Reserve vervanging tractiemiddelen	50.000	0	0	10.000	40.000	-2.000
9112051 Reserve leefbaarheid	20.000	0	0	0	20.000	-800
9112052 Reserve participatie	0	0	0	0	0	0
9112053 Reserve onderhanden werk	787.500	0	0	0	787.500	-31.500
9112054 Reserve duurzaamheid	108.495	0	0	0	108.495	-4.340
9112055 Dekkingsres. Romp-akkoord	1.321.747	0	0	0	1.321.747	-52.870
9112056 Dekkingsres. Sportpark Winsum-West	2.056.051	0	0	0	2.056.051	-82.242
9112057 Dekkingsres. IKC-Winsum, sportzaal	881.165	0	0	0	881.165	-35.247
9112058 Dekkingsres. IKC-Winsum, infrastructuur	587.443	0	0	0	587.443	-23.498
9112059 Dekkingsres. Infra Winsum-Oost	617.362	0	0	0	617.362	-24.694
9112060 Dekkingsres. Den Andel-Rasquert	340.000	0	0	0	340.000	-13.600
* Bestemmingsreserve, bestemming niet vast	11.972.558	0	4.000	814.334	11.162.224	-478.902

BEGROTING 2017 : Staat van Reserves en Voorzieningen

9113001 Reserve afkoopsommen onderhoud graven	10.114	0	0	0	10.114	-405
* Bestemmingsreserve, middelen van derden	10.114	0	0	0	10.114	-405
9114001 Egalisatiereserve Vuilverwerking	348.631	0	0	170.565	178.066	-13.945
9114002 Egalisatiereserve rioolrechten	0	0	0	0	0	0
9114003 Egalisatiereserve BTW-Comp.Fonds	88.264	0	0	0	88.264	-3.531
9114005 Egalisatiereserve onderhoud wegen	158.761	0	0	0	158.761	-6.350
9114005 Egalisatiereserve Openbare verlichting	181.401	0	0	0	181.401	-7.256
* Egalisatiereserve, geen schommelingen	777.057	0	0	170.565	606.492	-31.082
** Reserves	16.687.766	0	4.000	1.040.799	15.650.967	-667.511
9121001 Voorziening vervanging riolering	0	0	0	0	0	0
9121009 Voorziening onderh. gemeent.gebouwen	425.481	0	0	46.317	379.164	-17.019
* Egalisatievoorziening,geen schommelingen	425.481	0	0	46.317	379.164	-17.019
9122013 Voorz., tekort Grex Boogplein	0	0	0	0	0	0
9122015 Voorz., wachtgeldverplichtingen	66.613	0	0	66.613	0	-2.665
* Voorziening, voorzienbare verplichtingen	66.613	0	0	66.613	0	-2.665
9122009 Voorz., bijdr DUBO De Brake	0	0	0	0	0	0
9122010 Voorz., bijdr DUBO Oosterhuisen	0	0	0	0	0	0
9122012 Voorz., bijdr DUBO Groenlanden-Zuid	0	0	0	0	0	0
9122016 Voorz. Vervanging riolering	2.086.101	0	0	32.326	2.053.775	-83.444
9123006 Voorz. onderwijsachterstandsgeld	0	0	0	0	0	0
9123007 Voorziening overschot werkdeel WWB	0	0	0	0	0	0
* Voorzieningen, van derden ontvangen	2.086.101	0	0	32.326	2.053.775	-83.444
** Voorzieningen	2.578.195	0	0	145.256	2.432.939	-103.128
*** Reserves en Voorzieningen	19.265.961	0	4.000	1.186.055	18.083.906	-770.638

Meerjarenraming Reserves en Voorzieningen

Nummer	Omschrijving	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019	2019	Ten gunste van functie	Rente %
9111001	Algemene Reserve	Saldo per 01-01	5.966.399	3.913.479	3.553.945	3.498.045	3.498.045	3.498.045		
	Algemene Reserve	Vermeerderingen	282.114	531.804	0	0	0	0		
	Algemene Reserve	Verminderings	-2.335.034	-891.338	-55.900	0	0	0		
	Algemene Reserve	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9111001	Algemene Reserve	Saldo per 31-12	3.913.479	3.553.945	3.498.045	3.498.045	3.498.045	3.498.045		
9111002	Opbr.verkoop aandelen Essent	Saldo per 01-01	5.032.000	5.032.000	0	0	0	0		
	Opbr.verkoop aandelen Essent	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Opbr.verkoop aandelen Essent	Verminderings	0	-5.032.000	0	0	0	0		
	Opbr.verkoop aandelen Essent	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9111002	Opbr.verkoop aandelen Essent	Saldo per 31-12	5.032.000	0	0	0	0	0		
9111003	Lopende verplichtingen	Saldo per 01-01	759.664	760.425	374.092	374.092	374.092	374.092		
	Lopende verplichtingen	Vermeerderingen	347.333	0	0	0	0	0		
	Lopende verplichtingen	Verminderings	-346.571	-386.333	0	0	0	0		
	Lopende verplichtingen	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9111002	Lopende verplichtingen	Saldo per 31-12	760.425	374.092	374.092	374.092	374.092	374.092		
9112001	Reserve bovenwijkse voorzieningen	Saldo per 01-01	724.024	758.845	141.483	141.483	141.483	141.483		
	Reserve bovenwijkse voorzieningen	Vermeerderingen	34.821	0	0	0	0	0		
	Reserve bovenwijkse voorzieningen	Verminderings	0	-617.362	0	0	0	0		
	Reserve bovenwijkse voorzieningen	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112001	Reserve bovenwijkse voorzieningen	Saldo per 31-12	758.845	141.483	141.483	141.483	141.483	141.483		
9112007	Reserve huisvesting onderwijs	Saldo per 01-01	783.258	328.315	852.969	500.852	500.852	358.109		
	Reserve huisvesting onderwijs	Vermeerderingen	0	704.932	0	0	0	0		
	Reserve huisvesting onderwijs	Verminderings	-454.943	-180.278	-352.117	-142.743	-113.799	-54.930		
	Reserve huisvesting onderwijs	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112007	Reserve huisvesting onderwijs	Saldo per 31-12	328.315	852.969	500.852	358.109	387.053	303.179		
9112010	Reserve dorpshuizen	Saldo per 01-01	52.409	56.409	100.409	104.409	104.409	108.409		
	Reserve dorpshuizen	Vermeerderingen	4.000	54.000	4.000	4.000	4.000	4.000		
	Reserve dorpshuizen	Verminderings	0	-10.000	0	0	0	0		
	Reserve dorpshuizen	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112010	Reserve dorpshuizen	Saldo per 31-12	56.409	100.409	104.409	108.409	108.409	112.409		
9112011	Reserve leefbaarheid/RUOP	Saldo per 01-01	0	0	0	0	0	0		
	Reserve leefbaarheid/RUOP	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve leefbaarheid/RUOP	Verminderings	0	0	0	0	0	0		
	Reserve leefbaarheid/RUOP	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112011	Reserve leefbaarheid/RUOP	Saldo per 31-12	0	0	0	0	0	0		

Meerjarenraming Reserves en Voorzieningen

Nummer	Omschrijving	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019	2019	Ten gunste van functie	Rente %
9112023	Reserve bosaanleg Netlaan	Saldo per 01-01	146.000	146.000	146.000	0	0	0		
	Reserve bosaanleg Netlaan	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve bosaanleg Netlaan	Verminderen	0	0	-146.000	0	0	0		
	Reserve bosaanleg Netlaan	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112023	Reserve bosaanleg Netlaan	Saldo per 31-12	146.000	146.000	0	0	0	0		
9112025	Reserve grondexploitatie	Saldo per 01-01	528.049	518.142	533.235	523.328	523.328	513.421		
	Reserve grondexploitatie	Vermeerderingen	0	154.000	0	0	0	0		
	Reserve grondexploitatie	Verminderen	-9.907	-138.907	-9.907	-9.907	-9.907	-9.907		
	Reserve grondexploitatie	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112025	Reserve grondexploitatie	Saldo per 31-12	518.142	533.235	523.328	513.421	513.421	503.514		
9112026	Reserve herstructurering	Saldo per 01-01	109.699	141.419	141.419	141.419	141.419	141.419		
	Reserve herstructurering	Vermeerderingen	31.720	0	0	0	0	0		
	Reserve herstructurering	Verminderen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve herstructurering	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112026	Reserve herstructurering	Saldo per 31-12	141.419	141.419	141.419	141.419	141.419	141.419		
9112031	Reserve baggeren watergangen	Saldo per 01-01	225.513	394.663	268.803	261.224	261.224	252.313		
	Reserve baggeren watergangen	Vermeerderingen	175.000	0	0	0	0	0		
	Reserve baggeren watergangen	Verminderen	-5.850	-125.860	-7.579	-8.911	-4.168	-4.168		
	Reserve baggeren watergangen	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112031	Reserve baggeren watergangen	Saldo per 31-12	394.663	268.803	261.224	252.313	257.056	248.145		
9112032	Reserve verv.inventaris sportzalen	Saldo per 01-01	0	0	0	0	0	0		
	Reserve verv.inventaris sportzalen	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve verv.inventaris sportzalen	Verminderen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve verv.inventaris sportzalen	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112032	Reserve verv.inventaris sportzalen	Saldo per 31-12	0	0	0	0	0	0		
9112034	Reserve onderhoud kunstwerken	Saldo per 01-01	318.267	110.367	110.367	110.367	110.367	110.367		
	Reserve onderhoud kunstwerken	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve onderhoud kunstwerken	Verminderen	-207.900	0	0	0	0	0		
	Reserve onderhoud kunstwerken	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112034	Reserve onderhoud kunstwerken	Saldo per 31-12	110.367	110.367	110.367	110.367	110.367	110.367		
9112035	Reserve verkiezingen/referenda	Saldo per 01-01	45.135	54.765	54.765	54.765	54.765	54.765		
	Reserve verkiezingen/referenda	Vermeerderingen	9.631	0	0	0	0	0		
	Reserve verkiezingen/referenda	Verminderen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve verkiezingen/referenda	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112035	Reserve verkiezingen/referenda	Saldo per 31-12	54.765	54.765	54.765	54.765	54.765	54.765		

Meerjarenraming Reserves en Voorzieningen

Nummer	Omschrijving	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019	2019	Ten gunste van functie	Rente %
9112039	Reserve Functiewaardering	Saldo per 01-01	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000		
	Reserve Functiewaardering	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve Functiewaardering	Verminderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve Functiewaardering	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112039	Reserve Functiewaardering	Saldo per 31-12	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000		
9112040	Reserve uitvoering Sportnota	Saldo per 01-01	59.601	44.601	29.601	14.601	14.601	0		
	Reserve uitvoering Sportnota	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve uitvoering Sportnota	Verminderingen	-15.000	-15.000	-15.000	-14.601	0	0		
	Reserve uitvoering Sportnota	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112040	Reserve uitvoering Sportnota	Saldo per 31-12	44.601	29.601	14.601	0	14.601	0		
9112041	Reserve Regiovisie	Saldo per 01-01	54.821	15.085	15.085	15.085	15.085	15.085		
	Reserve Regiovisie	Vermeerderingen	15.085	0	0	0	0	0		
	Reserve Regiovisie	Verminderingen	-54.821	0	0	0	0	0		
	Reserve Regiovisie	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112041	Reserve Regiovisie	Saldo per 31-12	15.085	15.085	15.085	15.085	15.085	15.085		
9112042	Reserve bijdr. Cofinanciering	Saldo per 01-01	240.057	83.405	72.299	61.194	61.194	50.089		
	Reserve bijdr. Cofinanciering	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve bijdr. Cofinanciering	Verminderingen	-156.653	-11.105	-11.105	-11.105	-11.105	-11.105		
	Reserve bijdr. Cofinanciering	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112042	Reserve bijdr. Cofinanciering	Saldo per 31-12	83.405	72.299	61.194	50.089	50.089	38.984		
9112043	Reserve inkomensdeel WWB	Saldo per 01-01	1.585.446	1.192.816	869.077	748.845	748.845	609.701		
	Reserve inkomensdeel WWB	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve inkomensdeel WWB	Verminderingen	-392.630	-323.739	-120.232	-139.144	-178.875	-178.875		
	Reserve inkomensdeel WWB	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112043	Reserve inkomensdeel WWB	Saldo per 31-12	1.192.816	869.077	748.845	609.701	569.970	430.826		
9112046	Reserve museum Wierdenland	Saldo per 01-01	563.539	524.087	479.821	435.866	435.866	392.425		
	Reserve museum Wierdenland	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve museum Wierdenland	Verminderingen	-39.451	-44.266	-43.955	-43.441	-43.441	-43.441		
	Reserve museum Wierdenland	Rente	0	0	0	0	0	0	65411080	0,0%
9112046	Reserve museum Wierdenland	Saldo per 31-12	524.087	479.821	435.866	392.425	392.425	348.984		
9112047	Reserve WMO	Saldo per 01-01	1.140.351	1.641.707	1.382.461	1.284.022	1.284.022	1.173.909		
	Reserve WMO	Vermeerderingen	501.356	0	0	0	0	0		
	Reserve WMO	Verminderingen	0	-259.246	-98.439	-110.113	-110.113	-110.113		
	Reserve WMO	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112047	Reserve WMO	Saldo per 31-12	1.641.707	1.382.461	1.284.022	1.173.909	1.173.909	1.063.796		

Meerjarenraming Reserves en Voorzieningen

Nummer	Omschrijving	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019	2019	Ten gunste van functie	Rente %
9112048	Res.ICT/Het Nieuwe Werken	Saldo per 01-01	27.631	0	0	0	0	0		
	Res.ICT/Het Nieuwe Werken	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Res.ICT/Het Nieuwe Werken	Verminderings	-27.631	0	0	0	0	0		
	Res.ICT/Het Nieuwe Werken	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112048	Res.ICT/Het Nieuwe Werken	Saldo per 31-12	0	0	0	0	0	0		
9112050	Vervanging tractiemiddelen	Saldo per 01-01	70.000	60.000	50.000	40.000	40.000	30.000		
	Vervanging tractiemiddelen	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Vervanging tractiemiddelen	Verminderings	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000		
	Vervanging tractiemiddelen	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112050	Vervanging tractiemiddelen	Saldo per 31-12	60.000	50.000	40.000	30.000	30.000	20.000		
9112051	Reserve leefbaarheid	Saldo per 01-01	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000		
	Reserve leefbaarheid	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve leefbaarheid	Verminderings	0	0	0	0	0	0		
	Reserve leefbaarheid	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112051	Reserve leefbaarheid	Saldo per 31-12	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000		
9112052	Participatie	Saldo per 01-01	0	0	0	0	0	0		
	Participatie	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Participatie	Verminderings	0	0	0	0	0	0		
	Participatie	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112052	Participatie	Saldo per 31-12	0	0	0	0	0	0		
9112053	Onderhanden werk	Saldo per 01-01	0	787.500	787.500	787.500	787.500	787.500		
	Onderhanden werk	Vermeerderingen	787.500	0	0	0	0	0		
	Onderhanden werk	Verminderings	0	0	0	0	0	0		
	Onderhanden werk	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112053	Onderhanden werk	Saldo per 31-12	787.500	787.500	787.500	787.500	787.500	787.500		
9112054	Duurzaamheid	Saldo per 01-01	0	0	108.495	108.495	108.495	108.495		
	Duurzaamheid	Vermeerderingen	0	108.495	0	0	0	0		
	Duurzaamheid	Verminderings	0	0	0	0	0	0		
	Duurzaamheid	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112054	Duurzaamheid	Saldo per 31-12	0	108.495	108.495	108.495	108.495	108.495		
9112055	Dekkingsreserve Romp-akkoord	Saldo per 01-01	0	0	1.321.747	1.321.747	1.321.747	1.321.747		
	Dekkingsreserve Romp-akkoord	Vermeerderingen	0	1.321.747	0	0	0	0		
	Dekkingsreserve Romp-akkoord	Verminderings	0	0	0	0	0	0		
	Dekkingsreserve Romp-akkoord	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112055	Dekkingsreserve Romp-akkoord	Saldo per 31-12	0	1.321.747	1.321.747	1.321.747	1.321.747	1.321.747		

Meerjarenraming Reserves en Voorzieningen

Nummer	Omschrijving	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019	2019	Ten gunste van functie	Rente %
9112056	Dekkingsreserve Winsum-West	Saldo per 01-01	0	0	2.056.051	2.056.051	2.056.051	2.056.051		
	Dekkingsreserve Winsum-West	Vermeerderingen	0	2.056.051	0	0	0	0		
	Dekkingsreserve Winsum-West	Verminderings	0	0	0	0	0	0		
	Dekkingsreserve Winsum-West	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112056	Dekkingsreserve Winsum-West	Saldo per 31-12	0	2.056.051	2.056.051	2.056.051	2.056.051	2.056.051		
9112057	Dekkingsreserve BS-Winsum, sportzaal	Saldo per 01-01	0	0	881.165	881.165	881.165	881.165		
	Dekkingsreserve BS-Winsum, sportzaal	Vermeerderingen	0	881.165	0	0	0	0		
	Dekkingsreserve BS-Winsum, sportzaal	Verminderings	0	0	0	0	0	0		
	Dekkingsreserve BS-Winsum, sportzaal	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112057	Dekkingsreserve BS-Winsum, sportzaal	Saldo per 31-12	0	881.165	881.165	881.165	881.165	881.165		
9112058	Dekkingsreserve BS-Winsum, infra	Saldo per 01-01	0	0	587.443	587.443	587.443	587.443		
	Dekkingsreserve BS-Winsum, infra	Vermeerderingen	0	587.443	0	0	0	0		
	Dekkingsreserve BS-Winsum, infra	Verminderings	0	0	0	0	0	0		
	Dekkingsreserve BS-Winsum, infra	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112058	Dekkingsreserve BS-Winsum, infra	Saldo per 31-12	0	587.443	587.443	587.443	587.443	587.443		
9112059	Dekkingsreserve Infra Winsum-Oost	Saldo per 01-01	0	0	617.362	617.362	617.362	617.362		
	Dekkingsreserve Infra Winsum-Oost	Vermeerderingen	0	617.362	0	0	0	0		
	Dekkingsreserve Infra Winsum-Oost	Verminderings	0	0	0	0	0	0		
	Dekkingsreserve Infra Winsum-Oost	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112059	Dekkingsreserve Infra Winsum-Oost	Saldo per 31-12	0	617.362	617.362	617.362	617.362	617.362		
9112060	Dekkingsreserve DenAndel-Rasquert	Saldo per 01-01	0	0	340.000	340.000	340.000	340.000		
	Dekkingsreserve DenAndel-Rasquert	Vermeerderingen	0	340.000	0	0	0	0		
	Dekkingsreserve DenAndel-Rasquert	Verminderings	0	0	0	0	0	0		
	Dekkingsreserve DenAndel-Rasquert	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9112060	Dekkingsreserve DenAndel-Rasquert	Saldo per 31-12	0	340.000	340.000	340.000	340.000	340.000		
9113001	Reserve afkoopsommen onderhoud graven	Saldo per 01-01	10.114	10.114	10.114	10.114	10.114	10.114		
	Reserve afkoopsommen onderhoud graven	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve afkoopsommen onderhoud graven	Verminderings	0	0	0	0	0	0		
	Reserve afkoopsommen onderhoud graven	Rente	0	0	0	0	0	0	67241070	0,0%
9113001	Reserve afkoopsommen onderhoud graven	Saldo per 31-12	10.114	10.114	10.114	10.114	10.114	10.114		
9114001	Egalisatiereserve vuilverwerking	Saldo per 01-01	357.545	399.587	348.631	178.066	178.066	128.066		
	Egalisatiereserve vuilverwerking	Vermeerderingen	42.042	0	0	0	0	0		
	Egalisatiereserve vuilverwerking	Verminderings	0	-50.956	-170.565	-50.000	-170.565	-50.000		
	Egalisatiereserve vuilverwerking	Rente	0	0	0	0	0	0	67211010	0,0%
9114001	Egalisatiereserve vuilverwerking	Saldo per 31-12	399.587	348.631	178.066	128.066	7.501	78.066		

Meerjarenraming Reserves en Voorzieningen

Nummer	Omschrijving	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019	2019	Ten gunste van functie	Rente %
9114002	Egalisatiereserve rioolrechten	Saldo per 01-01	0	0	0	0	0	0		
	Egalisatiereserve rioolrechten	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Egalisatiereserve rioolrechten	Verminderingen	0	0	0	0	0	0		
	Egalisatiereserve rioolrechten	Rente	0	0	0	0	0	0	67221040	0,0%
9114002	Egalisatiereserve rioolrechten	Saldo per 31-12	0	0	0	0	0	0		
9114003	Egalisatiereserve BCF	Saldo per 01-01	88.264	88.264	88.264	88.264	88.264	88.264		
	Egalisatiereserve BCF	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Egalisatiereserve BCF	Verminderingen	0	0	0	0	0	0		
	Egalisatiereserve BCF	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9114003	Egalisatiereserve BCF	Saldo per 31-12	88.264	88.264	88.264	88.264	88.264	88.264		
9114005	Egalisatieres. Onderhoud wegen	Saldo per 01-01	126.983	158.761	158.761	158.761	158.761	158.761		
	Egalisatieres. Onderhoud wegen	Vermeerderingen	31.778	0	0	0	0	0		
	Egalisatieres. Onderhoud wegen	Verminderingen	0	0	0	0	0	0		
	Egalisatieres. Onderhoud wegen	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9114005	Egalisatieres. Onderhoud wegen	Saldo per 31-12	158.761	158.761	158.761	158.761	158.761	158.761		
9114006	Egalisatieres. Openbare verlichting	Saldo per 01-01	133.021	181.401	181.401	181.401	181.401	181.401		
	Egalisatieres. Openbare verlichting	Vermeerderingen	48.381	0	0	0	0	0		
	Egalisatieres. Openbare verlichting	Verminderingen	0	0	0	0	0	0		
	Egalisatieres. Openbare verlichting	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9114006	Egalisatieres. Openbare verlichting	Saldo per 31-12	181.401	181.401	181.401	181.401	181.401	181.401		
9115001	Reserve zwembad De Hoge Vier	Saldo per 01-01	0	0	0	0	0	0		
	Reserve zwembad De Hoge Vier	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve zwembad De Hoge Vier	Verminderingen	0	0	0	0	0	0		
	Reserve zwembad De Hoge Vier	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9115001	Reserve zwembad De Hoge Vier	Saldo per 31-12	0	0	0	0	0	0		
9121001	Voorziening vervanging rioleringen	Saldo per 01-01	0	0	0	0	0	0		
	Voorziening vervanging rioleringen	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Voorziening vervanging rioleringen	Verminderingen	0	0	0	0	0	0		
	Voorziening vervanging rioleringen	Rente	0	0	0	0	0	0	67221040	0,0%
9121001	Voorziening vervanging rioleringen	Saldo per 31-12	0	0	0	0	0	0		
9121009	Voorziening onderhoud gem. gebouwen	Saldo per 01-01	541.394	511.798	425.481	379.164	379.164	347.847		
	Voorziening onderhoud gem. gebouwen	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Voorziening onderhoud gem. gebouwen	Verminderingen	-29.597	-86.317	-46.317	-31.317	-31.317	-31.317		
	Voorziening onderhoud gem. gebouwen	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9121009	Voorziening onderhoud gem. gebouwen	Saldo per 31-12	511.798	425.481	379.164	347.847	347.847	316.530		

Meerjarenraming Reserves en Voorzieningen

Nummer	Omschrijving	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019	2019	Ten gunste van functie	Rente %
9122013	Voorz., tekort Grex Boogplein	Saldo per 01-01	0	0	0	0	0	0		
	Voorz., tekort Grex Boogplein	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Voorz., tekort Grex Boogplein	Verminderen	0	0	0	0	0	0		
	Voorz., tekort Grex Boogplein	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9122013	Voorz., tekort Grex Boogplein	Saldo per 31-12	0	0	0	0	0	0		
9122015	Voorz., wachtgeldverplichtingen	Saldo per 01-01	0	66.613	66.613	0	0	0		
	Voorz., wachtgeldverplichtingen	Vermeerderingen	110.413	0	0	0	0	0		
	Voorz., wachtgeldverplichtingen	Verminderen	-43.800	0	-66.613	0	0	0		
	Voorz., wachtgeldverplichtingen	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9122015	Voorz., wachtgeldverplichtingen	Saldo per 31-12	66.613	66.613	0	0	0	0		
9122009	Voorz.bijdr. DuBo De Brake 2	Saldo per 01-01	55.633	55.633	0	0	0	0		
	Voorz.bijdr. DuBo De Brake 2	Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
	Voorz.bijdr. DuBo De Brake 2	Verminderen	0	-55.633	0	0	0	0		
	Voorz.bijdr. DuBo De Brake 2	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9122009	Voorz.bijdr. DuBo De Brake 2	Saldo per 31-12	55.633	0	0	0	0	0		
9122010	Voorz.bijdr. DuBo Oosterhuisen	Saldo per 01-01	21.141	22.691	0	0	0	0		
	Voorz.bijdr. DuBo Oosterhuisen	Vermeerderingen	1.550	0	0	0	0	0		
	Voorz.bijdr. DuBo Oosterhuisen	Verminderen	0	-22.691	0	0	0	0		
	Voorz.bijdr. DuBo Oosterhuisen	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9122010	Voorz.bijdr. DuBo Oosterhuisen	Saldo per 31-12	22.691	0	0	0	0	0		
9122012	Voorz.bijdr. DuBo Groenlanden-Zuid	Saldo per 01-01	0	30.170	0	0	0	0		
	Voorz.bijdr. DuBo Groenlanden-Zuid	Vermeerderingen	30.170	0	0	0	0	0		
	Voorz.bijdr. DuBo Groenlanden-Zuid	Verminderen	0	-30.170	0	0	0	0		
	Voorz.bijdr. DuBo Groenlanden-Zuid	Rente	0	0	0	0	0	0	69143010	0,0%
9122012	Voorz.bijdr. DuBo Groenlanden-Zuid	Saldo per 31-12	30.170	0	0	0	0	0		
9122016	Voorz. Vervanging riolering	Saldo per 01-01	2.040.005	2.243.762	2.086.101	2.053.775	2.053.775	2.005.014		
	Voorz. Vervanging riolering	Vermeerderingen	203.757	0	0	0	12.827	12.827		
	Voorz. Vervanging riolering	Verminderen	0	-157.661	-32.326	-48.762	0	0		
	Voorz. Vervanging riolering	Rente	0	0	0	0	0	0	67221040	0,0%
9122016	Voorz. Vervanging riolering	Saldo per 31-12	2.243.762	2.086.101	2.053.775	2.005.014	2.066.602	2.017.841		

Meerjarenraming Reserves en Voorzieningen

Nummer	Omschrijving	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019	2019	Ten gunste van functie	Rente %
	Totaal Algemene reserves	Saldo per 01-01	11.758.062	9.705.904	3.928.037	3.872.137	3.872.137	3.872.137		
		Vermeerderingen	629.447	531.804	0	0	0	0		
		Verminderingen	-2.681.606	-6.309.671	-55.900	0	0	0		
	Totaal Algemene reserves	Saldo per 31-12	9.705.904	3.928.037	3.872.137	3.872.137	3.872.137	3.872.137		
	Totaal Bestemmingsreserves, vrij	Saldo per 01-01	6.698.800	6.883.127	11.972.558	11.162.224	11.162.224	10.676.259		
		Vermeerderingen	1.559.113	6.825.195	4.000	4.000	4.000	4.000		
		Verminderingen	-1.374.787	-1.735.763	-814.334	-489.966	-481.408	-422.539		
	Totaal Bestemmingsreserves, vrij	Saldo per 31-12	6.883.127	11.972.558	11.162.224	10.676.259	10.684.816	10.257.719		
	Totaal Bestemmingsreserves, derden	Saldo per 01-01	10.114	10.114	10.114	10.114	10.114	10.114		
		Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
		Verminderingen	0	0	0	0	0	0		
	Totaal Bestemmingsreserves, derden	Saldo per 31-12	10.114	10.114	10.114	10.114	10.114	10.114		
	Totaal Egal.reserves, geen schommelingen	Saldo per 01-01	705.812	828.013	777.057	606.492	606.492	556.492		
		Vermeerderingen	122.201	0	0	0	0	0		
		Verminderingen	0	-50.956	-170.565	-50.000	-170.565	-50.000		
	Totaal Egal.reserves, geen schommelingen	Saldo per 31-12	828.013	777.057	606.492	556.492	435.927	506.492		
	Totaal Egal.reserves, investeringsbijdrage	Saldo per 01-01	0	0	0	0	0	0		
		Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
		Verminderingen	0	0	0	0	0	0		
	Totaal Egal.reserves, investeringsbijdrage	Saldo per 31-12	0	0	0	0	0	0		
	TOTAAL RESERVES	Saldo per 01-01	19.172.789	17.427.158	16.687.766	15.650.967	15.650.967	15.115.002		
		Vermeerderingen	2.310.761	7.356.999	4.000	4.000	4.000	4.000		
		Verminderingen	-4.056.392	-8.096.390	-1.040.799	-539.966	-651.973	-472.539		
	TOTAAL RESERVES	Saldo per 31-12	17.427.158	16.687.766	15.650.967	15.115.002	15.002.994	14.646.462		

Meerjarenraming Reserves en Voorzieningen

Nummer	Omschrijving	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019	2019	Ten gunste van functie	Rente %
	Totaal Egal.voorzieningen	Saldo per 01-01	541.394	511.798	425.481	379.164	379.164	347.847		
		Vermeerderingen	0	0	0	0	0	0		
		Verminderingen	-29.597	-86.317	-46.317	-31.317	-31.317	-31.317		
	Totaal Egal.voorzieningen	Saldo per 31-12	511.798	425.481	379.164	347.847	347.847	316.530		
	Totaal Voorzieningen, verpl./risico	Saldo per 01-01	0	66.613	66.613	0	0	0		
		Vermeerderingen	110.413	0	0	0	0	0		
		Verminderingen	-43.800	0	-66.613	0	0	0		
	Totaal Voorzieningen, verpl./risico	Saldo per 31-12	66.613	66.613	0	0	0	0		
	Totaal Voorzieningen, derden	Saldo per 01-01	2.116.779	2.352.257	2.086.101	2.053.775	2.053.775	2.005.014		
		Vermeerderingen	235.477	0	0	0	12.827	12.827		
		Verminderingen	0	-266.156	-32.326	-48.762	0	0		
	Totaal Voorzieningen, derden	Saldo per 31-12	2.352.257	2.086.101	2.053.775	2.005.014	2.066.602	2.017.841		
	TOTAAL VOORZIENINGEN	Saldo per 01-01	2.658.174	2.930.667	2.578.195	2.432.939	2.432.939	2.352.860		
		Vermeerderingen	345.890	0	0	0	12.827	12.827		
		Verminderingen	-73.397	-352.473	-145.256	-80.079	-31.317	-31.317		
	TOTAAL VOORZIENINGEN	Saldo per 31-12	2.930.667	2.578.195	2.432.939	2.352.860	2.414.449	2.334.370		
	GENERAAL TOTAAL	Saldo per 01-01	21.830.963	20.357.825	19.265.961	18.083.906	18.083.906	17.467.862		
		Vermeerderingen	2.656.651	7.356.999	4.000	4.000	16.827	16.827		
		Verminderingen	-4.129.789	-8.448.863	-1.186.055	-620.044	-683.290	-503.856		
		Rente	0	0	0	0	0	0		
	GENERAAL TOTAAL	Saldo per 31-12	20.357.825	19.265.961	18.083.906	17.467.862	17.417.443	16.980.832		
	Specificatie Bespaarde rente:	Lening EDON	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	63301020	
		Mus.Wierdenland	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	65411080	
		Afvalstoffen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	67211010	
		Riolering	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	67221040	
		Lijkbezorging	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	67241070	
		Interne financ. alg	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	69143010	
		TOTAAL	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		

Opgave berekening

Gemeente:	Winsum
Opgave:	Begroting 2016-2021 (Mc-2016) corr 22-aug-2016 incl VHROSV
Circulaire:	FICTIEVE juli-circulaire over VHROSV dd 8 juli 2016
Jaar:	2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021
Uitkeringsfactor:	Lopende prijzen 2016: 1,4470 / 2017: 1,4180 / 2018: 1,4430 / 2019: 1,4550 / 2020: 1,4760 / 2021: 1,4760
Uitgezette maatstaven:	maatstafnummers: 0, 6a, 6b, 6c, 12a, 15c, 15d, 15h, 17, 20, 24p, 26, 27a, 27b, 27c, 28, 29, 30, 32d, 33, 39a, 40, 41, 42, 43, 44, 51, 53, 55, 64, 72, 102, 106, 109, 115, 116, 117, 118, 132, 135, 136, 144, 145, 146, 147, 151, 155, 157, 158, 159, 160, 162, 163, 166, 171
Uitgezette maatstaven met niet-0 waarden:	maatstafnummers: 17, 26, 33, 15c, 12a, 32d
Datum afgerond:	12-9-2016
Eigen toelichting:	
Datum rapport:	21-9-2016 9:06

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven

Maatstaf	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1c Waarde niet-woningen eigenaren	-195.878,20	-198.032,10	-198.032,10	-198.032,10	-198.032,10	-198.032,10
1f Waarde niet-woningen gebruikers (onder aftrek amendement De Pater)	-134.323,16	-135.832,41	-135.832,41	-135.832,41	-135.832,41	-135.832,41
1a Waarde woningen eigenaren	-849.238,40	-825.379,20	-825.379,20	-825.379,20	-825.379,20	-825.379,20
Subtotaal	-1.179.439,76	-1.159.243,71	-1.159.243,71	-1.159.243,71	-1.159.243,71	-1.159.243,71

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is

Maatstaf	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1e OZB waarde niet-woningen	48.222,02	48.234,69	48.234,69	48.234,69	48.234,69	48.234,69
8a Bijstandsontvangers (vanaf UJR 2016)	586.788,19	629.960,11	646.481,05	653.368,67	650.229,50	650.229,50
8b Loonkostensubsidie	3.801,54	3.834,88	3.860,32	3.882,20	3.884,90	3.884,90
3a Eén-ouder-huishoudens	84.778,10	84.778,10	84.778,10	84.778,10	84.778,10	84.778,10
2 Inwoners	2.129.184,92	2.102.650,00	2.099.866,20	2.097.355,80	2.095.963,00	2.095.963,00
4 Inwoners: jongeren < 20 jaar	829.623,60	827.197,80	824.772,00	822.346,20	819.920,40	817.494,60
5 Inwoners: ouderen > 64 jaar	222.674,40	218.955,00	220.149,30	220.149,30	220.149,30	220.149,30
5a Inwoners: ouderen > 74 en < 85 jaar	19.951,10	19.687,50	19.818,75	19.950,00	20.081,25	20.081,25
7 Lage inkomens	79.344,00	53.532,00	53.532,00	53.532,00	53.532,00	53.532,00
7b Lage inkomens (drempel) (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2015)	544.709,37	545.663,13	547.093,19	546.863,95	546.634,70	546.634,70
12 Minderheden	48.079,50	48.055,50	48.055,50	48.055,50	48.055,50	48.055,50
11a Uitkeringsontvangers (vanaf UJR 2016)	76.419,98	77.293,00	76.958,76	76.262,43	75.287,56	75.287,56
3b Huishoudens	548.704,7213	547.645,48	548.097,93	548.550,38	549.002,83	549.002,83
3c Eenpersoonshuishoudens	37.132,20	37.661,40	37.943,64	37.943,64	37.943,64	37.943,64

13 Klantenpotentieel lokaal	444.806,50	446.880,00	448.840,00	450.800,00	452.760,00	452.760,00
14 Klantenpotentieel regionaal	48.464,70	48.727,50	48.880,80	48.880,80	48.880,80	48.880,80
15e Leerlingen VO	63.726,00	63.726,00	62.244,00	60.762,00	59.280,00	59.280,00
38 Bedrijfsvestigingen	89.837,13	90.015,78	90.015,78	90.015,78	90.015,78	90.015,78
31a ISV (a) stadsvernieuwing	8.723,05	4.339,83	4.339,83	4.339,83	4.339,83	4.339,83
31b ISV (b) herstructurering	1.090,21	542,39	542,39	542,39	542,39	542,39
36 Meerkernigheid	81.573,93	81.573,93	81.573,93	81.573,93	81.573,93	81.573,93
37 Meerkernigheid * bodemfactor buitengebied	161.532,57	161.984,83	161.998,12	162.011,40	162.024,69	162.024,69
36a Kernen met 500 of meer adressen	166.555,20	166.555,20	166.555,20	166.555,20	166.555,20	166.555,20
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	28.890,58	28.939,96	28.939,96	28.939,96	28.939,96	28.939,96
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	19.309,48	19.309,02	19.280,93	19.252,84	19.238,80	19.238,80
32a Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2015)	194.274,20	187.572,78	187.806,11	187.960,88	188.115,64	188.115,64
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	91.982,99	92.240,72	92.248,59	92.256,45	92.263,71	92.263,71
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	293.104,22	293.924,50	293.948,29	293.972,08	293.996,82	293.996,82
21 Oppervlakte bebouwing	76.075,52	76.213,76	76.213,76	76.213,76	76.213,76	76.213,76
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	47.929,50	96.827,00	96.827,00	96.827,00	96.827,00	96.827,00
22a Oppervlakte bebouwing woonkern	88.895,82	179.587,20	179.587,20	179.587,20	179.587,20	179.587,20
19 Oppervlakte binnenwater	5.504,12	5.561,84	5.625,48	5.625,48	5.625,48	5.625,48
16 Oppervlakte land	414.447,06	416.064,02	416.064,02	416.064,02	416.064,02	416.064,02
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	322.904,89	326.233,81	331.535,41	331.535,41	331.535,41	331.535,41
24a Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2015)	361.511,60	348.836,25	349.123,95	349.411,65	349.699,35	349.699,35
25a Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2015) * bodemfactor woonkernen	374.680,61	375.655,54	375.965,36	376.275,18	376.584,99	376.584,99
39 Vast bedrag	236.418,34	237.798,71	237.798,71	237.798,71	237.798,71	237.798,71
Subtotaal	8.881.651,92	8.994.259,15	9.015.596,25	9.018.474,81	9.012.160,86	9.009.735,06

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)						
Jaren	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Uitkeringsfactor	1,4470	1,4180	1,4430	1,4550	1,4760	1,4760
Subtotaal (B x C (=uf))	12.851.750,32	12.753.859,47	13.009.505,39	13.121.880,84	13.301.949,42	13.298.368,94

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is						
Maatstaf	2016	2017	2018	2019	2020	2021
61 Suppletieregeling OZB	77.108,00	57.831,00	38.554,00	19.277,00	0,00	0,00
56a Suppletie-regeling groot onderhoud verdeelstelsel 2e fase	41.550,00	-24.019,00	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
56b Cumulatieregeling gemeentefonds (SU)	0,00	-20.719,00	-9.862,00	-2.305,00	n.v.t.	n.v.t.
Subtotaal	118.658,00	13.093,00	28.692,00	16.972,00	0,00	0,00

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is						
Maatstaf	2016	2017	2018	2019	2020	2021
71 Impuls Brede scholen combinatiefuncties (DU)	27.240,00	27.240,00	27.240,00	27.240,00	27.240,00	27.240,00
113 Peuterspeelzaalwerk (DU)	50.361,00	50.361,00	0,00	0,00	0,00	0,00

170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (IU)	59.860,00	59.860,00	68.586,00	68.586,00	68.586,00	68.586,00
62 Wet maatschappelijke ondersteuning (IU)	945.779,00	1.009.324,00	1.009.324,00	1.009.324,00	1.017.741,00	1.059.024,00
185 Huishoudelijke hulp toelage (DU)	110.588,00	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	10.258,00	20.517,00	30.775,00	41.034,00	51.292,00	61.550,00
Subtotaal	1.204.086,00	1.167.302,00	1.135.925,00	1.146.184,00	1.164.859,00	1.216.400,00

Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein						
Maatstaf	2016	2017	2018	2019	2020	2021
172 decentralisatie AWBZ naar WMO (IU)	1.833.825,00	1.803.163,00	1.770.150,00	1.748.994,00	1.738.770,00	1.726.369,00
173 decentralisatie jeugdzorg (IU)	3.090.975,00	2.927.582,00	2.971.393,00	2.973.512,00	2.979.597,00	2.995.890,00
174 decentralisatie Participatiewet (IU)	2.290.008,00	2.183.358,00	2.082.278,00	2.004.075,00	1.913.080,00	1.918.219,00
Subtotaal	7.214.808,00	6.914.103,00	6.823.821,00	6.726.581,00	6.631.447,00	6.640.478,00

Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker						
Aanvullingen v/d gebruiker	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gemeenteposten:						
DU Verhoogde asielinstroom	17.764,00	66.773,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Subtotaal	17.764,00	66.773,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Totaal	20.227.626,56	19.755.886,76	19.838.699,68	19.852.374,13	19.939.011,71	19.996.003,23
---------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Functie 921	13.012.818,56	12.841.783,76	13.014.878,68	13.125.793,13	13.307.564,71	13.355.525,23
Functie 923	7.214.808,00	6.914.103,00	6.823.821,00	6.726.581,00	6.631.447,00	6.640.478,00

III. Vaststellingsbesluit

VASTSTELLINGSBESLUIT

Agendanummer:

Vergadering: 10 november 2016

De raad van de gemeente Winsum;

Gezien:

de Kadernota 2016

gelet op het bepaalde in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten;

b e s l u i t :

1. De programmabegroting 2017 vast te stellen;
2. De kredieten voor de geplande investeringen 2017, waarvan in de lijst is aangegeven dat geen afzonderlijk raadsvoorstel zal volgen, beschikbaar te stellen.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Winsum in zijn openbare vergadering van 10 november 2016.

De raad voornoemd,

griffier,

voorzitter,

IV. Bijlagen

I. Uitgangspunten begroting

In deze bijlage zijn de richtlijnen en uitgangspunten opgenomen met een

- a) technisch administratief karakter en richtlijnen; en uitgangspunten die een meer
- b) beleidsmatig karakter hebben.

Richtlijnen en uitgangspunten

De kaders hebben betrekking op zowel de budgettaire als de vermogenspositie. De financiële kaders zijn onder meer vastgelegd in de 'Verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, alsmede de regels voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Winsum'.

Voor de opstelling van de begroting en meerjarenramingen gaat het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) uit van een sluitend perspectief. Om tot een sluitend perspectief te komen zijn keuzes onvermijdbaar. Om tot een goede afweging en besluitvorming te kunnen komen wordt voor de opstelling van de Kadernota en de Begroting een aantal richtlijnen en uitgangspunten geformuleerd. Deze worden door de organisatie gehanteerd bij het aanreiken van de noodzakelijke gegevens.

a) Richtlijnen en uitgangspunten met een technisch/administratief karakter

Looncompensatie

In principe wordt, voor de raming van de loonontwikkeling 2017, de laatst vastgestelde cao als basis voor de berekeningen gehanteerd. Dit betreft echter voor de gemeenteambtenaren een cao met een geldigheidsduur tot 1-mei-2017. Per 1 januari 2017 stijgen de lonen nog met 0,4%. Dat maakt dat het lastig is om een juiste raming op te stellen voor het volledige jaar 2017. Voor de begroting 2017 gaan we uit van dit laatst vastgestelde cao-loon met daarop een stijging in verband met de eventuele werkelijke periodieke verhogingen.

Prijscompensatie

Voor de samenstelling van de begroting 2017 stellen wij voor om bij de ramingen uit te gaan van een prijsontwikkeling van 0% voor zowel de exploitatie als bij investeringen. Dit betekent dat er feitelijk een bezuiniging plaatsvindt op de budgetten. Immers, de prijsstijgingen worden niet gecompenseerd door een verhoging van de budgetten.

Over de jaren 2012-2016 is de inflatiecorrectie alleen als daar de noodzaak voor was op de gemeentelijke budgetten toegepast. In verband met de onzekerheden over de ontwikkelingen ten aanzien van aanvullende rijksbezuinigingen zijn wij van plan om ook voor 2017 de nullijn te hanteren. Wel zullen wij de geboden compensatie via het gemeentefonds als stelpost opnemen ter dekking van eventuele noodzakelijke ramingsaanpassingen. In de begroting 2017 wordt met betrekking tot de ramingen voor de gemeentelijke belastingen en heffingen rekening gehouden met de eerdere besluitvorming (bijv. OZB-verhoging van 2,75%).

Subsidies en bijdragen

Subsidies en bijdragen aan derden worden jaarlijks geraamd op basis van bestaande subsidies met een prijsindex van 0 %. Voor de gesubsidieerde instellingen kan daar waar sprake is van het onderdeel looncomponent en voor zover er al geen afzonderlijke individuele afspraken zijn gemaakt worden uitgegaan van de cao.

Energieheffingen

Met een verhoging van de tarieven van energie wordt rekening gehouden met een stijging van 0%.

Algemene uitkering

De raming algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt gebaseerd op de laatst bekende circulaire van het Rijk. Het in deze circulaire opgenomen bedrag ter compensatie van gestegen prijzen wordt als stelpost in de begroting opgenomen.

Raming aantal inwoners, woonruimten en bijstandsontvangers

Het aantal inwoners en woonruimten wordt bepaald aan de hand van de laatst bekende gegevens en aangepast aan autonome ontwikkelingen.

Raming aantal inwoners: (werkelijk aantal 01-01-2016: 13.774)

1 januari 2017 een inwoneraantal van 13.750

1 januari 2018 een inwoneraantal van 13.730

1 januari 2019 een inwoneraantal van 13.710

1 januari 2020 een inwoneraantal van 13.700

Raming toename woningen: (werkelijk aantal 01-01-2016: 6.029)

1 januari 2017 toename van 6 ten opzichte van 1 januari 2015

1 januari 2018 toename van 5 ten opzichte van 1 januari 2016

1 januari 2019 toename van 5 ten opzichte van 1 januari 2017

1 januari 2020 toename van 5 ten opzichte van 1 januari 2018

Raming aantal Bijstandsontvangers: (werkelijk aantal 01-01-2016: 287)

1 januari 2017 een aantal van 310

1 januari 2018 een aantal van 305

1 januari 2019 een aantal van 305

1 januari 2020 een aantal van 305

Belastingen, heffingen en rechten

Algemeen

In de begroting 2017 en het meerjarenperspectief tot en met 2018 is rekening gehouden met een tariefstijging van 2,75% ten aanzien van de opbrengst van de onroerende zaakbelastingen met een eenmalige verhoging van 2% in 2017. Vanuit de sportnota worden voorstellen gedaan op het gebied verhuur van gemeentelijke sportaccommodaties. Het gaat daarbij om zowel binnen- als buitensportaccommodaties en het zwembad. Ook voor wat betreft de verhuur van overige accommodaties zullen wij de huren aanpassen waar dat kan. Dit kader, met inbegrip van hetgeen we over de bezuinigingstaakstellingen hebben geschreven, houden we vast voor 2017. Wij hebben geen redenen om het ingezette beleid te heroverwegen.

Wet Waardering Onroerende Zaken (wet W.O.Z.).

Sinds het belastingjaar 2008 vinden de hertaxaties jaarlijks plaats. Met waardepeildatum 1 januari 2015 zijn de OZB-aanslagen voor 2016 opgelegd. Uitgangspunt is dat, ondanks de gewijzigde waarden van het onroerend goed, sprake is van een gelijkblijvende belastingopbrengst. Door de Raad is in november 2013 het besluit genomen om de OZB-opbrengst voor 2014 en de hierna volgende jaren te laten stijgen met een percentage van 2,75%. Dit percentage kwam nagenoeg overeen met de door het rijk vastgestelde macronorm. Deze macronorm is voor het jaar 2017 vastgesteld op 1,97%. Hierin zit een correctie opgenomen vanwege een te hoge stijging van de OZB over het jaar 2015. Alle gemeenten moeten hiervoor bloeden. In onze meerjarenschijven is deze periode van een jaarlijkse stijging doorgetrokken tot en met het jaar 2018. Uiteraard blijft het zo dat de gemeenteraad bij de jaarlijkse vaststelling van de belastingverordeningen de bevoegdheid heeft om, indien daar reden voor is, daarvan af te wijken.

Afvalstoffenheffing

In 2013 zijn we gestart met DifTar. We hebben gezien dat zowel de kosten als de opbrengsten fors achterliepen bij de oorspronkelijke ramingen (niet gebaseerd op DifTar). In 2014 is het invoeringsjaar geëvalueerd. Ten tijde van het opstellen van de belastingvoorstellen voor het jaar 2017 zullen wij deze evaluatie en onze ervaringen in 2015 en 2016 als basis gebruiken voor onze voorstellen voor het jaar 2017.

Rioolheffing

In 2014 zijn we gestart met het eerste uitvoeringsjaar van het nieuwe Waterbeleidsplan 2014-2018. Uitgangspunt hierbij is dat alleen wordt vervangen c.q. geïnvesteerd als dat werkelijk noodzakelijk is. De verwachting is dat de tarieven, gelet op de maximale kostendekkendheid van 100%, de komende jaren niet hoeven te stijgen. De kosten van het baggeren zullen overeenkomstig het vastgestelde baggerplan voor 50% worden meegenomen bij de rioolkosten.

II. EMU

Berekening EMU-saldo Begroting 2017 Winsum

Nr	Omschrijving	Teken	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan-/onttrekking uit reserves		-878.982	-1.256.510	-718.109
2	Afschrijving ten laste van de exploitatie	+	1.779.103	1.808.544	1.585.137
3	Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	+			
4	Investeringsbijdragen die niet via de exploitatie lopen	-	-965.250	-5.161.518	-7.506.801
5	Investeringen in materiële vaste activa die in de loop van het jaar worden geïnvesteed				
5	Investeringssubsidies die niet via de exploitatie lopen	+			1.394.887
6a	Opbrengsten uit desinvesteringen in vaste activa	+			
6b	De boekwinst op desinvesteringen in vaste activa	-			
7	Aankoop grond, bouw-, woonrijp maken e.d. in jaar	-			
8a	Opbrengsten van verkoop van grond in jaar	+			
8b	De boekwinst op grondverkoop in jaar	-			
9	Betalingen in jaar ten laste van voorzieningen	-			
10	Betalingen die rechtstreeks van reserves worden gebracht	-			
11	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen in jaar	-			
	Berekend EMU-saldo lokale overheid		<u>-65.129</u>	<u>-4.609.484</u>	<u>-5.244.886</u>
	Referentiewaarde van Winsum:		-1.235.000	-1.235.000	-1.235.000
	Hoger EMU-saldo dan geaccepteerd			<u>3.374.484</u>	<u>4.009.886</u>
	Lager EMU-saldo dan geaccepteerd		<u>-1.169.871</u>		

III. Arbeidskosten

Gemeenten dienen in de begroting in te gaan op de zogenaamde jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Onder arbeidsrechtelijke verplichtingen worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel.

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat jaarlijkse arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume via de exploitatie moeten lopen. Als de verplichtingen niet van een vergelijkbaar volume zijn, dan moet hiervoor een voorziening worden getroffen.

Toepassing van de voorschriften leidt tot de volgende situatie:

1. Wachtgelden (oude verplichtingen) en pensioenen ambtenaren.
In het kader van het sluitend maken van de begroting 2011 is besloten om eventuele wachtgeldverplichtingen niet meer jaarlijks in de begroting op te nemen, maar tot de volle omvang te berekenen en hiervoor een voorziening te treffen.
2. WW conforme uitkeringen en bovenwettelijke WW-uitkeringen (vervangen wachtgeldregelingen)
(Bovenwettelijke) WW-conforme uitkeringen is een regeling die op 1-1-2001 is ingegaan. Door tijdelijke contracten via uitzendbureaus te sluiten worden uitkeringen voorkomen. Hiervoor hoeft geen voorziening te worden getroffen.
3. FPU gemeentelijk deel.
De kosten hiervan zijn in de begroting opgenomen.
4. Wachtgelden en pensioenen wethouders.
Bepalend voor het instellen van een voorziening voor pensioenen en wachtgelden wethouders is het ongelijkmatig karakter van de verplichting. Als de verplichting jaarlijks van een vergelijkbaar volume is mag geen voorziening worden ingesteld. De jaarlijks soms aanzienlijke fluctuatie in dergelijke verplichtingen door mogelijke (tussentijdse) wisselingen van wethouders is een belangrijke wegingsfactor voor pensioenen en wachtgelden wethouders. De verplichtingen en daarmee de fluctuaties ervan worden nog verhoogd als oud-Wethouders de gevormde pensioenrechten opeisen bij een pensioenbreuk. Het betreft verder wisselingen binnen een relatief kleine groep, de jaarlijkse schommelingen in de verplichtingen in verband met pensioenen en wachtgelden van wethouders kunnen al snel aanzienlijk zijn. Daarom zal er normaal gesproken een voorziening voor pensioenen en wachtgelden wethouders moeten worden getroffen. Wij hebben voor de pensioenen van de wethouders de pensioenbeheerdersfunctie ondergebracht bij een pensioenverzekeraar. Hierdoor hoeft er geen voorziening gevormd te worden voor de pensioenen en worden de jaarlijkse pensioenpremies als last in de begroting opgenomen. Voor de wachtgeldverplichtingen is in 2011 een voorziening gevormd.
5. Opgebouwde vakantierechten.
Over de maanden juni tot en met december bouwen ambtenaren recht op vakantiegeld op, welke rechten in mei het jaar daarop worden uitbetaald. Feitelijk zou het bedrag van deze 7 maanden ten laste van de exploitatie van het lopende jaar moeten worden gebracht en als nog te betalen schuld op de balans in de jaarrekening moeten worden opgevoerd. Omdat er geen grote mutaties in de totale omvang van het personeelsbestand zijn, heeft dit weinig tot geen effect op de uitkomst van de exploitatie over de jaren heen. Om die reden is er sprake van een gelijk volume en behoeft er geen balanspost behoeft te worden gecreëerd.

IV. Investerings- en financieringsstaat

(bedragen x € 1.000,-)

Omschrijving	1-1- 2017	Mutaties in 2017	31-12-2017
Vaste Activa			
- Saldo	22.963	0	22.963
- investeringsachterstand	-500	0	-500
- Afschrijvingen	0	-1.809	-1.809
- aflossingen leningen	0	-296	-296
- mutaties vanuit vastgestelde grondexploitaties	0	0	0
- Investerings in begrotingsjaar	<u>0</u>	<u>5.162</u>	<u>5.162</u>
Totaal vaste Activa	22.463	3.057	25.521
Eigen Vermogen			
- Algemene reserves	-3.928	56	-3.872
- Bestemmingsreserves	<u>-12.760</u>	<u>-989</u>	<u>-11.779</u>
	-16.688	-933	-15.651
Vreemd Vermogen			
- Voorzieningen	-2.578	145	-2.433
- Opgenomen geldleningen	<u>-2.799</u>	<u>-3.845</u>	<u>-6.348</u>
	-5.377	-3.700	-8.781
Totaal Vermogen	-22.065	-4.633	-24.432
Financieringstekort	<u>399</u>	<u>-1.575</u>	<u>1.089</u>

Toelichting Investerings- en financieringsstaat:

Vaste Activa

De vaste activa zijn de activa zoals deze zijn overeenkomstig de boekwaarde van de activa per 1 januari 2017. Het is een continue gedragslijn om rekening te houden met een investeringsachterstand.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn de afschrijvingen in het begrotingsjaar op de geactiveerde kapitaaluitgaven

Investerings opgenomen in begroting

Dit zijn de investeringen waarvan wordt verwacht dat uitvoering plaats vindt in het begrotingsjaar.

Algemene reserves

De stand van de Staat van reserves en voorzieningen is hier opgenomen. Daarnaast is het saldo van de begroting na de reservemutaties hier verwerkt.

Bestemmingsreserves

De stand van de Staat van reserves en voorzieningen is hier opgenomen. Daarnaast zijn de mutaties zoals die in de programmabegroting zijn geraamd hier verwerkt.

Voorzieningen

De stand van de Staat van reserves en voorzieningen is hier opgenomen. Daarnaast zijn de mutaties zoals die in de programmabegroting zijn geraamd hier verwerkt.

Opgenomen geldleningen

De stand van de Staat van geldleningen is hier opgenomen. Daarnaast zijn de aflossingen als mutaties verwerkt.

V. Incidentele lasten en baten

Een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen;

N.B. Alle incidentele baten en lasten dienen te worden benoemd

Overzicht incidentele baten en lasten (art. 19c en 23b BBV):

Een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen;

N.B. Alle incidentele baten en lasten dienen te worden benoemd

	2017	2018	2019	2020
INCIDENTELE LASTEN				
Programma:				
1.4 Extra afschrijving fietspad Mensingeweer	50.000			
2.3 Opvang vluchtelingen	67.000			
2.4 Uitvoeringskosten bijstand	30.000	15.000	0	0
2.5 Uitvoeringskosten jeugd	100.000	50.000	0	0
2.5 Transformatiekosten WMO	20.000	20.000	0	0
4.1 Centrummanager	50.000	50.000		
4.2 Herinrichting Munsterveld	146.000	0	0	0
4.2 Roekenoverlast	10.000	10.000	0	0
Sub-totaal (a)	473.000	145.000	0	0
incidentele toevoegingen aan reserves				
6.2 Begrotingsresultaat	0	0	96.927	290.194
Sub-totaal (b)	0	0	96.927	290.194
Totaal incidentele lasten (c = a + b)	473.000	145.000	96.927	290.194
INCIDENTELE BATEN				
Programma:				
1.	0	0	0	0
2.	0	0	0	0
3.	0	0	0	0
Alg.dekking: gemeentefonds	67.000	0	0	0
Sub-totaal (d)	67.000	0	0	0
incidentele onttrekkingen aan reserves				
1.4 Afschrijving fietspad Mensingeweer	50.000	0	0	0

2.4 Dekking uitvoeringskosten bijstand	30.000	0	0	0
2.5 Dekking uitvoering sociaal domein	120.000	0	0	0
4.2 Dekking Munsterveld	146.000	0	0	0
6.2 Begrotingsresultaat	229.711	146.422	0	0
Sub-totaal (e)	575.711	146.422	0	0
Totaal incidentele baten (f = d + e)	642.711	146.422	0	0

Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (art . 19d en 23c BBV)

	2017	2018	2019	2019
Structurele toevoegingen aan reserves:				
2.5 Welzijn	4.000	4.000	4.000	4.000
etc.	0	0	0	0
Totaal structurele toevoegingen	4.000	4.000	4.000	4.000
structurele onttrekkingen aan reserves:				
1.4 Verkeer en vervoer	7.579	28.000	58.157	58.157
1.5 Milieu	171.000	149.000	137.000	137.000
2.1 Cultuur	43.955	43.441	43.441	43.441
2.2 Onderwijs	352.117	6.000	131.000	207.000
2.4 Sociale voorzieningen	15.000	139.000	179.000	179.000
2.5 Welzijn	59.439	110.113	110.113	110.113
2.6 Sport	15.000	79.000	65.000	65.000
3.2 Toerisme	11.105	11.105	11.105	11.105
4.1 Grondbeleid	9.907	9.907	9.907	9.907
etc.	0	0	0	0
Totaal structurele onttrekkingen	685.102	575.566	744.723	820.723

Bepaling structurele begrotingssaldi

	2017	2018	2019	2019
LASTEN				
bruto lasten (cf overzicht art. 17 BBV)	34.957.455	34.443.519	34.572.706	34.699.536
incidentele lasten	-473.000	-145.000	0	0
incidentele toevoegingen reserves	0	0	96.927	290.194
structurele lasten (a)	34.484.455	34.298.519	34.669.633	34.989.730
BATEN				
bruto baten (cf overzicht art. 17 BBV)	34.957.455	34.443.519	34.572.706	34.699.536
incidentele baten	-67.000	0	0	0
incidentele onttrekkingen reserves	-575.711	-146.422	0	0
structurele baten (b)	34.314.744	34.297.097	34.572.706	34.699.536
structurele saldi (c = a-b)	169.711	1.422	96.927	290.194

VI. Overzicht baten en lasten per taakveld

Taakvelden	Baten	Lasten	Saldo	V/N
1.1 Crisisbeheersing en brandweer		706.206	706.206	N
Programma Brandweezorg en rampenbestrijding		706.206	706.206	N
1.2 Openbare orde en veiligheid		173.716	173.716	N
Programma Openbare orde en veiligheid		173.716	173.716	N
8.3 Wonen en bouwen	435.005	515.614	80.609	N
Programma Volkshuisvesting	435.005	515.614	80.609	N
2.1 Verkeer en vervoer	5.151	1.642.839	1.637.688	N
2.2 Parkeren		12.515	12.515	N
2.4 Economische havens en waterwegen	400	165.909	165.509	N
Programma Verkeer en vervoer	5.551	1.821.262	1.815.712	N
7.2 Riolering	1.262.213	816.977	445.236-	V
7.3 Afval	1.372.192	1.148.280	223.912-	V
7.4 Milieubeheer		236.180	236.180	N
Programma Milieu	2.634.405	2.201.437	432.968-	V
Kwaliteit v/d Woon- en leefomgeving	3.074.961	5.418.235	2.343.274	N
5.3 Cultuurpresentatie, -prod. en -particip		94.553	94.553	N
5.4 Musea	38.325	153.790	115.465	N
5.5 Cultureel erfgoed		68.023	68.023	N
Programma Cultuur	38.325	316.366	278.041	N
4.1 Openbaar basisonderwijs	16.154	134.439	118.285	N
4.2 Onderwijshuisvesting		878.038	878.038	N
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	23.620	715.469	691.849	N
Programma Onderwijs	39.774	1.727.946	1.688.173	N
7.1 Volksgezondheid		594.382	594.382	N
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	144.456	306.615	162.159	N
Programma Volksgezondheid	144.456	900.997	756.541	N
6.3 Inkomensregelingen	4.685.817	5.963.326	1.277.508	N
6.4 Begeleide participatie		1.929.612	1.929.612	N
6.5 Arbeidsparticipatie		501.289	501.289	N
Programma Sociale zaken en werk	4.685.817	8.394.227	3.708.409	N
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	72.540	890.203	817.663	N
6.2 Wijkteams		220.940	220.940	N
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)		279.829	279.829	N
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	197.994	3.160.714	2.962.720	N
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-		2.999.940	2.999.940	N
6.81 Geëscaleerde zorg 18+		71.564	71.564	N
Programma Maatschappelijke ondersteuning	270.534	7.623.191	7.352.658	N
5.1 Sportbeleid en activering	24.340	85.652	61.312	N
5.2 Sportaccommodaties	195.095	898.502	703.408	N
Programma Sport	219.435	984.154	764.720	N
Soc. voorzieningen en maatsch.dienstver	5.398.341	19.946.882	14.548.541	N
3.1 Economische ontwikkeling		49.445	49.445	N
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	40.718	85.624	44.906	N
3.4 Economische promotie	14.990	72.685	57.694	N
Programma Economie	55.708	207.754	152.045	N
Dorps- en plattelandseconomie	55.708	207.754	152.045	N
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerr.)	226	120.064	119.838	N
Programma Grondbeleid	226	120.064	119.838	N
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	11.131	1.274.628	1.263.497	N
Programma Natuur- en groenbeheer	11.131	1.274.628	1.263.497	N
8.1 Ruimtelijke ordening	10.212	221.087	210.875	N
Programma Ruimtelijke ordening en inrichting	10.212	221.087	210.875	N
Ruimtelijke structuur	21.569	1.615.779	1.594.210	N
5.6 Media	25.242	317.295	292.053	N
Programma Communicatie	25.242	317.295	292.053	N

0.2 Burgerzaken	267.220	382.223	115.003	N
Programma Publiekszaken	267.220	382.223	115.003	N
0.1 Bestuur	96.974	895.534	798.560	N
Programma Openbaar bestuur	96.974	895.534	798.560	N
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden		158.670	158.670	N
0.4 Overhead	43.833	3.680.082	3.636.249	N
Programma Bedrijfsvoering	43.833	3.838.751	3.794.918	N
Kwaliteit van bestuur en organisatie	433.269	5.433.803	5.000.534	N
0.5 Treasury	2.199.971	1.976.652	223.319-	V
Overzicht Financiën	2.199.971	1.976.652	223.319-	V
0.61 OZB woningen	1.994.442	186.212	1.808.230-	V
0.62 OZB niet-woningen	685.805	59.516	626.289-	V
0.64 Belastingen overig	38.409	36.173	2.236-	V
Overzicht Lokale heffingen	2.718.656	281.901	2.436.755-	V
0.7 Algemene uitkering en ov.uitk.gem.fonds	19.689.153		19.689.153-	V
Overzicht Algemene uitkering	19.689.153		19.689.153-	V
0.8 Overige baten en lasten	105.317	72.450	32.867-	V
Overzicht Onvoorziene uitgaven	105.317	72.450	32.867-	V
0.9 Vennootschapsbelasting				
Overzicht Vennootschapsbelasting				
Algemene dekkingsmiddelen	24.713.097	2.331.003	22.382.094-	V
Saldo van Baten en Lasten	33.696.945	34.953.455	1.256.510	N
0.10 Mutaties reserves	1.030.799	4.000	1.026.799-	V
Overzicht Mutaties op de reserves	1.030.799	4.000	1.026.799-	V
Mutaties op de reserves	1.030.799	4.000	1.026.799-	V
0.11 Resultaat v/d rekening van baten/lasten	229.711		229.711-	V
Resultaat van de baten en lasten	229.711		229.711-	V
Resultaat	229.711		229.711-	V
Generaal Totaal	34.957.455	34.957.455	0	N

Bepaling Overhead-% in begroting 2017					
	TOTAAL	Direct	SoZa	Totaal DIRECT	Overhead
Personeelskosten					
Salariskosten	5.923.396,00	3.203.721,00	834.890,00	4.038.611,00	1.884.785,00
Sociale uitkering	50.000,00			0,00	50.000,00
Personeel van derden	370.533,72	115.844,00	39.639,00	155.483,00	215.050,72
Secundaire personeelskosten	186.056,53	32.187,00	38.172,41	70.359,41	115.697,12
Huisvestingskosten					
Sociale zaken	29.396,00		29.396,00	29.396,00	
Werkplaats B&O	63.336,00				63.336,00
Gemeentehuis	276.297,00				276.297,00
Tractiekosten					
Milieu-auto	5.717,04	5.717,04		5.717,04	
Vrachtauto's	33.927,04				33.927,04
Tractoren	47.632,69				47.632,69
Bestelwagens	111.503,00				111.503,00
Maaimachines	10.368,00				10.368,00
Administratiekosten					
Algemene benodigdheden	350.643,26	10.485,81	89.017,00	99.502,81	251.140,45
Automatiseringskosten					
Automatiseringskosten	385.119,28	0,00		0,00	385.119,28
Direct toegerekende autom.kosten	232.750,00	212.750,00	20.000,00	232.750,00	0,00
Overige kosten					
Voorlichting	7.143,00				7.143,00
Representatie	650,00				650,00
Overige pers.kosten B&O	18.629,00				18.629,00
Gereedschappen B&O	36.462,00				36.462,00
Personeelskosten secretarie	89.973,00				89.973,00
Overige administratiekosten	38.535,17				38.535,17
Totalen	8.268.067,73	3.580.704,85	1.051.114,41	4.631.819,26	3.636.248,47
Directe kosten, gemeente		3.580.704,85			
Directe kosten, SoZa		1.051.114,41			
Totale Directe kosten		4.631.819,26	56,02%	Aandeel Directe kosten	
Kosten Overhead		3.636.248,47	43,98%	Aandeel Overhead	
Totale kosten		8.268.067,73	100,00%		
Aandeel Overhead als % Totale kosten		43,98%			
Toeslag overhead als % op directe kosten		78,51%			